

Wymagania – Język polski

Szóstkę, czyli ocenę celującą otrzymasz, jeżeli:

- potrafisz samodzielnie rozwiązywać trudne problemy i zadania
- czytasz wszystkie lektury obowiązkowe
- potrafisz napisać ciekawą i oryginalną pracę
- piszesz i wypowiadasz się poprawnym i bogatym językiem
- błędy ortograficzne popełniasz tylko w bardzo trudnych wyrazach
- zawsze odrabiasz prace domowe,
- z większości sprawdzianów otrzymałeś szóstkę lub piątkę
- odpowiadasz na pytania dotyczące toku lekcji i jesteś zaangażowany w lekcję

Piątkę, czyli ocenę bardzo dobrą otrzymasz, jeżeli:

- samodzielnie rozwiązujesz większość zadań
- zawsze masz przeczytane lektury i jesteś przygotowany do lekcji
- opanowałeś materiał omawiany na lekcjach
- potrafisz pisać i mówić poprawnie, masz bogate słownictwo
- bardzo rzadko popełniasz błędy ortograficzne
- z większości sprawdzianów otrzymałeś piątkę
- odpowiadasz na pytania dotyczące toku lekcji i jesteś zaangażowany w lekcję

Czwórkę, czyli ocenę dobrą otrzymasz, jeżeli:

- potrafisz samodzielnie rozwiązać łatwiejsze problemy i zadania, trudniejsze z niewielką pomocą nauczyciela
- czytasz lektury
- masz tylko niewielkie braki w posiadanej wiedzy
- w wypowiedziach ustnych i pracach pisemnych popełniasz niewiele błędów
- zawsze odrabiasz obowiązkowe prace domowe,
- notujesz na lekcjach
- z większości sprawdzianów otrzymałeś czwórki
- zwykle odpowiadasz na pytania dotyczące toku lekcji

Trójkę, czyli ocenę dostateczną otrzymasz, jeżeli:

- rozwiązujesz samodzielnie proste zadania
- opanowałeś najważniejsze wiadomości
- czasami zdarza ci się nie przeczytać lektury na czas
- budujesz proste wypowiedzi, twój zasób słownictwa nie jest bogaty
- zwykle odrabiasz obowiązkowe prace domowe
- z większości sprawdzianów otrzymałeś trójki

Dwójkę, czyli oceną dopuszczającą otrzymasz, jeżeli:

- proste zadania wykonujesz przy pomocy nauczyciela
- masz duże braki w wiedzy

- zazwyczaj nie czytasz lektur na czas
- popełniasz dużo błędów w pracach pisemnych i wypowiedziach ustnych, nie potrafisz budować poprawnych zdań, masz bardzo ubogie słownictwo
- często nie masz pracy domowej
- nie pracujesz systematycznie w czasie pracy własnej
- z większości sprawdzianów otrzymałeś dwójki

Jedynkę, czyli ocenę niedostateczną otrzymasz, jeżeli:

- nawet z pomocą nauczyciela nie potrafisz rozwiązać prostego zadania
- nie czytasz lektur
- nie potrafisz budować poprawnych wypowiedzi
- nie znasz zasad ortografii i interpunkcji
- nie pracujesz w czasie pracy własnej
- z większości sprawdzianów otrzymałeś jedynki

JĘZYK ANGIELSKI - KRYTERIA OCENIANIA

Kryteria obejmują zakres **ocen 2–5**, nie uwzględniając oceny 1 (niedostatecznej) i 6 (celującej). **Ocenę celującą** otrzymuje uczeń, który wykracza poza wymagania na ocenę bardzo dobrą, zaś uczeń, który nie spełnia wymagań na ocenę dopuszczającą, otrzymuje **ocenę niedostateczną**.

Umiejętność	Ocena dopuszczająca	Ocena dostateczna	Ocena dobra	Ocena bardzo dobra
Znajomość środków językowych Welcome Unit	• Słabo zna i z trudem używa słownictwa związanego ze spędzaniem czasu wolnego w domu i poza domem. • Z trudnościami i popełniając liczne błędy przedstawia siebie i swoją rodzinę i znajomych. • Mimo pomocy nauczyciela z trudem przychodzi mu wyrażanie swoich upodobań. • Popełnia bardzo liczne	• Częściowo zna i czasem wymaga pomocy używając słownictwa związanego ze spędzaniem czasu wolnego w domu i poza domem. • Popełniając dość liczne błędy przedstawia siebie i swoją rodzinę i znajomych. • Z pomocą nauczyciela w miarę poprawnie wyraża swoje	• Zna i raczej poprawnie używa słownictwa związanego ze spędzaniem czasu wolnego w domu i poza domem. • Popełniając nieliczne błędy przedstawia siebie i swoją rodzinę i znajomych. • Zazwyczaj poprawnie wyraża swoje upodobania.	• Zna i zawsze lub prawie zawsze poprawnie używa słownictwa związanego ze spędzaniem czasu wolnego w domu i poza domem. • Bezbłędnie przedstawia siebie i swoją rodzinę i znajomych. • Bez trudu i zazwyczaj bezbłędnie wyraża swoje upodobania. • Z łatwością i zazwyczaj

	błędy opisując plany wakacyjne. • Słabo zna i używa z trudem słownictwa z zakresu EDUAKCJA do opisu przedmiotów i obiektów szkolnych, zajęć pozalekcyjnych, miejsc w szkole. • Popołniając bardzo liczne błędy, z trudem, stosuje w zdaniach czasowniki statyczne nazywające pojęcia abstrakcyjne takie jak np.: <i>know, think, agree, hate, want, prefer, look, seem, sound, have, own.</i> • Popołniając bardzo liczne błędy, z trudem, stosuje zaimki osobowe w funkcji dopełnienia i podmiotu. • Nieudolnie tworzy zdania twierdzące, przeczące, pytające oraz krótkie odpowiedzi w czasie <i>Present simple.</i> • Nieudolnie tworzy zdania twierdzące, przeczące, pytające oraz krótkie odpowiedzi w czasie <i>Present continuous.</i> • Słabo zna zasady i popełnia bardzo liczne błędy przy stopniowaniu	upodobania. • Popołnia liczne błędy opisując plany wakacyjne. • Na ogół dosyć dobrze zna ale często popełnia błędy w trakcie posługiwania się słownictwem z zakresu EDUAKCJA do opisu przedmiotów i obiektów szkolnych, zajęć pozalekcyjnych, miejsc w szkole. • Popołniając dość liczne błędy, stosuje w zdaniach czasowniki statyczne nazywające pojęcia abstrakcyjne takie jak np.: <i>know, think, agree, hate, want, prefer, look, seem, sound, have, own.</i> • Z pewnym trudem stosuje zaimki osobowe w funkcji dopełnienia i podmiotu. • Tworzy zdania twierdzące, przeczące i pytające oraz krótkie odpowiedzi w czasie <i>Present simple,</i> popełniając dość liczne	• Popołnia nieliczne błędy opisując plany wakacyjne. • Dobrze zna ale czasem popełnia błędy w trakcie posługiwania się słownictwem z zakresu EDUAKCJA do opisu przedmiotów i obiektów szkolnych, zajęć pozalekcyjnych, miejsc w szkole. • Popołniając drobne błędy, stosuje w zdaniach czasowniki statyczne nazywające pojęcia abstrakcyjne takie jak np.: <i>know, think, agree, hate, want, prefer, look, seem, sound, have, own.</i> • Stosuje zaimki osobowe w funkcji dopełnienia i podmiotu czasem popełniając drobne błędy. • Tworzy zdania twierdzące, przeczące i pytające oraz krótkie odpowiedzi w czasie <i>Present simple,</i> popełniając nieliczne błędy. • Tworzy zdania twierdzące, przeczące i	bezbłędnie opisuje plany wakacyjne. • Bezbłędnie albo zazwyczaj bezbłędnie posługuje się słownictwem z zakresu EDUAKCJA do opisu przedmiotów i obiektów szkolnych, zajęć pozalekcyjnych, miejsc w szkole. • Swobodnie stosuje w zdaniach czasowniki statyczne nazywające pojęcia abstrakcyjne takie jak np.: <i>know, think, agree, hate, want, prefer, look, seem, sound, have, own.</i> • Poprawnie stosuje zaimki osobowe w funkcji dopełnienia i podmiotu. • Bezbłędnie lub niemal bezbłędnie tworzy zdania twierdzące, przeczące i pytające oraz krótkie odpowiedzi w czasie <i>Present simple.</i> • Bezbłędnie lub niemal bezbłędnie tworzy zdania twierdzące, przeczące i pytające oraz krótkie odpowiedzi w czasie
--	---	--	---	--

	przymiotników. - Nieudolnie tworzy zdania twierdzące, przeczące, pytające oraz krótkie odpowiedzi z konstrukcją <i>be going to</i>. - Słabo zna i na ogół z trudem stosuje dopełniacz saksoński oraz zaimki i przymiotniki dzierżawcze. - Słabo zna i na ogół z trudem stosuje konstrukcje z bezokolicznikiem i formą <i>gerund</i>. - Słabo zna i na ogół z trudem stosuje przysłówki w zdaniach.	błędy. - Tworzy zdania twierdzące, przeczące i pytające oraz krótkie odpowiedzi w czasie <i>Present continuous</i>, popełniając dość liczne błędy. - Stopniuje przymiotniki popełniając dość liczne błędy. - Tworzy zdania twierdzące, przeczące i pytające oraz krótkie odpowiedzi z konstrukcją <i>be going to</i>, popełniając dość liczne błędy. - Popełniając dość liczne błędy stosuje dopełniacz saksoński oraz zaimki i przymiotniki dzierżawcze. - Popełniając dość liczne błędy stosuje konstrukcje z bezokolicznikiem i formą <i>gerund</i>. - Popełniając błędy, czasem z pomocą nauczyciela, stosuje przysłówki w zdaniach.	pytające oraz krótkie odpowiedzi w czasie <i>Present continuous</i>, popełniając nieliczne błędy. - Stopniuje przymiotniki popełniając nieliczne błędy. - Tworzy zdania twierdzące, przeczące i pytające oraz krótkie odpowiedzi z konstrukcją <i>be going to</i>, popełniając nieliczne błędy. - Popełniając drobne błędy stosuje dopełniacz saksoński oraz zaimki i przymiotniki dzierżawcze. - Popełniając drobne błędy stosuje konstrukcje z bezokolicznikiem i formą <i>gerund</i>. - Na ogół poprawnie stosuje przysłówki w zdaniach czasem popełniając nieliczne błędy.	<i>Present continuous</i>. - Bezbłędnie lub niemal bezbłędnie stopniuje przymiotniki. - Bezbłędnie lub niemal bezbłędnie tworzy zdania twierdzące, przeczące i pytające oraz krótkie odpowiedzi z konstrukcją <i>be going to</i>. - Bezbłędnie lub niemal bezbłędnie stosuje dopełniacz saksoński oraz zaimki i przymiotniki dzierżawcze. - Bezbłędnie lub niemal bezbłędnie stosuje konstrukcje z bezokolicznikiem i formą <i>gerund</i>. - Bezbłędnie lub niemal bezbłędnie stosuje przysłówki w zdaniach.
Znajomość środków językowych Unit 1	Słabo zna i z trudem stosuje słownictwo związane z technologią internetową i	Z pomocą nauczyciela lub popełniając dość liczne błędy, stosuje	Zazwyczaj bez błędów stosuje słownictwo związane z technologią	Bez trudu stosuje słownictwo związane z technologią internetową i

	komputerową oraz swoimi zwyczajami w zakresie korzystania z tych technologii. • Słabo zna i popełnia liczne błędy, wymieniając sposoby odtwarzania muzyki oraz wyrażając swoje zdanie w tym temacie. • Popełnia bardzo liczne błędy, prowadząc rozmowę dotyczącą zwrotu towaru w sklepie. • Słabo zna niezbędne wyrażenia i słownictwo z zakresu zwracania towarów do sklepu. • Słabo zna i często błędnie stosuje nazwy usług. • Słabo zna słownictwo i z trudem przedstawia cel korzystania z usług. • Z trudnościami i popełniając liczne błędy, buduje zdania twierdzące, przeczące oraz pytania szczegółowe w czasie <i>Present simple</i>. • Z trudnościami i popełniając liczne błędy, buduje zdania twierdzące, przeczące oraz pytania szczegółowe w czasie <i>Past simple</i>. • Z trudnościami i popełniając	słownictwo związane z technologią internetową i komputerową oraz swoimi zwyczajami w zakresie korzystania z tych technologii. • Popełniając dość liczne błędy, wymienia sposoby odtwarzania muzyki oraz wyrażając swoje zdanie w tym temacie. • Popełnia dość liczne błędy, prowadząc rozmowę dotyczącą zwrotu towaru w sklepie. • Zna niezbędne wyrażenia i słownictwo z zakresu zwracania towarów do sklepu ale popełnia dość liczne błędy. • Zna nazwy usług ale popełnia dość liczne błędy. • Z pomocą nauczyciela lub popełniając dość liczne błędy, przedstawia cel korzystania z usług. • Popełniając dość liczne błędy, buduje zdania twierdzące, przeczące	internetową i komputerową oraz swoimi zwyczajami w zakresie korzystania z tych technologii. • Dość poprawnie wymienia sposoby odtwarzania muzyki oraz wyraża swoje zdanie w tym temacie. • Zazwyczaj poprawnie lub popełniając nieliczne błędy, prowadzi rozmowę dotyczącą zwrotu towaru w sklepie. • Dość dobrze zna niezbędne wyrażenia i słownictwo z zakresu zwracania towarów do sklepu. • Całkiem dobrze nazwy usług. • Dość dobrze zna słownictwo i zazwyczaj bezbłędnie przedstawia cel korzystania z usług. • Buduje zdania twierdzące, przeczące oraz pytania szczegółowe w czasie <i>Present simple</i>, popełniając nieliczne błędy. • Buduje zdania twierdzące, przeczące	komputerową oraz swoimi zwyczajami w zakresie korzystania z tych technologii. • Bezbłędnie wymienia sposoby odtwarzania muzyki oraz wyraża swoje zdanie w tym temacie. • Bezbłędnie prowadzi rozmowę dotyczącą zwrotu towaru w sklepie. • Bardzo dobrze zna niezbędne wyrażenia i słownictwo z zakresu zwracania towarów do sklepu. • Bardzo dobrze zna nazwy usług. • Bardzo dobrze zna słownictwo i z łatwością przedstawia cel korzystania z usług. • Bez trudu buduje zdania twierdzące, przeczące oraz pytania szczegółowe w czasie <i>Present simple</i>.
--	--	---	---	---

	liczne błędy, buduje zdania twierdzące, przeczące oraz pytania szczegółowe w czasie <i>Past continuous</i>. • Z trudnościami i popełniając liczne błędy, buduje zdania twierdzące, przeczące oraz pytania szczegółowe w czasie <i>Present perfect</i>. • Z trudnościami i popełniając liczne błędy, buduje zdania twierdzące, przeczące oraz pytania szczegółowe w konstrukcji z <i>used to</i>. • Słabo zna zasady tworzenia zdań w czasie <i>Present perfect</i> z przysłówkami <i>ever, never, just, yet, already, for, since</i> i zazwyczaj popełnia liczne błędy przy ich tworzeniu. • Słabo zna różnice w stosowaniu czasów <i>Past simple</i> i <i>Past continuous</i> oraz <i>Past simple</i> i <i>Present perfect</i> i tworzy wypowiedzi, popełniając bardzo liczne błędy. • Słabo zna zasady tworzenia zdań okolicznikowych celu i zazwyczaj popełnia liczne błędy przy ich tworzeniu. • Na ogół tworzy zdania wyrażające chęci i	oraz pytania szczegółowe w czasie <i>Present simple</i>. • Popełniając dość liczne błędy, buduje zdania twierdzące, przeczące oraz pytania szczegółowe w czasie <i>Past simple</i>. • Popełniając dość liczne błędy, buduje zdania twierdzące, przeczące oraz pytania szczegółowe w czasie <i>Past continuous</i>. • Popełniając dość liczne błędy, buduje zdania twierdzące, przeczące oraz pytania szczegółowe w czasie <i>Present perfect</i>. • Popełniając dość liczne błędy, buduje zdania twierdzące, przeczące oraz pytania szczegółowe w konstrukcji z <i>used to</i>. • Dość dobrze zna zasady tworzenia zdań w czasie <i>Present perfect</i> z przysłówkami <i>ever, never, just, yet, already, for, since</i> ale zazwyczaj popełnia błędy przy ich tworzeniu. • Dość dobrze zna	oraz pytania szczegółowe w czasie <i>Past simple</i>, popełniając nieliczne błędy. • Buduje zdania twierdzące, przeczące oraz pytania szczegółowe w czasie <i>Past continuous</i>, popełniając czasem nieliczne błędy. • Buduje zdania twierdzące, przeczące oraz pytania szczegółowe w czasie <i>Present perfect</i>, popełniając nieliczne błędy. • Buduje zdania twierdzące, przeczące oraz pytania szczegółowe w konstrukcji z <i>used to</i>, popełniając nieliczne błędy. • Dość dobrze zna zasady tworzenia zdań w czasie <i>Present perfect</i> z przysłówkami <i>ever, never, just, yet, already, for, since</i> i zazwyczaj popełnia tylko niewielkie błędy w ich tworzeniu. • Całkiem dobrze zna różnice w stosowaniu czasów <i>Past simple</i> i <i>Past continuous</i> oraz	• Bez trudu buduje zdania twierdzące, przeczące oraz pytania szczegółowe w czasie <i>Past simple</i>. • Nie popełnia błędów, budując zdania twierdzące, przeczące oraz pytania szczegółowe w czasie <i>Past continuous</i>. • Nie popełnia błędów, budując zdania twierdzące, przeczące oraz pytania szczegółowe w czasie <i>Present perfect</i>. • Nie popełnia błędów, budując zdania twierdzące, przeczące oraz pytania szczegółowe w konstrukcji z <i>used to</i>. • Bardzo dobrze zna zasady tworzenia zdań w czasie <i>Present perfect</i> z przysłówkami <i>ever, never, just, yet, already, for, since</i> i nie popełnia błędów przy ich tworzeniu.
--	---	--	---	--

	pragnienia z <i>I'd like to...</i> z licznymi błędami. Przeważnie stosuje określniki rozróżnienia (<i>the other, another, other</i> z wieloma błędami.	różnice w stosowaniu czasów <i>Past simple</i> i <i>Past continuous</i> oraz <i>Past Simple</i> i <i>Present Perfect</i> ale zazwyczaj tworzy wypowiedzi, popełniając błędy. - Dość dobrze zna zasady tworzenia zdań okolicznikowych celu ale zazwyczaj popełnia liczne błędy przy ich tworzeniu. - Na ogół tworzy zdania wyrażające chęci i pragnienia z <i>I'd like to...</i>, popełniając pewne błędy. - Przeważnie stosuje określniki rozróżnienia (<i>the other, another, other</i> z dość licznymi błędami.	<i>Past simple</i> i <i>Present perfect</i> i tworzy wypowiedzi zazwyczaj z niewielkimi tylko błędami. - Dość dobrze zna zasady tworzenia zdań okolicznikowych celu i popełnia nieliczne błędy przy ich tworzeniu. - Na ogół bezbłędnie tworzy zdania wyrażające chęci i pragnienia z <i>I'd like to...</i>. - Przeważnie bezbłędnie stosuje określniki rozróżnienia (<i>the other, another, other</i> ale czasem popełnia nieliczne błędy.	- Bardzo dobrze zna różnice w stosowaniu czasów <i>Past simple</i> i <i>Past continuous</i> oraz <i>Past simple</i> i <i>Present perfect</i> i tworzy bezbłędne wypowiedzi. - Bardzo dobrze zna zasady tworzenia zdań okolicznikowych celu i nie popełnia błędów przy ich tworzeniu. - Poprawnie tworzy zdania wyrażające chęci i pragnienia z <i>I'd like to...</i>. - Poprawnie stosuje określniki rozróżnienia (<i>the other, another, other</i>.
Znajomość środków językowych Unit 2	- Słabo zna i z trudem stosuje słownictwo związane z ochroną środowiska i ekologicznym stylem życia. - Bardzo często popełnia błędy leksykalne zakłócające przekaz w wypowiedzianiu się na temat ochrony środowiska i ekologicznego stylu życia. - Słabo zna wymagane	- Zazwyczaj zna, ale popełnia dość liczne błędy stosując słownictwo związane z ochroną środowiska i ekologicznym stylem życia. - Czasem popełnia błędy leksykalne zakłócające przekaz w wypowiedzianiu się na temat ochrony środowiska i	- Zna, ale czasem popełnia niewielkie błędy stosując słownictwo związane z ochroną środowiska i ekologicznym stylem życia. - Czasem popełnia niewielkie błędy leksykalne niezakłócające przekazu w wypowiedzianiu się na temat ochrony	- Swobodnie i zazwyczaj bezbłędnie stosuje słownictwo związane z ochroną środowiska i ekologicznym stylem życia. - Bez trudu wypowiada się na temat ochrony środowiska i ekologicznego trybu życia.

	słownictwo i z trudem tworzy dialogi, w których należy poprosić o wyjaśnienie lub powtórzenie. • Zazwyczaj nie radzi sobie z podawaniem definicji wyrazów, ponieważ bardzo słabo zna słownictwo z zakresu nazewnictwa roślin i zwierząt. • Pomimo pomocy nauczyciela lub kolegi ma duże problemy z opisaniem problemów ekologicznych, wyjaśnianiem ich konsekwencji oraz proponowaniem rozwiązań. • Nieudolnie i zazwyczaj z błędami tworzy zdania w stronie biernej w czasach <i>Present simple</i>, <i>Past simple</i>, <i>Future simple</i> i <i>Present perfect</i>. • Z trudnością i popełniając bardzo liczne błędy przekształca zdania ze strony czynnej na stronę bierną. • Ma bardzo duże trudności w konstruowaniu pytań szczegółowych w stronie biernej.	ekologicznego stylu życia. • Zazwyczaj zna wymagane słownictwo ale czasem z trudem tworzy dialogi, w których należy poprosić o wyjaśnienie lub powtórzenie. • Podaje definicje wyrazów z zakresu nazewnictwa roślin i zwierząt, popełniając dość liczne błędy. • Z pomocą nauczyciela lub kolegi lub popełniając dość liczne błędy, opisuje problemy ekologiczne, wyjaśniania ich konsekwencje oraz proponuje rozwiązania. • Popełniając dość liczne błędy, tworzy zdania w stronie biernej w czasach <i>Present simple</i>, <i>Past simple</i>, <i>Future simple</i> i <i>Present perfect</i>. • Popełniając liczne błędy przekształca	środowiska i ekologicznego stylu życia. • Zazwyczaj zna wymagane słownictwo i zwykle poprawnie tworzy dialogi, w których należy poprosić o wyjaśnienie lub powtórzenie. • Podaje definicje wyrazów z zakresu nazewnictwa roślin i zwierząt, popełniając nieliczne błędy niezakłócające przekazu. • Zazwyczaj samodzielnie i z niewielkimi błędami, opisuje problemy ekologiczne, wyjaśnia ich konsekwencje oraz proponuje rozwiązania. • Popełniając nieliczne błędy, tworzy zdania w stronie biernej w czasach <i>Present simple</i>, <i>Past simple</i>, <i>Future simple</i> i <i>Present perfect</i>. • Popełniając nieliczne błędy, przekształca zdania ze strony czynnej na stronę	• Zna wymagane słownictwo i swobodnie tworzy dialogi, w których należy poprosić o wyjaśnienie lub powtórzenie. • Bez trudu podaje definicje wyrazów z zakresu nazewnictwa roślin i zwierząt. • Samodzielnie i zazwyczaj bezbłędnie opisuje problemy ekologiczne, wyjaśnia ich konsekwencje oraz proponuje rozwiązania. • Poprawnie tworzy zdania w stronie biernej w czasach <i>Present simple</i>, <i>Past simple</i>, <i>Future simple</i> i <i>Present perfect</i>. • Poprawnie przekształca zdania ze strony czynnej na stronę bierną.
--	--	--	---	--

	Zazwyczaj niepoprawnie wyraża przypuszczenia z użyciem konstrukcji <i>there will/won't be....</i>	zdania ze strony czynnej na stronę bierną. - Z pewnym trudem i popełniając dość liczne błędy, konstruuje pytania szczegółowe w stronie biernej. - Wyraża przypuszczenia z użyciem konstrukcji <i>there will/won't be....</i>, popełniając dosyć liczne błędy.	bierną. - Na ogół bez trudu i popełniając nieliczne błędy, konstruuje pytania szczegółowe w stronie biernej. - Na ogół z łatwością wyraża przypuszczenia z użyciem konstrukcji <i>there will/won't be....</i>, czasem popełniając nieliczne błędy.	- Bez trudności i poprawnie konstruuje pytania szczegółowe w stronie biernej. - Z łatwością i zazwyczaj bezbłędnie wyraża przypuszczenia z użyciem konstrukcji <i>there will/won't be....</i>
Znajomość środków językowych Unit 3	- Słabo zna i z trudem stosuje słownictwo do opisu problemów społecznych i sposobów ich rozwiązywania. - Słabo zna i z trudem stosuje słownictwo niezbędne do wypowiedzania się na temat wydarzeń charytatywnych i innych form pomocy społecznej. - Słabo zna wyrażenia służące perswadowaniu, zachęcaniu i wyrażaniu wątpliwości. - Słabo zna słownictwo z zakresu: uczestnictwo w życiu politycznym oraz zagadnienia związane z byciem obywatelem	- Zazwyczaj zna słownictwo do opisu problemów społecznych i sposobów ich rozwiązywania, jednak popełnia dość liczne błędy. - Zazwyczaj zna słownictwo niezbędne do wypowiedzania się na temat wydarzeń charytatywnych i innych form pomocy społecznej, ale popełnia dość liczne błędy. - Popełnia dość liczne błędy stosując wyrażenia służące perswadowaniu,	- Zna i zazwyczaj poprawnie stosuje słownictwo do opisu problemów społecznych i sposobów ich rozwiązywania. - Zna i zazwyczaj poprawnie stosuje słownictwo niezbędne do wypowiedzania się na temat wydarzeń charytatywnych i innych form pomocy społecznej. - Dość dobrze zna wyrażenia służące perswadowaniu, zachęcaniu i wyrażaniu wątpliwości i zazwyczaj stosuje je poprawnie. - W większości zna	- Zna i swobodnie stosuje słownictwo do opisu problemów społecznych i sposobów ich rozwiązywania. - Zna i poprawnie stosuje słownictwo niezbędne do wypowiedzania się na temat wydarzeń charytatywnych i innych form pomocy społecznej. - Bardzo dobrze zna wyrażenia służące perswadowaniu, zachęcaniu i wyrażaniu wątpliwości i stosuje je poprawnie. - Swobodnie i zazwyczaj bezbłędnie posługuje się

	państwa. • Z trudem i popełniając liczne błędy, tworzy zdania w zerowym, pierwszym i drugim trybie warunkowym. • Stosuje spójnik <i>unless</i>, popełniając bardzo liczne błędy. • Słabo zna zasady słowotwórstwa i zazwyczaj nie potrafi poprawnie tworzyć rzeczowników i przymiotników. • Słabo zna i zazwyczaj popełnia liczne błędy, stosując wyrażenie <i>be able to</i>. • Słabo zna i zazwyczaj popełnia bardzo liczne błędy, stosując określenia ilości (<i>a little</i> i (<i>a few</i>).	zachęcaniu i wyrażaniu wątpliwości. • Dość dobrze zna słownictwo z zakresu: uczestnictwo w życiu politycznym oraz zagadnienia związane z byciem obywatelem państwa, jednak popełnia dość liczne błędy. • Popełniając dość liczne błędy, tworzy zdania w zerowym, pierwszym i drugim trybie warunkowym. • Stosuje spójnik <i>unless</i>, popełniając dość liczne błędy. • Zazwyczaj zna zasady słowotwórstwa, ale z trudem tworzy rzeczowniki i przymiotniki, popełniając dość liczne błędy. • Zazwyczaj zna wyrażenie <i>be able to</i>, ale popełnia dość liczne błędy. • Zazwyczaj zna określenia ilości (<i>a</i>)	słownictwo z zakresu: uczestnictwo w życiu politycznym oraz zagadnienia związane z byciem obywatelem państwa. • Popełniając czasem nieliczne błędy, tworzy zdania w zerowym, pierwszym i drugim trybie warunkowym. • Stosuje spójnik <i>unless</i>, czasem popełniając nieliczne błędy. • Zna zasady słowotwórstwa i zazwyczaj potrafi poprawnie tworzyć rzeczowniki i przymiotniki. • Zna i zazwyczaj poprawnie stosuje wyrażenie <i>be able to</i>. • Zna i zazwyczaj poprawnie stosuje określenia ilości (<i>a little</i> i (<i>a few</i>.	słownictwem z zakresu: uczestnictwo w życiu politycznym oraz zagadnienia związane z byciem obywatelem państwa. • Poprawnie tworzy zdania w zerowym, pierwszym i drugim trybie warunkowym. • Poprawnie stosuje spójnik <i>unless</i>. • Zna zasady słowotwórstwa i potrafi poprawnie tworzyć rzeczowniki i przymiotniki. • Zna i poprawnie stosuje wyrażenie <i>be able to</i>. • Zna i poprawnie stosuje określenia ilości (<i>a little</i> i (<i>a few</i>.
--	---	---	--	---

		<i>little</i> i <i>(a) few</i> , ale popełnia dość liczne błędy.		
Znajomość środków językowych Unit 4	- Słabo zna i z trudem podaje, popełniając liczne błędy, słownictwo z obszarów: uczestnictwo w wydarzeniach kulturalnych, tradycje i zwyczaje. - Słabo zna i z trudem podaje słownictwo z obszarów: rodzina, święta i uroczystości; popełnia liczne błędy. - Słabo zna zasady i zazwyczaj niepoprawnie tworzy zdania twierdzące, przeczące oraz pytające a także krótkie odpowiedzi w czasie <i>Past perfect</i>. - Słabo zna zasady i na ogół niepoprawnie stosuje czas <i>Past perfect</i> z określeniami czasu <i>just, already, never, before, by.../ by the time...</i> - Słabo zna zasady i zazwyczaj niepoprawnie stosuje czasy <i>Past simple</i> i <i>Past perfect</i>. - Często popełnia liczne błędy, stosując czasowniki złożone <i>put up, blow up, let off</i>.	- Częściowo zna słownictwo z obszarów: uczestnictwo w wydarzeniach kulturalnych, tradycje i zwyczaje, ale stosuje je zazwyczaj z licznymi błędami. - Na ogół zna słownictwo z obszarów: rodzina, święta i uroczystości, ale stosuje je zwykle z licznymi błędami. - Zazwyczaj zna zasady, ale często niepoprawnie tworzy zdania twierdzące, przeczące oraz pytające a także krótkie odpowiedzi w czasie <i>Past perfect</i>. - Na ogół zna zasady, ale często niepoprawnie stosuje czas <i>Past perfect</i> z określeniami czasu <i>just, already, never, before, by.../ by the time...</i> - Zazwyczaj zna zasady, ale często niepoprawnie stosuje czasy <i>Past</i>	- Zna słownictwo z obszarów: uczestnictwo w wydarzeniach kulturalnych, tradycje i zwyczaje; stosując je, popełnia tylko nieliczne błędy. - Zna słownictwo z obszarów: rodzina, święta i uroczystości; stosuje je, czasem popełniając nieliczne błędy. - Zna zasady i zazwyczaj tworzy zdania twierdzące, przeczące oraz pytające a także krótkie odpowiedzi w czasie <i>Past perfect</i>, popełniając czasem niewielkie błędy. - Zna zasady i stosuje czas <i>Past perfect</i> z określeniami czasu <i>just, already, never, before, by.../ by the time...</i>, popełniając czasem drobne błędy. - Zna zasady i stosuje czasy <i>Past simple</i> i <i>Past perfect</i> popełniając czasem niewielkie błędy. - Popełnia czasem nieliczne błędy, stosując	- Zna i swobodnie posługuje się słownictwem z obszaru: uczestnictwo w wydarzeniach kulturalnych, tradycje i zwyczaje. - Zna i swobodnie posługuje się słownictwem z obszarów: rodzina, święta i uroczystości. - Poprawnie tworzy zdania twierdzące, przeczące oraz pytające a także krótkie odpowiedzi w czasie <i>Past perfect</i>. - Poprawnie stosuje czas <i>Past perfect</i> z określeniami czasu <i>just, already, never, before, by.../ by the time....</i> - Poprawnie stosuje czasy <i>Past simple</i> i <i>Past perfect</i>.

		<i>simple i Past perfect.</i> • Popełnia dość liczne błędy, stosując czasowniki złożone <i>put up, blow up, let off</i> .	czasowniki złożone <i>put up, blow up, let off</i> .	• Nie popełnia błędów, stosując czasowniki złożone <i>put up, blow up, let off</i> .
Znajomość środków językowych Unit 5	• Słabo zna i z trudem stosuje słownictwo z obszarów: rodzina, przyjaciele i znajomi, styl życia, konflikty i problemy. • Z trudem i popełniając liczne błędy, posługuje się słownictwem z obszarów: twórcy i ich dzieła, dziedziny kultury. • Słabo zna zasady i często błędnie używa dopełniacza saksońskiego. • Słabo zna zasady następstwa czasów i potrzebuje pomocy aby przekształcić zdanie na mowę zależną. • Z trudnością i często z licznymi błędami dokonuje identyfikacji podmiotu i dopełnienia w zdaniach na potrzeby zamiany w mowie zależnej. • Pomimo pomocy, ma duży problem z zamianą zaimków w mowie zależnej. • Pomimo pomocy, ma duży problem z zamianą	• Na ogół zna ale z dość licznymi błędami stosuje słownictwo z obszarów: rodzina, przyjaciele i znajomi, styl życia, konflikty i problemy. • Popełniając liczne błędy, posługuje się słownictwem z obszarów: twórcy i ich dzieła, dziedziny kultury. • Na ogół zna zasady, ale często popełnia błędy używając dopełniacza saksońskiego. • Zazwyczaj zna zasady następstwa czasów, ale często potrzebuje pomocy aby przekształcić zdanie na mowę zależną. • Z dość licznymi błędami dokonuje identyfikacji podmiotu i dopełnienia w zdaniach na potrzeby zamiany w mowie zależnej.	• Zna i z nielicznymi błędami stosuje słownictwo z obszarów: rodzina, przyjaciele i znajomi, styl życia, konflikty i problemy. • Czasem popełniając nieliczne błędy, posługuje się słownictwem z obszarów: twórcy i ich dzieła, dziedziny kultury. • Zna zasady i czasem popełnia niewielkie błędy, używając dopełniacza saksońskiego. • Zna zasady następstwa czasów i zazwyczaj poprawnie albo z niewielkimi błędami jest w stanie przekształcić zdanie na mowę zależną. • Czasem z nielicznymi błędami dokonuje identyfikacji podmiotu i dopełnienia w zdaniach na potrzeby zamiany w mowie zależnej. • Czasami popełnia błędy	• Bez błędnie stosuje słownictwo z obszarów: rodzina, przyjaciele i znajomi, styl życia, konflikty i problemy. • Swobodnie posługuje się słownictwem z obszarów: twórcy i ich dzieła, dziedziny kultury. • Poprawnie używa dopełniacza saksońskiego. • Zna zasady następstwa czasów i bez błędów stosuje następstwo czasów na potrzeby przekształcania zdań na mowę zależną. • Bez problemu dokonuje identyfikacji podmiotu i dopełnienia w zdaniach na potrzeby zamiany w mowie zależnej. • Poprawnie zamienia zaimki w mowie zależnej.

	okoliczników czasu i miejsca w mowie zależnej. - Wymaga pomocy podczas konstruowania rozkazów i poleceń w mowie zależnej. - Pomimo pomocy z trudem konstruuje zdania z czasownikami <i>said</i> i <i>told</i> w zdaniach w mowie zależnej. - Słabo zna zasady tworzenia i zazwyczaj z licznymi błędami tworzy pytania o podmiot i o dopełnienie.	- Pełniając często błędy, zamienia zaimki w mowie zależnej. - Na ogół popełnia dość liczne błędy podczas zamiany okoliczników czasu i miejsca w mowie zależnej. - Czasem potrzebuje niewielkiej pomocy podczas konstruowania rozkazów i poleceń w mowie zależnej. - Pełniając dość liczne błędy konstruuje zdania z czasownikami <i>said</i> i <i>told</i> w zdaniach w mowie zależnej. - Na ogół zna zasady tworzenia, ale pytania o podmiot i o dopełnienie tworzy z dość licznymi błędami.	podczas zamiany zaimków w mowie zależnej. - Na ogół rzadko popełnia błędy podczas zamiany okoliczników czasu i miejsca w mowie zależnej. - Zazwyczaj samodzielnie i czasem popełniając nieliczne błędy konstruuje rozkazy i polecenia w mowie zależnej. - Konstruuje zdania z czasownikami <i>said</i> i <i>told</i> w zdaniach w mowie zależnej, popełniając niewielkie błędy. - Zna zasady tworzenia pytania o podmiot i o dopełnienie i nie popełnia zbyt wielu błędów w ich tworzeniu.	- Zna zasady zamiany i bezbłędnie zamienia okoliczniki czasu i miejsca w mowie zależnej. - Poprawnie konstruuje rozkazy i polecenia w mowie zależnej. - Poprawnie konstruuje zdania z czasownikami <i>said</i> i <i>told</i> w zdaniach w mowie zależnej. - Zna zasady tworzenia i bez problemu, poprawnie tworzy pytania o podmiot i o dopełnienie.
Znajomość środków językowych Unit 6	- Słabo zna i z trudem podaje wymagane wyrazy z obszarów: zawody, wybór zawodu, cechy zawodów, rozmowa o pracę. - Pełniając liczne błędy, stara się stosować w zdaniach przymiotniki z końcówkami <i>-ing</i> lub <i>-ed</i>. - Słabo zna zasady i na ogół popełnia liczne błędy przy	- Częściowo zna i podaje wymagane wyrazy z obszarów: zawody, wybór zawodu, cechy zawodów, rozmowa o pracę. - Pełniając dość liczne błędy, stosuje w zdaniach przymiotniki z końcówkami <i>-ing</i> lub <i>-ed</i>. - Na ogół zna zasady, ale	- Zna i podaje większość wymaganych wyrazów z obszarów: zawody, wybór zawodu, cechy zawodów, rozmowa o pracę. - Pełniając czasem nieliczne błędy, stosuje w zdaniach przymiotniki z końcówkami <i>-ing</i> lub <i>-ed</i>. - Zna zasady, ale popełnia	- Zna i z łatwością podaje wymagane wyrazy z obszarów: zawody, wybór zawodu, cechy zawodów, rozmowa o pracę. - Bezbłędnie stosuje w zdaniach przymiotniki z końcówkami <i>-ing</i> lub <i>-ed</i>. - Zna zasady i

	tworzeniu pytań ogólnych i szczegółowych w mowie zależnej, posługując się spójnikami <i>if/whether</i>. • Zazwyczaj popełnia bardzo liczne błędy, stosując czasowniki modalne w zdaniach twierdzących, przeczeniach i pytaniach (<i>can</i> oraz <i>could/couldn't</i> do udzielania pozwolenia, <i>must, have to / don't have to, had to / didn't have to</i> do wyrażania konieczności i nakazu, <i>mustn't</i> do wyrażania zakazu). • Popełnia liczne błędy, stosując zaimki zwrotne oraz zaimek <i>each other</i>. • Popełnia bardzo liczne błędy, stosując czasowniki modalne <i>can't</i> oraz <i>must</i> do wyciągania wniosków. • Zazwyczaj z wieloma błędami stosuje wyrażenia przyimkowe <i>verb + preposition</i>.	popełnia dość liczne błędy przy tworzeniu pytań ogólnych i szczegółowych w mowie zależnej, posługując się spójnikami <i>if/whether</i>. • Czasem popełnia dość liczne błędy, stosując czasowniki modalne w zdaniach twierdzących, przeczeniach i pytaniach (<i>can</i> oraz <i>could/couldn't</i> do udzielania pozwolenia, <i>must, have to/don't have to, had to / didn't have to</i> do wyrażania konieczności i nakazu, <i>mustn't</i> do wyrażania zakazu). • Czasem popełnia dość liczne błędy, stosując zaimki zwrotne oraz zaimek <i>each other</i>. • Popełnia dość liczne błędy, stosując czasowniki modalne <i>can't</i> oraz <i>must</i> do wyciągania wniosków. • Czasem błędnie stosuje wyrażenia przyimkowe <i>verb + preposition</i>.	czasem nieliczne błędy przy tworzeniu pytań ogólnych i szczegółowych w mowie zależnej, posługując się spójnikami <i>if/whether</i>. • Czasem popełnia nieliczne błędy, stosując czasowniki modalne w zdaniach twierdzących, przeczeniach i pytaniach (<i>can</i> oraz <i>could/couldn't</i> do udzielania pozwolenia, <i>must, have to / don't have to, had to / didn't have to</i> do wyrażania konieczności i nakazu, <i>mustn't</i> do wyrażania zakazu). • Czasem popełnia niewielkie błędy, stosując zaimki zwrotne oraz zaimek <i>each other</i>. • Zdarza mu się czasem popełniać niewielkie błędy, stosując czasowniki modalne <i>can't</i> oraz <i>must</i> do wyciągania wniosków. • Zazwyczaj poprawnie stosuje wyrażenia przyimkowe <i>verb + preposition</i>.	poprawnie tworzy pytania ogólne i szczegółowe w mowie zależnej, posługując się spójnikami <i>if/whether</i>. • Poprawnie stosuje czasowniki modalne w zdaniach twierdzących, przeczeniach i pytaniach (<i>can</i> oraz <i>could/couldn't</i> do udzielania pozwolenia, <i>must, have to / don't have to, had to / didn't have to</i> do wyrażania konieczności i nakazu, <i>mustn't</i> do wyrażania zakazu). • Bezbłędnie stosuje zaimki zwrotne oraz zaimek <i>each other</i>. • Poprawnie stosuje czasowniki modalne <i>can't</i> oraz <i>must</i> do wyciągania wniosków. • Poprawnie stosuje wyrażenia przyimkowe <i>verb + preposition</i>.
--	---	---	--	---

Znajomość środków językowych Unit 7	• Słabo zna i z trudem podaje wymagane słowa z obszarów: czynności życia codziennego, formy spędzania wolnego czasu w domu i poza domem, święta i uroczystości, problemy i konflikty. • Słabo zna i z trudem podaje wymagane słowa z obszarów: środki transportu, baza noclegowa, zajęcia wakacyjne, kraje i kontynenty. • Słabo zna i z trudem nazywa pomieszczenia w szkole, przedmioty nauczania, uczenie się, przybory szkolne, zajęcia pozalekcyjne. • Słabo zna i z trudem nazywa tradycje i zwyczaje związane ze słuchaniem muzyki, udział w wydarzeniach kulturalnych. • Słabo zna i z trudem podaje wyrazy z obszaru: korzystanie z podstawowych urządzeń technicznych i technologii informacyjno-komunikacyjnych, wynalazki, korzystanie z podstawowych urządzeń	• Częściowo zna i na ogół poprawnie podaje wymagane słowa z obszarów: czynności życia codziennego, formy spędzania wolnego czasu w domu i poza domem, święta i uroczystości, problemy i konflikty. • Częściowo zna i na ogół poprawnie podaje wymagane słowa z obszarów: środki transportu, baza noclegowa, zajęcia wakacyjne, kraje i kontynenty. • Częściowo zna i na ogół poprawnie nazywa pomieszczenia w szkole, przedmioty nauczania, uczenie się, przybory szkolne, zajęcia pozalekcyjne. • Częściowo zna i na ogół poprawnie nazywa tradycje i zwyczaje związane ze słuchaniem muzyki, udział w wydarzeniach kulturalnych. • Częściowo zna i na ogół poprawnie podaje wyrazy z obszaru: korzystanie z podstawowych	• Zazwyczaj zna i na ogół poprawnie podaje wymagane słowa z obszarów: czynności życia codziennego, formy spędzania wolnego czasu w domu i poza domem, święta i uroczystości, problemy i konflikty. • Zazwyczaj zna i na ogół poprawnie podaje wymagane słowa z obszarów: środki transportu, baza noclegowa, zajęcia wakacyjne, kraje i kontynenty. • Zazwyczaj zna i na ogół poprawnie nazywa pomieszczenia w szkole, przedmioty nauczania, uczenie się, przybory szkolne, zajęcia pozalekcyjne. • Zazwyczaj zna i na ogół poprawnie nazywa tradycje i zwyczaje związane ze słuchaniem muzyki, udział w wydarzeniach kulturalnych. • Zazwyczaj zna i na ogół poprawnie podaje wyrazy z obszaru: korzystanie z podstawowych urządzeń technicznych i technologii	• Zna i poprawnie podaje wymagane słowa z obszarów: czynności życia codziennego, formy spędzania wolnego czasu w domu i poza domem, święta i uroczystości, problemy i konflikty. • Zna i poprawnie podaje wymagane słowa z obszarów: środki transportu, baza noclegowa, zajęcia wakacyjne, kraje i kontynenty. • Zna i poprawnie nazywa pomieszczenia w szkole, przedmioty nauczania, uczenie się, przybory szkolne, zajęcia pozalekcyjne. • Zna i poprawnie nazywa tradycje i zwyczaje związane ze słuchaniem muzyki, udział w wydarzeniach kulturalnych. • Zna i poprawnie podaje wyrazy z obszaru: korzystanie z podstawowych urządzeń technicznych i technologii
--	--	--	--	--

	technicznych. • Słabo zna i z trudem podaje wymagane słowa z obszarów: wymiana i zwrot towaru, korzystanie z usług, towary i ich cechy rodzaje sklepów, sposoby płatności. • Słabo zna i z trudem podaje wymagane słowa z obszarów: problemy społeczne, organizacje charytatywne, zbiórki pieniężne, polityka i obywatelstwo. • Słabo zna i z trudem podaje wymagane słowa z obszarów: zawody, wybór zawodu, rozmowa o pracę. • Słabo zna zasady tworzenia i zazwyczaj popełnia liczne błędy w trakcie tworzenia zdań twierdzących i przeczących w czasach omówionych w podręczniku <i>Present simple, Present continuous, Present perfect, Past simple, Past continuous, Past perfect, Future simple</i>. • Pomimo pomocy nauczyciela, popełnia liczne błędy stosując określenia czasu charakterystyczne dla	urządzeń technicznych i technologii informacyjno-komunikacyjnych, wynalazki, korzystanie z podstawowych urządzeń technicznych. • Częściowo zna i na ogół poprawnie podaje wymagane słowa z obszarów: wymiana i zwrot towaru, korzystanie z usług, towary i ich cechy rodzaje sklepów, sposoby płatności. • Częściowo zna i na ogół poprawnie podaje wymagane słowa z obszarów: problemy społeczne, organizacje charytatywne, zbiórki pieniężne, polityka i obywatelstwo. • Częściowo zna i na ogół poprawnie podaje wymagane słowa z obszarów: zawody, wybór zawodu, rozmowa o pracę. • Na ogół zna zasady tworzenia, ale zazwyczaj popełnia dość liczne błędy w trakcie tworzenia zdań twierdzących i przeczących w czasach	informacyjno-komunikacyjnych, wynalazki, korzystanie z podstawowych urządzeń technicznych. • Zazwyczaj zna i na ogół poprawnie podaje wymagane słowa z obszarów: wymiana i zwrot towaru, korzystanie z usług, towary i ich cechy rodzaje sklepów, sposoby płatności. • Zazwyczaj zna i na ogół poprawnie podaje wymagane słowa z obszarów: problemy społeczne, organizacje charytatywne, zbiórki pieniężne, polityka i obywatelstwo. • Zazwyczaj zna i na ogół poprawnie podaje wymagane słowa z obszarów: zawody, wybór zawodu, rozmowa o pracę. • Zna zasady tworzenia i popełnia nieliczne błędy w trakcie tworzenia zdań twierdzących i przeczących w czasach omówionych w podręczniku <i>Present simple, Present continuous, Present perfect, Past simple, Past</i>	informacyjno-komunikacyjnych, wynalazki, korzystanie z podstawowych urządzeń technicznych. • Zna i poprawnie podaje wymagane słowa z obszarów: wymiana i zwrot towaru, korzystanie z usług, towary i ich cechy rodzaje sklepów, sposoby płatności. • Zna i poprawnie podaje wymagane słowa z obszarów: problemy społeczne, organizacje charytatywne, zbiórki pieniężne, polityka i obywatelstwo. • Zna i poprawnie podaje wymagane słowa z obszarów: zawody, wybór zawodu, rozmowa o pracę. • Zna zasady tworzenia zdań twierdzących i przeczących w czasach omówionych w podręczniku <i>Present simple, Present continuous, Present perfect, Past simple, Past continuous, Past perfect,</i>
--	--	---	--	---

	danego czasu. • Słabo zna zasady tworzenia i zazwyczaj z wieloma błędami tworzy zdania twierdzące i przeczące w konstrukcji z <i>used to</i>. • Słabo zna zasady tworzenia i często niepoprawnie tworzy zdania twierdzące i przeczące w konstrukcji <i>be going to</i>. • Słabo zna zasady użycia i popełnia liczne błędy, kiedy konstruuje zdania w zerowym, pierwszym i drugim trybie warunkowym. • Popełnia liczne błędy, kiedy stosuje spójnik <i>unless</i>. • Słabo zna zasady i zazwyczaj wymaga pomocy, aby utworzyć zdania w stronie biernej w czasach <i>Present simple, Past simple, Future simple oraz Present perfect</i>. • Słabo zna zasady i popełnia liczne błędy, kiedy tworzy stronę bierną ze strony czynnej. • Z trudnością i popełniając liczne błędy, stara się tworzyć pytania z przyimkami w stronie	omówionych w podręczniku <i>Present simple, Present continuous, Present perfect, Past simple, Past continuous, Past perfect, Future simple</i>. • Czasem wymaga niewielkiej pomocy nauczyciela oraz popełnia dość liczne błędy, stosując określenia czasu charakterystyczne dla danego czasu. • Na ogół zna zasady tworzenia, ale zazwyczaj z dość licznymi błędami tworzy zdania twierdzące i przeczące w konstrukcji z <i>used to</i>. • Częściowo zna zasady tworzenia, ale czasem niepoprawnie tworzy zdania twierdzące i przeczące w konstrukcji <i>be going to</i>. • Na ogół zna zasady użycia ale popełnia dość liczne błędy, kiedy konstruuje zdania w zerowym, pierwszym i drugim trybie warunkowym. • Popełnia dość liczne błędy, kiedy stosuje	<i>Continuous, Past perfect, Future simple</i>. • Czasem popełnia nieliczne błędy, stosując określenia czasu charakterystyczne dla danego czasu. • Zna zasady tworzenia i tylko czasem popełnia nieliczne błędy tworząc zdania twierdzące i przeczące w konstrukcji z <i>used to</i>. • Zna zasady tworzenia i zazwyczaj poprawnie tworzy zdania twierdzące i przeczące w konstrukcji <i>be going to</i>. • Zna zasady użycia i na ogół popełnia nieliczne błędy, kiedy konstruuje zdania w zerowym, pierwszym i drugim trybie warunkowym. • Popełnia czasem niewielkie błędy, kiedy stosuje spójnik <i>unless</i>. • Zna zasady i czasem tylko popełnia niewielkie błędy, kiedy tworzy zdania w stronie biernej w czasach <i>Present simple, Past simple, Future simple oraz</i>	<i>Future simple</i> i prawie nigdy nie popełnia błędów. • Bezbłędnie stosuje określenia czasu charakterystyczne dla danego czasu. • Bezbłędnie tworzy zdania twierdzące i przeczące w konstrukcji z <i>used to</i>. • Poprawnie tworzy zdania twierdzące i przeczące w konstrukcji <i>be going to</i>. • Bezbłędnie konstruuje zdania w zerowym, pierwszym i drugim trybie warunkowym. • Bezbłędnie stosuje spójnik <i>unless</i>. • Poprawnie tworzy zdania w stronie biernej w czasach <i>Present simple, Past simple, Future simple oraz Present perfect</i>.
--	--	---	---	---

	biernej. • Słabo zna zasady następstwa czasów i zazwyczaj nie potrafi poprawnie ich zastosować w mowie zależnej. • Słabo zna zasady zamiany zaimków, okoliczników czasu i miejsca w mowie zależnej i popełnia liczne błędy, kiedy dokonuje zmian. • Zazwyczaj z wieloma błędami stara się tworzyć polecenia i nakazy w mowie zależnej. • Słabo zna zasady użycia czasowników modalnych (<i>can</i> oraz <i>could/couldn't</i> do udzielania pozwolenia, <i>must, have to / don't have to, had to / didn't have to</i> do wyrażania konieczności i nakazu, <i>mustn't</i> do wyrażania zakazu) i na ogół ma problem, żeby zastosować je poprawnie. • Zazwyczaj z trudem i często popełniając błędy, posługuje się zaimkami zwrotnymi i zaimkiem <i>each other</i>.	spójnik <i>unless</i>. • Częściowo zna zasady, ale zazwyczaj wymaga niewielkiej pomocy, aby utworzyć zdania w stronie biernej w czasach <i>Present simple, Past simple, Future simple</i> oraz <i>Present perfect</i>. • Na ogół zna zasady, ale popełnia dość liczne błędy, kiedy tworzy stronę bierną ze strony czynnej. • Popełniając dość liczne błędy, tworzy pytania z przyimkami w stronie biernej. • Częściowo zna zasady następstwa czasów ale czasem nie potrafi poprawnie ich zastosować w mowie zależnej. • Na ogół zna zasady zamiany zaimków, okoliczników czasu i miejsca w mowie zależnej, ale popełnia dość liczne błędy, kiedy dokonuje zmian. • Zazwyczaj z dość wieloma błędami tworzy polecenia i	<i>Present perfect</i>. • Zna zasady i popełnia tylko nieliczne błędy, kiedy tworzy stronę bierną ze strony czynnej. • Popełniając nieliczne błędy, tworzy pytania z przyimkami w stronie biernej. • Zna zasady następstwa czasów i zazwyczaj potrafi poprawnie je zastosować w mowie zależnej. • Zna zasady zamiany zaimków, okoliczników czasu i miejsca w mowie zależnej i popełnia tylko nieliczne błędy, kiedy dokonuje zmian. • Czasem popełniając niewielkie błędy, tworzy polecenia i nakazy w mowie zależnej. • Zna zasady użycia czasowników modalnych (<i>can</i> oraz <i>could/couldn't</i> do udzielania pozwolenia, <i>must, have to / don't have to, had to / didn't have to</i> do wyrażania konieczności i nakazu, <i>mustn't</i> do wyrażania zakazu) i zazwyczaj stosuje je	• Poprawnie tworzy stronę bierną ze strony czynnej. • Bez trudu i poprawnie tworzy pytania z przyimkami w stronie biernej. • Zna zasady następstwa czasów i potrafi poprawnie je zastosować w mowie zależnej. • Zna zasady zamiany zaimków, okoliczników czasu i miejsca w mowie zależnej i bezbłędnie dokonuje zmian. • Poprawnie tworzy polecenia i nakazy w mowie zależnej. • Zna zasady użycia czasowników modalnych (<i>can</i> oraz <i>could/couldn't</i> do udzielania pozwolenia, <i>must, have to / don't have to, had to / didn't have to</i> do wyrażania konieczności i nakazu, <i>mustn't</i> do wyrażania zakazu) i stosuje je poprawnie.
--	--	--	--	--

		nakazy w mowie zależnej. • Częściowo zna zasady użycia czasowników modalnych (<i>can</i> oraz <i>could/couldn't</i> do udzielania pozwolenia, <i>must, have to / don't have to, had to / didn't have to</i> do wyrażania konieczności i nakazu, <i>mustn't</i> do wyrażania zakazu), ale czasem ma problem, żeby zastosować je poprawnie. • Popołniając dość liczne błędy, posługuje się zaimkami zwrotnymi i zaimkiem <i>each other</i>.	poprawnie. • Popołniając czasem niewielkie błędy, posługuje się zaimkami zwrotnymi i zaimkiem <i>each other</i>.	• Poprawnie posługuje się zaimkami zwrotnymi i zaimkiem <i>each other</i>.
Znajomość środków językowych Unit 8	• Słabo zna i z trudem stosuje słownictwo z następujących obszarów: wycieczki, zwiedzanie, miejsca na świecie. • Słabo zna i z trudem stosuje słownictwo z obszaru: formy spędzania wolnego czasu, święta i uroczystości. • Słabo zna i z trudem stosuje konstrukcję <i>I'd rather / I'd prefer</i>, popołniając liczne błędy. • Słabo zna zasady	• Częściowo zna i zazwyczaj popołnia dość liczne błędy, stosując słownictwo z następujących obszarów: wycieczki, zwiedzanie, miejsca na świecie. • Częściowo zna i zazwyczaj popołnia dość liczne błędy, stosując słownictwo z obszaru: formy spędzania wolnego czasu, święta i uroczystości. • Częściowo zna i	• Zna, ale czasem popołnia nieliczne błędy, stosując słownictwo z następujących obszarów: wycieczki, zwiedzanie, miejsca na świecie. • Zna, ale czasem popołnia drobne błędy, stosując słownictwo z obszaru: formy spędzania wolnego czasu, święta i uroczystości. • Zna, ale czasem popołnia drobne błędy, stosując konstrukcję <i>I'd rather / I'd prefer</i>. • Zna zasady	• Z łatwością stosuje słownictwo z następujących obszarów: wycieczki, zwiedzanie, miejsca na świecie. • Nie popołnia błędów stosując słownictwo z obszaru: formy spędzania wolnego czasu, święta i uroczystości. • Poprawnie stosuje konstrukcję <i>I'd rather / I'd prefer</i>.

	stopniowania przymiotników i zazwyczaj popełnia liczne błędy, stosując je w zdaniu. - Słabo zna zasady tworzenia i zazwyczaj popełniając wiele błędów, konstruuje zdania z konstrukcją <i>be going to</i> do wyrażania intencji. - Popełnia liczne błędy, kiedy stosuje zaimki względne <i>who, which, where, when, whose</i>.	zazwyczaj popełnia dość liczne błędy, stosując konstrukcję <i>I'd rather / I'd prefer</i>. - Na ogół zna zasady stopniowania przymiotników i zazwyczaj popełnia dość liczne błędy, stosując je w zdaniu. - Częściowo zna zasady tworzenia i zazwyczaj popełniając dość liczne błędy, konstruuje zdania z konstrukcją <i>be going to</i> do wyrażania intencji. - Popełnia dość liczne błędy, kiedy stosuje zaimki względne <i>who, which, where, when, whose</i>.	stopniowania przymiotników i zazwyczaj popełnia niewiele błędów, stosując je w zdaniu. - Zna zasady tworzenia i zazwyczaj popełnia niewiele błędów, konstruuje zdania z konstrukcją <i>be going to</i> do wyrażania intencji. - Popełnia raczej nieliczne błędy, kiedy stosuje zaimki względne <i>who, which, where, when, whose</i>.	- Zna zasady stopniowania przymiotników i poprawnie stosuje je w zdaniach. - Poprawnie tworzy zdania z konstrukcją <i>be going to</i> do wyrażania intencji. - Bezbłędnie stosuje zaimki względne <i>who, which, where, when, whose</i>.
Sluchanie	- Ma trudności z rozumieniem ogólnego sensu prostych wypowiedzi. - Mimo pomocy z trudnością znajduje proste informacje w wypowiedzi, przy wyszukiwaniu złożonych informacji popełnia liczne błędy.	- Na ogół rozumie ogólny sens prostych wypowiedzi. - Z niewielką pomocą znajduje proste informacje w wypowiedzi, przy wyszukiwaniu złożonych informacji popełnia dość liczne błędy.	- Zazwyczaj rozumie ogólny sens prostych i bardziej złożonych wypowiedzi. - Popełniając drobne błędy, znajduje w wypowiedzi zarówno proste, jak i złożone informacje.	- Rozumie ogólny sens prostych i bardziej złożonych wypowiedzi. - Bez problemu samodzielnie znajduje w wypowiedzi zarówno proste, jak i złożone informacje.
Czytanie	- Ma trudności z rozumieniem ogólnego sensu prostych tekstów lub fragmentów tekstu. - Mimo pomocy z trudem	- Na ogół rozumie ogólny sens prostych tekstów lub fragmentów tekstu. - Z niewielką pomocą na	- Na ogół rozumie ogólny sens prostych i bardziej złożonych tekstów lub fragmentów tekstu. - Na ogół znajduje w	Bez trudu rozumie ogólny sens prostych i bardziej złożonych tekstów i fragmentów tekstu.

	znajduje w tekście określone informacje, przy wyszukiwaniu złożonych informacji popełnia liczne błędy. • Ma trudności z ułożeniem informacji w określonym porządku	ogół znajduje w tekście określone informacje, przy wyszukiwaniu złożonych informacji czasem popełnia błędy. • Z pewnym trudem układa informacje w określonym porządku.	tekście określone informacje, przy wyszukiwaniu złożonych informacji zdarza mu się popełniać błędy. • Układa informacje w określonym porządku, popełniając drobne błędy.	• Z łatwością samodzielnie znajduje w tekście podstawowe oraz złożone informacje. • Bez trudu układa informacje w określonym porządku.
Mówienie	• Mimo pomocy nieudolnie tworzy proste wypowiedzi ustne, popełniając liczne błędy zaburzające komunikację.	• Sam lub z pomocą nauczyciela tworzy proste wypowiedzi ustne, popełniając dość liczne błędy częściowo zaburzające komunikację.	• Popełniając nieliczne niezakłócające komunikacji błędy, tworzy proste i złożone wypowiedzi ustne.	• Używając bogatego słownictwa tworzy proste i złożone wypowiedzi ustne.
Pisanie	• Mimo pomocy, popełniając liczne błędy, nieudolnie tworzy bardzo proste wypowiedzi pisemne.	• Sam lub z pomocą nauczyciela tworzy bardzo proste wypowiedzi pisemne.	• Popełniając nieliczne niezakłócające komunikacji błędy, tworzy proste i bardziej złożone wypowiedzi pisemne.	• Samodzielnie, stosując urozmaicone słownictwo, tworzy proste i bardziej złożone wypowiedzi pisemne.
Reagowanie	• Nieudolnie reaguje w prostych sytuacjach, popełniając liczne błędy.	• Reaguje w prostych sytuacjach, czasem popełniając błędy.	• Popełniając nieliczne błędy, reaguje w prostych i bardziej złożonych sytuacjach.	• Swobodnie i bezbłędnie lub niemal bezbłędnie reaguje w prostych i złożonych sytuacjach.
Przetwarzanie tekstu	• Nieudolnie przekazuje w języku angielskim informacje zawarte w materiałach wizualnych, popełniając liczne błędy.	• Przekazuje w języku angielskim informacje zawarte w materiałach wizualnych, czasem popełniając błędy.	• Bez większego trudu i popełniając nieliczne błędy, przekazuje w języku angielskim informacje zawarte w materiałach wizualnych.	• Z łatwością i poprawnie przekazuje w języku angielskim informacje zawarte w materiałach wizualnych.

Wymagania edukacyjne z języka niemieckiego dla klasy 8
Półroczne obejmuje dział 1 – 3 całoroczne wymagania dział – 1 - 6
Podręcznik: Meine Deutschtour klasa 8 (podstawa programowa II.2.)

WYMAGANIA NA POSZCZEGÓLNE OCENY					
	dopuszczająca	dostateczna	dobra	bardzo dobra	celująca
START	- zna nazwy członków rodziny - wymienia dni tygodnia oraz pory dnia - nazywa przedmioty i przybory szkolne - nazywa miejsca w mieście - wymienia artykuły spożywcze - zna nazwy lokali gastronomicznych - nazywa dyscypliny sportowe - wymienia miesiące i pory roku - nazywa kolory - zna nazwy zwierząt domowych - zna liczebniki główne - zna zasady podawania godzin - zna zasady odmiany czasowników regularnych w czasie teraźniejszym (<i>Präsens</i>) w liczbie pojedynczej i mnogiej - zna czasowniki rozdzielnie złożone - zna czasowniki	- zna nazwy członków rodziny - wymienia dni tygodnia oraz pory dnia - nazywa przedmioty i przybory szkolne - nazywa miejsca w mieście - wymienia artykuły spożywcze - zna nazwy lokali gastronomicznych - nazywa dyscypliny i wybrane sprzęty sportowe - wymienia miesiące i pory roku - nazywa zjawiska atmosferyczne - nazywa kolory - wymienia elementy krajobrazu - zna nazwy zwierząt domowych oraz zwierząt żyjących w zoo - zna liczebniki główne i porządkowe - zna zasady podawania godzin - zna zasady odmiany czasowników regularnych i nieregularnych w czasie teraźniejszym (<i>Präsens</i>) w liczbie pojedynczej i mnogiej - zna zasady odmiany	- podaje stopień pokrewieństwa - stosuje w wypowiedziach nazwy dni tygodnia oraz pór dnia - stosuje w wypowiedziach nazwy przedmiotów i przyborów szkolnych - stosuje w wypowiedziach nazwy lokali gastronomicznych - stosuje w wypowiedziach nazwy dyscyplin - stosuje w wypowiedziach nazwy miesięcy i pór roku - opisuje zjawiska atmosferyczne - stosuje w wypowiedziach nazwy kolorów - stosuje w wypowiedziach nazwy zwierząt domowych oraz zwierząt żyjących w zoo - stosuje w zdaniach liczebniki główne i porządkowe - podaje czas zegarowy - wymienia atrakcje turystyczne krajów niemieckiego obszaru językowego - zna odmianę czasowników regularnych i nieregularnych w czasie teraźniejszym (<i>Präsens</i>) w liczbie pojedynczej - tworzy zdania z czasownikami rozdzielnie złożonymi w czasie teraźniejszym (<i>Präsens</i>) w liczbie pojedynczej i mnogiej - stosuje w zdaniach czasowniki	- podaje stopień pokrewieństwa - stosuje w wypowiedziach nazwy dni tygodnia oraz pór dnia - stosuje w wypowiedziach nazwy przedmiotów i przyborów szkolnych - stosuje w wypowiedziach nazwy lokali gastronomicznych - stosuje w wypowiedziach nazwy dyscyplin i wybranych sprzętów sportowych - stosuje w wypowiedziach nazwy miesięcy i pór roku - opisuje zjawiska atmosferyczne - stosuje w wypowiedziach nazwy kolorów - opisuje krajobraz - stosuje w wypowiedziach nazwy zwierząt domowych oraz zwierząt żyjących w zoo - stosuje w zdaniach liczebniki główne i porządkowe - podaje czas zegarowy oficjalnie oraz potocznie - wymienia atrakcje turystyczne krajów niemieckiego obszaru językowego - zna odmianę czasowników regularnych i nieregularnych w czasie teraźniejszym (<i>Präsens</i>) w liczbie pojedynczej i mnogiej i stosuje odpowiednie formy	spełnienie wszystkich kryteriów na ocenę bardzo dobrą i uzyskanie maksymalnej ilości punktów 100%.

Starter	modalne - zna zasady tworzenia zdań w trybie rozkazującym - zna zaimki dzierżawcze - zna zasady stopniowania przymiotników i przysłówków - zna odmianę czasownika <i>werden</i> w czasie teraźniejszym (<i>Präsens</i>) w liczbie pojedynczej i mnogiej - zna czasowniki zwrotne - zna zasady odmiany zaimków zwrotnych	czasowników rozdzielnie złożonych w czasie teraźniejszym (<i>Präsens</i>) w liczbie pojedynczej i mnogiej - zna zasady odmiany czasowników modalnych - zna zasady tworzenia zdań w trybie rozkazującym - zna zasady odmiany przeczenia <i>kein/keine</i>, rodzajników nieokreślonych oraz określonych w mianowniku oraz w bierniku - zna zaimki dzierżawcze - zna zasady stopniowania przymiotników i przysłówków - zna odmianę czasownika <i>werden</i> w czasie teraźniejszym (<i>Präsens</i>) w liczbie pojedynczej i mnogiej - zna zasady tworzenia zdań złożonych ze spójnikami wymagającymi szyku prostego - zna zasady tworzenia zdań złożonych ze spójnikami wymagającymi szyku przestawnego - zna czasowniki zwrotne i stosuje ich odpowiednie formy w zdaniach - zna zasady odmiany zaimków zwrotnych	modalne - stosuje w zdaniach przeczenia <i>kein/keine</i>, rodzajniki nieokreślone oraz określone w mianowniku - stosuje w zdaniach zaimki dzierżawcze - zna zasady stopniowania przymiotników i przysłówków - zna odmianę czasownika <i>werden</i> w czasie teraźniejszym (<i>Präsens</i>) w liczbie pojedynczej i mnogiej - zna zasady tworzenia zdań złożonych ze spójnikami wymagającymi szyku prostego - zna zasady tworzenia zdań złożonych ze spójnikami wymagającymi szyku przestawnego - tworzy zdania z czasownikami zwrotnymi - odmienia zaimki zwrotne	czasowników w zdaniach - tworzy zdania z czasownikami rozdzielnie złożonymi w czasie teraźniejszym (<i>Präsens</i>) w liczbie pojedynczej i mnogiej - stosuje w zdaniach czasowniki modalne - tworzy zdania w trybie rozkazującym - stosuje w zdaniach przeczenia <i>kein/keine</i>, rodzajniki nieokreślone oraz określone w mianowniku oraz w bierniku - stosuje w zdaniach zaimki dzierżawcze - stosuje w zdaniach przymiotniki i przysłówki w stopniu równym wyższym i najwyższym - stosuje w wypowiedziach odmianę czasownika <i>werden</i> w czasie teraźniejszym (<i>Präsens</i>) w liczbie pojedynczej i mnogiej - tworzy zdania złożone ze spójnikami wymagającymi szyku prostego - tworzy zdania złożone ze spójnikami wymagającymi szyku przestawnego - tworzy zdania z czasownikami zwrotnymi - odmienia zaimki zwrotne i stosuje ich odpowiednie formy w zdaniach	
---------	---	---	--	---	--

dopuszczająca	dostateczna	dobra	bardzo dobra	celująca
- nazywa części ciała - zna słownictwo typowe dla opisywania swoich dolegliwości - zna wyrażenia niezbędne do udzielania porad - nazywa wybrane lekarstwa - wie, jak wygląda szpital dla słońi - zna nazwy instytucji medycznych oraz personelu medycznego - zna wybrane formy czasownika <i>wehtun</i> - zna rodzajniki określone oraz nieokreślone w celowniku - zna zaimki dzierżawcze w celowniku - zna zaimki osobowe w celowniku - zna zaimki osobowe w bierniku	- nazywa części ciała i krótko je opisuje - zna słownictwo typowe dla opisywania swoich dolegliwości - informuje o dolegliwościach innych - zna wyrażenia niezbędne do udzielania porad - nazywa wybrane lekarstwa - wie, jak wygląda szpital dla słońi - zna nazwy instytucji medycznych oraz personelu medycznego - wie, jak funkcjonuje szpital w pociągu lekarskim w Argentynie - zna wybrane formy czasownika <i>wehtun</i> - zna zasady odmiany rodzajników określonych oraz nieokreślonych w celowniku - zna zasady odmiany zaimków dzierżawczych w celowniku - zna zasady odmiany zaimków osobowych w celowniku - zna zasady odmiany zaimków osobowych w bierniku	- nazywa i opisuje części ciała - opisuje swoje dolegliwości - informuje o dolegliwościach innych - stosuje w wypowiedziach nazwy lekarstw - opowiada o szpitalu dla słońi - nazywa instytucje medyczne oraz personel medyczny - stosuje w wypowiedziach czasownik rozdzielnie złożony <i>wehtun</i> - stosuje w zdaniach rodzajniki określone oraz nieokreślone w celowniku - stosuje w zdaniach zaimki dzierżawcze w celowniku - stosuje w zdaniach odmianę zaimków osobowych w celowniku - stosuje w zdaniach odmianę zaimków osobowych w bierniku	- nazywa i opisuje części ciała - opisuje swoje dolegliwości - informuje o dolegliwościach innych - udziela porad - stosuje w wypowiedziach nazwy lekarstw - opowiada o szpitalu dla słońi - nazywa instytucje medyczne oraz personel medyczny - opowiada o szpitalu w pociągu lekarskim w Argentynie - stosuje w wypowiedziach czasownik rozdzielnie złożony <i>wehtun</i> - stosuje w zdaniach rodzajniki określone oraz nieokreślone w celowniku - stosuje w zdaniach zaimki dzierżawcze w celowniku - stosuje w zdaniach odmianę zaimków osobowych w celowniku - stosuje w zdaniach odmianę zaimków osobowych w bierniku	spełnienie wszystkich kryteriów na ocenę bardzo dobrą i uzyskanie maksymalnej ilości punktów 100%.

Rozdział II: Häuser in Deutschland	dopuszczająca	dostateczna	dobra	bardzo dobra	celująca
	- zna nazwy pomieszczeń domowych - zna nazwy mebli i wybranych sprzętów - zna zwroty niezbędne do opisywania wyposażenia pomieszczeń domowych - zna zwroty niezbędne do opisywania przemieszczania rzeczy - zna typy domów w Niemczech - informuje o swoim miejscu zamieszkania - zna zasady określania przynależności osób i rzeczy - podaje nazwiska niemieckich wynalazców i odkrywców oraz nazwy wynalazków i odkryć - wymienia przyimki występujące z celownikiem lub biernikiem - zna zasady odmiany rzeczowników w dopełniaczu - zna zasady określania roku	- zna nazwy pomieszczeń domowych i czynności w nich wykonywanych - zna nazwy mebli i wybranych sprzętów - zna zwroty niezbędne do opisywania wyposażenia pomieszczeń domowych - zna zwroty niezbędne do opisywania położenia rzeczy - opisuje krótko pokój - zna zwroty niezbędne do opisywania przemieszczania rzeczy - zna typy domów w Niemczech - informuje o swoim miejscu zamieszkania - wie, w jakich domach mieszkają znane osoby z niemieckiego obszaru językowego - zna zasady określania przynależności osób i rzeczy - podaje nazwiska niemieckich wynalazców i odkrywców oraz nazwy wynalazków i odkryć - wymienia przyimki występujące z celownikiem lub biernikiem - zna zasady stosowania przyimków z celownikiem lub biernikiem w zdaniach - zna zasady tworzenia pytań ze słówkami pytającymi <i>wo</i> i <i>wohin</i> - zna zasady odmiany rzeczowników w dopełniaczu - zna zasady określania roku	- nazywa pomieszczenia domowe i czynności w nich wykonywane - stosuje w wypowiedziach nazwy mebli i wybranych sprzętów - opisuje położenie rzeczy - opisuje pokój - opisuje przemieszczanie rzeczy - nazywa typy domów w Niemczech - informuje o swoim miejscu zamieszkania - określa przynależność osób i rzeczy - podaje nazwiska niemieckich wynalazców i odkrywców oraz nazwy wynalazków i odkryć - wymienia przyimki występujące z celownikiem lub biernikiem - stosuje w wypowiedziach przyimki z celownikiem lub biernikiem - zna zasady tworzenia pytań ze słówkami pytającymi <i>wo</i> i <i>wohin</i> - stosuje w zdaniach odmianę rzeczowników w dopełniaczu - określa rok	- nazywa pomieszczenia domowe i czynności w nich wykonywane - stosuje w wypowiedziach nazwy mebli i wybranych sprzętów - opisuje wyposażenie pomieszczeń domowych - opisuje położenie rzeczy - opisuje pokój - opisuje przemieszczanie rzeczy - nazywa typy domów w Niemczech - informuje o swoim miejscu zamieszkania - opowiada o domach znanych osób z krajów niemieckiego obszaru językowego - określa przynależność osób i rzeczy - podaje nazwiska niemieckich wynalazców i odkrywców oraz nazwy wynalazków i odkryć - wymienia przyimki występujące z celownikiem lub biernikiem - stosuje w wypowiedziach przyimki z celownikiem lub biernikiem - tworzy pytania ze słówkami pytającymi <i>wo</i> i <i>wohin</i> - stosuje w zdaniach odmianę rzeczowników w dopełniaczu - określa rok	spełnienie wszystkich kryteriów na ocenę bardzo dobrą i uzyskanie maksymalnej ilości punktów 100%.

	dopuszczająca	dostateczna	dobra	bardzo dobra	celująca
Rozdział III: Feiertage und Feste in Deutschland	- zna nazwy świąt i uroczystości - wymienia święta i uroczystości obchodzone w Niemczech - zna słownictwo typowe dla przyjęcia urodzinowego - nazywa obowiązki domowe - nazywa typowe prezenty - wie, jakie są najpopularniejsze prezenty bożonarodzeniowe w Niemczech - zna formy składania życzeń z różnych okazji - zna nazwy symboli świątecznych - wymienia zwyczaje bożonarodzeniowe w Niemczech - wie, jak wygląda karnawał w Kolonii - informuje krótko o swoim rozkładzie dnia podczas wymiany uczniowskiej - zna zasady tworzenia czasu przeszłego (<i>Perfekt</i>) - zna zasady tworzenia imiesłowu czasu przeszłego (<i>Partizip Perfekt</i>) czasowników regularnych - zna zasady tworzenia czasu przeszłego (<i>Perfekt</i>) z czasownikiem	- zna nazwy świąt i uroczystości - wie, kiedy obchodzi się wybrane święta i uroczystości - wymienia święta i uroczystości obchodzone w Niemczech - zna słownictwo typowe dla przyjęcia urodzinowego - nazywa obowiązki domowe - zna wyrażenia niezbędne do redagowania zaproszenia na przyjęcie urodzinowe - nazywa typowe prezenty - informuje, co komu daje w prezencie - wie, jakie są najpopularniejsze prezenty bożonarodzeniowe w Niemczech - zna formy składania życzeń z różnych okazji - zna nazwy symboli świątecznych - wymienia zwyczaje bożonarodzeniowe w Niemczech - zna najważniejsze informacje o Kolonii - wie, jak wygląda karnawał w Kolonii - wie, na czym polega wymiana uczniowska - informuje o swoim rozkładzie dnia podczas wymiany uczniowskiej - zna zasady tworzenia czasu przeszłego (<i>Perfekt</i>) - zna zasady tworzenia imiesłowu czasu przeszłego (<i>Partizip Perfekt</i>) czasowników regularnych i nieregularnych	- nazywa święta i uroczystości oraz podaje ich daty - nazywa święta i uroczystości obchodzone w Niemczech - zna słownictwo typowe dla przyjęcia urodzinowego - Opisuje krótko przyjęcie urodzinowe - opowiada o swoich obowiązkach domowych - redaguje zaproszenie na przyjęcie urodzinowe - stosuje w wypowiedziach nazwy typowych prezentów - mówi, co komu daje w prezencie - informuje o najpopularniejszych prezentach bożonarodzeniowych w Niemczech - potrafi złożyć życzenia z różnych okazji - wymienia symbole świąteczne - wymienia najważniejsze informacje o Kolonii - opowiada o swoim rozkładzie dnia podczas wymiany uczniowskiej - zna zasady tworzenia czasu przeszłego (<i>Partizip Perfekt</i>) czasowników regularnych i nieregularnych - tworzy czas przeszły (<i>Perfekt</i>) z czasownikiem posiłkowym <i>sein</i>	- nazywa święta i uroczystości oraz podaje ich daty - nazywa święta i uroczystości obchodzone w Niemczech - stosuje w wypowiedziach słownictwo typowe dla przyjęcia urodzinowego - opisuje przyjęcie urodzinowe - opowiada o swoich obowiązkach domowych - redaguje zaproszenie na przyjęcie urodzinowe - stosuje w wypowiedziach nazwy typowych prezentów - mówi, co komu daje w prezencie - informuje o najpopularniejszych prezentach bożonarodzeniowych w Niemczech - potrafi złożyć życzenia z różnych okazji - wymienia symbole świąteczne - opowiada o zwyczajach bożonarodzeniowych w Niemczech - wymienia najważniejsze informacje o Kolonii - opowiada o karnawale w Kolonii - opowiada o wymianie uczniowskiej - opowiada o swoim rozkładzie dnia podczas wymiany uczniowskiej - zna zasady tworzenia czasu przeszłego (<i>Perfekt</i>) i stosuje go w wypowiedziach - tworzy imiesłów czasu przeszłego (<i>Partizip Perfekt</i>) czasowników regularnych i nieregularnych - tworzy czas przeszły (<i>Perfekt</i>) z	spełnienie wszystkich kryteriów na ocenę bardzo dobrą i uzyskanie maksymalnej ilości punktów 100%.

	posiłkowym <i>sein</i>	• zna zasady tworzenia czasu przeszłego (<i>Perfekt</i>) z czasownikiem posiłkowym <i>sein</i> • zna zasady tworzenia zdań pytających i oznajmujących w czasie przeszłym (<i>Perfekt</i>)	• odpowiada na pytania w czasie przeszłym (<i>Perfekt</i>)	czasownikiem posiłkowym <i>sein</i> • tworzy wypowiedzi w czasie przeszłym (<i>Perfekt</i>) • odpowiada na pytania w czasie przeszłym (<i>Perfekt</i>)	
--	------------------------	--	--	--	--

Rozdział IV: Stadt und Land in Deutschland	WYMAGANIA NA POSZCZEGÓLNE OCENY				
	dopuszczająca	dostateczna	dobra	bardzo dobra	celująca
	- zna nazwy budynków, instytucji oraz miejsc w mieście - nazywa środki transportu - zna wyrażenia niezbędne do opisu drogi ze szkoły nastolatków - wie, jak zapytać o drogę w mieście - zna wyrażenia niezbędne do informowania, jak dotrzeć do wybranego miejsca w mieście - informuje o swoim miejscu zamieszkania - zna nazwy środków transportu do szkół dzieci w Niemczech - zna atrakcje Frankfurtu nad Menem - wie, jak kupić bilet na dworcu kolejowym - zna wyrażenia niezbędne do uzyskiwania informacji na temat odlotu samolotu - zna zwroty grzecznościowe - wymienia przyimki występujące z celownikiem - wymienia przyimki występujące z biernikiem	- zna nazwy budynków, instytucji oraz miejsc w mieście i czynności w nich wykonywanych - nazywa środki transportu - zna środki transportu w Hamburgu - opisuje zdjęcie - zna wyrażenia niezbędne do opisu drogi ze szkoły nastolatków - wie, jak zapytać o drogę w mieście - zna wyrażenia niezbędne do informowania, jak dotrzeć do wybranego miejsca w mieście - informuje o swoim miejscu zamieszkania - zna nazwy środków transportu do szkół dzieci w Niemczech - zna atrakcje Frankfurtu nad Menem - wie, jak kupić bilet na dworcu kolejowym - zna wyrażenia niezbędne do uzyskiwania informacji na temat odlotu samolotu - zna zwroty grzecznościowe - wymienia przyimki występujące z celownikiem i z biernikiem - zna zasady tworzenia pytań do wyrażen przyimkowych	- nazywa budynki, instytucje oraz miejsca w mieście i czynności w nich wykonywane - stosuje w wypowiedziach nazwy środków transportu - informuje, jakimi środkami transportu można się poruszać w Hamburgu - informuje, jakimi środkami transportu porusza się w swoim miejscu zamieszkania - opisuje zdjęcie - opisuje drogę ze szkoły nastolatków - pyta o drogę w mieście - informuje, jak dotrzeć do wybranego miejsca w mieście - opowiada o swoim miejscu zamieszkania - nazywa środki transportu do szkół dzieci w Niemczech - wymienia atrakcje Frankfurtu nad Menem - potrafi kupić bilet na dworcu kolejowym - umie uzyskiwać informacje na temat odlotu samolotu - stosuje w wypowiedziach zwroty grzecznościowe - wymienia przyimki z celownikiem i z biernikiem oraz stosuje je w wypowiedziach - tworzy pytania do wyrażen przyimkowych	- nazywa budynki, instytucje oraz miejsca w mieście i czynności w nich wykonywane - stosuje w wypowiedziach nazwy środków transportu i informuje, jakimi środkami transportu można się poruszać w Hamburgu - informuje, jakimi środkami transportu porusza się w swoim miejscu zamieszkania - opisuje zdjęcie - opisuje drogę ze szkoły nastolatków - pyta o drogę w mieście i informuje, jak dotrzeć do wybranego miejsca w mieście - opowiada o życiu nastolatka na wsi oraz o swoim miejscu zamieszkania - nazywa środki transportu do szkół dzieci w Niemczech - opowiada o drodze do szkoły dzieci w Niemczech - wymienia atrakcje Frankfurtu nad Menem - potrafi kupić bilet na dworcu kolejowym - umie uzyskiwać informacje na temat odlotu samolotu - stosuje w wypowiedziach zwroty grzecznościowe - wymienia przyimki z celownikiem i z biernikiem - stosuje w wypowiedziach przyimki z celownikiem i biernikiem - tworzy pytania do wyrażen przyimkowych	spełnienie wszystkich kryteriów na ocenę bardzo dobrą i uzyskanie maksymalnej ilości punktów 100%.

Rozdział V: Modewelt in Deutschland	dopuszczająca	dostateczna	dobra	bardzo dobra	celująca
	- zna nazwy części garderoby - zna słownictwo niezbędne do wyrażania opinii na temat garderoby - wymienia problemy nastolatków - zna słownictwo związane z kupowaniem odzieży - pyta o rozmiar, kolor i cenę ubrań - nazywa wybrane działy w centrum handlowym - zna słownictwo związane z pokazem mody - zna osobistości niemieckiego świata mody - zna słownictwo niezbędne do wyrażania zdania na temat mody oraz kupowania - zna zasady odmiany przymiotników po rodzajniku określonym, nieokreślonym, po zaimkach dzierżawczych oraz po przeczeniu <i>kein/keine</i> - zna zasady tworzenia zdań złożonych ze spójnikami wymagającymi szyku końcowego - zna rekcję wybranych czasowników - zna zasady tworzenia pytań do rekcji czasowników - zna zasady odmiany czasownika <i>wissen</i> w czasie teraźniejszym (<i>Präsens</i>)	- zna nazwy części garderoby i wybranych akcesoriów - zna słownictwo niezbędne do wyrażania opinii na temat garderoby - wymienia problemy nastolatków - zna słownictwo związane z kupowaniem odzieży - zna słownictwo niezbędne do wyrażania zdania na temat kupowania odzieży - pyta o rozmiar, kolor i cenę ubrań - nazywa wybrane działy w centrum handlowym - wie, jakie są możliwości robienia zakupów w Berlinie - zna słownictwo związane z pokazem mody - zna osobistości niemieckiego świata mody - zna słownictwo niezbędne do wyrażania zdania na temat mody oraz kupowania - zna zasady odmiany przymiotników po rodzajniku określonym, nieokreślonym, po zaimkach dzierżawczych oraz po przeczeniu <i>kein/keine</i> - zna zasady odmiany przymiotników, gdy rzeczownik występuje bez rodzajnika - zna zasady stosowania w wypowiedziach zaimków wskazujących i pytających - zna zasady tworzenia zdań złożonych ze spójnikami	- nazywa części garderoby i wybranych akcesoriów - wyraża opinię na temat garderoby - opowiada o problemach nastolatków - stosuje w wypowiedziach słownictwo związane z kupowaniem odzieży - wyraża zdanie na temat kupowania odzieży - stosuje w wypowiedziach pytania o rozmiar, kolor i cenę ubrań - nazywa symbole wielkanocne - nazywa wybrane działy w centrum handlowym - opowiada o możliwościach robienia zakupów w Berlinie - wymienia osobistości niemieckiego świata mody - stosuje w wypowiedziach słownictwo niezbędne do wyrażania zdania na temat mody oraz kupowania odzieży - zna zasady odmiany przymiotników po rodzajniku określonym, nieokreślonym, po zaimkach dzierżawczych oraz po przeczeniu <i>kein/keine</i> - zna zasady odmiany przymiotników, gdy rzeczownik występuje bez rodzajnika - stosuje w wypowiedziach zaimki wskazujące i pytające - tworzy zdania złożone ze spójnikami wymagającymi szyku końcowego - zna rekcję wybranych czasowników - tworzy pytania do rekcji	- nazywa części garderoby i wybranych akcesoriów - wyraża opinię na temat garderoby - opowiada o problemach nastolatków - stosuje w wypowiedziach słownictwo związane z kupowaniem odzieży - wyraża zdanie na temat kupowania odzieży - stosuje w wypowiedziach pytania o rozmiar, kolor i cenę ubrań - nazywa symbole wielkanocne - opowiada o zwyczajach wielkanocnych w Niemczech - nazywa wybrane działy w centrum handlowym - opowiada o możliwościach robienia zakupów w Berlinie - stosuje w wypowiedziach słownictwo związane z pokazem mody - wymienia osobistości niemieckiego świata mody - stosuje w wypowiedziach słownictwo niezbędne do wyrażania zdania na temat mody oraz kupowania odzieży - stosuje w wypowiedziach odmianę przymiotników po rodzajniku określonym, nieokreślonym, po zaimkach dzierżawczych oraz po przeczeniu <i>kein/keine</i> - stosuje w wypowiedziach odmianę przymiotników, gdy rzeczownik występuje bez rodzajnika - stosuje w wypowiedziach zaimki wskazujące i pytające - tworzy zdania złożone ze	spełnienie wszystkich kryteriów na ocenę bardzo dobrą i uzyskanie maksymalnej ilości punktów 100%.

		wymagającymi szyku końcowego - zna rekcję wybranych czasowników - zna zasady tworzenia pytań do rekcji czasowników - zna zasady odmiany czasownika <i>wissen</i> w czasie teraźniejszym (<i>Präsens</i>)	czasowników zna odmianę czasownika <i>wissen</i> w czasie teraźniejszym (<i>Präsens</i>) w liczbie pojedynczej i mnogiej i stosuje odpowiednie formy czasownika w zdaniach	spójnikami wymagającymi szyku końcowego - stosuje w wypowiedziach rekcję wybranych czasowników - tworzy pytania do rekcji czasowników - zna odmianę czasownika <i>wissen</i> w czasie teraźniejszym (<i>Präsens</i>) w liczbie pojedynczej i mnogiej i stosuje odpowiednie formy czasownika w zdaniach	
--	--	--	--	--	--

Rozdział VI: Lernen und Arbeit und Freizeit in Deutschland	dopuszczająca	dostateczna	dobra	bardzo dobra	celująca
	- zna słownictwo związane z wybranymi dziedzinami kultury - wymienia swoje zainteresowania z dzieciństwa - nazywa rodzaje książek - zna nazwy gatunków filmowych - zna nazwy programów telewizyjnych - zna nazwy niemieckich stacji telewizyjnych - nazywa zawody i czynności zawodowe - zna nazwy miejsc pracy - zna słownictwo niezbędne do wyrażania opinii na temat kieszonkowego i pracy młodocianych - informuje o swoim wymarzonej zawodzie - zna typy szkół w Niemczech i w Polsce	- zna słownictwo związane z wybranymi dziedzinami kultury - wymienia swoje zainteresowania z dzieciństwa - nazywa rodzaje książek - zna nazwy gatunków filmowych - zna nazwy programów telewizyjnych - zna nazwy niemieckich stacji telewizyjnych - nazywa zawody i czynności zawodowe - zna nazwy miejsc pracy - zna słownictwo niezbędne do wyrażania opinii na temat kieszonkowego i pracy młodocianych - informuje o swoim wymarzonej zawodzie - zna podstawowe informacje o wybranych gwiazdach Hollywood niemieckiego	- stosuje w wypowiedziach słownictwo związane z wybranymi dziedzinami kultury - opowiada o swoich zainteresowaniach z dzieciństwa - nazywa rodzaje książek - wymienia nazwy gatunków filmowych - nazywa programy telewizyjne - wymienia nazwy niemieckich stacji telewizyjnych - nazywa zawody i czynności zawodowe - nazywa miejsca pracy i czynności tam wykonywane - wyraża opinię na temat kieszonkowego - informuje o swoim wymarzonej zawodzie - zna podstawowe informacje o wybranych gwiazdach Hollywood niemieckiego pochodzenia - nazywa typy szkół w Niemczech i w Polsce	- stosuje w wypowiedziach słownictwo związane z wybranymi dziedzinami kultury - opowiada o swoich zainteresowaniach z dzieciństwa - nazywa rodzaje książek - wymienia nazwy gatunków filmowych - nazywa programy telewizyjne i opowiada o ulubionych programach telewizyjnych - wymienia nazwy niemieckich stacji telewizyjnych - nazywa zawody i czynności zawodowe - nazywa miejsca pracy i czynności tam wykonywane - wypowiada się na temat kieszonkowego i pracy młodocianych - opowiada o swoim wymarzonej zawodzie - wymienia podstawowe informacje o wybranych gwiazdach	spełnienie wszystkich kryteriów na ocenę bardzo dobrą i uzyskanie maksymalnej ilości punktów 100%.

	• zna zasady odmiany czasowników regularnych w czasie przeszłym (<i>Präteritum</i>) • zna zasady tworzenia czasu przyszłego (<i>Futur I</i>)	pochodzenia • zna typy szkół w Niemczech i w Polsce • zna zasady odmiany czasowników regularnych i nieregularnych w czasie przeszłym (<i>Präteritum</i>) • zna zasady tworzenia zdań w czasie przeszłym (<i>Präteritum</i>) • zna zasady tworzenia zdań warunkowych rzeczywistych • zna zasady tworzenia czasu przyszłego (<i>Futur I</i>)	• odmienia czasowniki regularne i nieregularne w czasie przeszłym (<i>Präteritum</i>) • tworzy zdania w czasie przeszłym (<i>Präteritum</i>) • zna zasady tworzenia zdań w czasie przeszłym (<i>Präteritum</i>) • tworzy wypowiedzi w czasie przyszłym (<i>Futur I</i>).	Hollywood niemieckiego pochodzenia • nazywa typy szkół w Niemczech i w Polsce • odmienia czasowniki regularne i nieregularne w czasie przeszłym (<i>Präteritum</i>) • tworzy zdania w czasie przeszłym (<i>Präteritum</i>) • tworzy zdania warunkowe rzeczywiste • tworzy wypowiedzi w czasie przyszłym (<i>Futur I</i>).	
--	---	---	---	--	--

Wczoraj i dziś kl. 8 EDYCJA 2021–2023
Rozkład materiału i wymagania na oceny do historii dla klasy 8 szkoły podstawowej

Temat lekcji	Materiał nauczania	Ocena dopuszczająca Uczeń:	Ocena dostateczna Uczeń:	Ocena dobra Uczeń:	Ocena bardzo dobra Uczeń:	Ocena celująca Uczeń:
1. Napaść na Polskę	- Przygotowania Niemiec do wojny - Polski plan obrony - Wybuch II wojny światowej - Wojna obronna w 1939 r. - Napaść sowiecka - Ewakuacja polskich władz - Bilans wojny obronnej	– wyjaśnia znaczenie terminów: wojna błyskawiczna (Blitzkrieg), „dziwna wojna”, internowanie – zna daty: agresji Niemiec na Polskę (1 IX 1939), wkroczenia Armii Czerwonej do Polski (17 IX 1939) – identyfikuje postacie: Adolfa Hitlera, Józefa Stalina	– identyfikuje postacie: Henryka Sucharskiego, Edwarda Rydza-Śmigłego, Stefana Starzyńskiego – wskazuje na mapie kierunki uderzeń armii niemieckiej i sowieckiej – podaje przykłady szczególnego bohaterstwa Polaków, np. obrona poczty w Gdańsku, walki o Westerplatte, obrona wieży spadochronowej w Katowicach, bitwy pod Mokrą i Wizną, bitwa nad Bzurą, obrona Warszawy, obrona Grodna, bitwa pod Kockiem, obrona Helu	– wyjaśnia przyczyny klęski Polski we wrześniu 1939 r. – wyjaśnia znaczenie terminów: prowokacja gliwicka, bitwa graniczna, „polskie Termopile” – zna daty: bitwy o Westerplatte (1–7 IX 1939), wypowiedzenia wojny Niemcom przez Francję i Wielką Brytanię (3 IX 1939), internowania władz polskich w Rumunii (17/18 IX 1939), kapitulacja Warszawy (28 IX 1939), kapitulacji pod Kockiem (6 X 1939) – przedstawia stosunek sił ZSRS, Niemiec i Polski – wymienia miejsca kluczowych bitew wojny obronnej Polski stoczonych z wojskami niemieckimi i sowieckimi	– identyfikuje postacie: Władysława Raginisa, Franciszka Kleeberga, Tadeusza Kutrzeby – przedstawia polityczne i militarne założenia planu obrony Polski w 1939 r. – omawia okoliczności wkroczenia wojsk sowieckich na terytorium Polski w kontekście paktu Ribbentrop–Mołotow – wymienia i charakteryzuje etapy wojny obronnej Polski	– ocenia postawę aliantów zachodnich wobec Polski we wrześniu 1939 r. – ocenia postawę władz polskich we wrześniu 1939 r.
2. Podbój Europy przez Hitlera i Stalina (1939–1941)	- Wojna zimowa - Agresja Niemiec na Danię i Norwegię - Atak III Rzeszy na Francję - Państwo Vichy - Bitwa o Anglię - Wojna na Bałkanach	– wyjaśnia znaczenie terminów: alianci, bitwa o Anglię – identyfikuje postacie: Winstona Churchilla, Charles’a de Gaulle’a – wskazuje na mapie obszary zagarnięte przez ZSRS i III Rzeszę do 1941 r.	– wyjaśnia znaczenie terminów: linia Maginota, kolaboracja – zna daty: napaści niemieckiej na Danię i Norwegię (IV 1940), ataku III Rzeszy na Francję (V–VI 1940), bitwy o Anglię (VII–X 1940) – wymienia państwa, które padły ofiarą agresji sowieckiej oraz niemieckiej do 1941 r.	– identyfikuje postacie: Vidkuna Quislinga, Philippe’a Pétaina – wyjaśnia znaczenie terminów: wojna zimowa, państwo marionetkowe, państwo Vichy, Komitet Wolnej Francji – opisuje skutki bitwy o Anglię oraz omawia jej polityczne i militarne znaczenie	– zna daty: wojny sowiecko-fińskiej (XI 1939 – III 1940), zajęcia republik bałtyckich przez ZSRS (VI 1940), ataku Niemiec na Jugosławię i Grecję (IV 1941) – przedstawia cele polityki Hitlera i Stalina w Europie w latach 1939–1941 – przedstawia ekspansję ZSRS w latach 1939–1940	– opisuje kolejne etapy agresji Niemiec w latach 1940–1941
TSW – Dlaczego	Jak pokonać flotę brytyjską?	– wyjaśnia znaczenie terminu Enigma	– wyjaśnia znaczenie terminu operacja „Lew	– zna datę największego nalotu niemieckiego na Wielką Brytanię	– zna datę nalotu na Coventry (XI 1940)	– wyjaśnia, jakie były przyczyny klęski Niemiec w

Niemcy nie zdobyli Anglii?	2. Bitwa o Anglię 3. Pierwsza porażka Hitlera	– zna datę: bitwy o Anglię (lato–jesień 1940) – identyfikuje postacie: Adolfa Hitlera, Winstona Churchilla	morski” – wymienia cele niemieckich ataków lotniczych na Wielką Brytanię	(15 IX 1940) – wskazuje wynalazki techniczne, które pomogły Brytyjczykom w walce z Niemcami – przedstawia militarny wkład Polaków w obronę Wielkiej Brytanii	– identyfikuje postacie: Mariana Rejewskiego, Jerzego Różyckiego, Henryka Żygalskiego – omawia założenia niemieckiego planu inwazji na Wielką Brytanię – porównuje potencjał militarny wojsk niemieckich i brytyjskich w czasie bitwy o Anglię	bitwie o Anglię – ocenia wkład polskich lotników w walki o Wielką Brytanię
3. Wojna III Rzeszy z ZSRS	1. Atak niemiecki na ZSRS 2. Wielka Wojna Ojczyźniana 3. Bitwa o Moskwę 4. Przełomowe wydarzenia na froncie wschodnim 5. Losy jeńców sowieckich	– wyjaśnia znaczenie terminów: plan „Barbarossa”, Wielka Wojna Ojczyźniana – zna datę agresji Niemiec na ZSRS (22 VI 1941) – omawia przełomowe znaczenie bitwy stalingradzkiej dla przebiegu II wojny światowej	– wskazuje na mapie przełomowe bitwy wojny Niemiec i ZSRS: pod Moskwą i pod Stalingradem – wyjaśnia przyczyny ataku III Rzeszy na Związek Sowiecki	– wyjaśnia znaczenie terminu blokada Leningradu – identyfikuje postać Gieorgija Żukowa – wyjaśnia, jakie czynniki spowodowały klęskę ofensywy niemieckiej na Moskwę w 1941 r. – przedstawia etapy wojny niemiecko-sowieckiej	– zna daty: blokady Leningradu (1941–1944), bitwy o Moskwę (XI–XII 1941), bitwy pod Stalingradem (VIII 1942 – II 1943), bitwy na Łuku Kurskim (VII 1943) – przedstawia przebieg działań wojennych na froncie wschodnim w latach 1941–1943 – przedstawia, w jaki sposób Niemcy traktowali jeńców sowieckich	– wyjaśnia przyczyny i okoliczności zdobycia przewagi militarnej przez ZSRS – wskazuje powody zbliżenia Wielkiej Brytanii i USA do ZSRS
4. Polityka okupacyjna III Rzeszy	1. Polityka niemiecka wobec ziem okupowanych 2. Ruch oporu w okupowanej Europie 3. Polityka niemiecka wobec Żydów 4. Holokaust 5. Niemieckie obozy koncentracyjne i obozy zagłady 6. Postawy wobec Holokaustu	– wyjaśnia znaczenie terminów: ruch oporu, getto, Holokaust, obóz koncentracyjny, pacyfikacja, gwiazda Dawida, obóz zagłady – identyfikuje postacie: Adolfa Eichmanna, Ireny Sendlerowej	– przedstawia założenia polityki rasowej hitlerowców oraz metody jej realizacji, szczególnie wobec Żydów – omawia bilans Holokaustu	– wyjaśnia znaczenie terminów: „przestrzeń życiowa” (Lebensraum), Generalny Plan Wschodni, „ostateczne rozwiązanie kwestii żydowskiej”, Szoa, „Żegota” – charakteryzuje politykę okupacyjną Niemiec – wymienia kraje, w których powstały rządy kolaborujące z Niemcami, oraz kraje, gdzie rozwinął się ruch oporu – wyjaśnia, jakimi sposobami ludność obszarów okupowanych przez Niemców niosła pomoc Żydom	– wyjaśnia znaczenie terminów: szmalcownicy, Babi Jar, Ponary – zna datę konferencji w Wannsee (I 1942) – identyfikuje postacie: Heinricha Himmlera, Josipa Broza-Tity – wskazuje na mapie obozy koncentracyjne i obozy zagłady w Europie – porównuje sytuację ludności na terytoriach okupowanych przez Niemców – przedstawia przebieg zagłady europejskich Żydów	– omawia postawy ludności ziem okupowanych wobec Holokaustu i niemieckich agresorów – ocenia postawy wobec Holokaustu
5. Wojna poza Europą	1. Walki w Afryce Północnej 2. Wojna na Atlantyku 3. Przystąpienie Japonii i USA do wojny 4. Ofensywa	– wyjaśnia znaczenie terminów: U-Boot, konwój, Enigma, lotniskowiec, pancernik – zna datę ataku Japonii na USA (7 XII 1941)	– wyjaśnia znaczenie terminów: bitwa o Atlantyk, wilcze stada – identyfikuje postacie: Franklina Delano Roosevelta, Erwina Rommla	– wymienia główne strony konfliktu w Afryce i w rejonie Pacyfiku oraz ich najważniejsze cele strategiczne – wyjaśnia, na czym polegało strategiczne znaczenie bitew pod El Alamein i pod Midway, oraz lokalizuje je na mapie	– zna daty: bitwy pod El Alamein (X–XI 1942), bitwy o Midway (VI 1942), walk o Guadalcanal (VIII 1942 – II 1943) – identyfikuje postacie: Bernarda Montgomery’ego, Dwighta Eisenhowera	– omawia działania wojenne na morzach i oceanach – ocenia konsekwencje włączenia się USA do wojny – przedstawia rozwiązania militarne, które obie strony stosowały podczas zmagania na morzach i oceanach

	japońska w Azji			– wyjaśnia znaczenie bitwy o Atlantyk dla losów II wojny światowej	– wskazuje na mapie obszary opanowane przez Japończyków do końca 1942 r. – przedstawia przebieg walk w Afryce – charakteryzuje ekspansję japońską w Azji	
6. Droga do zwycięstwa	1. Początek Wielkiej Koalicji 2. Walki na Sycylii i we Włoszech 3. Konferencja Wielkiej Trójki 4. Otwarcie drugiego frontu w Europie 5. Koniec wojny w Europie 6. Walki na Dalekim Wschodzie	– wyjaśnia znaczenie terminów: izolacjonizm, Karta atlantycka, Wielka Koalicja, Wielka Trójka, konferencja w Teheranie – zna daty: konferencji w Teheranie (XI–XII 1943), desantu aliantów w Normandii (VI 1944), konferencji jałtańskiej (II 1945), bezwarunkowej kapitulacji III Rzeszy (8/9 V 1945), zrzućenia bomb atomowych na Hiroszimę i Nagasaki (VIII 1945), bezwarunkowej kapitulacji Japonii (2 IX 1945) – identyfikuje postacie: Józefa Stalina, Franklina Delano Roosevelta, Winstona Churchilla, Harry’ego Trumana	– wyjaśnia genezę i cele Wielkiej Koalicji	– przedstawia decyzje podjęte podczas obrad Wielkiej Trójki w Teheranie i Jałcie	– wyjaśnia znaczenie terminów: <i>Lend- -Lease Act</i>, operacja „Market Garden”, operacja „Bagration”, taktyka zabich skoków, kamikadze – zna daty: podpisania Karty atlantyckiej (VIII 1941 r.), lądowania wojsk alianckich na Sycylii (VII 1943), ofensywy Armii Czerwonej na froncie wschodnim (VI 1944 i I 1945), zdobycia Berlina (2 V 1945) – identyfikuje postacie: Dwighta Eisenhowera, Douglasa MacArthura, Bernarda Montgomery’ego – charakteryzuje założenia polityki zagranicznej wielkich mocarstw w czasie II wojny światowej – charakteryzuje działania na frontach w latach 1944–1945	– przedstawia etapy formowania się Wielkiej Koalicji antyhitlerowskiej – ocenia decyzję Amerykanów o użyciu bomby atomowej przeciwko Japonii
1. Dwie okupacje	1. Podział ziem polskich 2. Okupacja niemiecka 3. Terror hitlerowski 4. Okupacja sowiecka 5. Deportacje w głąb ZSRS	– wyjaśnia znaczenie terminów: Generalne Gubernatorstwo, sowietyzacja, łapanka, wysiedlenia, deportacja, akcja „AB” – zna datę zbrodni katyńskiej (IV–V	– wskazuje na mapie tereny pod okupacją niemiecką i sowiecką, miejsca masowych egzekucji Polaków pod okupacją niemiecką oraz zsyłek i kaźni ludności polskiej w ZSRS	– zna datę podpisania traktatu o granicach i przyjaźni (28 IX 1939) – podaje przykłady terroru niemieckiego i sowieckiego (Palmiry, kaźń profesorów krakowskich i lwowskich, Katyń) – omawia okoliczności i przebieg zbrodni katyńskiej	– wyjaśnia znaczenie terminów: <i>volksdeutsch</i>, <i>volkslista</i>, gadzinówka, Akcja Specjalna „Kraków”, „granatowa” policja, Pawiak – identyfikuje postać Hansa Franka – przedstawia zmiany terytorialne na ziemiach	– porównuje i ocenia okupacyjną politykę władz niemieckich i sowieckich wobec społeczeństwa polskiego

	6. Zbrodnia katyńska	1940)	– charakteryzuje główne cele niemieckiej i sowieckiej polityki okupacyjnej		polskich pod okupacją – przedstawia i porównuje politykę okupanta niemieckiego na ziemiach wcielonych do III Rzeszy i w Generalnym Gubernatorstwie – przedstawia cele deportacji Polaków w głąb ZSRS	
2. Władze polskie na uchodźstwie	1. Powstanie polskiego rządu na emigracji 2. Armia Polska na Zachodzie 3. Polacy na frontach II wojny światowej 4. Relacje polsko-sowieckie 5. Armia Andersa w ZSRS 6. Sprawa katyńska 7. Śmierć generała Sikorskiego	– wyjaśnia znaczenie terminów: rząd emigracyjny, układ Sikorski–Majski, armia Andersa, sprawa katyńska – zna daty: powstania rządu emigracyjnego (IX 1939), układu Sikorski–Majski (VII 1941) – identyfikuje postacie: Władysława Sikorskiego, Władysława Andersa – przedstawia okoliczności powstania polskiego rządu emigracyjnego	– wyjaśnia znaczenie terminów: Polskie Siły Zbrojne na Zachodzie, katastrofa gibraltarska – wymienia polskie formacje wojskowe uczestniczące w najważniejszych bitwach II wojny światowej – wyjaśnia przyczyny zerwania przez ZSRS stosunków dyplomatycznych z polskim rządem na uchodźstwie	– omawia postanowienia układu Sikorski–Majski – wymienia i wskazuje na mapie miejsca najważniejszych bitew II wojny światowej z udziałem Polaków (walki o Narwik, Monte Cassino, Falaise, Arnheim, Berlin, bitwa o Anglię, oblężenie Tobruku)	– zna daty: walk o Narwik (1940), walk o Tobruk (1941), zerwania stosunków rządu emigracyjnego z ZSRS (IV 1943), katastrofy gibraltarskiej (VII 1943) – identyfikuje postacie: Władysława Raczkiewicza, Stanisława Mikołajczyka, Kazimierza Sosnkowskiego, Stanisława Maczka, Stanisława Sosabowskiego, Zygmunta Berlinga – wyjaśnia, jakie znaczenie miała działalność rządu emigracyjnego dla Polaków w kraju i na uchodźstwie - omawia okoliczności powstania układu Sikorski–Majski – opisuje okoliczności wyjścia z ZSRS armii Andersa – wymienia polskie formacje wojskowe uczestniczące w najważniejszych bitwach II wojny światowej	– omawia polityczne skutki katastrofy gibraltarskiej – omawia losy polskich żołnierzy internowanych po klęsce wrześniowej – przedstawia tworzące się w ZSRS i w kraju pod okupacją ośrodki przyszłych polskich władz komunistycznych
TSW – Kim był kapral Wojtek?	1. Jak Wojtek został żołnierzem? 2. Niedźwiedzie zadania bojowe 3. Niedźwiedź cywil	– wyjaśnia znaczenie terminu żołd – identyfikuje postacie: gen. Władysława Andersa, kaprala Wojtkę	– przedstawia okoliczności przygarnięcia niedźwiadka przez polskich żołnierzy – opisuje prace, które pomagał wykonywać niedźwiedź Wojtek	– opisuje trasę, którą przemierzyła armia Andersa	– omawia powojenne losy niedźwiedzia Wojtkę – tłumaczy, dlaczego niedźwiedź Wojtek nie trafił po wojnie do Polski	

3. Polskie Państwo Podziemne	1. Początki działalności konspiracyjnej 2. Powstanie Armii Krajowej 3. Działalność polskiego podziemia 4. Polskie Państwo Podziemne	– wyjaśnia znaczenie terminów: Polskie Państwo Podziemne, Związek Walki Zbrojnej (ZWZ), Armia Krajowa (AK), Szare Szeregi – zna datę powstania AK (II 1942) – identyfikuje postacie: Stefana Roweckiego „Grotę”, Tadeusza Komorowskiego „Bora”	– wskazuje na mapie rejony najintensywniejszej działalności polskiej partyzantki – przedstawia struktury Polskiego Państwa Podziemnego	– wyjaśnia znaczenie terminów: partyzantka Hubala, Służba Zwycięstwu Polski (SZP), Delegatura Rządu RP na Kraj, sabotaż – wymienia sfery działalności Polskiego Państwa Podziemnego – wyjaśnia, jaką rolę odgrywała Armia Krajowa	– wyjaśnia znaczenie terminów: cichociemni, dywersja, Bataliony Chłopskie, Narodowe Siły Zbrojne, Gwardia Ludowa, Armia Ludowa – zna daty: powstania SZP (IX 1939), ZWZ (XI 1939), akcji pod Arsenalem (1943), zamachu na F. Kutschere (II 1944) – identyfikuje postacie: Henryka Dobrzańskiego „Hubala”, Jana Bytnara „Rudego”, Jana Karskiego, Jana Nowaka-Jeziorańskiego – wyjaśnia, na czym polegała działalność Delegata Rządu na Kraj – wymienia najważniejsze akcje zbrojne ZWZ/AK	– charakteryzuje działalność partyzantki majora Hubala – wyjaśnia, w jaki sposób rząd emigracyjny utrzymywał kontakty z krajem pod okupacją
TSW – Akcje polskiego ruchu oporu	1. Kedyw 2. Akcja pod Arsenalem 3. Akcja „Główki”	– wyjaśnia znaczenie terminów: sabotaż, dywersja – identyfikuje postacie: Jana Bytnara „Rudego”, Tadeusza Zawadzkiego „Zośki”, Franza Kutschery	– wyjaśnia znaczenie terminów: akcja pod Arsenalem, zamach na F. Kutschere, Kedyw – zna daty: akcji pod Arsenalem (III 1943), zamachu na F. Kutschere (II 1944)	– przedstawia przyczyny i skutki zamachu na F. Kutschere – podaje przyczyny i skutki akcji pod Arsenalem – przedstawia metody działania Kedywu	– wyjaśnia znaczenie terminów: akcja pod Arsenalem („Meksyk II”), akcja „Główki” – zna daty: decyzji AK o przejściu od biernego oporu do ograniczonej walki z okupantem (1942) – identyfikuje postać Emila Fieldorfa „Nila”	– omawia przebieg akcji pod Arsenalem oraz zamachu na F. Kutschere – wyjaśnia, jakie represje spotkały Polaków za przeprowadzenie akcji pod Arsenalem – ocenia zaangażowanie młodych ludzi w walce z okupantem
4. Społeczeństwo polskie pod okupacją	4. Postawa Polaków wobec okupantów 5. Zagłada polskich Żydów 6. Powstanie w getcie warszawskim 7. Polacy wobec Holokaustu 8. Rzeź wołyńska	– wyjaśnia znaczenie terminów: Rada Pomocy Żydom „Żegota”, Sprawiedliwy wśród Narodów Świata, rzeź wołyńska – zna daty: wybuchu powstania w getcie warszawskim (IV 1943), rzezi wołyńskiej (1943)	– identyfikuje postacie: Ireny Sendlerowej, Józefa i Wiktorii Ulmów, Witolda Pileckiego – wymienia postawy Polaków wobec polityki okupanta niemieckiego	– wymienia znaczenie terminów: szmalcownik, Ukraińska Powstańcza Armia (UPA), czystki etniczne – identyfikuje postacie: Jana Karskiego, Stepana Bandery – omawia wysiedlenia na Zamojszczyźnie i ich skutki	– wyjaśnia przyczyny i opisuje przebieg konfliktu polsko-ukraińskiego (rzeź wołyńska) na Kresach Wschodnich – charakteryzuje życie codzienne w kraju pod okupacją niemiecką na przykładzie Warszawy – opisuje postawy Polaków wobec Holokaustu – opisuje przebieg powstania w getcie warszawskim	– przedstawia stosunek państw zachodnich do Holokaustu – ocenia postawy Polaków wobec polityki okupantów
5. Akcja „Burza” i powstanie warszawskie	1. Akcja „Burza” i jej przebieg 2. Przyczyny wybuchu powstania	– wyjaśnia znaczenie terminów: godzina „W”, plan „Burza”, zrzuć – zna daty wybuchu	– identyfikuje postacie: Tadeusza Komorowskiego „Bora” – przedstawia założenia	– przedstawia przyczyny i opisuje skutki powstania warszawskiego	– wyjaśnia znaczenie terminu operacja „Ostra Brama” – zna datę operacji „Ostra Brama” (VII 1944) – omawia okoliczności	– opisuje realizację planu „Burza” na Kresach Wschodnich – omawia postawę wielkich mocarstw wobec powstania

	warszawskiego 3. Wybuch powstania 4. Powstanie warszawskie 5. Skutki powstania	i upadku powstania warszawskiego (1 VIII–2 X 1944)	planu „Burza”		polityczne i militarne, które wpłynęły na podjęcie decyzji o wybuchu powstania w Warszawie – charakteryzuje etapy przebiegu powstania warszawskiego	warszawskiego – ocenia decyzję władz polskiego podziemia dotyczącą wybuchu powstania, uwzględniając sytuację międzynarodową i wewnętrzną – ocenia postawę aliantów zachodnich i ZSRS wobec powstania warszawskiego
6. Sprawa polska pod koniec wojny	1. Polska Lubelska 2. Wielka Trójka a sprawa polska 3. Represje wobec Polskiego Państwa Podziemnego 4. Tymczasowy Rząd Jedności Narodowej	– wyjaśnia znaczenie terminów: Krajowa Rada Narodowa, Manifest PKWN, Polska Lubelska, Tymczasowy Rząd Jedności Narodowej (TRJN) – zna daty: ogłoszenia Manifestu PKWN (VII 1944), konferencji w Jałcie (II 1945)	– wyjaśnia znaczenie terminu proces szesnastu – identyfikuje postacie: Stanisława Mikołajczyka, Leopolda Okulickiego – wymienia postanowienia konferencji w Teheranie oraz w Jałcie dotyczące Polski	– zna daty: rozwiązania AK (I 1945), procesu szesnastu (VI 1945), powstania TRJN (VI 1945) – omawia okoliczności i skutki powstania TRJN	– wyjaśnia znaczenie terminu Niepodległość („NIE”) – identyfikuje postać Edwarda Osóbki-Morawskiego – przedstawia najważniejsze etapy procesu przejmowania władzy w Polsce przez komunistów – podaje przejawy zależności Polski od ZSRS po wojnie – opisuje metody represji zastosowane przez komunistów wobec Polskiego Państwa Podziemnego	– ocenia stosunek wielkich mocarstw do sprawy polskiej
1. Początek zimnej wojny	1. Skutki II wojny światowej 2. Konferencja w Poczdamie i procesy norymberskie 3. Powstanie ONZ 4. Ekspansja komunizmu w Europie 5. Zimna wojna i doktryna Trumana 6. Kryzys berliński 7. Powstanie dwóch państw niemieckich 8. Powstanie NATO	– wyjaśnia znaczenie terminów: Organizacja Narodów Zjednoczonych, układ dwubiegunowy, Powszechna deklaracja praw człowieka, strefa okupacyjna, żelazna kurtyna, blokada Berlina Zachodniego, NATO, mur berliński, reparacje wojenne – identyfikuje postacie: Józefa Stalina, Harry’ego Trumana – wskazuje na mapie podział Europy na blok zachodni i wschodni	– wyjaśnia znaczenie terminów: procesy norymberskie, plan Marshalla, doktryna Trumana – zna daty: konferencji założycielskiej ONZ (IV 1945), konferencji poczdamskiej (VII–VIII 1945), uchwalenia Powszechnej deklaracji praw człowieka (1948), powstania RFN i NRD (1949), powstania NATO (1949), budowy muru berlińskiego (1961) – przedstawia bilans II wojny światowej dotyczący strat ludności i zniszczeń – wyjaśnia, czym była zimna wojna	– identyfikuje postacie: George’a Marshalla – wymienia postanowienia konferencji w Poczdamie – przedstawia przyczyny powstania dwóch państw niemieckich – wskazuje okoliczności powstania NATO	– opisuje okoliczności budowy muru berlińskiego – wyjaśnia znaczenie terminów: Karta Narodów Zjednoczonych, Rada Bezpieczeństwa ONZ, Zgromadzenie Ogólne ONZ, sekretarz generalny ONZ, powstanie berlińskie, cztery D: denazyfikacja, demilitaryzacja, dekartelizacja, demokratyzacja – zna daty: podpisania Karty Narodów Zjednoczonych (VI 1945), ogłoszenia planu Marshalla (1947), przemówienia W. Churchilla w Fulton (1946), ogłoszenia doktryny Trumana (1947), blokady Berlina Zachodniego (1948-1949) – przedstawia polityczne skutki II wojny światowej – wyjaśnia genezę blokady Berlina Zachodniego	– wyjaśnia przyczyny dominacji USA i ZSRS w powojennym świecie – ocenia znaczenie powstania ONZ – ocenia politykę państw okupacyjnych wobec Niemiec

TSW – Mur berliński	1. Miasto podzielone żelazną kurtyną 2. Ucieczka do lepszego świata 3. Solidarni z berlińczykami 4. Upadek muru	– wyjaśnia znaczenie terminu mur berliński – zna daty: rozpoczęcia budowy muru berlińskiego (VIII 1961), zjednoczenia Niemiec (1990)	– identyfikuje postać Helmuta Kohla – wymienia przyczyny zbudowania muru berlińskiego	– wyjaśnia, dlaczego ludzie uciekali do Berlina Zachodniego	– omawia okoliczności upadku muru berlińskiego – wyjaśnia znaczenie terminu Checkpoint Charlie – zna datę wydarzeń przy Checkpoint Charlie (1961) – identyfikuje postacie: Johna Fitzgeralda Kennedy’ego, Ronalda Reagana, Michaiła Gorbaczowa – opisuje, jak budowano mur berliński	– wyjaśnia, jaką rolę w komunistycznej propagandzie odgrywał mur berliński – wyjaśnia, w jaki sposób międzynarodowa opinia publiczna zareagowała na budowę muru berlińskiego – ocenia znaczenie, jakie dla podzielonego Berlina miały wizyty prezydentów USA – J.F. Kennedy’ego i R. Reagana
2. Za żelazną kurtyną	1. ZSRS po II wojnie światowej 2. Kraje demokracji ludowej 3. Odwilż w bloku wschodnim 4. Układ Warszawski 5. Powstanie węgierskie w 1956 r. 6. Polityka odprężenia	– wyjaśnia znaczenie terminów: supermocarstwo, kraje demokracji ludowej, odwilż, tajny referat Chruszczowa, destalinizacja, Układ Warszawski – zna datę śmierci J. Stalina (1953)	– wyjaśnia znaczenie terminu powstanie węgierskie – zna datę powstania węgierskiego (X 1956) – identyfikuje postać Nikity Chruszczowa – omawia cechy charakterystyczne państw demokracji ludowej	– wyjaśnia znaczenie terminu Rada Wzajemnej Pomocy Gospodarczej (RWPG) – wyjaśnia znaczenie śmierci Stalina dla przemian w ZSRS i krajach demokracji ludowej – omawia okoliczności powstania i znaczenie Układu Warszawskiego	– zna daty: powstania RWPG (1949), powstania Układu Warszawskiego (1955), XX Zjazdu KPZR (1956) – identyfikuje postać Imre Nagya – przedstawia najważniejsze tezy referatu N. Chruszczowa na XX Zjeździe KPZR i konsekwencje ogłoszenia tego przemówienia – wymienia przyczyny i skutki powstania węgierskiego w 1956 r. – przedstawia przebieg powstania węgierskiego z 1956 r.	– charakteryzuje i porównuje sytuację społeczno-polityczną w ZSRS po zakończeniu II wojny światowej i po śmierci Stalina – charakteryzuje sposób sprawowania władzy i politykę prowadzoną przez N. Chruszczowa – wymienia przejawy odprężenia w relacjach międzynarodowych w latach 1953–1960
3. Rozpad systemu kolonialnego	1. Wojna domowa w Chinach 2. Polityka wewnętrzna Mao Zedonga 3. Wojna w Korei 4. Rozpad systemu kolonialnego 5. Klęska Francji w Indochinach 6. Powstanie Indii i Pakistanu 7. Upadek kolonializmu w Afryce 8. Kraje Trzeciego Świata	– wyjaśnia znaczenie terminów: Wielki Skok, rewolucja kulturalna, dekolonizacja, Trzeci Świat, Rok Afryki – zna daty: wojny w Korei (1950–1953), Roku Afryki (1960) – wskazuje przyczyny rozpadu systemu kolonialnego	– wyjaśnia znaczenie terminu metoda biernego oporu – identyfikuje postacie: Mao Zedonga, Kim Ir Sena, Mahatmy Gandhiego – wskazuje na mapie Koreę, Wietnam, Chiny, Indie, Pakistan – przedstawia najważniejsze skutki polityczne i gospodarcze procesu dekolonizacji	– omawia sposoby realizacji i skutki Wielkiego Skoku w Chinach – wyjaśnia, w jaki sposób przebiegała rewolucja kulturalna w Chinach	– zna datę powstania Chińskiej Republiki Ludowej (1949) – wyjaśnia znaczenie terminów: czerwona książeczka, neokolonializm – przedstawia przyczyny i skutki wojny domowej w Chinach po II wojnie światowej – opisuje komunistyczne reżimy w Chinach i Korei Północnej, szczególnie uwzględniając stosunek władzy do jednostki – opisuje skutki polityki gospodarczej i kulturalnej Mao Zedonga – podaje przyczyny konfliktu indyjsko-	– przedstawia rywalizację USA i ZSRS podczas wojny w Korei – opisuje proces dekolonizacji Indochin – charakteryzuje konflikty zbrojne w Afryce – charakteryzuje problemy państw Trzeciego Świata po uzyskaniu niepodległości – omawia przyczyny i skutki konfliktów w Azji w czasie zimnej wojny – ocenia rolę Mahatmy Gandhiego w procesie dekolonizacji Indii

					-pakietańskiego – przedstawia skutki rozpadu brytyjskiego imperium kolonialnego w Indiach	
4. Konflikt na Bliskim Wschodzie	1. Powstanie państwa Izrael 2. Kryzys sueski 3. Wojna sześciodniowa i Jom Kippur 4. Konflikt palestyński pod koniec XX w. 5. Rewolucja islamska w Iranie 6. I wojna w Zatoce Perskiej	– wyjaśnia znaczenie terminów: Bliski Wschód, syjonizm – zna daty: powstania Izraela (1948), rewolucji islamskiej w Iranie (1979), I wojny w Zatoce Perskiej (1990)	– wyjaśnia znaczenie terminów: konflikt żydowsko-palestyński, wojna sześciodniowa, wojna Jom Kippur, Organizacja Wyzwolenia Palestyny (OWP) – identyfikuje postacie: Dawida Ben Guriona, Jasira Arafata, Ruhollaha Chomejniego – wskazuje na mapie rejon Bliskiego Wschodu i Zatoki Perskiej	– wyjaśnia znaczenie terminów: Autonomia Palestyńska, operacja „Pustynna burza” – wymienia przyczyny i skutki konfliktów izraelsko-arabskich – przedstawia okoliczności, w jakich powstało państwo Izrael	– zna daty: wojny o niepodległość Izraela (1948–1949), wojny izraelsko-egipskiej (1956), wojny sześciodniowej (1967), wojny Jom Kippur (1973), porozumienia z Oslo (1993) – identyfikuje postacie: Gamala Abdela Namera, Saddama Husajna – omawia proces powstawania państwa Izrael i jego funkcjonowanie w pierwszych latach niepodległości – opisuje charakter konfliktu bliskowschodniego – omawia konflikt w rejonie Zatoki Perskiej – przedstawia przyczyny i skutki rewolucji islamskiej w Iranie	– ocenia znaczenie rozpowszechnienia nowych środków transportu – ocenia rolę mocarstw światowych w konflikcie bliskowschodnim – charakteryzuje i ocenia zjawisko terroryzmu palestyńskiego
5. Zimna wojna i wyścig zbrojeń	1. Rywalizacja Wschód–Zachód 2. Kryzys kubański 3. Wojna w Wietnamie 4. Rywalizacja w kosmosie 5. Rządy Breżniewa 6. Praska Wiosna 1968 r.	– wyjaśnia znaczenie terminów: wyścig zbrojeń, odprężenie – identyfikuje postacie: Nikity Chruszczowa, Fidela Castro, Johna F. Kennedy’ego, Leonida Breżniewa	– wyjaśnia znaczenie terminów: kryzys kubański, Praska Wiosna – zna daty: wysłania pierwszego człowieka w kosmos (1961), ogłoszenia blokady morskiej Kuby (1962), Praskiej Wiosny (1968) – wyjaśnia, na czym polegała rywalizacja (zimna wojna) między USA i ZSRS w dziedzinach: wojskowości i podboju kosmosu	– zna daty: umieszczenia pierwszego sztucznego satelity w kosmosie (1957), lądowania na Księżycu (1969) – przedstawia przyczyny i skutki konfliktu kubańskiego – omawia przyczyny i skutki Praskiej Wiosny	– identyfikuje postacie: Dwighta Eisenhowera, Jurija Gagarina, Neila Armstronga, Aleksandra Dubčeka, Pol Pota – omawia główne założenia polityki zagranicznej ZSRS i USA w latach 60. i 70. XX w. – przedstawia przyczyny i skutki amerykańskiej interwencji w Wietnamie – wyjaśnia okoliczności interwencji sił Układu Warszawskiego w Czechosłowacji	– omawia wpływ ZSRS na świecie i ocenia ich polityczne konsekwencje
6. Droga ku wspólnej Europie	1. Demokratyzacja Europy Zachodniej 2. Upadek europejskich dyktatur	– wyjaśnia znaczenie terminów: Unia Europejska, euro – zna datę powstania Unii Europejskiej	– wyjaśnia znaczenie terminów: traktaty rzymskie, Europejska Wspólnota Węgla i Stali (EWWiS),	– zna daty: ogłoszenia planu Schumana (1950), podpisania układu w Schengen (1985) – identyfikuje postacie: Konrada Adenauera, Alcida de Gasperiego	– wyjaśnia znaczenie terminów: plan Schumana, Komisja Europejska, Parlament Europejski, Rada Europejska, Beneluks, unia celna	– wskazuje na mapie etapy rozszerzania EWG – omawia wpływ integracji europejskiej na rozwój gospodarczy i demokratyzację

	3. Początek integracji europejskiej 4. Powstanie EWG i Euratomu 5. Powstanie Unii Europejskiej	w wyniku zawarcia traktatu z Maastricht (1992) – podaje przyczyny integracji europejskiej – identyfikuje postać Roberta Schumana	Europejska Wspólnota Gospodarcza (EWG), Euratom, układ z Schengen, traktat z Maastricht – zna daty: powstania EWWiS (1952), podpisania traktatów rzymskich (1957)	– wskazuje na mapie państwa założycielskie EWG oraz państwa należące do UE – wymienia zjawiska, które wpłynęły na umocnienie się demokracji w Europie Zachodniej po II wojnie światowej	– przedstawia etapy tworzenia Unii Europejskiej – wyjaśnia, w jaki sposób doszło do demokratycznych przemian w krajach Europy Zachodniej i Południowej	państw Europy Zachodniej – ocenia gospodarcze i polityczne skutki integracji europejskiej
7. Przemiany społeczne i kulturowe w drugiej połowie XX w.	1. Rewolucja obyczajowa 2. Ruchy kontestatorskie 3. Bunt studentów 4. Prawa kobiet 5. Terroryzm polityczny 6. Walka z segregacją rasową w USA 7. Sobór watykański II	– wyjaśnia znaczenie terminów: rewolucja obyczajowa, ruch kontestatorski, hipisi, pacyfizm, feminizm, segregacja rasowa	– zna datę obrad soboru watykańskiego II (1962–1965) – identyfikuje postacie: Martina Luthera Kinga, Jana XXIII, Pawła VI	– zna datę buntów studenckich we Francji (1968) – przedstawia przyczyny przemian społecznych i kulturowych w drugiej połowie XX w. – omawia cechy charakterystyczne rewolucji obyczajowej i jej skutki	– przedstawia cele buntów studenckich w krajach zachodnich w latach 60. – wymienia hasła ruchów kontestatorskich – wyjaśnia, na czym polegała walka z segregacją rasową w USA – wymienia skutki obrad soboru watykańskiego II – prezentuje poglądy ruchów walczących o prawa kobiet w XX w. – omawia przyczyny, przejawy i skutki buntów studenckich – opisuje walkę o równouprawnienie rasowe – wymienia przykłady zespołów rockowych, które miały wpływ na kształtowanie się kultury młodzieżowej lat 60. i 70.	– wyjaśnia znaczenie terminów: kontrkultura, laicyzacja, Greenpeace, Woodstock, terrorizm polityczny – omawia cechy charakterystyczne ruchów kontestatorskich i pacyfistycznych – wymienia przejawy terrorizmu politycznego – ocenia skutki społeczne, kulturalne i polityczne przemian obyczajowych lat 60. XX w. – ocenia znaczenie reform soboru watykańskiego II
1. Początki władzy komunistów w Polsce	1. Nowa Polska 2. Polacy wobec komunistów 3. Referendum ludowe w 1946 r. 4. Sfałszowane wybory w 1947 r. 5. Podziemie antykomunistyczne 6. Przemiany gospodarcze	– wyjaśnia znaczenie terminów: Ziemie Odzyskane, przesiedlenia ludności, Polska Partia Robotnicza, Polskie Stronnictwo Ludowe (PSL), żołnierze niezłomni (wyklęci)	– wyjaśnia znaczenie terminów: akcja „Wisła”, referendum ludowe, demokracja ludowa, reforma rolna, nacjonalizacja przemysłu – zna daty: referendum ludowego (1946), pierwszych powojennych wyborów parlamentarnych (1947) – identyfikuje postacie: Stanisława Mikołajczyka, Witolda Pileckiego, Danuty Siedzikówny „Inki”	– wyjaśnia znaczenie terminów: Urząd Bezpieczeństwa (UB), cenzura przewencyjna, Zrzeszenie „Wolność i Niezawisłość” (WiN), bitwa o handel – identyfikuje postać Józefa Franczaka „Lalusia” – przedstawia przyczyny i skutki migracji ludności na ziemiach polskich po II wojnie światowej – opisuje metody, dzięki którym komuniści zdobyli władzę w Polsce	– charakteryzuje międzynarodowe uwarunkowania ukształtowania polskiej granicy państwowej po II wojnie światowej – przedstawia okoliczności i skutki przeprowadzenia referendum ludowego – przedstawia realia funkcjonowania podziemia niepodległościowego – przedstawia etapy przejmowania władzy w Polsce przez komunistów – przytacza metody terroru stosowane przez komunistów	– ocenia postawę żołnierzy wyklętych – ocenia postawy Polaków wobec nowego reżimu – podaje przejawy zależności Polski od ZSRS po wojnie – omawia przebieg odbudowy Warszawy – określa społeczne i polityczne konsekwencje wprowadzenia dekretów o reformie rolnej oraz nacjonalizacji przemysłu

			– wskazuje na mapie granice Polski po II wojnie światowej, kierunki powojennych przesiedleń ludności na ziemiach polskich			
TSW – Jak Polacy zasiedlali Ziemie Odzyskane?	1. Przejmowanie kontroli 2. Napływ osadników 3. Zagospodarowywanie Ziem Odzyskanych 4. <i>Sami swoi</i>	– wyjaśnia znaczenie terminów: Ziemie Odzyskane, szabrownictwo – zna daty: początku napływu osadników na Ziemie Odzyskane (1945), akcji „Wisła” (1947)	– omawia proces przejmowania kontroli nad Ziemiami Odzyskanymi przez Polaków – wymienia, skąd pochodzili osadnicy, którzy znaleźli się na Ziemach Odzyskanych	– omawia przyczyny napływu osadników na Ziemie Odzyskane – przedstawia postawy Polaków, którzy znaleźli się na Ziemach Odzyskanych	– wyjaśnia, jak propaganda komunistyczna propagowała ideę Ziem Odzyskanych – wyjaśnia, jak władze polskie traktowały Niemców zamieszkujących Ziemie Odzyskane – przedstawia rolę Kościoła katolickiego w integracji Ziem Odzyskanych z Polską – wymienia przykłady filmów o losach Ziem Odzyskanych i ich mieszkańców	– ocenia politykę władz komunistycznych wobec Ziem Odzyskanych
2. Polska w czasach stalinizmu	1. Powstanie PZPR 2. Przemiany gospodarczo-społeczne 3. Próba kolektywizacji rolnictwa 4. Okres stalinizmu w Polsce (1948–1956) 5. Socrealizm 6. Konstytucja stalinowska 1952 r. 7. Walka z Kościołem katolickim	– wyjaśnia znaczenie terminów: Polska Zjednoczona Partia Robotnicza (PZPR), system monopartyjny, Polska Rzeczpospolita Ludowa (PRL), system centralnego sterowania gospodarką, Państwowe Gospodarstwo Rolne – identyfikuje postacie: Władysława Gomułki, Bolesława Bieruta	– wyjaśnia znaczenie terminów: plan sześcioletni, kolektywizacja, stalinizm, socrealizm – zna daty: powstania PZPR (1948), przyjęcia Konstytucji PRL (1952) – podaje założenia planu sześcioletniego	– zna datę planu sześcioletniego (1950–1955) – wyjaśnia znaczenie terminów: „wyścig pracy”, przodownik pracy, kułak – podaje główne cechy ustroju politycznego Polski w okresie stalinowskim – wskazuje cechy charakterystyczne socrealizmu w kulturze polskiej	– przedstawia okoliczności powstania PZPR – przedstawia konsekwencje społeczne i ekonomiczne planu sześcioletniego – omawia cele propagandy komunistycznej w czasach stalinizmu – przedstawia założenia Konstytucji PRL z 1952 r. – opisuje system represji władz komunistycznych wobec Kościoła	– ocenia kult jednostki w Polsce w okresie stalinizmu
3. Czasy Gomułki (1956–1970)	1. PRL po śmierci Stalina 2. Poznański Czerwiec 3. Rządy Gomułki – mała stabilizacja 4. Spór z Kościołem 5. Marzec 1968 r. 6. Grudzień 1970 r.	– wyjaśnia znaczenie terminów: Służba Bezpieczeństwa (SB), odwilż październikowa, mała stabilizacja, obchody Tysiąclecia Chrztu Polski – zna daty: śmierci J. Stalina (1953), obchodów	– wyjaśnia znaczenie terminów: poznański Czerwiec, „polska droga do socjalizmu”, Marzec 1968 r., Grudzień 1970 r. – zna daty: wydarzeń poznańskich (VI 1956), polskiego Października (X 1956), wydarzeń marcowych (III 1968),	– wyjaśnia przyczyny i skutki oraz opisuje przebieg wydarzeń poznańskiego Czerwca i polskiego Października w 1956 r. – omawia przejawy odwilży październikowej w Polsce – przedstawia przebieg obchodów milenijnych	– zna datę wystosowania listu episkopatu polskiego do episkopatu niemieckiego (1965) – identyfikuje postać Romka Strzałkowskiego – omawia proces odwilży – charakteryzuje przyczyny i narastanie konfliktu władz z Kościołem katolickim – wyjaśnia przyczyny i skutki kampanii antysemitkiej	– ocenia postawę W. Gomułki wobec wydarzeń poznańskich – ocenia zachowanie władz PRL w obliczu wydarzeń na Wybrzeżu w 1970 r. – ocenia rolę Kościoła katolickiego i środowisk studenckich w kształtowaniu opozycji wobec władz PRL – wymienia przedstawicieli polskiej szkoły filmowej

		Tysiąclecia Chrztu Polski (1966) – identyfikuje postacie: Władysława Gomułki, kardynała Stefana Wyszyńskiego – prezentuje okoliczności dojścia W. Gomułki do władzy	wydarzeń grudniowych na Wybrzeżu (XII 1970) – charakteryzuje okres rządów W. Gomułki, w tym politykę zagraniczną PRL		w Polsce w 1968 r. – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>List 34</i> , Zmotoryzowane Odwoły Milicji Obywatelskiej (ZOMO) – wyjaśnia przyczyny i skutki wydarzeń z Marca 1968 r. i Grudnia 1970 r.	– opisuje normalizację stosunków między Polską a Republiką Federalną Niemiec
4. Polska w czasach Gierka	1. „Druga Polska” Edwarda Gierka 2. Życie na kredyt 3. Życie codzienne w PRL 4. Propaganda sukcesu 5. Nowelizacja konstytucji	– wyjaśnia znaczenie terminów: „druga Polska”, propaganda sukcesu – identyfikuje postać Edwarda Gierka – przedstawia przemiany w życiu codziennym Polaków za rządów E. Gierka	– wymienia cechy charakterystyczne rządów E. Gierka – opisuje życie codzienne w czasach PRL	– zna datę nowelizacji Konstytucji PRL (1976) – omawia wpływ zagranicznych kredytów na rozwój przemysłu ciężkiego i górnictwa – wyjaśnia, na czym polegała propaganda sukcesu w czasie rządów E. Gierka	– wyjaśnia znaczenie terminów: ukryte bezrobocie, kino moralnego niepokoju – identyfikuje postacie: Andrzeja Wajdy, Krzysztofa Zanussiego, Kazimierza Górskiego, Huberta Wagnera – wyjaśnia, dlaczego polityka gospodarcza E. Gierka nie przyniosła spodziewanych rezultatów – przedstawia okoliczności i skutki nowelizacji konstytucji w 1976 r. – przedstawia wpływ kina moralnego niepokoju na kształtowanie postaw Polaków	– ocenia okres rządów E. Gierka
1. Początki opozycji demokratycznej w Polsce	1. Czerwiec 1976 r. 2. Powstanie opozycji antykomunistycznej 3. Rozwój opozycji 4. Papież Polak	– wyjaśnia znaczenie terminu Komitet Obrony Robotników (KOR) – identyfikuje postacie: Jana Pawła II, Jacka Kuronia	– wyjaśnia znaczenie terminu Czerwiec 1976 r. – zna daty: wydarzeń czerwcowych (1976), powstania KOR (1976), wyboru Karola Wojtyły na papieża (16 X 1978), pierwszej pielgrzymki Jana Pawła II do Polski (1979)	– opisuje genezę, przebieg i skutki wydarzeń czerwcowych w 1976 r. – określa cele i opisuje działalność KOR-u – wyjaśnia wpływ wyboru Karola Wojtyły na papieża na sytuację w Polsce	– wyjaśnia znaczenie terminów: drugi obieg, Wolne Związki Zawodowe (WZZ) – identyfikuje postacie: Stanisława Pyjasa, Jana Józefa Lipskiego, Antoniego Macierewicza, Zbigniewa i Zofii Romaszewskich, Leszka Moczulskiego – przedstawia okoliczności narodzin opozycji demokratycznej w Polsce – charakteryzuje rozwój organizacji opozycyjnych w latach 70. XX w.	– wyjaśnia, dlaczego władze komunistyczne w mniejszym stopniu niż dotąd represjonowały ugrupowania opozycyjne
2. Powstanie „Solidarności”	1. Strajki sierpniowe w 1980 r. 2. Utworzenie NSZZ „Solidarność”	– wyjaśnia znaczenie terminów: strajk okupacyjny, 21 postulatów	– wyjaśnia znaczenie terminów: wydarzenia sierpniowe, porozumienia	– wyjaśnia znaczenie terminów: Międzyzakładowy Komitet Strajkowy (MKS), karnawał „Solidarności”	– zna daty: powstania NSZZ „Solidarność” (IX 1980), zamachu na Jana Pawła II (V 1981)	– wyjaśnia, w jaki sposób władze komunistyczne w Polsce przygotowywały się do konfrontacji siłowej z opozycją

	3. Na drodze do konfrontacji	„Solidarności”, NSZZ „Solidarność” – zna datę strajków sierpniowych (VIII 1980), porozumień sierpniowych z Gdańska (31 VIII 1980) – identyfikuje postacie: Lecha Wałęsy, Anny Walentynowicz	sierpniowe – przedstawia przyczyny i skutki strajków sierpniowych w 1980 r.	– omawia przebieg wydarzeń sierpniowych	– identyfikuje postacie: Bogdana Borusewicza, Andrzeja Gwiazdy, Mehmeta Alego Ağcy – omawia działalność NSZZ „Solidarność” w okresie tzw. karnawału „Solidarności” – przedstawia reakcję ZSRS na wydarzenia w Polsce w 1980 r.	
3. Stan wojenny w Polsce	1. Wprowadzenie stanu wojennego 2. Internowanie opozycjonistów 3. Reakcja społeczeństwa 4. Ostatnie lata PRL	– wyjaśnia znaczenie terminów: stan wojenny, Wojskowa Rada Ocalenia Narodowego (WRON), internowanie – zna datę wprowadzenia stanu wojennego (13 XII 1981) – identyfikuje postacie: Wojciecha Jaruzelskiego, Lecha Wałęsy, Jerzego Popiełuszki	– przedstawia okoliczności wprowadzenia stanu wojennego w Polsce	– charakteryzuje przebieg stanu wojennego w Polsce	– zna daty: pacyfikacji kopalni „Wujek” (XII 1981), zamordowania ks. J. Popiełuszki (1984) – przedstawia reakcję świata na sytuację w Polsce w okresie stanu wojennego, w tym przyznanie Pokojowej Nagrody Nobla Lechowi Wałęsie – charakteryzuje sytuację PRL po zniesieniu stanu wojennego – przedstawia reakcję społeczeństwa na stan wojenny – wskazuje wydarzenia, które doprowadziły do upadku komunizmu w Polsce	– ocenia postawy społeczeństwa wobec stanu wojennego
TSW – Jak Pomarańczowa Alternatywa walczyła z komunizmem?	1. Początki Pomarańczowej Alternatywy 2. Pomarańczowa Alternatywa w akcji 3. Działalność po Okrągłym Stole	– wyjaśnia znaczenie terminu Pomarańczowa Alternatywa	– zna daty: szczytu aktywności ulicznej Pomarańczowej Alternatywy (1987–1988), końca działalności Pomarańczowej Alternatywy (1990) – identyfikuje postać Waldemara Fydrycha	– wyjaśnia, jakie idee przyświecały Pomarańczowej Alternatywie – wymienia przykłady akcji Pomarańczowej Alternatywy	– identyfikuje postać Krzysztofa Skiby – zna daty pierwszych akcji ulicznych Pomarańczowej Alternatywy (1981) – przedstawia okoliczności powstania Pomarańczowej Alternatywy – wyjaśnia, jak władze reagowały na akcje Pomarańczowej Alternatywy – omawia działalność Pomarańczowej Alternatywy po Okrągłym Stole	– ocenia wpływ Pomarańczowej Alternatywy na kształtowanie postaw antykomunistycznych i obalenie komunizmu
4. Rozpad bloku wschodniego	1. Kryzys ZSRS 2. Ronald Reagan prezydentem USA 3. Próby reform w ZSRS	– wyjaśnia znaczenie terminu Jesień Ludów – identyfikuje postacie: Ronalda	– wyjaśnia znaczenie terminów: aksamitna rewolucja, <i>pierestrojka</i> , <i>glasnost</i> – zna daty: obalenia	– wyjaśnia znaczenie terminu pucz Janajewa – identyfikuje postacie: Borysa Jelcyna, Giennadija Janajewa – przedstawia przejawy kryzysu	– zna daty: interwencji zbrojnej ZSRS w Afganistanie (1979–1989), przejęcia władzy przez Gorbaczowa (1985), puczu Janajewa (1991), rozwiązania	– ocenia rolę M. Gorbaczowa i R. Reagana w zmianie układu sił w polityce międzynarodowej – przedstawia rolę Gorbaczowa w upadku komunizmu

	4. Jesień Ludów 5. Rozpad ZSRS	Reagana, Michaiła Gorbaczowa, Václava Havla	komunizmu w europejskich państwach bloku wschodniego (1989– 1990), zjednoczenia Niemiec (1990), rozpadu ZSRS (1991)	ZSRS w latach 80. XX w. – wyjaśnia okoliczności rozpadu ZSRS	RWPG i Układu Warszawskiego (1991), rozwiązania ZSRS (XII 1991) – charakteryzuje politykę R. Reagana i jej wpływ na zmianę sytuacji międzynarodowej – charakteryzuje wydarzenia Jesieni Ludów w państwach bloku wschodniego – omawia proces rozpadu ZSRS, uwzględniając powstanie niepodległych państw w Europie – wyjaśnia, jakie były przyczyny rozwiązania RWPG i Układu Warszawskiego	w państwach bloku wschodniego – wymienia próby reform w ZSRS i określa ich skutki polityczne
5. Początek III Rzeczypospolitej	1. Obrady Okrągłego Stołu 2. Wybory czerwcowe w 1989 r. 3. „Wasz prezydent, nasz premier” 4. Budowa III Rzeczypospolitej	– wyjaśnia znaczenie terminów: obrady Okrągłego Stołu, wybory czerwcowe – zna daty: obrad Okrągłego Stołu (II– IV 1989), wyborów czerwcowych (4 VI 1989) – identyfikuje postacie: Lecha Wałęsy, Wojciecha Jaruzelskiego, Tadeusza Mazowieckiego	– wyjaśnia znaczenie terminów: Obywatelski Klub Parlamentarny (OKP), sejm kontraktowy – zna datę powołania rządu T. Mazowieckiego (1989)	– podaje postanowienia i skutki obrad Okrągłego Stołu – przedstawia następstwa wyborów czerwcowych	– wyjaśnia znaczenie terminów: „gruba linia”/„gruba kreska”, ustalenia z Magdalenki – zna daty: wyboru W. Jaruzelskiego na prezydenta (VII 1989) – identyfikuje postacie: Czesława Kiszczaka, Leszka Balcerowicza, Bronisława Geremka, Krzysztofa Skubiszewskiego – omawia okoliczności zwołania Okrągłego Stołu – przedstawia reformy rządu T. Mazowieckiego	– ocenia znaczenie obrad Okrągłego Stołu dla przemian politycznych w Polsce
1. Europa po rozpadzie ZSRS	1. Europa na przełomie XX i XXI w. 2. Powrót mocarstwowych ambicji Rosji 3. Kraje postsowieckie 4. Wojna w byłej Jugosławii 5. Masakra w Srebrenicy	– wyjaśnia znaczenie terminów: Wspólnota Niepodległych Państw (WNP), kraj postsowiecki – identyfikuje postacie: Billa Clintona, Borysa Jelcyna, Władimira Putina	– zna daty: powstania Wspólnoty Niepodległych Państw (1991), wejścia Polski, Czech i Węgier do NATO (1999), rozpadu Jugosławii (1991–1992) – przedstawia okoliczności wstąpienia Polski, Czech i Węgier do NATO	– charakteryzuje rządy W. Putina w Rosji – wymienia problemy, z jakimi spotkały się podczas transformacji ustrojowej kraje postsowieckie – prezentuje skutki rozpadu Jugosławii	– zna daty: wojny w Jugosławii (1991–1995), I wojny czeczeńskiej (1994–1996), ludobójstwa w Srebrenicy (1995), porozumienia w Dayton (XI 1995), II wojny czeczeńskiej (1999–2009), rewolucji róż (2003), wojny o Osetię Południową (2008), Euromajdanu (2013–2014) – identyfikuje postacie: Aleksandra Łukaszenki, Wiktora Janukowycza, Wiktora Juszczenki, Micheila Saakaszwiliego, Dżochara Dudajewa	– omawia sytuację polityczną Ukrainy i Gruzji – ocenia rolę W. Putina w przywracaniu Rosji roli mocarstwa

					– przedstawia przyczyny i skutki wojen w byłej Jugosławii i Czeczenii – charakteryzuje sytuację polityczną na Kaukazie	
TSW – Terroryzm czeczeński	1. Pierwsze zamachy 2. Śmierć w teatrze 3. Atak na szkołę	– wyjaśnia znaczenie terminu terroryzm – zna datę zamachu na szkołę w Biesłanie (2004)	– wyjaśnia przyczyny narodzin terroryzmu czeczeńskiego	– wymienia przykłady zamachów terrorystycznych organizowanych przez bojowników czeczeńskich	– zna daty: pierwszego ataku terrorystycznego w Rosji przeprowadzonego przez bojowników czeczeńskich (1995), zamachu w teatrze na Dubrowce (2002) – identyfikuje postać Szamila Basajewa – omawia przebieg i skutki zamachu na szpital w Budionnowsku – opisuje przebieg zamachu na teatr na Dubrowce – przedstawia przyczyny, przebieg i skutki zamachu na szkołę w Biesłanie – opisuje działania władz rosyjskich skierowane przeciwko terrorystom czeczeńskim	– ocenia postawy bojowników czeczeńskich i władz rosyjskich wobec problemu czeczeńskiego – omawia skutki społeczne i polityczne zamachów bojowników czeczeńskich
2. Konflikty na świecie po 1989 r.	1. Daleki Wschód 2. Kraje afrykańskie 3. Współczesne konflikty na świecie 4. Konflikt palestyńsko-izraelski 5. Wojna z terroryzmem	– wyjaśnia znaczenie terminów: Autonomia Palestyńska, Al-Kaida – zna datę ataku na World Trade Center (11 IX 2001) – identyfikuje postacie: George’a W. Busha, Osamy bin Ladena, Saddama Husajna	– wyjaśnia znaczenie terminów: polityka neokolonializmu, apartheid – wyjaśnia, na czym polega polityka neokolonializmu i jakie niesie za sobą skutki	– wyjaśnia znaczenie terminów: masakra na placu Tiananmen, talibowie – wyjaśnia przyczyny i skutki wojny z terroryzmem po 2001 r.	– zna daty: ludobójstwa w Rwandzie (1994), masakry na placu Tiananmen (VI 1989), wybuchu wojny w Syrii (2011), aneksji Krymu (2014) – identyfikuje postacie: Nelsona Mandeli, Jasira Arafata, Icchaka Rabina, Szimona Peresa, Baszara al-Asada – przedstawia rozwój gospodarczy Chin i Japonii w drugiej połowie XX w. – przedstawia przyczyny i charakter wojny w Iraku	– ocenia problem terroryzmu – ocenia wpływ USA na sytuację polityczną współczesnego świata – wyjaśnia, jakie są przyczyny współczesnych konfliktów w Afryce
3. Polska w latach 90. XX w.	1. Reformy gospodarcze 2. Społeczne koszty przemian ustrojowych 3. Rozpad obozu solidarnościowego 4. Sytuacja	– wyjaśnia znaczenie terminów: hiperinflacja, gospodarka wolnorynkowa, prywatyzacja, bezrobocie – identyfikuje	– wyjaśnia znaczenie terminów: plan Balcerowicza, pluralizm polityczny – zna daty: wdrożenia planu Balcerowicza (1990), wyboru L. Wałęsy na prezydenta	– omawia założenia, realizację i skutki gospodarcze planu Balcerowicza	– wyjaśnia znaczenie terminu „wojna na górze” – zna daty: rozwiązania PZPR (1990), uchwalenia małej konstytucji (X 1992), reformy administracyjnej (1999) – identyfikuje postacie: Jana Olszewskiego, Jarosława	– ocenia przemiany polityczne i gospodarcze w Polsce po 1989 r. – omawia podstawy ustrojowe III Rzeczypospolitej w świetle konstytucji z 1997 r.

	5. wewnętrzna Polski 6. Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej Plan Balcerowicza i jego skutki	postacie: Tadeusza Mazowieckiego, Lecha Wałęsy, Leszka Balcerowicza, Jacka Kuronia, Aleksandra Kwaśniewskiego, Lecha Kaczyńskiego	(XII 1990), pierwszych w pełni demokratycznych wyborów do parlamentu (1991), wyboru A. Kwaśniewskiego na prezydenta (1995), uchwalenia Konstytucji RP (1997), wyboru L. Kaczyńskiego na prezydenta (2005) – wymienia reformy przeprowadzone w 1999 r. – wymienia najistotniejsze przemiany ustrojowe i ekonomiczne III Rzeczypospolitej		Kaczyńskiego, Ryszarda Kaczorowskiego – omawia koszty społeczne reform gospodarczych – charakteryzuje scenę polityczną pierwszych lat demokratycznej Polski – przedstawia proces budowania podstaw prawnych III Rzeczypospolitej – wyjaśnia przyczyny rozpadu obozu solidarnościowego	
4. Polska w NATO i UE	1. Polska polityka zagraniczna 2. Polska w strukturach NATO 3. Polska droga do UE 4. Polskie społeczeństwo wobec Unii 5. Polska w walce z terroryzmem	– wyjaśnia znaczenie terminów: NATO, referendum akcesyjne, Unia Europejska – zna daty: przyjęcia Polski do NATO (1999), wejścia Polski do UE (2004)	– wyjaśnia znaczenie terminu referendum akcesyjne – przedstawia przyczyny i skutki przystąpienia Polski do NATO i UE – omawia konsekwencje członkostwa Polski w NATO	– wymienia i omawia etapy integracji Polski z UE – przedstawia postawy Polaków wobec problemu integracji Polski z UE	– wyjaśnia znaczenie terminów: Trójkąt Weimarski, Grupa Wyszehradzka – zna daty: wyjścia ostatnich wojsk rosyjskich z Polski (1993), obecności polskich żołnierzy na wojnach w Afganistanie (od 2002) i Iraku (2003–2008) – określa główne kierunki polskiej polityki zagranicznej – wymienia i omawia etapy polskiej akcesji do NATO	– ocenia rezultaty polskiego członkostwa w NATO i UE – opisuje udział Polski w wojnie z terroryzmem – wymienia korzyści, jakie przyniosły Polsce integracja z UE oraz wejście do NATO
5. Wyzwania współczesnego świata	1. Globalizacja 2. Rewolucja informacyjna 3. Kultura masowa i amerykańizacja 4. Problemy demograficzne 5. Problem migracji 6. Przestępczość zorganizowana i terroryzm 7. Zagrożenia ekologiczne	– wyjaśnia znaczenie terminów: internet, globalizacja, amerykańizacja, kultura masowa	– omawia zalety i wady wprowadzenia nowych środków komunikacji – wyjaśnia, jakie szanse i zagrożenia niesie za sobą globalizacja – opisuje przejawy globalizacji we współczesnym świecie	– wskazuje cechy współczesnej kultury masowej – opisuje zjawisko amerykańizacji – prezentuje zagrożenia ekologiczne współczesnego świata – omawia przyczyny, kierunki i skutki ruchów migracyjnych we współczesnym świecie	– wyjaśnia znaczenie terminów: bogata Północ, biedne Południe, „globalna wioska”, Dolina Krzemowa, efekt cieplarniany, arabska wiosna, Państwo Islamskie, protokół z Kioto – określa przyczyny i skutki narastania nierówności społecznych we współczesnym świecie – wyjaśnia, jakie zagrożenia niesie za sobą przestępczość zorganizowana – przedstawia działania	– omawia szanse i niebezpieczeństwa dla człowieka wynikające ze współczesnych zmian cywilizacyjnych – ocenia skutki amerykańizacji kultury na świecie – omawia zjawisko terroryzmu islamskiego – przedstawia przyczyny i skutki przemian w świecie arabskim w latach 2010–2013 – przedstawia działania podejmowane w celu

					współczesnego świata na rzecz poprawy stanu ekologicznego naszej planety – wyjaśnia, na czym polegają kontrasty społeczne we współczesnym świecie – wymienia problemy demograficzne współczesnego świata – wskazuje najważniejsze zagrożenia społeczne współczesnego świata	niwelowania problemów demograficznych, społecznych i ekologicznych we współczesnym świecie – przedstawia konsekwencje wzrostu poziomu urbanizacji współczesnego świata
--	--	--	--	--	--	---

Wymagania edukacyjne z biologii dla klasy 8 szkoły podstawowej oparte na Programie nauczania biologii Puls życia autorstwa Anny Zdziennickiej

Dział	Temat	Poziom wymagań				
		ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra	ocena celująca
I. Genetyka	1. Czym jest genetyka?	Uczeń: - określa zakres badań genetyki - wyjaśnia, że podobieństwo dziecka do rodziców jest wynikiem dziedziczenia cech	Uczeń: - rozdziela cechy dziedziczne i niedziedziczne - definiuje pojęcia <i>genetyka</i> i <i>zmienność organizmów</i>	Uczeń: - wskazuje cechy indywidualne i gatunkowe podanych organizmów - omawia zastosowanie genetyki w różnych dziedzinach: medycynie, kryminalistyce, rolnictwie i archeologii	Uczeń: - uzasadnia występowanie zmienności genetycznej wśród ludzi - wskazuje różnice między cechami gatunkowymi a indywidualnymi - wyjaśnia, z czego wynika podobieństwo organizmów potomnych w rozmnażaniu bezpłciowym	Uczeń: - dowodzi, że cechy organizmu kształtują się dzięki materiałowi genetycznemu oraz są wynikiem wpływu środowiska - wyjaśnia znaczenie rekombinacji genetycznej w kształtowaniu się zmienności organizmów
	2. Nośnik informacji genetycznej – DNA	- wskazuje miejsca występowania DNA - wymienia elementy budujące DNA - przedstawia rolę DNA jako nośnika informacji genetycznej	- przedstawia budowę nukleotydu - wymienia nazwy zasad azotowych - omawia budowę chromosomu - definiuje pojęcia: <i>kariotyp</i>, <i>helisa</i>, <i>gen</i> i <i>nukleotyd</i> - wykazuje rolę jądra	- wykazuje konieczność związania DNA przez białka i powstania chromatyny w jądrze komórkowym - wyjaśnia, z czego wynika komplementarność zasad azotowych - graficznie przedstawia regułę komplementarności	- wyjaśnia proces replikacji - rozpoznaje DNA i RNA* na modelu lub ilustracji - porównuje budowę DNA z budową RNA* - omawia budowę i funkcję RNA*	- uzasadnia konieczność zachodzenia procesu replikacji DNA przed podziałem komórki - wykonuje dowolną techniką model DNA - wykazuje rolę replikacji w zachowaniu niezmienności informacji genetycznej

Dział	Temat	Poziom wymagań				
		ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra	ocena celująca
I. Genetyka	3. Podziały komórkowe	- wymienia nazwy podziałów komórkowych - podaje liczbę chromosomów w komórkach somatycznych i płciowych człowieka	- definiuje pojęcia: <i>chromosomy homologiczne</i>, <i>komórki haploidalne</i> i <i>komórki diploidalne</i> - wskazuje miejsce zachodzenia mitozy i mejozy w organizmie człowieka	- omawia znaczenie mitozy i mejozy - oblicza liczbę chromosomów w komórce haploidalnej, znając liczbę chromosomów w komórce diploidalnej danego organizmu	- wykazuje konieczność redukcji ilości materiału genetycznego w komórkach macierzystych gamet - wykazuje różnice między mitozą a mejozą	- wyjaśnia znaczenie rekombinacji genetycznej podczas mejozy - wykonuje dowolną techniką model mitozy lub mejozy
	4. Podstawowe prawa dziedziczenia	- definiuje pojęcia <i>fenotyp</i> i <i>genotyp</i> - wyjaśnia symbole używane przy zapisywaniu krzyżówek genetycznych	- omawia badania Gregora Mendla - zapisuje genotypy homozygoty dominującej i homozygoty recesywnej oraz heterozygoty - wykonuje krzyżówki genetyczne przedstawiające dziedziczenie jednego genu	- identyfikuje allele dominujące i recesywne - omawia prawo czystości gamet - na schemacie krzyżówki genetycznej rozpoznaje genotyp oraz określa fenotyp rodziców i pokolenia potomnego	- przewiduje cechy osobników potomnych na podstawie prawa czystości gamet - interpretuje krzyżówki genetyczne, używając określeń: <i>homozygota</i>, <i>heterozygota</i>, <i>cecha dominująca</i> i <i>cecha recesywna</i>	- zapisuje krzyżówki genetyczne przedstawiające dziedziczenie określonej cechy i przewiduje genotypy oraz fenotypy potomstwa - ocenia znaczenie prac Gregora Mendla dla rozwoju genetyki
	5. Dziedziczenie cech u człowieka	- wskazuje u ludzi przykładowe cechy dominującą i recesywną - z pomocą nauczyciela rozwiązuje proste krzyżówki genetyczne	- wymienia cechy dominujące i recesywne u człowieka - z niewielką pomocą nauczyciela rozwiązuje proste krzyżówki genetyczne	- wyjaśnia, że cechę recesywną determinują allele homozygoty recesywnej - na podstawie krzyżówki genetycznej przewiduje wystąpienie cechu potomstwa	- wskazuje cechy człowieka, które są zarówno wynikiem działania genów, jak i czynników środowiska - ustala prawdopodobieństwo występowania cechy u potomstwa, jeśli nie są znane genotypy obojga rodziców	- ocenia wpływ środowiska na kształtowanie się cech - na podstawie znajomości cech dominujących i recesywnych - projektuje krzyżówki genetyczne, poprawnie posługując się terminami <i>homozygota</i> i <i>heterozygota</i>

Dział	Temat	Poziom wymagań				
		ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra	ocena celująca
I. Genetyka	6. Dziedziczenie płci u człowieka	• podaje liczbę chromosomów występujących w komórce diploidalnej człowieka • wymienia przykłady chorób dziedzicznych sprzężonych z płcią	• rozpoznaje kariotyp człowieka • określa cechy chromosomów X i Y • omawia zasadę dziedziczenia płci	• wyjaśnia rolę chromosomów płci i autosomów • przedstawia zjawisko nosicielstwa chorób pod kątem dziedziczenia płci	• wyjaśnia mechanizm ujawniania się cech recesywnych sprzężonych z płcią • wykonuje krzyżówki genetyczne przedstawiające dziedziczenie hemofilii oraz daltonizmu	• interpretuje krzyżówki genetyczne przedstawiające dziedziczenie hemofilii oraz daltonizmu • ocenia znaczenie poznania budowy ludzkiego DNA
	7. Dziedziczenie grup krwi	• wymienia cztery główne grupy krwi występujące u człowieka • przedstawia przykłady cech zależnych od wielu genów oraz od środowiska	• omawia sposób dziedziczenia grup krwi • wyjaśnia sposób dziedziczenia czynnika Rh • wyjaśnia wpływ środowiska na rozwój cech osobniczych	• rozpoznaje grupy krwi na podstawie zapisu genotypów • wykonuje krzyżówkę genetyczną przedstawiającą dziedziczenie grup krwi • określa możliwość wystąpienia konfliktu serologicznego	• ustala grupy krwi dzieci na podstawie znajomości grup krwi ich rodziców • ustala czynnik Rh dzieci na podstawie znajomości czynnika Rh ich rodziców	• określa konsekwencje dla drugiej ciąży wiążące się z wystąpieniem konfliktu serologicznego • wykazuje, że dziedziczenie czynnika Rh jest jednogennowe
	8. Mutacje	• definiuje pojęcie <i>mutacja</i> • wymienia czynniki mutagenne • podaje przykłady chorób uwarunkowanych mutacjami genowymi i chromosomowymi	• rozróżnia mutacje genowe i chromosomowe • omawia przyczyny wybranych chorób genetycznych • wskazuje mechanizm dziedziczenia mukowiscydozy	• wyjaśnia, na czym polegają mutacje genowe i chromosomowe • omawia znaczenie poradnictwa genetycznego • charakteryzuje wybrane choroby i zaburzenia genetyczne • wyjaśnia podłoże zespołu Downa	• wyjaśnia mechanizm powstawania mutacji genowych i chromosomowych • omawia zachowania zapobiegające powstawaniu mutacji • wyjaśnia znaczenie badań prenatalnych	• uzasadnia, że mutacje są podstawowym czynnikiem zmienności organizmów • analizuje przyczyny mutacji i wskazuje ich skutki • wykonuje portfolio na temat chorób i zaburzeń genetycznych

Dział	Temat	Poziom wymagań				
		ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra	ocena celująca
II. Ewolucja życia	9. Źródła wiedzy o ewolucji	- definiuje pojęcie <i>ewolucja</i> - wymienia dowody ewolucji - wskazuje przykłady narządów szczątkowych w organizmie człowieka	- omawia dowody ewolucji - wymienia przykłady różnych rodzajów skamieniałości - definiuje pojęcie <i>żywa skamieniałość</i> - wymienia przykłady reliktyw	- wyjaśnia istotę procesu ewolucji - rozpoznaje żywe skamieniałości - omawia przykłady potwierdzające jedność budowy i funkcjonowania organizmów - wymienia przykłady struktur homologicznych i analogicznych	- określa warunki powstawania skamieniałości - analizuje formy pośrednie - wskazuje istnienie związku między rozmieszczeniem gatunków a ich pokrewieństwem	- wykazuje jedność budowy i funkcjonowania organizmów - ocenia rolę struktur homologicznych i analogicznych jako dowodów ewolucji
	10. Mechanizmy ewolucji	- wyjaśnia znaczenie pojęcia <i>endemit</i> - podaje przykłady doboru sztucznego	- wymienia przykłady endemitów - wyjaśnia, na czym polega dobór naturalny i dobór sztuczny - omawia ideę walki o byt	- wyjaśnia główne założenia teorii ewolucji Karola Darwina - wskazuje różnicę pomiędzy doborem naturalnym a doborem sztucznym - wymienia główne założenia syntetycznej teorii ewolucji*	- wykazuje izolację geograficzną jako drogę do powstawania nowych gatunków - wykazuje rolę endemitów z Galapagos w badaniach Darwina* - uzasadnia, że walka o byt jest formą doboru naturalnego - ocenia korzyści doboru naturalnego w przekazywaniu cech potomstwu - omawia współczesne spojrzenie na ewolucję – syntetyczną teorię ewolucji	- ilustruje przykładami działanie doboru naturalnego i doboru sztucznego - ocenia korzyści dla człowieka płynące z zastosowania doboru sztucznego
	11. Pochodzenie człowieka	- wymienia przykłady organizmów należących do nadrodziny człekokształtnych - omawia cechy człowieka rozumnego	- wskazuje na mapie miejsce, gdzie rozpoczęła się ewolucja człowieka - wymienia czynniki, które miały wpływ na ewolucję człowieka	- określa stanowisko systematyczne człowieka - wskazuje na przykładzie szympansa różnice pomiędzy człowiekiem a innymi człekokształtnymi	- analizuje przebieg ewolucji człowieka - wykazuje cechy wspólne człowieka z innymi człekokształtnymi - wymienia cechy człowieka pozwalające zaklasyfikować go do poszczególnych jednostek systematycznych	- porównuje różne gatunki człowieka w przebiegu jego ewolucji - wykazuje, że człekokształtne to ewolucyjni krewni człowieka

Dział	Temat	Poziom wymagań				
		ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra	ocena celująca
III. Ekologia	12. Organizm a środowisko	• wyjaśnia, czym zajmuje się ekologia • wymienia czynniki ograniczające występowanie gatunków w różnych środowiskach • nazywa formy morfologiczne porostów wykorzystywane w skali porostowej	• identyfikuje siedlisko wybranego gatunku • omawia, czym jest nisza ekologiczna organizmu • wyjaśnia, do czego służy skala porostowa	• rozróżnia siedlisko i niszę ekologiczną • określa wpływ wybranych czynników środowiska na funkcjonowanie organizmów • wykazuje związek między zakresem tolerancji a stosowaniem skali porostowej • odczytuje z wykresu dane dotyczące zakresu tolerancji	• wykazuje zależność między czynnikami środowiska a występującymi w nim organizmami • rozpoznaje na ilustracji formy morfologiczne porostów wykorzystywane w skali porostowej	• interpretuje wykres przedstawiający zakres tolerancji ekologicznej danego gatunku • praktycznie wykorzystuje skalę porostową
	13. Cechy populacji	• definiuje pojęcia <i>populacja</i> i <i>gatunek</i> • wylicza cechy populacji • wymienia typy rozmieszczenia osobników w populacji • określa wady i zalety życia organizmów w grupie	• wyjaśnia zależność między definicją populacji i gatunku • wymienia przykłady zwierząt żyjących w stadzie • określa przyczyny migracji • przedstawia, jakie dane można odczytać z piramidy wiekowej populacji	• wskazuje populacje różnych gatunków • określa wpływ migracji na liczebność populacji • wyjaśnia wpływ cech populacji na jej liczebność • odczytuje dane z piramidy wiekowej	• wykazuje zależność między liczebnością populacji a jej zagęszczeniem • graficznie przedstawia różne typy rozmieszczenia osobników w populacji i podaje ich przykłady • wykazuje zależność między strukturą płciową a liczebnością populacji • charakteryzuje grupy wiekowe w piramidach	• przeprowadza w terenie obliczanie zagęszczenia wybranego gatunku • przewiduje losy populacji na podstawie jej piramidy wiekowej

Dział	Temat	Poziom wymagań				
		ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra	ocena celująca
III. Ekologia	14. Konkurencja	- nazywa zależności międzygatunkowe - wymienia zasoby, o które konkurują organizmy	- wyjaśnia, na czym polega konkurencja - wskazuje rodzaje konkurencji	- graficznie przedstawia zależności między organizmami, zaznacza, który gatunek odnosi korzyści, a który – straty - porównuje konkurencję wewnątrzgatunkową z konkurencją międzygatunkową	- wskazuje przyczyny i skutki konkurencji międzygatunkowej i wewnątrzgatunkowej - wykazuje zależność między zasobami środowiska a intensywnością konkurencji	uzasadnia, wykorzystując wiedzę z ewolucjonizmu, że konkurencja jest czynnikiem doboru naturalnego
	15. Drapieżnictwo. Roślinożerność	- wymienia przykłady roślinożerców - wskazuje przykłady drapieżników i ich ofiar - omawia przystosowania organizmów do drapieżnictwa - podaje przykłady roślin drapieżnych	- określa znaczenie roślinożerców w przyrodzie - omawia adaptacje roślinożerców do zjadania pokarmu roślinnego - wyjaśnia na wybranych przykładach, na czym polega drapieżnictwo - wymienia charakterystyczne cechy drapieżników i ich ofiar	- wyjaśnia, w jaki sposób rośliny i roślinożercy wzajemnie regulują swoją liczebność - omawia różne strategie polowań stosowanych przez drapieżniki - opisuje sposoby obrony organizmów przed drapieżnikami - wykazuje przystosowania rośliny drapieżnej do zdobywania pokarmu	- ocenia znaczenie drapieżników i roślinożerców w środowisku - wskazuje adaptacje drapieżników i roślinożerców do zdobywania pokarmu - określa rolę drapieżników w przyrodzie jako regulatorów liczebności ofiar - charakteryzuje sposoby obrony roślin przed zjadaniem	- wykazuje zależności między liczebnością populacji drapieżników a liczebnością populacji ich ofiar - wyjaśnia przyczyny drapieżnictwa i wskazuje metody zdobywania pokarmu przez rośliny drapieżne - wykazuje korzyści dla roślin płynące z roślinożerności - przedstawia pozytywne i negatywne skutki roślinożerności
	16. Pasożytnictwo	- wymienia przykłady pasożytów zewnętrznych i wewnętrznych - wymienia przykłady pasożytnictwa u roślin	- wyjaśnia, na czym polega pasożytnictwo - klasyfikuje pasożyty na zewnętrzne i wewnętrzne	- charakteryzuje przystosowania organizmów do pasożytniczego trybu życia - charakteryzuje pasożytnictwo u roślin	- ocenia znaczenie pasożytnictwa w przyrodzie - wskazuje przystosowania roślin do pasożytniczego trybu życia	wyjaśnia znaczenie pasożytnictwa w regulacji zagęszczenia populacji ofiar

Dział	Temat	Poziom wymagań				
		ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra	ocena celująca
III. Ekologia	17. Nieantagonistyczne zależności między gatunkami	- wymienia nieantagonistyczne zależności międzygatunkowe - podaje przykłady organizmów, które łączy zależność nieantagonistyczna	- określa warunki współpracy między gatunkami - rozróżnia pojęcia <i>komensalizm</i> i <i>mutualizm</i> - omawia budowę korzeni roślin motylkowych	- omawia różnice między komensalizmem a mutualizmem - charakteryzuje role grzyba i glonu w plesze porostu	- określa warunki występowania nieantagonistycznych relacji między organizmami różnych gatunków - charakteryzuje relacje między rośliną motylkową	- ocenia znaczenie bakterii azotowych występujących w glebie - wyjaśnia, jakie praktyczne znaczenie ma wiedza o mikoryzie
	18. Czym jest ekosystem?	- wymienia przykładowe ekosystemy - przedstawia składniki biotopu i biocenozy - rozróżnia ekosystemy sztuczne i naturalne	- wskazuje elementy biotopu i biocenozy wybranego ekosystemu - omawia, do czego człowiek wykorzystuje ekosystemy - wymienia przemiany w ekosystemach	- omawia różnice między ekosystemami naturalnymi a sztucznymi - omawia przebieg sukcesji pierwotnej i wtórnej*	charakteryzuje różnicę między sukcesją pierwotną a wtórną*	- wykazuje zależności między biotopem a biocenozą - wyszukuje w terenie miejsce zachodzenia sukcesji wtórnej*
	19. Zależności pokarmowe	- wymienia nazwy ogniw łańcucha pokarmowego - przyporządkowuje znane organizmy poszczególnym ogniom łańcucha pokarmowego - rysuje schematy prostych łańcuchów pokarmowych w wybranych ekosystemach	- wyjaśnia przyczyny istnienia łańcuchów pokarmowych - wskazuje różnice między producentami a konsumentami - rysuje schemat prostej sieci pokarmowej	- analizuje wybrane powiązania pokarmowe we wskazanym ekosystemie - charakteryzuje role poszczególnych ogniw łańcucha pokarmowego	omawia czynniki, które zakłócają równowagę ekosystemu	- przewiduje skutki, jakie dla ekosystemu miałyby wyginiecie określonego ogniwia we wskazanym łańcuchu pokarmowym - interpretuje, na czym polega równowaga dynamiczna ekosystemu
	20. Materia i energia w ekosystemie	mawia na podstawie ilustracji piramidę ekologiczną	- wykazuje, że materia krąży w ekosystemie - omawia na podstawie ilustracji obieg węgla w ekosystemie*	- wyjaśnia, że energia przepływa przez ekosystem - wykazuje rolę producentów, konsumentów i destruentów w krążeniu materii	- interpretuje zależności między poziomem pokarmowym a biomasą i liczebnością populacji - analizuje informacje przedstawione w formie piramidy ekologicznej	- analizuje przyczyny zaburzeń w krążeniu materii w ekosystemach - uzasadnia spadek energii w ekosystemie na kolejnych poziomach troficznych

Dział	Temat	Poziom wymagań				
		ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra	ocena celująca
IV. Człowiek i środowisko	21. Różnorodność biologiczna	- przedstawia poziomy różnorodności biologicznej - wymienia czynniki wpływające na stan ekosystemów	- wyjaśnia, na czym polega różnorodność biologiczna - wyjaśnia różnice pomiędzy dwoma poziomami różnorodności biologicznej - wyszukuje w różnych źródłach informacje na temat skutków spadku różnorodności	- charakteryzuje poziomy różnorodności biologicznej - omawia wpływ klimatu na kształtowanie się różnorodności biologicznej	- wykazuje zmiany różnorodności biologicznej podczas sukcesji* - porównuje poziomy różnorodności biologicznej	analizuje przyczyny prowadzące do nagłego wymarcia gatunku
	22. Wpływ człowieka na różnorodność biologiczną	- wymienia przykłady działalności człowieka przyczyniającej się do spadku różnorodności biologicznej - podaje przykłady obcych gatunków	- wskazuje działalność człowieka jako przyczynę spadku różnorodności biologicznej - wskazuje gatunki wymarłe jako przykład działalności człowieka	- wskazuje, w jaki sposób niszczenie siedlisk wpływa na stan gatunkowy ekosystemów - wyjaśnia, skąd się biorą nowe gatunki roślin i zwierząt w ekosystemach naturalnych	- wykazuje, w jaki sposób działalność człowieka wpływa na eliminowanie gatunków - ocenia wpływ wprowadzania obcych gatunków na bioróżnorodność w Polsce	- analizuje zależności między działalnością człowieka a zmianą czynników środowiskowych - wpływających na spadek różnorodności biologicznej
	23. Racjonalne gospodarowanie zasobami przyrody	- wymienia przykłady zasobów przyrody - wyjaśnia znaczenie recyklingu dla racjonalnego gospodarowania zasobami	- wymienia przykłady odnawialnych i nieodnawialnych zasobów przyrody - ilustruje przykładami, jak należy dbać o ochronę zasobów	- klasyfikuje zasoby przyrody na niewyczerpywalne i wyczerpywalne, podaje ich przykłady - omawia racjonalne gospodarowanie zasobami przyrody	- wykazuje skutki niewłaściwej eksploatacji zasobów - wyjaśnia, na czy polega zrównoważony rozwój	- objaśnia, w jaki sposób odtwarzają się odnawialne zasoby przyrody - wyjaśnia, jak młodzież może się przyczynić do ochrony zasobów przyrody
	24. Sposoby ochrony przyrody	- określa cele ochrony przyrody - wymienia sposoby ochrony gatunkowej	- wymienia formy ochrony przyrody - omawia formy ochrony indywidualnej	- wyjaśnia, na czym polega ochrona obszarowa - wykazuje różnicę między ochroną gatunkową ścisłą a częściową	- charakteryzuje poszczególne formy ochrony przyrody - wyjaśnia, czego dotyczy program Natura 2000 - prezentuje wybrane przykłady czynnej ochrony przyrody w Polsce	- wskazuje formy ochrony przyrody występujące w najbliższej okolicy - uzasadnia konieczność stosowania form ochrony przyrody dla zachowania gatunków i ekosystemów

* Zagadnienia spoza podstawy programowej oznaczono gwiazdką

Wymagania edukacyjne przedmiot : chemia

Klasa : VIII

Rok szkolny 2022/23

Realizowany program: Chemia Nowej Ery

Wymagania edukacyjne na poszczególne oceny przygotowano na podstawie treści zawartych w podstawie programowej.

Dział 1: Kwasy

Ocena dopuszczająca [1]	Ocena dostateczna [1 + 2]	Ocena dobra [1 + 2 + 3]	Ocena bardzo dobra [1 + 2 + 3 + 4]	Ocena celujący [1 + 2 + 3 + 4+5]
Uczeń: - wymienia zasady bhp dotyczące obchodzenia się z kwasami - zalicza kwasy do elektrolitów - definiuje pojęcie <i>kwasy</i> zgodnie z teorią Arrheniusa - opisuje budowę kwasów - opisuje różnice w budowie kwasów beztlenowych i kwasów tlenowych - zapisuje wzory sumaryczne kwasów: HCl, H₂S, H₂SO₄, H₂SO₃, HNO₃, H₂CO₃, H₃PO₄ - zapisuje wzory strukturalne kwasów beztlenowych - podaje nazwy poznanych kwasów - wskazuje wodór i resztę kwasową we wzorze kwasu - wyznacza wartościowość reszty kwasowej - wyjaśnia, jak można otrzymać np. kwas chlorowodorowy, siarkowy(IV) - wyjaśnia, co to jest tlenek kwasowy - opisuje właściwości kwasów, np.: chlorowodorowego, azotowego(V) i siarkowego(VI) - stosuje zasadę rozcieńczania kwasów - opisuje podstawowe zastosowania kwasów: chlorowodorowego, azotowego(V) i siarkowego(VI) - wyjaśnia, na czym polega dysocjacja	Uczeń: - udowadnia, dlaczego w nazwie danego kwasu pojawia się wartościowość - zapisuje wzory strukturalne poznanych kwasów - wymienia metody otrzymywania kwasów tlenowych i kwasów beztlenowych - zapisuje równania reakcji otrzymywania poznanych kwasów - wyjaśnia pojęcie <i>tlenek kwasowy</i> - wskazuje przykłady tlenków kwasowych - opisuje właściwości poznanych kwasów - opisuje zastosowania poznanych kwasów - wyjaśnia pojęcie <i>dysocjacja jonowa</i> - zapisuje wybrane równania reakcji dysocjacji jonowej kwasów - nazywa kation H⁺ i aniony reszt kwasowych - określa odczyn roztworu (kwasowy) - wymienia wspólne właściwości kwasów - wyjaśnia, z czego wynikają wspólne właściwości kwasów - zapisuje obserwacje z przeprowadzanych doświadczeń - posługuje się skalą pH - bada odczyn i pH roztworu	Uczeń: - zapisuje równania reakcji otrzymywania wskazanego kwasu - wyjaśnia, dlaczego podczas pracy ze stężonymi roztworami kwasów należy zachować szczególną ostrożność - projektuje doświadczenia, w wyniku których można otrzymać omawiane na lekcjach kwasy - wymienia poznane tlenki kwasowe - wyjaśnia zasadę bezpiecznego rozcieńczania stężonego roztworu kwasu siarkowego(VI) - planuje doświadczalne wykrycie białka w próbce żywności (np.: w serze, mleku, jajku) - opisuje reakcję ksantoproteinową - zapisuje i odczytuje równania reakcji dysocjacji jonowej (elektrolitycznej) kwasów - zapisuje i odczytuje równania reakcji dysocjacji jonowej (elektrolitycznej) w formie stopniowej dla H₂S, H₂CO₃ - określa kwasowy odczyn roztworu na podstawie znajomości jonów obecnych w badanym roztworze - opisuje doświadczenia przeprowadzane na lekcjach (schemat, obserwacje, wnioski) - podaje przyczyny odczynu roztworów:	Uczeń: - zapisuje wzór strukturalny kwasu nieorganicznego o podanym wzorze sumarycznym - nazywa dowolny kwas tlenowy (określenie wartościowości pierwiastków chemicznych, uwzględnienie ich w nazwie) - projektuje i przeprowadza doświadczenia, w których wyniku można otrzymać kwasy - identyfikuje kwasy na podstawie podanych informacji - odczytuje równania reakcji chemicznych - rozwiązuje zadania obliczeniowe o wyższym stopniu trudności - proponuje sposoby ograniczenia powstawania kwaśnych opadów - wyjaśnia pojęcie <i>skala pH</i>	Uczeń: - wymienia przykłady innych wskaźników i określa ich zachowanie w roztworach o różnych odczynach - opisuje wpływ pH na glebę i uprawy, wyjaśnia przyczyny stosowania poszczególnych nawozów - omawia przemysłową metodę otrzymywania kwasu azotowego(V) - definiuje pojęcie <i>stopień dysocjacji</i> - dzieli elektrolity ze względu na stopień dysocjacji

jonowa (elektrolityczna) kwasów - definiuje pojęcia: <i>jon</i>, <i>kation</i> i <i>anion</i> - zapisuje równania reakcji dysocjacji jonowej kwasów (proste przykłady) - wymienia rodzaje odczynu roztworu - wymienia poznane wskaźniki - określa zakres pH i barwy wskaźników dla poszczególnych odczynów - rozdziela doświadczalnie odczyny roztworów za pomocą wskaźników - wyjaśnia pojęcie <i>kwaśne opady</i> - oblicza masy cząsteczkowe HCl i H₂S	- wyjaśnia, jak powstają kwaśne opady - podaje przykłady skutków kwaśnych opadów - oblicza masy cząsteczkowe kwasów - oblicza zawartość procentową pierwiastków chemicznych w cząsteczkach kwasów	kwasowego, zasadowego, obojętnego interpretuje wartość pH w ujęciu jakościowym (odczyny: kwasowy, zasadowy, obojętny) - opisuje zastosowania wskaźników - planuje doświadczenie, które pozwala zbadać pH produktów występujących w życiu codziennym - rozwiązuje zadania obliczeniowe o wyższym stopniu trudności - analizuje proces powstawania i skutki kwaśnych opadów - proponuje niektóre sposoby ograniczenia powstawania kwaśnych opadów		
--	--	--	--	--

Dział 2: Sole				
Ocena dopuszczająca [1]	Ocena dostateczna [1 + 2]	Ocena dobra [1 + 2 + 3]	Ocena bardzo dobra [1 + 2 + 3 + 4]	Ocena celująca [1 + 2 + 3 + 4+5]
Uczeń: - opisuje budowę soli - tworzy i zapisuje wzory sumaryczne soli (np. chlorków, siarczków) - wskazuje metal i resztę kwasową we wzorze soli - tworzy nazwy soli na podstawie wzorów sumarycznych (proste przykłady) - tworzy i zapisuje wzory sumaryczne soli na podstawie ich nazw (np. wzory soli kwasów: chlorowodorowego, siarkowodorowego i metali, np. sodu, potasu i wapnia, magnezu) - wskazuje wzory soli wśród wzorów różnych związków chemicznych - definiuje pojęcie <i>dysocjacja jonowa (elektrolityczna) soli</i> - dzieli sole ze względu na ich rozpuszczalność w wodzie - ustala rozpuszczalność soli w wodzie na podstawie tabeli rozpuszczalności soli i wodorotlenków w wodzie - zapisuje równania reakcji dysocjacji jonowej (elektrolitycznej) soli	Uczeń: - wymienia cztery najważniejsze sposoby otrzymywania soli - podaje nazwy i wzory soli (typowe przykłady) - zapisuje równania reakcji zobojętniania w formach: cząsteczkowej, jonowej oraz jonowej skróconej - podaje nazwy jonów powstałych w wyniku dysocjacji jonowej soli - odczytuje równania reakcji otrzymywania soli (proste przykłady) - korzysta z tabeli rozpuszczalności soli i wodorotlenków w wodzie - zapisuje równania reakcji otrzymywania soli (reakcja strąceniowa) w formach cząsteczkowej i jonowej (proste przykłady) - zapisuje i odczytuje wybrane równania reakcji dysocjacji jonowej soli - dzieli metale ze względu na ich aktywność chemiczną (szereg aktywności metali) - opisuje sposoby zachowania się metali	Uczeń: - tworzy i zapisuje nazwy i wzory soli: chlorków, siarczków, azotanów(V), siarczanów(IV), siarczanów(VI), węglanów, fosforanów(V) (ortofosforanów(V)) - zapisuje i odczytuje równania dysocjacji jonowej (elektrolitycznej) soli - otrzymuje sole doświadczalnie - wyjaśnia przebieg reakcji zobojętniania i reakcji strąceniowej - zapisuje równania reakcji otrzymywania soli - ustala, korzystając z szeregu aktywności metali, które metale reagują z kwasami według schematu: metal + kwas → sól + wodór - projektuje i przeprowadza reakcję zobojętniania (HCl + NaOH) - swobodnie posługuje się tabelą rozpuszczalności soli i wodorotlenków w wodzie - projektuje doświadczenia pozwalające otrzymać substancje trudno rozpuszczalne i praktycznie	Uczeń: - wymienia metody otrzymywania soli - przewiduje, czy zajdzie dana reakcja chemiczna (poznane metody, tabela rozpuszczalności soli i wodorotlenków w wodzie, szereg aktywności metali) - zapisuje i odczytuje równania reakcji otrzymywania dowolnej soli - wyjaśnia, jakie zmiany zaszły w odczynie roztworów poddanych reakcji zobojętniania - proponuje reakcję tworzenia soli trudno rozpuszczalnej i praktycznie nierozpuszczalnej - przewiduje wynik reakcji strąceniowej - identyfikuje sole na podstawie podanych informacji - podaje zastosowania reakcji strąceniowych - projektuje i przeprowadza	Uczeń: - zaproponuje substraty na podstawie uproszczonego schematu jonowego i zapisze pełne równanie w postaci cząsteczkowej; - wyjaśnia pojęcie <i>hydrat</i>, wymienia przykłady hydratów, ich występowania i zastosowania - wyjaśnia pojęcia: <i>wodorosole</i> i podaje przykłady tych soli - wykonuje obliczenia stechiometrycznych.

rozpuszczalnych w wodzie (proste przykłady) - podaje nazwy jonów powstałych w wyniku dysocjacji jonowej soli (proste przykłady) - opisuje sposób otrzymywania soli trzema podstawowymi metodami (kwas + zasada, metal + kwas, tlenek metalu + kwas) - zapisuje cząsteczkowo równania reakcji otrzymywania soli (proste przykłady) - definiuje pojęcia <i>reakcja zobojętniania</i> i <i>reakcja strąceniowa</i> - odróżnia zapis cząsteczkowy od zapisu jonowego równania reakcji chemicznej - określa związek ładunku jonu z wartościowością metalu i reszty kwasowej - podaje przykłady zastosowań najważniejszych soli	w reakcji z kwasami (np. miedź i magnez w reakcji z kwasem chlorowodorowym) - zapisuje obserwacje z doświadczeń przeprowadzanych na lekcji wymienia zastosowania najważniejszych soli	nierozpuszczalne (sole i wodorotlenki) w reakcjach strąceniowych - zapisuje odpowiednie równania reakcji w formie cząsteczkowej i jonowej (reakcje otrzymywania substancji trudno rozpuszczalnych i praktycznie nierozpuszczalnych w reakcjach strąceniowych) - podaje przykłady soli występujących w przyrodzie wymienia zastosowania soli - opisuje doświadczenia przeprowadzane na lekcjach (schemat, obserwacje, wnioski)	doświadczenia dotyczące otrzymywania soli - przewiduje efekty zaprojektowanych doświadczeń dotyczących otrzymywania soli (różne metody) - opisuje zaprojektowane doświadczenia	
--	---	---	---	--

Dział 3: Związki węgla z wodorem

Ocena dopuszczająca [1]	Ocena dostateczna [1 + 2]	Ocena dobra [1 + 2 + 3]	Ocena bardzo dobra [1 + 2 + 3 + 4]	Ocena celująca [1 + 2 + 3 + 4+5]
Uczeń: - wyjaśnia pojęcie <i>związki organiczne</i> - podaje przykłady związków chemicznych zawierających węgiel - wymienia naturalne źródła węglowodorów - wymienia nazwy produktów destylacji ropy naftowej i podaje przykłady ich zastosowania - stosuje zasady bhp w pracy z gazem ziemnym oraz produktami przeróbki ropy naftowej - definiuje pojęcie <i>węglowodory</i> - definiuje pojęcie <i>szereg homologiczny</i> - definiuje pojęcia: <i>węglowodory nasycone, węglowodory nienasycone, alkany, alkeny, alkiny</i>	Uczeń: - wyjaśnia pojęcie <i>szereg homologiczny</i> - tworzy nazwy alkenów i alkinów na podstawie nazw odpowiednich alkanów - zapisuje wzory: sumaryczne, strukturalne i półstrukturalne (grupowe); podaje nazwy: alkanów, alkenów i alkinów - buduje model cząsteczki: metanu, etenu, etynu - wyjaśnia różnicę między spalaniem całkowitym a spalaniem niecałkowitym - opisuje właściwości fizyczne i chemiczne (spalanie) alkanów (metanu, etanu) oraz etenu i etynu - zapisuje i odczytuje równania reakcji	Uczeń: - tworzy wzory ogólne alkanów, alkenów, alkinów (na podstawie wzorów kolejnych związków chemicznych w danym szeregu homologicznym) - proponuje sposób doświadczalnego wykrycia produktów spalania węglowodorów - zapisuje równania reakcji spalania alkanów przy dużym i małym dostępie tlenu - zapisuje równania reakcji spalania alkenów i alkinów - zapisuje równania reakcji otrzymywania etynu - odczytuje podane równania reakcji chemicznej	Uczeń: - analizuje właściwości węglowodorów - porównuje właściwości węglowodorów nasyconych i węglowodorów nienasyconych - wyjaśnia zależność między długością łańcucha węglowego a właściwościami fizycznymi alkanów - opisuje wpływ wiązania wielokrotnego w cząsteczce węglowodoru na jego reaktywność - zapisuje równania reakcji przyłączania	- Uczeń: - rozwiązuje zadania w oparciu o równania reakcji chemicznych, - zapisuje wzory izomerów węglowodorów nienasyconych i ich nazwy, - definiuje pojęcia inhibitor, katalizator, - opisuje przebieg suchej destylacji węgla kamiennego - wyjaśnia pojęcia: <i>izomeria, izomery</i> - podaje przykłady tworzyw sztucznych, tworzyw syntetycznych

- zalicza alkanów do węglowodorów nasyconych, a alkeny i alkiny – do nienasyconych - zapisuje wzory sumaryczne: alkanów, alkenów i alkinów o podanej liczbie atomów węgla - rysuje wzory strukturalne i półstrukturalne (grupowe): alkanów, alkenów i alkinów o łańcuchach prostych (do pięciu atomów węgla w cząsteczce) - podaje nazwy systematyczne alkanów (do pięciu atomów węgla w cząsteczce) - podaje wzory ogólne: alkanów, alkenów i alkinów - podaje zasady tworzenia nazw alkenów i alkinów - przyporządkowuje dany węglowódor do odpowiedniego szeregu homologicznego - opisuje budowę i występowanie metanu - opisuje właściwości fizyczne i chemiczne metanu, etanu - wyjaśnia, na czym polegają spalanie całkowite i spalanie niecałkowite - zapisuje równania reakcji spalania całkowitego i spalania niecałkowitego metanu, etanu - podaje wzory sumaryczne i strukturalne etenu i etynu - opisuje najważniejsze właściwości etenu i etynu - definiuje pojęcia: <i>polimeryzacja</i>, <i>monomer</i> i <i>polimer</i> - opisuje najważniejsze zastosowania metanu, etenu i etynu opisuje wpływ węglowodorów nasyconych i węglowodorów nienasyconych na wodę bromową (lub rozcieńczony roztwór manganianu(VII) potasu)	- spalania metanu, etanu, przy dużym i małym dostępie tlenu - pisze równania reakcji spalania etenu i etynu - porównuje budowę etenu i etynu - wyjaśnia, na czym polegają reakcje przyłączania i polimeryzacji - opisuje właściwości i niektóre zastosowania polietylenu - wyjaśnia, jak można doświadczalnie odróżnić węglowodory nasycone od węglowodorów nienasyconych, np. metan od etenu czy etynu - wyjaśnia, od czego zależą właściwości węglowodorów - wykonuje proste obliczenia dotyczące węglowodorów - podaje obserwacje do wykonywanych na lekcji doświadczeń	- zapisuje równania reakcji etenu i etynu z bromem, polimeryzacji etenu - opisuje rolę katalizatora w reakcji chemicznej - wyjaśnia zależność między długością łańcucha węglowego a właściwościami fizycznymi alkanów (np. stanem skupienia, lotnością, palnością, gęstością, temperaturą topnienia i wrzenia) - wyjaśnia, co jest przyczyną większej reaktywności węglowodorów nienasyconych w porównaniu z węglowodorami nasyconymi - opisuje właściwości i zastosowania polietylenu - projektuje doświadczenie chemiczne umożliwiające odróżnienie węglowodorów nasyconych od węglowodorów nienasyconych - opisuje przeprowadzane doświadczenia chemiczne - wykonuje obliczenia związane z węglowodorami - wyszukuje informacje na temat zastosowań alkanów, etenu i etynu; wymienia je - zapisuje równanie reakcji polimeryzacji etenu.	- (np. bromowodoru, wodoru, chloru) do węglowodorów zawierających wiązanie wielokrotne - projektuje doświadczenia chemiczne dotyczące węglowodorów - projektuje i przeprowadza doświadczenie chemiczne umożliwiające odróżnienie węglowodorów nasyconych od węglowodorów nienasyconych - stosuje zdobytą wiedzę do rozwiązywania zadań obliczeniowych o wysokim stopniu trudności - analizuje znaczenie węglowodorów w życiu codziennym	- podaje właściwości i zastosowania wybranych tworzyw sztucznych - wymienia przykładowe oznaczenia opakowań wykonanych z tworzyw sztucznych - rozwiązuje bardzo trudne zadania z zakresu obliczeń stechiometrycznych.
---	---	--	--	---

Dział 4: Pochodne węglowodorów				
Ocena dopuszczająca	Ocena dostateczna	Ocena dobra	Ocena bardzo dobra	Ocena celująca [1 + 2 + 3 + 4+5]

[1]	[1 + 2]	[1 + 2 + 3]	[1 + 2 + 3 + 4]	
Uczeń: -zdefiniuje pochodne węglowodorów, wymieni je, - zapisze wzory ogólne alkoholi, kwasów karboksylowych, - wskaże i nazwie grupę funkcyjną alkoholi i kwasów karboksylowych, - zapisze wzór sumaryczny dowolnej pochodnej mając podany wzór strukturalny, - wyjaśnią co oznacza R- we wzorach ogólnych pochodnych, - opisz właściwości fizyczne alkoholu metylowego, etylowego i kwasu octowego, - przedstawi, że metanol i kwas mrówkowy to silne trucizny, - poda zastosowania alkoholi, - opisz negatywne skutki działania alkoholu etylowego na organizm ludzki - wymieni gdzie występują kwasy: mrówkowy, szczawiowy, mlekowy, masłowy, cytrynowy, jabłkowy, octowy, - zapisze wzory sumaryczne i strukturalne alkoholu metylowego i etylowego, kwasu mrówkowego i octowego, - wymieni nazwy wyższych kwasów karboksylowych i wiedzieć dlaczego nazywamy je kwasami tłuszczowymi, - wyjaśni, że w miarę wzrostu ilości atomów węgla w cząsteczce kwasu karboksylowego wzrastają: gęstość, temperatura topnienia i wrzenia, - poda gdzie występują estry w przyrodzie,	Uczeń: -zapisze wzory sumaryczne, strukturalne i nazwy zwyczajowe pierwszych czterech kwasów i alkoholi w szeregach homologicznych, -opisz właściwości glicerolu; wymienia jego zastosowania - wyjaśni jak tworzyć nazwy systematyczne i wzory alkoholi i kwasów karboksylowych posiadających do 10 atomów węgla w łańcuchu, - zna wzór ogólny estrów, wskazać grupę estrową, - umie tworzyć nazwy systematyczne i zwyczajowe estrów, - opisuje właściwości fizyczne kwasu mrówkowego, alkoholu metylowego i glicerolu, - zapisze wzory (sumaryczny i strukturalny) glicerolu, - wymieni zastosowania glicerolu, - wymieni właściwości chemiczne etanolu i kwasu octowego (bez równań), - wymieni zastosowania kwasu octowego, - zapisze wzory sumaryczne wyższych kwasów karboksylowych, - zaliczy kwas oleinowy do kwasów nienasyconych, i wyjaśni dlaczego? - wskaże wśród wzorów wzory alkoholi, kwasów i estrów, - poklasyfikuje, alkohole na mono- i polihydroksylowe oraz poda przykłady takich alkoholi, - zdefiniuje co to są i do czego służą	Uczeń: - zapisze wzory sumaryczne i strukturalne dowolnego alkoholu i kwasu karboksylowego korzystając ze wzoru ogólnego, -zapisze wzór sumaryczny i strukturalny glicerolu; bada właściwości glicerolu; - przedstawi wzór estru mając podane nazwy kwasu i alkoholu go tworzącego, - zapisze równania reakcji estryfikacji (sumarycznie) mając podane substraty lub produkt, - wytłumaczy, dlaczego mimo grupy –OH odczyn alkoholu jest obojętny, - zapisze równania reakcji kwasów z: metalami , tlenkami metali oraz wodorotlenkami (cząsteczkowo), podać nazwy soli kwasów karboksylowych powstałych w wyniku tych reakcji, - wymieni właściwości fizyczne kwasu: oleinowego, stearynowego, palmitynowego, - wymieni właściwości chemiczne alkoholi i kwasów karboksylowych (jako grupy związków), - opisz doświadczenia wykonywane w czasie lekcji – rysunek z opisem, obserwacje, wnioski, - projektuje doświadczenia pozwalające odróżnić kwas nasycony od nienasyconego, -zapisze równania reakcji pomiędzy prostymi kwasami karboksylowymi i alkoholami jednowodorotlenowymi; -zaplanuje doświadczenie pozwalające otrzymać ester o podanej nazwie;	Uczeń: - wyjaśnią kim był A. Nobel, - zapisze równanie dysocjacji jonowej kwasu mrówkowego, octowego i podać nazwy jonów, - zapisze równania reakcji kwasów z metalami oraz wodorotlenkami - jonowo, - narysuje wzór strukturalny kwasu oleinowego, - zaprojektuje doświadczenie odróżniające kwas oleinowy od innych kwasów (zaproponować i opisać doświadczenie), - wyjaśni na czym polega proces otrzymywania mydeł - wyjaśni jak doświadczać wykryć alkohol (opisać doświadczenie), -opisz budowę i właściwości fizyczne i chemiczne pochodnych węglowodorów zawierających azot na przykładzie amin (metyloaminy) i aminokwasów (glicyny); - wyjaśni dlaczego wraz ze wzrostem długości łańcucha węglowego maleje rozpuszczalność w wodzie, zdolność do dysocjacji jonowej i aktywność chemiczna kwasów,	Uczeń: - zapisze wzory i nazwy zwyczajowe oraz systematyczne glicyny i alaniny. --opisz właściwości tych aminokwasów (reakcje z kwasami, zasadami i pomiędzy tymi aminokwasami); - przedstawi równanie reakcji otrzymywania mydła, -zapisze równania reakcji ilustrujących właściwości chemiczne różnych pochodnych węglowodorów. -przewidzi właściwości związków organicznych w oparciu o znajomość reakcji charakterystycznych dla różnych grup funkcyjnych. -określać grupy funkcyjnej na podstawie opisanych właściwości związków organicznych oraz wnioskować na podstawie opisu doświadczenia.

- zna wartościowość węgla w związkach organicznych, - opisze negatywne skutki działania alkoholu na organizm, -opisze właściwości estrów w aspekcie ich zastosowań, - obliczy masę cząsteczkową pochodnych węglowodorów.	mydła, - zapisze dowolne równanie reakcji spalania alkoholu lub kwasu, -wyjaśnić, na czym polega reakcja estryfikacji; -tworzy nazwy estrów pochodzących od podanych nazw kwasów i alkoholi, - przedstawia skład pierwiastkowy alkoholi, kwasów karboksylowych lub estrów			
---	---	--	--	--

Dział 5 : Substancje o znaczeniu biologicznym

Ocena dopuszczająca [1]	Ocena dostateczna [1 + 2]	Ocena dobra [1 + 2 + 3]	Ocena bardzo dobra [1 + 2 + 3 + 4]	Ocena celująca [1 + 2 + 3 + 4+5]
Uczeń: - wymienia główne pierwiastki chemiczne wchodzące w skład organizmu - wymienia podstawowe składniki żywności i miejsca ich występowania - wymienia pierwiastki chemiczne, których atomy wchodzą w skład cząsteczek: tłuszczów, cukrów (węglowodanów) i białek - dzieli tłuszcze ze względu na: pochodzenie i stan skupienia - zalicza tłuszcze do estrów - wymienia rodzaje białek - dzieli cukry (sacharydy) na cukry proste i cukry złożone - definiuje białka jako związki chemiczne powstające z aminokwasów - wymienia przykłady: tłuszczów, sacharydów i białek - wyjaśnia, co to są węglowodany - wymienia przykłady występowania celulozy i skrobi w przyrodzie - podaje wzory sumaryczne: glukozy i	Uczeń: - wyjaśnia rolę składników odżywczych w prawidłowym funkcjonowaniu organizmu - opisuje budowę cząsteczki tłuszczu jako estru glicerolu i kwasów tłuszczowych - opisuje wybrane właściwości fizyczne tłuszczów - opisuje wpływ oleju roślinnego na wodę bromową - wyjaśnia, jak można doświadczalnie odróżnić tłuszcze nienasycone od tłuszczów nasyconych - opisuje właściwości białek - wymienia czynniki powodujące koagulację białek - opisuje właściwości fizyczne: glukozy, fruktozy, sacharozy, skrobi i celulozy - bada właściwości fizyczne wybranych związków chemicznych (glukozy, fruktozy, sacharozy, skrobi i celulozy) - zapisuje równanie reakcji sacharozy z wodą za pomocą wzorów sumarycznych - opisuje przebieg reakcji chemicznej	Uczeń: - podaje wzór ogólny tłuszczów - omawia różnice w budowie tłuszczów stałych i tłuszczów ciekłych - wyjaśnia, dlaczego olej roślinny odbarwia wodę bromową - definiuje białka jako związki chemiczne powstające w wyniku kondensacji aminokwasów - definiuje pojęcia: <i>peptydy, peptyzacja, wysalanie białek</i> - opisuje różnice w przebiegu denaturacji i koagulacji białek - wyjaśnia, co to znaczy, że sacharoza jest disacharydem - wymienia różnice we właściwościach fizycznych skrobi i celulozy - zapisuje poznane równania reakcji sacharydów z wodą - definiuje pojęcie <i>wiązanie peptydowe</i> - projektuje i przeprowadza doświadczenie chemiczne umożliwiające odróżnienie tłuszczu nienasyconego od tłuszczu nasyconego - projektuje doświadczenia chemiczne	Uczeń: - podaje wzór tritearynianu glicerolu - projektuje i przeprowadza doświadczenia chemiczne umożliwiające wykrycie białka - wyjaśnia, na czym polega wysalanie białek - wyjaśnia, dlaczego skrobia i celuloza są polisacharydami - wyjaśnia, co to są dekstryny - omawia przebieg reakcji chemicznej skrobi z wodą - planuje i przeprowadza doświadczenie chemiczne weryfikujące postawioną hipotezę - identyfikuje poznane substancje	Uczeń: - bada skład pierwiastkowy białek - udowadnia doświadczalnie, że glukoza ma właściwości redukujące - wyjaśnia, na czym polega próba akroleinowa - projektuje doświadczenie umożliwiające odróżnienie tłuszczu od substancji tłustej (próba akroleinowa) - opisuje proces utwardzania tłuszczów - opisuje hydrolizę tłuszczów, zapisuje równanie dla podanego tłuszczu - wyjaśnia, na czym polega efekt Tyndalla, - rozwiązuje zadania rachunkowe w oparciu o masy cząsteczkowe węglowodanów;

fruktozy, sacharozy, skrobi i celulozy - wymienia zastosowania poznanych cukrów - wymienia najważniejsze właściwości omawianych związków chemicznych - definiuje pojęcia: <i>denaturacja</i>, <i>koagulacja</i>, <i>żel</i>, <i>zol</i> - wymienia czynniki powodujące denaturację białek - podaje reakcje charakterystyczne białek i skrobi - opisuje znaczenie: wody, tłuszczów, białek, sacharydów, witamin i mikroelementów dla organizmu - wyjaśnia, co to są związki wielkocząsteczkowe; wymienia ich przykłady - wymienia funkcje podstawowych składników odżywczych	skrobi z wodą - wykrywa obecność skrobi i białka w produktach spożywczych	umożliwiające wykrycie białka za pomocą stężonego roztworu kwasu azotowego(V) - planuje doświadczenia chemiczne umożliwiające badanie właściwości omawianych związków chemicznych - opisuje przeprowadzone doświadczenia chemiczne - opisuje znaczenie i zastosowania skrobi, celulozy i innych poznanych związków chemicznych		
---	---	---	--	--

Przedmiotowy system oceniania z fizyki klasa VIII

■ Szczegółowe wymagania na poszczególne stopnie (oceny)

Symbolem ^R oznaczono treści spoza podstawy programowej

Stopień dopuszczający	Stopień dostateczny	Stopień dobry	Stopień bardzo dobry	Stopień celujący
I. ELEKTROSTATYKA				
Uczeń: - informuje, czym zajmuje się elektrostatyka; wskazuje przykłady elektryzowania ciał w otaczającej rzeczywistości - posługuje się pojęciem ładunku elektrycznego; rozróżnia dwa rodzaje ładunków elektrycznych (dodatnie i ujemne) - wyjaśnia, z czego składa się atom; przedstawia model budowy atomu na schematycznym rysunku - posługuje się pojęciami: przewodnika jako substancji, w której łatwo mogą się przemieszczać ładunki elektryczne, i izolatora jako substancji, w której ładunki elektryczne nie mogą się przemieszczać - odróżnia przewodniki od izolatorów; wskazuje ich przykłady - posługuje się pojęciem układu izolowanego; podaje zasadę zachowania ładunku elektrycznego - wyodrębnia z tekstów i rysunków informacje kluczowe dla opisywanego zjawiska lub problemu - współpracuje w zespole podczas przeprowadzania obserwacji i doświadczeń, przestrzegając zasad bezpieczeństwa - rozwiązuje proste (bardzo łatwe) zadania dotyczące treści rozdziału <i>Elektrostatyka</i>	Uczeń: - doświadczalnie demonstruje zjawiska elektryzowania przez potarcie lub dotyk oraz wzajemne oddziaływanie ciał naelektryzowanych - opisuje sposoby elektryzowania ciał przez potarcie i dotyk; informuje, że te zjawiska polegają na przemieszczaniu się elektronów; ilustruje to na przykładach - opisuje jakościowo oddziaływanie ładunków jednoimiennych i różnoimiennych; podaje przykłady oddziaływań elektrostatycznych w otaczającej rzeczywistości i ich zastosowań (poznane na lekcji) - posługuje się pojęciem ładunku elementarnego; podaje symbol ładunku elementarnego oraz wartość: $e \approx 1,6 \cdot 10^{-19} \text{ C}$ - posługuje się pojęciem ładunku elektrycznego jako wielokrotności ładunku elementarnego; stosuje jednostkę ładunku (1 C) - wyjaśnia na przykładach, kiedy ciało jest naładowane dodatnio, a kiedy jest naładowane ujemnie - posługuje się pojęciem jonu; wyjaśnia, kiedy powstaje jon dodatni, a kiedy jon ujemny - doświadczalnie odróżnia przewodniki od izolatorów; wskazuje ich przykłady - informuje, że dobre przewodniki elektryczne są również dobrymi przewodnikami ciepła; wymienia przykłady zastosowań przewodników	Uczeń: - wskazuje przykłady oddziaływań elektrostatycznych w otaczającej rzeczywistości i ich zastosowań (inne niż poznane na lekcji) - opisuje budowę i zastosowanie maszyny elektrostatycznej - porównuje oddziaływania elektrostatyczne i grawitacyjne - wykazuje, że 1 C jest bardzo dużym ładunkiem elektrycznym (zawiera $6,24 \cdot 10^{18}$ ładunków elementarnych: $1 \text{ C} = 6,24 \cdot 10^{18} e$) ^Ranalizuje tzw. szereg tryboelektryczny - rozwiązuje zadania z wykorzystaniem zależności, że każdy ładunek elektryczny jest wielokrotnością ładunku elementarnego; przelicza podwielokrotności, przeprowadza obliczenia i zapisuje wynik zgodnie z zasadami zaokrąglania, z zachowaniem liczby cyfr znaczących wynikającej z danych - posługuje się pojęciem elektronów swobodnych; wykazuje, że w metalach znajdują się elektrony swobodne, a w izolatorach elektrony są związane z atomami; na tej podstawie uzasadnia podział substancji na przewodniki i izolatory - wyjaśnia wyniki obserwacji przeprowadzonych doświadczeń związanych z elektryzowaniem przewodników; uzasadnia na przykładach, że przewodnik można naelektryzować wtedy, gdy odizoluje się go od ziemi - wyjaśnia, na czym polega uziemienie	Uczeń: ^Rposługuje się pojęciem dipolu elektrycznego do wyjaśnienia skutków indukcji elektrostatycznej - realizuje własny projekt dotyczący treści rozdziału <i>Elektrostatyka</i> - rozwiązuje zadania złożone, nietypowe, dotyczące treści rozdziału <i>Elektrostatyka</i>	Uczeń: Rozwiązuje zadania problemowe i rachunkowe z zakresu elektrostatyki o podwyższonym stopniu trudności

Stopień dopuszczający	Stopień dostateczny	Stopień dobry	Stopień bardzo dobry	Stopień celujący
	i izolatorów w otaczającej rzeczywistości • stosuje zasadę zachowania ładunku elektrycznego • opisuje budowę oraz zasadę działania elektroskopu; posługuje się elektroskopem • opisuje przemieszczanie się ładunków w przewodnikach pod wpływem oddziaływania ładunku zewnętrznego (indukcja elektrostatyczna) • podaje przykłady skutków i wykorzystania indukcji elektrostatycznej • przeprowadza doświadczenia: - doświadczenie ilustrujące elektryzowanie ciał przez pocieranie oraz oddziaływanie ciał naelektryzowanych, - doświadczenie wykazujące, że przewodnik można naelektryzować, - elektryzowanie ciał przez zbliżenie ciała naelektryzowanego, korzystając z ich opisów i przestrzegając zasad bezpieczeństwa; opisuje przebieg przeprowadzonego doświadczenia (wyróżnia kluczowe kroki i sposób postępowania, wyjaśnia rolę użytych przyrządów, przedstawia wyniki i formułuje wnioski na podstawie tych wyników) • rozwiązuje proste zadania dotyczące treści rozdziału <i>Elektrostatyka</i>	ciała naelektryzowanego i zubożenie zgromadzonego na nim ładunku elektrycznego • opisuje działanie i zastosowanie pioruno-chronu • projektuje i przeprowadza: - doświadczenie ilustrujące właściwości ciał naelektryzowanych, - doświadczenie ilustrujące skutki indukcji elektrostatycznej, krytycznie ocenia ich wyniki; wskazuje czynniki istotne i nieistotne dla wyników doświadczeń; formułuje wnioski na podstawie wyników doświadczeń • rozwiązuje zadania bardziej złożone, ale typowe, dotyczące treści rozdziału <i>Elektrostatyka</i> • posługuje się informacjami pochodzącymi z analizy przeczytanych tekstów (w tym popularnonaukowych) dotyczących treści rozdziału <i>Elektrostatyka</i> (w szczególności tekstu: <i>Gdzie wykorzystuje się elektryzowanie ciał</i>)		

II. PRĄD ELEKTRYCZNY				
Uczeń: • określa umowny kierunek przepływu prądu elektrycznego • przeprowadza doświadczenie modelowe ilustrujące, czym jest natężenie prądu, korzystając z jego opisu • posługuje się pojęciem natężenia prądu wraz z jego jednostką (1 A) • posługuje się pojęciem obwodu	Uczeń: • posługuje się pojęciem napięcia elektrycznego jako wielkości określającej ilość energii potrzebnej do przeniesienia jednostkowego ładunku w obwodzie; stosuje jednostkę napięcia (1 V) • opisuje przepływ prądu w obwodach jako ruch elektronów swobodnych albo jonów w przewodnikach	Uczeń: • porównuje oddziaływania elektrostatyczne i grawitacyjne • R^oporównuje ruch swobodnych elektronów w przewodniku z ruchem elektronów wtedy, gdy do końców przewodnika podłączymy źródło napięcia • R^orozróżnia węzły i gałęzie; wskazuje je w obwodzie elektrycznym	Uczeń: • R^oprojektuje i przeprowadza doświadczenie (inne niż opisane w podręczniku) wykazujące zależność ; krytycznie ocenia jego wynik; wskazuje czynniki istotne i nieistotne dla jego wyniku; formułuje wnioski • sporządza wykres zależności	Rozwiązuje zadania problemowe i rachunkowe z zakresu prądu elektrycznego o podwyższonym stopniu trudności

elektrycznego; podaje warunki przepływu prądu elektrycznego w obwodzie elektrycznym - wymienia elementy prostego obwodu elektrycznego: źródło energii elektrycznej, odbiornik (np. żarówka, opornik), przewody, wyłącznik, mierniki (amperomierz, woltomierz); rozróżnia symbole graficzne tych elementów - wymienia przyrządy służące do pomiaru napięcia elektrycznego i natężenia prądu elektrycznego; wyjaśnia, jak włącza się je do obwodu elektrycznego (amperomierz szeregowo, woltomierz równolegle) - wymienia formy energii, na jakie jest zamieniana energia elektryczna; wymienia źródła energii elektrycznej i odbiorniki; podaje ich przykłady - wyjaśnia, na czym polega zwarcie; opisuje rolę izolacji i bezpieczników przeciążeniowych w domowej sieci elektrycznej - opisuje warunki bezpiecznego korzystania z energii elektrycznej - wyodrębnia z tekstów, tabel i rysunków informacje kluczowe dla opisywanego zjawiska lub problemu - rozpoznaje zależność rosnącą bądź malejącą na podstawie danych z tabeli lub na podstawie wykresu - współpracuje w zespole podczas przeprowadzania obserwacji i doświadczeń, przestrzegając zasad bezpieczeństwa - rozwiązuje proste (bardzo łatwe) zadania dotyczące treści rozdziału <i>Prąd elektryczny</i>	- stosuje w obliczeniach związek między natężeniem prądu a ładunkiem i czasem jego przepływu przez poprzeczny przekrój przewodnika - rozróżnia sposoby łączenia elementów obwodu elektrycznego: szeregowy i równoległy - rysuje schematy obwodów elektrycznych składających się z jednego źródła energii, jednego odbiornika, mierników i wyłączników; posługuje się symbolami graficznymi tych elementów - posługuje się pojęciem oporu elektrycznego jako własnością przewodnika; posługuje się jednostką oporu ($1\ \Omega$). - stosuje w obliczeniach związek między napięciem a natężeniem prądu i oporem elektrycznym - posługuje się pojęciem pracy i mocy prądu elektrycznego wraz z ich jednostkami; stosuje w obliczeniach związek między tymi wielkościami oraz wzory na pracę i moc prądu elektrycznego - przelicza energię elektryczną wyrażoną w kilowatogodzinach na dżule i odwrotnie; oblicza zużycie energii elektrycznej dowolnego odbiornika - posługuje się pojęciem mocy znamionowej; analizuje i porównuje dane na tabliczkach znamionowych różnych urządzeń elektrycznych - wyjaśnia różnicę między prądem stałym i prądem przemiennym; wskazuje baterię, akumulator i zasilacz jako źródła stałego napięcia; odróżnia to napięcie od napięcia w przewodach doprowadzających prąd do mieszkań - opisuje skutki działania prądu na organizm człowieka i inne organizmy żywe; wskazuje zagrożenia porażeniem prądem elektrycznym; podaje podstawowe zasady udzielania pierwszej pomocy - opisuje skutki przerwania dostaw energii elektrycznej do urządzeń o kluczowym znaczeniu oraz rolę	- doświadczalnie wyznacza opór przewodnika przez pomiary napięcia na jego końcach oraz natężenia płynącego przezeń prądu; zapisuje wyniki pomiarów wraz z ich jednostkami, z uwzględnieniem informacji o niepewności; przeprowadza obliczenia i zapisuje wynik zgodnie z zasadami zaokrąglania, z zachowaniem liczby cyfr znaczących wynikającej z dokładności pomiarów - stosuje w obliczeniach zależność oporu elektrycznego przewodnika od jego długości, pola przekroju poprzecznego i rodzaju materiału, z jakiego jest wykonany; przeprowadza obliczenia i zapisuje wynik zgodnie z zasadami zaokrąglania, z zachowaniem liczby cyfr znaczących wynikającej z dokładności danych - posługuje się pojęciem oporu właściwego oraz tabelami wielkości fizycznych w celu odszukania jego wartości dla danej substancji; analizuje i porównuje wartości oporu właściwego różnych substancji - opisuje zależność napięcia od czasu w przewodach doprowadzających prąd do mieszkań; posługuje się pojęciem napięcia skutecznego; wyjaśnia rolę zasilaczy - stwierdza, że elektrownie wytwarzają prąd przemienny, który do mieszkań jest dostarczany pod napięciem 230 V - rozwiązuje zadania (lub problemy) bardziej złożone, dotyczące treści rozdziału <i>Prąd elektryczny</i> - posługuje się informacjami pochodzącymi z analizy przeczytanych tekstów (w tym popularnonaukowych) dotyczących treści rozdziału <i>Prąd elektryczny</i> - realizuje projekt: <i>Żarówka czy świetlówka</i> (opisany w podręczniku)	natężenia prądu od przyłożonego napięcia $I(U)$ - ilustruje na wykresie zależność napięcia od czasu w przewodach doprowadzających prąd do mieszkań - rozwiązuje zadania złożone, nietypowe (lub problemy) dotyczące treści rozdziału <i>Prąd elektryczny</i> (w tym związane z obliczaniem kosztów zużycia energii elektrycznej) - realizuje własny projekt związany z treścią rozdziału <i>Prąd elektryczny</i> (inny niż opisany w podręczniku)	
--	---	---	---	--

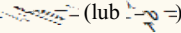
	zasilania awaryjnego • przeprowadza doświadczenia: - doświadczenie wykazujące przepływ ładunków przez przewodniki, - łączy według podanego schematu obwód elektryczny składający się ze źródła (baterii), odbiornika (żarówki), amperomierza i woltomierza, - bada zależność natężenia prądu od rodzaju odbiornika (żarówki) przy tym samym napięciu oraz zależność oporu elektrycznego przewodnika od jego długości, pola przekroju poprzecznego i rodzaju materiału, z jakiego jest wykonany, - wyznacza moc żarówki zasilanej z baterii za pomocą woltomierza i amperomierza, korzystając z ich opisów i przestrzegając zasad bezpieczeństwa; odczytuje wskazania mierników; opisuje przebieg przeprowadzonego doświadczenia (wyróżnia kluczowe kroki i sposób postępowania, wskazuje rolę użytych przyrządów, przedstawia wyniki doświadczenia lub przeprowadza obliczenia i zapisuje wynik zgodnie z zasadami zaokrąglania, z zachowaniem liczby cyfr znaczących wynikającej z dokładności pomiarów, formułuje wnioski na podstawie tych wyników) • rozwiązuje proste zadania (lub problemy) dotyczące treści rozdziału <i>Prąd elektryczny</i> (rozpoznaje proporcjonalność prostą na podstawie wykresu, przelicza wielokrotności i podwielokrotności oraz jednostki czasu, przeprowadza obliczenia i zapisuje wynik zgodnie z zasadami zaokrąglania, z zachowaniem liczby cyfr znaczących wynikającej z danych)			
--	--	--	--	--

III. MAGNETYZM				
Uczeń: • nazywa bieguny magnesów stałych, opisuje oddziaływanie między nimi • doświadczalnie demonstruje zachowanie się igły magnetycznej w obecności magnesu • opisuje zachowanie się igły magne-	Uczeń: • opisuje zachowanie się igły magnetycznej w obecności magnesu oraz zasadę działania kompasu (podaje czynniki zakłócające jego prawidłowe działanie); posługuje się pojęciem biegunów magnetycznych Ziemi	Uczeń: • porównuje oddziaływania elektrostatyczne i magnetyczne • wyjaśnia, na czym polega namagnesowanie ferromagnetyku; posługuje się pojęciem domen	Uczeń: • projektuje i buduje elektromagnes (inny niż opisany w podręczniku); demonstruje jego działanie, przestrzegając zasad bezpieczeństwa • rozwiązuje zadania złożone, nietypowe (lub problemy) dotyczące	Uczeń: Rozwiązuje zadania problemowe i rachunkowe z zakresu magnetyzmu o podwyższonym stopniu trudności

tycznej w otoczeniu prostoliniowego przewodnika z prądem • posługuje się pojęciem zwojnicy; stwierdza, że zwojnica, przez którą płynie prąd elektryczny, zachowuje się jak magnes • wskazuje oddziaływanie magnetyczne jako podstawę działania silników elektrycznych; podaje przykłady wykorzystania silników elektrycznych • wyodrębnia z tekstów i ilustracji informacje kluczowe dla opisywanego zjawiska lub problemu • współpracuje w zespole podczas przeprowadzania obserwacji i doświadczeń, przestrzegając zasad bezpieczeństwa • rozwiązuje proste (bardzo łatwe) zadania dotyczące treści rozdziału <i>Magnetyzm</i>	• opisuje na przykładzie żelaza oddziaływanie magnesów na materiały magnetyczne; stwierdza, że w pobliżu magnesu każdy kawałek żelaza staje się magnesem (namagnesowuje się), a przedmioty wyko-nane z ferromagnetyku wzmacniają oddziaływanie magnetyczne magnesu • podaje przykłady wykorzystania oddziaływania magnesów na materiały magnetyczne • opisuje właściwości ferromagnetyków; podaje przykłady ferromagnetyków • opisuje doświadczenie Oersteda; podaje wnioski wynikające z tego doświadczenia • doświadczalnie demonstruje zjawisko oddziaływania przewodnika z prądem na igłę magnetyczną • opisuje wzajemne oddziaływanie przewodników, przez które płynie prąd elektryczny, i magnesu trwałego • opisuje jakościowo wzajemne oddziały-wanie dwóch przewodników, przez które płynie prąd elektryczny (wyjaśnia, kiedy przewodniki się przyciągają, a kiedy odpychają) • opisuje budowę i działanie elektromagnesu • opisuje wzajemne oddziaływanie elektro-magnesów i magnesów; podaje przykłady zastosowania elektromagnesów • posługuje się pojęciem siły magnetycznej (elektrodynamicznej); opisuje jakościowo, od czego ona zależy • przeprowadza doświadczenia: — bada wzajemne oddziaływanie mag-nesów oraz oddziaływanie magnesów na żelazo i inne materiały magnetyczne, — bada zachowanie igły magnetycznej w otoczeniu prostoliniowego przewodnika z prądem, — bada oddziaływania magnesów trwałych i przewodników z prądem oraz wzajemne oddziaływanie przewodników z prądem, — bada zależność magnetycznych właściwości zwojnicy od obecności w niej rdzenia z ferromagnetyku oraz	magnetycznych • stwierdza, że linie, wzdłuż których igła kompasu lub opiłki układają się wokół prostoliniowego przewodnika z prą-dem, mają kształt współśrodkowych okręgów • opisuje sposoby wyznaczania biegunowości magnetycznej przewodnika kołowego i zwojnicy (reguła śruby prawoskrętnej, reguła prawej dłoni, na podstawie ułożenia strzałek oznaczają-cych kierunek prądu – metoda liter S i N); stosuje wybrany sposób wyznaczania biegunowości przewodnika kołowego lub zwojnicy • opisuje działanie dzwonka elektro-magnetycznego lub zamka elektrycznego, korzystając ze schematu przedstawiającego jego budowę • ^Rwyjaśnia, co to są paramagnetyki i diamagnetyki; podaje ich przykłady; przeprowadza doświadczenie wy-kazujące oddziaływanie magnesu na diamagnetyk, korzystając z jego opisu; formułuje wniosek • ustala kierunek i zwrot działania siły magnetycznej na podstawie reguły lewej dłoni • ^Ropisuje budowę silnika elektrycznego prądu stałego • przeprowadza doświadczenia: — demonstruje działanie siły magnetycznej, bada, od czego zależą jej wartość i zwrot, — demonstruje zasadę działania silnika elektrycznego prądu stałego, korzystając z ich opisu i przestrzegając zasad bezpieczeństwa; formułuje wnioski na podstawie wyników przeprowadzonych doświadczeń • rozwiązuje zadania (lub problemy) bardziej złożone dotyczące treści rozdziału <i>Magnetyzm</i> • posługuje się informacjami pochodzącymi z analizy przeczytanych	treści rozdziału <i>Magnetyzm</i> (w tym związane z analizą schematów urządzeń zawierających elektromagnesy) • realizuje własny projekt związany z treścią rozdziału <i>Magnetyzm</i>	
---	---	---	--	--

	liczby zwojów i natężenia prądu płynącego przez zwoje, korzystając z ich opisów i przestrzegając zasad bezpieczeństwa; wskazuje rolę użytych przyrządów oraz czynniki istotne i nieistotne dla wyników doświadczeń; formułuje wnioski na podstawie tych wyników • rozwiązuje proste zadania (lub problemy) dotyczące treści rozdziału <i>Magnetyzm</i>	tekstów (w tym popularnonaukowych) dotyczących treści rozdziału <i>Magnetyzm</i> (w tym tekstu: <i>Właściwości magnesów i ich zastosowania</i> zamieszczonego w podręczniku)		
--	---	---	--	--

IV. DRGANIA I FALE				
Uczeń: • opisuje ruch okresowy wahadła; wskazuje położenie równowagi i amplitudę tego ruchu; podaje przykłady ruchu okresowego w otaczającej rzeczywistości • posługuje się pojęciami okresu i częstotliwości wraz z ich jednostkami do opisu ruchu okresowego • wyznacza amplitudę i okres drgań na podstawie wykresu zależności położenia od czasu • wskazuje drgające ciało jako źródło fali mechanicznej; posługuje się pojęciami: amplitudy, okresu, częstotliwości i długości fali do opisu fal; podaje przykłady fal mechanicznych w otaczającej rzeczywistości • stwierdza, że źródłem dźwięku jest drgające ciało, a do jego rozchodzenia się potrzebny jest ośrodek (dźwięk nie rozchodzi się w próżni); podaje przykłady źródeł dźwięków w otaczającej rzeczywistości • stwierdza, że fale dźwiękowe można opisać za pomocą tych samych związków między długością, prędkością, częstotliwością i okresem fali, jak w przypadku fal mechanicznych; porównuje wartości prędkości fal dźwiękowych w różnych ośrodkach, korzystając z tabeli tych	Uczeń: • opisuje ruch drgający (drgania) ciała pod wpływem siły sprężystości; wskazuje położenie równowagi i amplitudę drgań • posługuje się pojęciem częstotliwości jako liczbą pełnych drgań (wahnień) wykonanych w jednostce czasu ($\sim \rightarrow \rightarrow$) i na tej podstawie określa jej jednostkę ($\sim \rightarrow \rightarrow$); stosuje w obliczeniach związek między częstotliwością a okresem drgań ($\sim \rightarrow \rightarrow$) • doświadczalnie wyznacza okres i częstotliwość w ruchu okresowym (wahadła i ciężarka zawieszona na sprężynie); bada jakościowo zależność okresu wahadła od jego długości i zależność okresu drgań ciężarka od jego masy (korzystając z opisu doświadczeń); wskazuje czynniki istotne i nieistotne dla wyników doświadczeń; zapisuje wyniki pomiarów wraz z ich jednostką, z uwzględnieniem informacji o niepewności; przeprowadza obliczenia i zapisuje wyniki zgodnie z zasadami zaokrąglania, z zachowaniem liczby cyfr znaczących wynikającej z dokładności pomiarów; formułuje wnioski • analizuje jakościowo przemiany energii kinetycznej i energii	Uczeń: • posługuje się pojęciami: wahadła matematycznego, wahadła sprężynowego, częstotliwości drgań własnych; odróżnia wahadło matematyczne od wahadła sprężynowego • analizuje wykresy zależności położenia od czasu w ruchu drgającym; na podstawie tych wykresów porównuje drgania ciał • analizuje wykres fali; wskazuje oraz wyznacza jej długość i amplitudę; porównuje fale na podstawie ich ilustracji • omawia mechanizm wytwarzania dźwięków w wybranym instrumencie muzycznym • ^Rpodaje wzór na natężenie fali oraz jednostkę natężenia fali • analizuje oscylogramy różnych dźwięków • ^Rposługuje się pojęciem poziomu natężenia dźwięku wraz z jego jednostką (1 dB); określa progi słyszalności i bólu oraz poziom natężenia hałasu szkodliwego dla zdrowia • ^Rwyjaśnia ogólną zasadę działania radia, telewizji i telefonów komórkowych, korzystając ze schematu przesyłania fal elektromagnetycznych • rozwiązuje zadania (lub problemy) bardziej złożone dotyczące treści rozdziału <i>Drgania i fale</i> • posługuje się informacjami pochodzącymi z analizy przeczytanych tekstów (w tym popularnonaukowych) dotyczących treści rozdziału <i>Drgania</i>	Uczeń: • projektuje i przeprowadza doświadczenie (inne niż opisane w podręczniku) w celu zbadania, od czego (i jak) zależą, a od czego nie zależą okres i częstotliwość w ruchu okresowym; opracowuje i krytycznie ocenia wyniki doświadczenia; formułuje wnioski i prezentuje efekty przeprowadzonego badania • rozwiązuje zadania złożone, nietypowe (lub problemy), dotyczące treści rozdziału <i>Drgania i fale</i> • realizuje własny projekt związany z treścią rozdziału <i>Drgania i fale</i> (inny niż opisany w podręczniku)	Uczeń: Rozwiązuje zadania problemowe i rachunkowe z zakresu drgań i fal o podwyższonym stopniu trudności

wartości - wymienia rodzaje fal elektromagnetycznych: radiowe, mikrofałe, promieniowanie podczerwone, światło widzialne, promieniowanie nadfioletowe, rentgenowskie i gamma; podaje przykłady ich zastosowania - przeprowadza doświadczenia: - demonstruje ruch drgający ciężarka zawieszonego na sprężynie lub nici; wskazuje położenie równowagi i amplitudę drgań, - demonstruje powstawanie fali na sznurze i w wodzie, - wytwarza dźwięki i wykazuje, że do rozchodzenia się dźwięku potrzebny jest ośrodek, - wytwarza dźwięki; bada jakościowo zależność ich wysokości od częstotliwości drgań i zależność ich głośności od amplitudy drgań, korzystając z ich opisów; opisuje przebieg przeprowadzonego doświadczenia, przedstawia wyniki i formułuje wnioski - wyodrębnia z tekstów, tabel i ilustracji informacje kluczowe dla opisywanego zjawiska lub problemu; rozpoznaje zależność rosnącą i zależność malejącą na podstawie danych z tabeli - współpracuje w zespole podczas przeprowadzania obserwacji i doświadczeń, przestrzegając zasad bezpieczeństwa - rozwiązuje proste (bardzo łatwe) zadania dotyczące treści rozdziału <i>Drgania i fale</i>	potencjalnej sprężystości w ruchu drgającym; podaje przykłady przemian energii podczas drgań zachodzących w otaczającej rzeczywistości - przedstawia na schematycznym rysunku wykres zależności położenia od czasu w ruchu drgającym; zaznacza na nim amplitudę i okres drgań - opisuje rozchodzenie się fali mechanicznej jako proces przekazywania energii bez przenoszenia materii - posługuje się pojęciem prędkości rozchodzenia się fali; opisuje związek między prędkością, długością i częstotliwością (lub okresem) fali: (lub) - stosuje w obliczeniach związki między okresem, częstotliwością i długością fali wraz z ich jednostkami - doświadczalnie demonstruje dźwięki o różnych częstotliwościach z wykorzystaniem drgającego przedmiotu lub instrumentu muzycznego - opisuje mechanizm powstawania i rozchodzenia się fal dźwiękowych w powietrzu - posługuje się pojęciami energii i natężenia fali; opisuje jakościowo związek między energią fali a amplitudą fali - opisuje jakościowo związki między wysokością dźwięku a częstotliwością fali i między natężeniem dźwięku (głośnością) a energią fali i amplitudą fali - rozdziela dźwięki słyszalne, ultradźwięki i infradźwięki; podaje przykłady ich źródeł i zastosowania; opisuje szkodliwość hałasu - doświadczalnie obserwuje oscylogramy dźwięków z wykorzystaniem różnych technik - stwierdza, że źródłem fal elektromagnetycznych są drgające ładunki elektryczne oraz prąd, którego	<i>i fale</i> realizuje projekt: <i>Prędkość i częstotliwość dźwięku</i> (opisany w podręczniku)		
--	--	---	--	--

	natężenie zmienia się w czasie • opisuje poszczególne rodzaje fal elektromagnetycznych; podaje odpowiadające im długości i częstotliwości fal, korzystając z diagramu przedstawiającego widmo fal elektromagnetycznych • wymienia cechy wspólne i różnice w rozchodzeniu się fal mechanicznych i elektromagnetycznych; podaje wartość prędkości fal elektromagnetycznych w próżni; porównuje wybrane fale (np. dźwiękowe i świetlne) • rozwiązuje proste zadania (lub problemy) dotyczące treści rozdziału <i>Drgania i fale</i> (przelicza wielokrotności i podwielokrotności oraz jednostki czasu, przeprowadza obliczenia i zapisuje wynik zgodnie z zasadami zaokrąglania, z zachowaniem liczby cyfr znaczących wynikającej z danych)			
--	--	--	--	--

V. OPTYKA				
Uczeń: • wymienia źródła światła; posługuje się pojęciami: promień świetlny, wiązka światła, ośrodek optyczny, ośrodek optycznie jednorodny; rozróżnia rodzaje źródeł światła (naturalne i sztuczne) oraz rodzaje wiązek światła (zbieżna, równoległa i rozbieżna) • ilustruje prostoliniowe rozchodzenie się światła w ośrodku jednorodnym; podaje przykłady prostoliniowego biegu promieni światła w otaczającej rzeczywistości • opisuje mechanizm powstawania cienia i półcienia jako konsekwencje prostoliniowego rozchodzenia się światła w ośrodku jednorodnym; podaje przykłady powstawania cienia i półcienia w otaczającej rzeczywistości • porównuje zjawiska odbicia i rozproszenia światła; podaje przykłady odbicia i rozproszenia światła w otaczającej rzeczywistości	Uczeń: • opisuje rozchodzenie się światła w ośrodku jednorodnym • opisuje światło jako rodzaj fal elektromagnetycznych; podaje przedział długości fal świetlnych oraz przybliżoną wartość prędkości światła w próżni • przedstawia na schematycznym rysunku powstawanie cienia i półcienia • opisuje zjawiska zaćmienia Słońca i Księżyca • posługuje się pojęciami: kąta padania, kąta odbicia i normalnej do opisu zjawiska odbicia światła od powierzchni płaskiej; opisuje związek między kątem padania a kątem odbicia; podaje i stosuje prawo odbicia • opisuje zjawisko odbicia światła od powierzchni chropowatej • analizuje bieg promieni wychodzących z punktu w różnych kierunkach, a następnie odbitych od zwierciadła płaskiego i zwierciadeł sferycznych;	Uczeń: • wskazuje prędkość światła jako maksymalną prędkość przepływu informacji; porównuje wartości prędkości światła w różnych ośrodkach przezroczystych • wyjaśnia mechanizm zjawisk zaćmienia Słońca i Księżyca, korzystając ze schematycznych rysunków przedstawiających te zjawiska • projektuje i przeprowadza doświadczenie potwierdzające równość kątów padania i odbicia; wskazuje czynniki istotne i nieistotne dla wyników doświadczenia; prezentuje i krytycznie ocenia wyniki doświadczenia • analizuje bieg promieni odbitych od zwierciadła wypukłego; posługuje się pojęciem ogniska pozornego zwierciadła wypukłego • podaje i stosuje związek ogniskowej z promieniem krzywizny (w	Uczeń: • ^Ropisuje zagadkowe zjawiska optyczne występujące w przyrodzie (np. miraż, błękit nieba, widmo Brockenu, halo) • ^Ropisuje wykorzystanie zwierciadeł i soczewek w przyrządach optycznych (np. mikroskopie, lunecie) • rozwiązuje zadania złożone, nietypowe (lub problemy), dotyczące treści rozdziału <i>Optyka</i> • realizuje własny projekt związany z treścią rozdziału <i>Optyka</i>	Uczeń: Rozwiązuje zadania problemowe i rachunkowe z zakresu optyki o podwyższonym stopniu trudności

• rozróżnia zwierciadła płaskie i sferyczne (wklęsłe i wypukłe); podaje przykłady zwierciadeł w otaczającej rzeczywistości • posługuje się pojęciami osi optycznej i promienia krzywizny zwierciadła; wymienia cechy obrazów wytworzonych przez zwierciadła (pozorne lub rzeczywiste, proste lub odwrócone, powiększone, pomniejszone lub tej samej wielkości co przedmiot) • rozróżnia obrazy: rzeczywisty, pozorny, prosty, odwrócony, powiększony, pomniejszony, tej samej wielkości co przedmiot • opisuje światło lasera jako jednobarwne i ilustruje to brakiem rozszczepienia w pryzmacie; porównuje przejście światła jednobarwnego i światła białego przez pryzmat • rozróżnia rodzaje soczewek (skupiające i rozpraszające); posługuje się pojęciem osi optycznej soczewki; rozróżnia symbole soczewki skupiającej i rozpraszającej; podaje przykłady soczewek w otaczającej rzeczywistości oraz przykłady ich wykorzystania • opisuje bieg promieni ilustrujący powstawanie obrazów rzeczywistych i pozornych wytwarzanych przez soczewki, znając położenie ogniska • posługuje się pojęciem powiększenia obrazu jako ilorazu wysokości obrazu i wysokości przedmiotu • przeprowadza doświadczenia: — obserwuje bieg promieni światła i wykazuje przekazywanie energii przez światło, — obserwuje powstawanie obszarów cienia i półcienia, — bada zjawiska odbicia i rozproszenia światła, — obserwuje obrazy wytwarzane przez zwierciadło płaskie, obserwuje obrazy wytwarzane przez zwierciadła sferyczne,	opisuje i ilustruje zjawisko odbicia od powierzchni sferycznej • opisuje i konstruuje graficznie bieg promieni ilustrujący powstawanie obrazów pozornych wytwarzanych przez zwierciadło płaskie; wymienia trzy cechy obrazu (pozorny, prosty i tej samej wielkości co przedmiot); wyjaśnia, kiedy obraz jest rzeczywisty, a kiedy – pozorny • opisuje skupianie się promieni w zwierciadle wklęsłym; posługuje się pojęciami ogniska i ogniskowej zwierciadła • podaje przykłady wykorzystania zwierciadeł w otaczającej rzeczywistości • opisuje i konstruuje graficznie bieg promieni ilustrujący powstawanie obrazów rzeczywistych i pozornych wytwarzanych przez zwierciadła sferyczne, znając położenie ogniska • opisuje obrazy wytwarzane przez zwierciadła sferyczne (podaje trzy cechy obrazu) • posługuje się pojęciem powiększenia obrazu jako ilorazu wysokości obrazu i wysokości przedmiotu • opisuje jakościowo zjawisko załamania światła na granicy dwóch ośrodków różniących się prędkością rozchodzenia się światła; wskazuje kierunek załamania; posługuje się pojęciem kąta załamania • podaje i stosuje prawo załamania światła (jakościowo) • opisuje światło białe jako mieszaninę barw; ilustruje to rozszczepieniem światła w pryzmacie; podaje inne przykłady rozszczepienia światła • opisuje i ilustruje bieg promieni równoległych do osi optycznej przechodzących przez soczewki skupiającą i rozpraszającą, posługując się pojęciami ogniska i ogniskowej; rozróżnia ogniska rzeczywiste i pozorne • wyjaśnia i stosuje odwracalność biegu promieni świetlnych (stwierdza np., że promienie wychodzące z ogniska po załamaniu w soczewce skupiającej	przybliżeniu); wyjaśnia i stosuje odwracalność biegu promieni świetlnych (stwierdza np., że promienie wychodzące z ogniska po odbiciu od zwierciadła tworzą wiązkę promieni równoległych do osi optycznej) • przewiduje rodzaj i położenie obrazu wytwarzanego przez zwierciadła sferyczne w zależności od odległości przedmiotu od zwierciadła • posługuje się pojęciem powiększenia obrazu jako ilorazu odległości obrazu od zwierciadła i odległości przedmiotu od zwierciadła; podaje i stosuje wzory na powiększenie obrazu (np.: i); wyjaśnia, kiedy: $p < 1$, $p = 1$, $p > 1$ • wyjaśnia mechanizm rozszczepienia światła w pryzmacie, posługując się związkiem między prędkością światła a długością fali świetlnej w różnych ośrodkach i odwołując się do widma światła białego • opisuje zjawisko powstawania tęczy • ^Rposługuje się pojęciem zdolności skupiającej soczewki wraz z jej jednostką (1 D) • posługuje się pojęciem powiększenia obrazu jako ilorazu odległości obrazu od soczewki i odległości przedmiotu od soczewki; podaje i stosuje wzory na powiększenie obrazu (np.: i); stwierdza, kiedy: $p < 1$, $p = 1$, $p > 1$; porównuje obrazy w zależności od odległości przedmiotu od soczewki skupiającej i rodzaju soczewki • przewiduje rodzaj i położenie obrazu wytworzonego przez soczewki w zależności od odległości przedmiotu od soczewki, znając położenie ogniska (i odwrotnie) • ^Rposługuje się pojęciami astygmatyzmu i daltonizmu • rozwiązuje zadania (lub problemy) bardziej złożone dotyczące treści rozdziału <i>Optyka</i> • posługuje się informacjami pochodzącymi z analizy przeczytanych tekstów (w tym popularnonaukowych)		
--	---	--	--	--

— obserwuje bieg promienia światła po przejściu do innego ośrodka w zależności od kąta padania oraz przejście światła jednobarwnego i światła białego przez pryzmat, — obserwuje bieg promieni równoległych do osi optycznej przechodzących przez soczewki skupiającą i rozpraszającą, — obserwuje obrazy wytwarzane przez soczewki skupiające, korzystając z ich opisu i przestrzegając zasad bezpieczeństwa; opisuje przebieg doświadczenia (wskazuje rolę użytych przyrządów oraz czynniki istotne i nieistotne dla wyników doświadczeń); formułuje wnioski na podstawie wyników doświadczenia • wyodrębnia z tekstów, tabel i ilustracji informacje kluczowe dla opisywanego zjawiska lub problemu • współpracuje w zespole podczas przeprowadzania obserwacji i doświadczeń, przestrzegając zasad bezpieczeństwa • rozwiązuje proste (bardzo łatwe) zadania dotyczące treści rozdziału <i>Optyka</i>	tworzą wiązkę promieni równoległych do osi optycznej) • rysuje konstrukcyjnie obrazy wytworzone przez soczewki; rozróżnia obrazy: rzeczywiste, pozorne, proste, odwrócone; porównuje wielkość przedmiotu z wielkością obrazu • opisuje obrazy wytworzone przez soczewki (wymienia trzy cechy obrazu); określa rodzaj obrazu w zależności od odległości przedmiotu od soczewki • opisuje budowę oka oraz powstawanie obrazu na siatkówce, korzystając ze schematycznego rysunku przedstawiającego budowę oka; posługuje się pojęciem akomodacji oka • posługuje się pojęciami krótkowzroczności i dalekowzroczności; opisuje rolę soczewek w korygowaniu tych wad wzroku • przeprowadza doświadczenia: — demonstruje zjawisko prostoliniowego rozchodzenia się światła, — skupia równoległą wiązkę światła za pomocą zwierciadła wklęsłego i wyznacza jej ognisko, — demonstruje powstawanie obrazów za pomocą zwierciadeł sferycznych, — demonstruje zjawisko załamania światła na granicy ośrodków, — demonstruje rozszczepienie światła w pryzmacie, — demonstruje powstawanie obrazów za pomocą soczewek, — otrzymuje za pomocą soczewki skupiającej ostre obrazy przedmiotu na ekranie, przestrzegając zasad bezpieczeństwa; wskazuje rolę użytych przyrządów oraz czynniki istotne i nieistotne dla wyników doświadczeń; formułuje wnioski na podstawie tych wyników • rozwiązuje proste zadania (lub problemy) dotyczące treści rozdziału <i>Optyka</i>	dotyczących treści rozdziału <i>Optyka</i> (w tym tekstu: <i>Zastosowanie prawa odbicia i prawa załamania światła</i> zamieszczonego w podręczniku)		
---	--	--	--	--

Geografia

Wymagania edukacyjne z geografii dla klasy 8 oparte na Programie nauczania geografii w szkole podstawowej – Planeta Nowa autorstwa Ewy Marii Tuz i Barbary Dziedzic

Wymagania na poszczególne oceny				
ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra	ocena celująca
Azja				
czeń: - wskazuje na mapie położenie geograficzne Azji - wymienia formy ukształtowania powierzchni Azji - wymienia strefy klimatyczne Azjina podstawie mapy klimatycznej - wymienia największe rzeki Azji - wymienia strefy aktywności sejsmicznej w Azji na podstawie mapy geologicznej - wyjaśnia znaczenie terminu <i>wulkanizm</i> - odczytuje z mapy nazwy największych wulkanów w Azji - wskazuje na mapie zasięg Ognistego Pierścienia Pacyfiku - wymienia czynniki przyrodnicze wpływające na rozwój rolnictwa w Azji - wymienia główne uprawy w Azji na podstawie mapy gospodarczej - wymienia i wskazuje na mapie omawiane państwa i ich stolice - określa cechy położenia Japonii na podstawie mapy ogólnogeograficznej - wymienia cechy środowiska przyrodniczego Japonii - wymienia główne uprawy w Japonii - określa cechy położenia Chin na podstawie mapy ogólnogeograficznej - lokalizuje na mapie ośrodki przemysłu zaawansowanych technologii w Chinach - wymienia główne uprawy w Chinach i opisuje ich rozmieszczenie na podstawie mapy gospodarczej - określa położenie geograficzne Indii - porównuje liczbę ludności Chin i Indii oraz odczytuje z wykresu ich prognozę - wymienia największe aglomeracje Indii i wskazuje je na mapie	czeń: - opisuje linię brzegową Azji na podstawie mapy świata - charakteryzuje zróżnicowanie środowiska geograficznego Azji - przedstawia kontrasty w ukształtowaniu powierzchni terenu Azji - omawia czynniki klimatyczne kształtujące klimat Azji - omawia strefy roślinne Azji - omawia budowę wulkanu na podstawie ilustracji - wymienia typy wulkanów i podaje ich główne cechy - wskazuje na mapie obszary Azji o korzystnych i niekorzystnych warunkach do rozwoju rolnictwa - wymienia czołówkę państw azjatyckich w światowych zbiorach roślin uprawnych na podstawie infografiki - charakteryzuje ukształtowanie powierzchni Japonii - omawia strukturę zatrudnienia w Japonii na podstawie analizy danych statystycznych - omawia warunki przyrodnicze rozwoju rolnictwa w Japonii - przedstawia cechy rolnictwa Japonii na podstawie analizy danych statystycznych - określa różnorodność cech środowiska geograficznego Chin na podstawie mapy tematycznej - omawia czynniki przyrodnicze sprzyjające osadnictwu w Chinach - przedstawia nierównomierne rozmieszczenie ludności Chin na podstawie mapy gęstości zaludnienia - omawia główne kierunki produkcji	czeń: - omawia budowę geologiczną Azjina podstawie mapy tematycznej - omawia cyrkulację monsunową i jej wpływ na klimat Azji - charakteryzuje kontrasty klimatyczne i roślinne w Azji na podstawie mapy tematycznej - omawia czynniki wpływające na układ sieci rzecznej w Azji - omawia płytową budowę litosfery na podstawie map tematycznych - wyjaśnia przyczyny występowania trzęsień ziemi i tsunami w Azji - opisuje przebieg trzęsienia ziemi - omawia warunki przyrodnicze i pozaprirodnicze rozwoju rolnictwa w Azji - opisuje ekstremalne zjawiska klimatyczne i ich skutki w Japonii - opisuje skutki występowania tajfunów na obszarze Japonii - omawia bariery utrudniające rozwój gospodarki Japonii - omawia znaczenie i rolę transportu w gospodarce Japonii - omawia cechy gospodarki Chin - analizuje wielkości PKB w Chinach na tle innych krajów świata na podstawie danych statystycznych - charakteryzuje tradycyjne rolnictwo i warunki rozwoju rolnictwa Chin - przedstawia problemy demograficzne Indii - omawia system kastowy w Indiach - przedstawia zróżnicowanie indyjskiej edukacji - analizuje strukturę zatrudnienia i strukturę PKB Indii na podstawie	czeń: - analizuje azjatyckie rekordy dotyczącej brzozy terenu, linii brzegowej i hydrosfery na podstawie infografiki - omawia powstawanie Himalajów i rowów oceanicznych - przedstawia sposoby zabezpieczania ludzi przed skutkami trzęsień ziemi - omawia warunki klimatyczne w Azji wpływające na rytm uprawy ryżu - omawia znaczenie uprawy ryżu dla krajów Azji Południowo-Wschodniej - wykazuje związek między budową geologiczną a występowaniem wulkanów, trzęsień ziemi i tsunami w Japonii - analizuje źródła gospodarczego rozwoju Japonii - charakteryzuje cechy nowoczesnej gospodarki Japonii oraz rodzaje produkcji przemysłowej - uzasadnia, że gospodarka Japonii należy do najnowocześniejszych na świecie - przedstawia problemy demograficzne i społeczne Chin z uwzględnieniem przyrostu naturalnego na podstawie analizy danych statystycznych - omawia znaczenie nowoczesnych kolei w rozwoju gospodarczym Chin - omawia kontrasty etniczne, językowe i religijne w Indiach - charakteryzuje cechy gospodarki Indii i możliwości ich rozwoju - omawia znaczenie ropy naftowej w rozwoju ekonomicznym państw Bliskiego Wschodu - omawia źródła konfliktów zbrojnych i terroryzmu na Bliskim Wschodzie	czeń: - wyjaśnia, dlaczego na wschodnich wybrzeżach Azji występuje wiele wulkanów - udowadnia słuszność stwierdzenia, że Azja to kontynent kontrastów geograficznych - omawia wpływ budowy geologicznej na występowanie rowów tektonicznych, wulkanów, trzęsień ziemi i tsunami - ocenia skutki trzęsień ziemi dla obszarów gęsto zaludnionych - wyjaśnia na podstawie mapy ogólnogeograficznej i analizy danych statystycznych, dlaczego grunty ornemają niewielki udział w strukturze użytkowania ziemi w Azji - wykazuje związki między cechami klimatu monsunowego a rytmem upraw i „kulturą ryżu” w Azji Południowo-Wschodniej - ocenia znaczenie warunków przyrodniczych i czynników społeczno-kulturowych w tworzeniu nowoczesnej gospodarki Japonii - omawia wpływ gospodarki Chin na gospodarkę światową - opisuje główne problemy indyjskiego społeczeństwa oraz przedstawia ich przyczyny - analizuje skutki występowania konfliktów zbrojnych na Bliskim Wschodzie

• wyjaśnia znaczenie terminu <i>slamsy</i> • wymienia główne rośliny uprawne w Indiach i wskazuje na mapie tematycznej regiony ich występowania • wymienia surowce mineralne w Indiach i wskazuje na mapie regiony ich występowania • określa położenie geograficzne Bliskiego Wschodu • wymienia państwa leżące na Bliskim Wschodzie na podstawie mapy politycznej • wskazuje na mapie miejsca konfliktów zbrojnych na Bliskim Wschodzie	rolnej w Chinach • omawia cechy środowiska geograficznego Półwyspu Indyjskiego • podaje przyczyny powstawania slamsów w Indiach • omawia warunki uprawy roślin w Indiach na podstawie mapy tematycznej • charakteryzuje indyjską Dolinę Krzemową • omawia cechy środowiska przyrodniczego Bliskiego Wschodu • omawia wielkość zasobów ropy naftowej na świecie i na Bliskim Wschodzie na podstawie wykresu i mapy tematycznej • przedstawia cele organizacji OPEC	wykresu • charakteryzuje przetwórstwo przemysłowe Indii • omawia zróżnicowanie religijne na Bliskim Wschodzie • omawia wpływ religii na życiemuzułmanów • przedstawia znaczenie produkcji wyrobów z ropy naftowej w krajach Bliskiego Wschodu		
--	--	---	--	--

I. Afryka

czeń: • określa położenie matematyczno-geograficzne Afryki na podstawie mapy ogólnogeograficznej • wymienia strefy klimatyczne Afryki • wymienia największe rzeki i jeziora, kotliny, wyżyny Afryki • wymienia czynniki przyrodnicze wpływające na rozwój rolnictwa w Afryce • definiuje terminy: Sahel, pustynnienie, nomadowie • wskazuje na mapie strefę Sahelu • wymienia główne uprawy w Afryce • wymienia surowce mineralne Afryki na podstawie mapy gospodarczej • wskazuje obszary występowania surowców mineralnych na terenie Afryki • wymienia atrakcyjne turystycznie państwa Afryki • określa położenie geograficzne Etiopii • wyjaśnia różnicę między głodem a niedożywieniem • wymienia państwa w Afryce dotknięte głodem i niedożywieniem • określa położenie geograficzne Kenii	czeń: • omawia cechy ukształtowania powierzchni Afryki • wskazuje na mapie największe rzeki i jeziora, kotliny, wyżyny Afryki • wymienia cechy różnych typów klimatów w Afryce na podstawie klimatogramów • charakteryzuje sieć rzeczną i jeziora Afryki • omawia czynniki przyrodnicze pozaprzyrodnicze rozwoju rolnictwa w Afryce • charakteryzuje znaczenie chowu zwierząt w krajach Afryki • przedstawia zróżnicowanie PKB w różnych państwach Afryki na podstawie analizy danych statystycznych • omawia przemysł wydobywczy w Afryce • wskazuje państwa w Afryce dotknięte problemem głodu i niedożywienia na podstawie mapy tematycznej • analizuje niedożywienie ludności w Afryce na podstawie wykresu • przedstawia ruch turystyczny Kenii na podstawie analizy danych	czeń: • omawia wpływ czynników klimatotwórczych na klimat Afryki • omawia rozmieszczenie opadów atmosferycznych w Afryce na podstawie mapy klimatycznej • omawia udział rolnictwa w strukturze zatrudnienia w wybranych państwach Afryki na podstawie wykresu • omawia gospodarkę w strefie Sahelu • omawia cechy gospodarki krajów Afryki na podstawie analizy danych statystycznych • przedstawia nowoczesne działy gospodarki Afryki • omawia rozwój i znaczenie usług w Afryce • omawia przyczyny niedożywienia ludności w Etiopii • opisuje zmiany w poziomie niedożywienia ludności Etiopii • wymienia obiekty w Kenii wpisane na listę dziedzictwa UNESCO • opisuje walory kulturowe Kenii na podstawie wybranych źródeł informacji	czeń: • omawia związki budowy geologicznej Afryki z powstawaniem rowów tektonicznych • wyjaśnia cyrkulację powietrza w strefie międzyzwrotnikowej • omawia przyczyny procesu pustynnienia w strefie Sahelu • omawia typy rolnictwa w Afryce • przedstawia czynniki ograniczające rozwój gospodarki w Afryce • omawia skutki niedożywienia ludności w Etiopii • omawia bariery ograniczające rozwój turystyki w Afryce • omawia walory przyrodnicze Kenii wpływające na rozwój turystyki	czeń: • wyjaśnia istnienie strefowości klimatyczno-roślinno-glebowej w Afryce • wyjaśnia związki między warunkami przyrodniczymi a możliwościami gospodarowania w strefie Sahelu • ocenia skutki stosowania rolnictwa żarowo-odłogowego i plantacyjnego w Afryce Zachodniej • przedstawia rolę chińskich inwestycji na kontynencie afrykańskim • przedstawia sposoby walki z głodem ludności Afryki na przykładzie Etiopii • określa związki między warunkami przyrodniczymi i kulturowymi a rozwojem turystyki na przykładzie Kenii • przedstawia argumenty pomagające przełamywać stereotypy na temat Afryki
--	---	---	---	---

•wymienia obiekty turystyczne na terenie Kenii • wymienia i wskazuje na mapie omawiane państwa i ich stolice	statystycznych			
II. Ameryka Północna i Ameryka Południowa				
czeń: • określa położenie geograficzne Ameryki • wymienia nazwy mórz i oceanów oblewających Amerykę Północną i Amerykę Południową • wymienia największe rzeki, jeziora, góry Ameryki i wskazuje je na mapie • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>tornado, cyklon tropikalny</i> • wskazuje na mapie Aleję Tornad • wymienia nazwy wybranych cyklonów tropikalnych w XXI wieku • określa położenie geograficzne Amazonii • omawia florę i faunę lasów równikowych • podaje liczbę ludności Ameryki Północnej i Ameryki Południowej na podstawie wykresu • wymienia główne odmiany człowiek zamieszkujące Amerykę • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>urbanizacja, wskaźnik urbanizacji, aglomeracja, megalopolis, slamsy</i> • wymienia obszary słabo i gęsto zaludnione w Ameryce Północnej i Ameryce Południowej i wskazuje je na mapie • wymienia największe miasta i aglomeracje Ameryki Północnej i Ameryki Południowej i wskazuje na mapie • przedstawia położenie geograficzne Kanady na podstawie mapy ogólnogeograficznej • wymienia główne uprawy na terenie Kanady • wskazuje zasięg występowania głównych upraw w Kanadzie na mapie gospodarczej	czeń: • wymienia nazwy państw leżących w Ameryce Północnej i Ameryce Południowej • podaje główne cechy ukształtowania powierzchni Ameryki • wymienia strefy klimatyczne Ameryki • omawia przyczyny powstawania tornad i cyklonów tropikalnych • podaje główne rejony występowania cyklonów tropikalnych i kierunki ich przemieszczania się • podaje cechy środowiska geograficznego Amazonii • omawia cechy klimatu Amazonii • podaje przyczyny zróżnicowania etnicznego i kulturowego Ameryki • przedstawia czynniki wpływające na rozmieszczenie ludności w Ameryce Północnej i Ameryce Południowej • analizuje liczbę ludności miejskiej w ogólnej liczbie ludności państw Ameryki na podstawie mapy tematycznej • przedstawia cechy położenia geograficznego Kanady na podstawie mapy ogólnogeograficznej • omawia ukształtowanie powierzchni Kanady • przedstawia czynniki wpływające na klimat Kanady • omawia strukturę użytkowania ziemi w Kanadzie na podstawie wykresu • opisuje cechy położenia geograficznego Stanów Zjednoczonych • wymienia czynniki wpływające na rozwój Doliny Krzemowej • omawia strukturę użytkowania ziemi w Stanach Zjednoczonych na podstawie wykresu	czeń: • charakteryzuje budowę geologiczną Ameryki • omawia czynniki klimatyczne wpływające na klimat Ameryki • porównuje strefy klimatyczne ze strefami roślinnymi w Ameryce • charakteryzuje wody powierzchniowe Ameryki na podstawie mapy ogólnogeograficznej • omawia mechanizm powstawania tornad i cyklonów tropikalnych • podaje przyczyny wysokich rocznych sum opadów atmosferycznych w Amazonii • opisuje piętrowość wilgotnych lasów równikowych w Amazonii • omawia wielkie migracje w historii zasiedlania Ameryki • omawia zmiany liczby ludności w Ameryce na przestrzeni lat na podstawie wykresu • omawia rozwój miast Ameryki na podstawie wybranych źródeł • podaje przykłady megalopolis w Ameryce i wskazuje je na mapie • podaje przyczyny powstawania slamsów w wielkich miastach na przykładzie Ameryki Południowej • przedstawia zasięg występowania lasów w Kanadzie na podstawie mapy tematycznej • przedstawia miejsce Kanady w światowym eksporcie wybranych produktów rolnych na podstawie wykresu • omawia znaczenie przemysłu i jego kluczowe działy w Stanach Zjednoczonych • omawia cechy rolnictwa Stanów Zjednoczonych	czeń: • wykazuje związek ukształtowania powierzchni z budową geologiczną w Ameryce • omawia związek stref klimatycznych zestrefami roślinnymi w Ameryce • przedstawia skutki występowania tornad i cyklonów tropikalnych w Ameryce • omawia ekologiczne następstwa wylesiania Amazonii • podaje kierunki gospodarczego wykorzystania Amazonii • przedstawia sytuację rdzennej ludności w Ameryce • przedstawia negatywne skutki urbanizacji w Ameryce • określa cechy megalopolis w Ameryce Północnej • omawia czynniki wpływające na przebieg północnej granicy upraw i lasów w Kanadzie • opisuje cechy gospodarstw wielkoobszarowych na terenie Kanady • charakteryzuje wybrane wskaźniki rozwoju gospodarczego Stanów Zjednoczonych • omawia znaczenie usług wyspecjalizowanych w gospodarce Stanów Zjednoczonych • omawia przyczyny marnowania żywności na przykładzie Stanów Zjednoczonych	czeń: • ustala prawidłowości w ukształtowaniu powierzchni Ameryki Północnej i Ameryki Południowej na podstawie map tematycznych • przedstawia sposoby ochrony przed nadchodzącym cyklonem na podstawie wybranych źródeł informacji • przedstawia działania człowieka mające na celu ochronę walorów przyrodniczych Amazonii • omawia skutki zanikania kultur pierwotnych na przykładzie Ameryki Północnej i Ameryki Południowej • opisuje problemy ludności mieszkających w slamsach na podstawie materiałów źródłowych • wykazuje zależność między ukształtowaniem powierzchni, cyrkulacją powietrza, odległością od morza, prądami morskimi a przebiegiem północnej granicy upraw lasów w Kanadzie • omawia cechy charakterystyczne gospodarki Kanady z uwzględnieniem surowców mineralnych, rozwoju przemysłu i handlu • ocenia wpływ przemysłu zaawansowanych technologii na rozwój gospodarki Stanów Zjednoczonych • ocenia rolę Stanów Zjednoczonych w gospodarce światowej na podstawie analizy danych statystycznych

• określa położenie geograficzne Stanów Zjednoczonych • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>produkt światowy brutto, technopolia</i> • wymienia główne działy przemysłów Stanach Zjednoczonych • wymienia rodzaje usług wyspecjalizowanych w Stanach Zjednoczonych • wymienia i wskazuje na mapie omawiane państwa i ich stolice				
V. Australia i Oceania				
czeń: • określa położenie geograficzne Australii i Oceanii • wymienia największe pustynie Australii na podstawie mapy • wyjaśnia znaczenie terminu <i>basen arcyjski</i> • wymienia endemity w Australii oraz na wyspach Oceanii • przedstawia liczbę ludności i gęstość zaludnienia w Australii na podstawie mapy tematycznej i analizy danych statystycznych • wymienia największe miasta Australii oraz wskazuje je na mapie	czeń: • charakteryzuje środowisko przyrodnicze Australii i Oceanii • charakteryzuje ukształtowanie powierzchni Australii, a elementy wskazuje na mapie • wymienia strefy klimatyczne w Australii • charakteryzuje wody powierzchniowe Australii • omawia czynniki przyrodnicze wpływające na rozmieszczenie ludności w Australii • omawia występowanie surowców mineralnych w Australii na podstawie mapy tematycznej	czeń: • wymienia cechy charakterystyczne poszczególnych typów klimatu w Australii na podstawie klimatogramów • omawia strefowość roślinną w Australii na podstawie mapy tematycznej • omawia bariery utrudniające zamieszkanie Australii • charakteryzuje rdzennych mieszkańców Australii • omawia cechy rolnictwa Australii na tle warunków przyrodniczych • przedstawia znaczenie turystyki w rozwoju gospodarki Australii i Oceanii	czeń: • wyjaśnia wpływ położenia Australii na klimat • omawia zasoby wód artezyjskich i ich rolę w gospodarce Australii • wyjaśnia, dlaczego Australia jest atrakcyjna dla imigrantów • omawia znaczenie przetwórstwa przemysłowego i przemysłu zaawansowanych technologii w rozwoju Australii	czeń: • wykazuje zależność między klimatem a zasobami wód powierzchniowych w Australii • wykazuje zależność pomiędzy rozmieszczeniem ludności a warunkami naturalnymi występującymi w Australii • określa główne cechy gospodarki Australii na tle warunków przyrodniczych
. Obszary okołobiegunowe				
czeń: • określa położenie geograficzne obszarów okołobiegunowych • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>góra lodowa, pak lodowy, lądolód, lodowce szelfowe, nunataki</i> • wymienia gatunki roślin i zwierząt na obszarach Arktyki i Antarktyki • wymienia surowce mineralne na obszarach Arktyki i Antarktyki • wskazuje na mapie Antarktydy położenie polskiej stacji badawczej Henryka Arctowskiego	czeń: • wymienia cechy środowiska przyrodniczego obszarów okołobiegunowych • charakteryzuje klimat Arktyki i Antarktyki • wymienia zagrożenia środowiska przyrodniczego obszarów polarnych	czeń: • opisuje zjawisko dnia polarnego i nocy polarnej na obszarach okołobiegunowych • charakteryzuje ludy zamieszkujące Arktykę oraz warunki ich życia • opisuje warunki życia w polarnej stacji badawczej	czeń: • porównuje środowisko przyrodnicze Arktyki i Antarktyki • wyjaśnia, dlaczego Antarktyda jest największą pustynią lodową • prezentuje osiągnięcia polskich badaczy w obszarach okołobiegunowych • wyjaśnia status prawny Antarktydy	czeń: • omawia zmiany w środowisku przyrodniczym obszarów polarnych • charakteryzuje cele oraz zakres badań prowadzonych w Arktyce i w Antarktyce na podstawie dostępnych źródeł • omawia wkład Polaków w badania obszarów polarnych na podstawie dostępnych źródeł

Informatyka klasa 8

Tytuł w podręczniku	Numer i temat lekcji	Wymagania konieczne (ocena dopuszczająca) Uczeń:	Wymagania podstawowe (ocena dostateczna) Uczeń:	Wymagania rozszerzające (ocena dobra) Uczeń:	Wymagania dopełniające (ocena bardzo dobra) Uczeń:	Wymagania wykraczające (ocena celująca) Uczeń:
DZIAŁ 1. Arkusz kalkulacyjny						
1.1. Formuły i adresowanie względne w arkuszu kalkulacyjnym	1. i 2. Formuły i adresowanie względne w arkuszu kalkulacyjnym	- omawia zastosowanie oraz budowę arkusza kalkulacyjnego - określa adres komórki - wprowadza dane różnego rodzaju do komórek arkusza kalkulacyjnego - formatuje zawartość komórek (wyrównanie tekstu oraz wygląd czcionki)	- określa zasady wprowadzania danych do komórek arkusza kalkulacyjnego - dodaje i usuwa wiersze oraz kolumny w tabeli	- tworzy proste formuły obliczeniowe - wyjaśnia, czym jest adres względny	kopiuje utworzone formuły obliczeniowe, wykorzystując adresowanie względne	samodzielnie tworzy i kopiuje skomplikowane formuły obliczeniowe
1.2. Funkcje oraz adresowanie bezwzględne i mieszane w arkuszu kalkulacyjnym	3. i 4. Funkcje oraz adresowanie bezwzględne i mieszane w arkuszu kalkulacyjnym	rozumie różnice między adresowaniem względnym, bezwzględnym i mieszanym	stosuje w arkuszu podstawowe funkcje: (SUMA, ŚREDNIA), wpisuje je ręcznie oraz korzysta z kreatora	- wykorzystuje funkcję JEŻELI do tworzenia algorytmów z warunkami w arkuszu kalkulacyjnym - ustawia format danych komórki odpowiadający jej zawartości - w formułach stosuje adresowanie względne, bezwzględne i mieszane	- korzysta z biblioteki funkcji, aby wyszukiwać potrzebne funkcje - stosuje adresowanie względne, bezwzględne lub mieszane w zaawansowanych formułach obliczeniowych	stosuje zaawansowane funkcje arkusza w tabelach stworzonych na własne potrzeby
1.3. Przedstawianie danych na wykresie	5. i 6. Przedstawianie danych na wykresie	wstawia wykres do arkusza kalkulacyjnego	omawia i modyfikuje poszczególne elementy wykresu	dobiera odpowiedni wykres do rodzaju danych	tworzy wykres dla więcej niż jednej serii danych	tworzy rozbudowane wykresy dla wielu serii danych
1.4. Zastosowania arkusza kalkulacyjnego	7. 8. Zastosowania arkusza kalkulacyjnego	korzysta z arkusza kalkulacyjnego w celu stworzenia kalkulacji wydatków	zapisuje w tabeli arkusza kalkulacyjnego dane otrzymane z prostych doświadczeń i przedstawia je na wykresie	sortuje oraz filtruje dane w arkuszu kalkulacyjnym	- tworzy prosty model (na przykładzie rzutu sześcienną kostką do gry) w arkuszu kalkulacyjnym - stosuje filtry niestandardowe	przygotowuje rozbudowane arkusze kalkulacyjne korzysta z arkusza kalkulacyjnego do analizowania doświadczeń z innych przedmiotów
DZIAŁ 2. Programowanie w języku Python						
2.1. Wprowadzenie do programowania w języku Python	9., 10. i 11. Wprowadzenie do programowania w języku Python	- definiuje pojęcia: algorytm, program, programowanie - podaje kilka sposobów przedstawienia algorytmu	- wymienia różne sposoby przedstawienia algorytmu: opis słowny, schemat blokowy, lista kroków - poprawnie formułuje	- wymienia przykładowe środowiska programistyczne - wyjaśnia, czym jest specyfikacja problemu - opisuje etapy	pisze proste programy w trybie skryptowym języka Python	zapisuje algorytmy różnymi sposobami oraz pisze programy o większym stopniu trudności

			problem do rozwiązania • wyjaśnia różnice między interaktywnym a skryptowym trybem pracy • stosuje odpowiednie polecenie języka Python, aby wyświetlić tekst na ekranie • omawia różnice pomiędzy kodem źródłowym a kodem wynikowym • tłumaczy, czym jest środowisko programistyczne	rozwiązywania problemów • opisuje etapy powstawania programu komputerowego • zapisuje proste polecenia języka Python •		
2.2. Piszemy programy w języku Python	12., 13. i 14. Piszemy programy w języku Python	• tłumaczy, do czego używa się zmiennych w programach • pisze proste programy w trybie skryptowym języka Python z wykorzystaniem zmiennych	• wykonuje obliczenia w języku Python • omawia działanie operatorów arytmetycznych • stosuje listy w języku Python oraz operatory logiczne	• wykorzystuje instrukcję warunkową <code>if</code> oraz <code>if else</code> w programach • wykorzystuje iterację w konstruowanych algorytmach • wykorzystuje w programach instrukcję iteracyjną <code>for</code> • definiuje funkcje w języku Python i omawia różnice między funkcjami zwracającymi wartość a funkcjami niezwracającymi wartości	• buduje złożone schematy blokowe służące do przedstawiania skomplikowanych algorytmów • konstruuje złożone sytuacje warunkowe (wiele warunków) w algorytmach • pisze programy zawierające instrukcje warunkowe, pętle oraz funkcje • wyjaśnia, jakie błędy zwraca interpreter • czyta kod źródłowy i opisuje jego działanie	• pisze programy w języku Python do rozwiązywanie zadań matematycznych • tworzy program składający się z kilku funkcji wywoływanych w programie głównym
2.3. Algorytmy na liczbach naturalnych	15., 16. i 17. Algorytmy na liczbach naturalnych	• wyjaśnia działanie operatora modulo • wyjaśnia algorytm badania podzielności liczb	• zapisuje w postaci listy kroków algorytm badania podzielności liczb naturalnych • wykorzystuje w programach instrukcję iteracyjną <code>while</code>	• omawia algorytm Euklidesa w wersji z odejmowaniem i z dzieleniem – zapisuje go w wybranej postaci • wyjaśnia algorytm wyodrębniania cyfr danej liczby i zapisuje go w wybranej postaci	• wyjaśnia różnice między instrukcją iteracyjną <code>while</code> a pętlą <code>for</code> • pisze programy obliczające NWD, stosując algorytm Euklidesa, oraz wypisujące cyfry danej liczby • wyjaśnia różnice między algorytmem Euklidesa w wersjach z odejmowaniem i z dzieleniem	• pisze programy wykorzystujące algorytmy Euklidesa (np. obliczający NWW) oraz wyodrębniania cyfr danej liczby

2.4. Algorytmy wyszukiwania	18. i 19. Algorytmy wyszukiwania	• wyjaśnia potrzebę wyszukiwania informacji w zbiorze • określa różnice między wyszukiwaniem w zbiorach uporządkowanym i nieuporządkowanym • sprawdza działanie programów wyszukujących element w zbiorze	• zapisuje algorytm wyszukiwania elementu w zbiorze nieuporządkowanym, w tym elementu największego i najmniejszego • zapisuje algorytm wyszukiwania elementu w zbiorze uporządkowanym metodą połowienia • implementuje grę w zgadywanie liczby	• implementuje algorytm wyszukiwania elementu w zbiorze nieuporządkowanym • omawia funkcje zastosowane w realizacji algorytmu wyszukiwania metodą połowienia • implementuje algorytm wyszukiwania największej wartości w zbiorze	• samodzielnie zapisuje w wybranej postaci algorytm wyszukiwania elementu w zbiorze metodą połowienia, w tym elementu największego i najmniejszego • implementuje algorytm wyszukiwania elementu w zbiorze metodą połowienia	• samodzielnie modyfikuje i optymalizuje algorytmy wyszukiwania
2.5. Algorytmy porządkowania	20. i 21. Algorytmy porządkowania	• wyjaśnia potrzebę porządkowania danych • sprawdza działanie programu sortującego dla różnych danych	• zapisuje w wybranej formie algorytm porządkowania metodami przez wybieranie oraz przez zliczanie • omawia implementację algorytmu sortowania przez wybieranie • stosuje pętle zagnieżdżone i wyjaśnia, jak działają	• omawia implementację algorytmu sortowania przez zliczanie • omawia funkcje zastosowane w kodzie źródłowym algorytmów sortowania przez wybieranie oraz przez zliczanie	• implementuje algorytmy porządkowania metodami przez wybieranie oraz przez zliczanie • wprowadza modyfikacje w implementacji algorytmów porządkowania przez wybieranie oraz przez zliczanie	• samodzielnie modyfikuje i optymalizuje programy sortujące metodą przez wybieranie, metodą przez zliczanie
• DZIAŁ 4. Projekty						
4.1. Dokumentacja szkolnej imprezy sportowej	22. i 23. Dokumentacja szkolnej imprezy sportowej	• bierze udział w przygotowaniu dokumentacji szkolnej imprezy sportowej, wykonując powierzone mu zadania o niewielkim stopniu trudności	• bierze udział w przygotowaniu dokumentacji szkolnej imprezy sportowej • wprowadza dane do zaprojektowanych tabel	• przygotowuje dokumentację imprezy, wykonuje obliczenia, projektuje tabele oraz wykresy • współpracuje w grupie podczas pracy nad projektem	• bierze udział w przygotowaniu dokumentacji szkolnej imprezy sportowej, przygotowuje zestawienia, drukuje wyniki • współpracuje w grupie podczas pracy nad projektem	• bierze udział w przygotowaniu dokumentacji szkolnej imprezy sportowej, tworzy zestawienia zawierające zaawansowane formuły, wykresy oraz elementy graficzne • współpracuje w grupie podczas pracy nad projektem, przyjmuje funkcję lidera
4.2. Sterowanie obiektem na ekranie	24., 25. i 26. Sterowanie obiektem na ekranie	• aktywnie uczestniczy w pracach zespołu, realizując powierzone zadania o niewielkim stopniu trudności • testuje grę na różnych etapach • współpracuje w grupie podczas pracy nad projektem	• bierze udział w pracach nad wypracowaniem koncepcji gry • współpracuje w grupie podczas pracy nad projektem	• programuje wybrane funkcje i elementy gry • opracowuje opis gry	• implementuje i optymalizuje kod źródłowy gry, korzystając z wypracowanych założeń	• rozbudowuje grę o nowe elementy • współpracuje w grupie podczas pracy nad projektem, przyjmuje funkcję lidera

4.3. Historia i rozwój informatyki	27., 28. i 29. Historia i rozwój informatyki	• aktywnie uczestniczy w pracach zespołu, realizuje powierzone zadania o niewielkim stopniu trudności – znalezienie informacji w internecie, umieszczenie ich w chmurze	• współpracuje z innymi podczas pracy nad projektem • analizuje zebrane dane • tworzy projekt prezentacji multimedialnej	• aktywnie uczestniczy w pracach zespołu, realizuje powierzone zadania • tworzy prezentację wg projektu zaakceptowanego przez zespół	• aktywnie uczestniczy w pracach zespołu • analizuje i weryfikuje pod względem merytorycznym i technicznym przygotowaną prezentację	• współpracuje w grupie podczas pracy nad projektem, przyjmuje funkcję lidera • wzbogaca prezentację o elementy podnoszące jej walory estetyczne i merytoryczne
4.4. Informatyka w moim przyszłym życiu	30. Informatyka w moim przyszłym życiu	• aktywnie uczestniczy w pracach zespołu, realizuje powierzone zadania o niewielkim stopniu trudności • bierze aktywny udział w dyskusji nad wyborem atrakcyjnego zawodu wymagającego kompetencji informatycznych	• gromadzi informacje dotyczące wybranych zawodów, umieszcza je w zaprojektowanych tabelach i dokumentach tekstowych	• aktywnie uczestniczy w pracach zespołu • projektuje tabele do zapisywania informacji o zawodach • weryfikuje i formatuje przygotowane dokumenty tekstowe	• aktywnie uczestniczy w pracach zespołu, weryfikuje opracowane treści i łączy wszystkie dokumenty w całość	• aktywnie uczestniczy w pracach zespołu, przyjmuje rolę lidera • podczas dyskusji przyjmuje funkcję moderatora

Plan wynikowy do wiedzy o społeczeństwie dla klasy 8 szkoły podstawowej

Temat	Wymagania na poszczególne oceny				
	Dopuszczająca Uczeń:	Dostateczna Uczeń:	Dobra Uczeń:	Bardzo dobra Uczeń:	Celująca Uczeń:
I. ŻYCIE SPOŁECZNE					
1. Człowiek w społeczeństwie	- wyjaśnia, czym jest społeczeństwo, - podaje przykłady potrzeb człowieka, - przytacza przykłady ról społecznych, - wymienia osoby, podmioty oraz instytucje, które mają wpływ na rozwój młodego człowieka i zaspokajanie jego potrzeb, - podaje przykłady norm społecznych, - przytacza przykłady pozytywnych i negatywnych wzorców zachowań funkcjonujących w swoim środowisku rówieśniczym.	- podaje przykłady potrzeb człowieka z podziałem na kategorie (bezpieczeństwa, przynależności, uznania, samorealizacji i duchowych), - wskazuje różnice między potrzebami naturalnymi a społecznymi, - wymienia podstawowe społeczne oczekiwania wynikające z pełnienia roli dziecka i ucznia, - wylicza przykłady oddziaływania rodziny, szkoły i rówieśników na postawy i zachowania jednostki, - przedstawia czynniki mające wpływ na samoocenę człowieka, - podaje przykłady norm społecznych obowiązujących w wybranych społecznościach, np. w rodzinie, szkole.	- uzasadnia, że człowiek jest istotą społeczną, - wyjaśnia, na czym polega proces socjalizacji, - określa, jaką rolę w procesie socjalizacji odgrywa rodzina, - wymienia kategorie norm społecznych, - określa, które spośród podanych zachowań są oceniane z zastosowaniem norm prawnych i uzasadnia swój wybór.	- wskazuje zależności pomiędzy procesem zaspokajania potrzeb a rozwojem człowieka, - tłumaczy, czym jest osobowość, i jakie ma związki z socjalizacją, - porównuje społeczne oczekiwania dotyczące pełnienia roli dziecka i rodzica oraz ucznia i nauczyciela, - podaje przykłady konfliktu ról społecznych, - wskazuje przyczyny i skutki nieprzestrzegania przez jednostkę norm społecznych, - aktywnie uczestniczy w dyskusji na temat teorii Abrahama Masłowa.	- omawia zależności między zaspokojeniem potrzeb i wywiązywaniem się z ról społecznych a samorealizacją i samooceną jednostki, - podaje konsekwencje braku zaspokojenia poszczególnych potrzeb człowieka, - przytacza przykłady konfliktu ról społecznych, wskazuje przyczyny, konsekwencje, sposoby rozwiązania problemu, - przedstawia problem przestrzegania norm społecznych w swoim środowisku (ocena zjawiska, przyczyny i konsekwencje).

2. Grupy społeczne	- podaje rodzaje grup społecznych, - wymienia grupy społeczne, do których należy, - przytacza przykłady korzyści wynikających z bycia w grupie, - wymienia typowe konflikty występujące w szkole i grupie rówieśniczej, - określa, jakie zachowania prowadzą do sporów, - wymienia podstawowe sposoby rozwiązywania konfliktów w grupie rówieśniczej i w szkole, - podaje przykłady autorytetów.	- wyjaśnia, czym jest grupa społeczna, i wymienia jej cechy, - wylicza główne zasady współpracy w grupie, - podaje przykłady postaw jednostek wobec konfliktu, - wskazuje dobre i złe strony poszczególnych postaw wobec konfliktu, - proponuje sposoby rozwiązywania konfliktów w grupie rówieśniczej, szkole i społeczeństwie, - porównuje grupę nieformalną, koleżeńską z grupą zadaniową, - wskazuje różnicę między idolem a autorytetem, - uczestniczy w przygotowaniu projektu dotyczącego uczuć, jakie towarzyszą ludziom podczas konfliktu.	- omawia podział grup społecznych, - omawia różne sposoby rozwiązywania konfliktów: rozmowę, negocjacje, mediacje i arbitraż, wskazuje ich dobre i złe strony, - wymienia warunki prowadzenia skutecznych negocjacji.	- wskazuje wady i zalety różnych metod podejmowania decyzji w grupie, - określa, które metody są najwłaściwsze dla zespołowego wykonania określonych zadań, - podaje przykłady sytuacji konfliktowych z codziennego życia, proponuje metody rozwiązania sporu w każdej z nich i uzasadnia swój wybór, - przytacza przykłady autorytetów, określa, co odróżnia te osoby od idoli, i uzasadnia swoje zdanie, - redaguje w punktach przebieg negocjacji w przypadku zaczerpniętym ze swojego codziennego życia.	- charakteryzuje strategie przyjmowane w czasie konfliktu, - porównuje konsekwencje przyjęcia określonych postaw wobec sytuacji konfliktowej dla jednostki i społeczeństwa, - przygotowuje poradnik unikania konfliktów i ich skutecznego rozwiązywania, - przyjmuje rolę lidera w prowadzeniu projektu dotyczącego uczuć, jakie towarzyszą ludziom podczas konfliktu.
3. Komunikacja i autoprezentacja	- wyjaśnia, czym jest komunikacja międzyludzka, - nazywa uczestników komunikacji (nadawca, odbiorca), - wymienia podstawowe rodzaje komunikacji, - tłumaczy, czym są dyskusja i debata, - podaje przykłady sytuacji, w których	- podaje przykłady komunikatów werbalnych i niewerbalnych, - przedstawia reguły udanej komunikacji, - wskazuje przykłady łamania zasad komunikacji, - wylicza podstawowe zasady publicznych wystąpień,	- wyjaśnia, czym różni się przekaz werbalny od niewerbalnego, - tłumaczy, jaką rolę pełni komunikacja niewerbalna, - tłumaczy, co oznaczają zaprezentowane na zdjęciach gesty, - podaje reguły obowiązujące uczestników dyskusji	- omawia sposoby przygotowania publicznego wystąpienia i zainteresowania odbiorców, - proponuje, jak radzić sobie z treścią, - uzasadnia potrzebę umiejętności publicznego występowania, - wyjaśnia społeczne	- tłumaczy, czym jest asertywność i jakie ma znaczenie dla funkcjonowania jednostki w społeczeństwie, - dokonuje samooceny pod kątem asertywności, - stosuje w praktyce zasady skutecznej komunikacji, np. w wystąpieniu na forum

	młody człowiek powinien zachować się asertywnie, - gromadzi argumenty o szkodliwości używek.	- tłumaczy, czym jest trema, - podaje przykładowe elementy składające się na kształtowanie wizerunku, - przytacza przykłady zachowań asertywnych, - określa różnice między asertywnością a agresją.	i debaty, - omawia elementy składające się na kształtowanie wizerunku, - przedstawia warunki asertywności, - buduje asertywną wypowiedź na temat szkodliwości używek.	znaczenie umiejętności autoprezentacji, - tłumaczy, dlaczego podane przykłady zachowań zakłócają skuteczną komunikację.	klasy.
4. Życie rodzinne	- tłumaczy, czym jest rodzina, - wylicza podstawowe wartości kształtujące życie rodzinne, - opowiada o roli rodziców, dzieci i osób starszych w rodzinie, - przedstawia wartości ważne dla jego rodziny.	- wymienia cechy rodziny jako grupy społecznej, - podaje funkcje rodziny i przykłady ich realizacji, - wskazuje czynniki sprzyjające zacieśnianiu więzi rodzinnych, - wylicza główne prawa i obowiązki dzieci w rodzinie, - podaje podstawowe problemy zagrażające prawidłowemu funkcjonowaniu współczesnych rodzin, - uczestniczy w przygotowaniu projektu dotyczącego tego, jak w przeszłości obchodzono święta narodowe i religijne.	- przedstawia argumenty na poparcie twierdzenia, że rodzina jest podstawową grupą społeczną, - omawia najważniejsze funkcje rodziny, - wylicza typy rodziny, - tłumaczy, czym jest władza rodzicielska, - omawia prawa i obowiązki dzieci w rodzinie, - podaje nazwy instytucji wspierających rodziny.	- porównuje cechy różnych typów rodzin, - wskazuje przykłady realizacji poszczególnych funkcji rodziny, - rozpoznaje przypadki nieprawidłowego realizowania przez rodzinę swoich funkcji, - wyjaśnia znaczenie szczęścia rodzinnego i jego wpływ na człowieka, - wskazuje zależności między systemem wartości a zasadami funkcjonowania rodziny.	- omawia funkcjonowanie współczesnej rodziny, - przeprowadza ankietę dotyczącą wartości ważnych w jego rodzinie i prezentuje jej wyniki, - wyjaśnia, jak na poszczególnych etapach życia jednostki, zmienia się rola rodziny w procesie socjalizacji, - charakteryzuje przyczyny problemów współczesnych rodzin i omawia ich skutki dla ich członków oraz dla społeczeństwa, - przyjmuje rolę lidera w prowadzeniu projektu dotyczącego tego, jak w przeszłości obchodzono święta narodowe i religijne.
5. Edukacja i praca	- wylicza podstawowe funkcje szkoły, - przedstawia podstawowe warianty	- wymienia działania, za pomocą których szkoła realizuje poszczególne funkcje,	- charakteryzuje polski system szkolnictwa, - określa, jaki wpływ na rozwój i przyszłość	- wyjaśnia sposób wybierania i funkcjonowania samorządu	- wymienia korzyści płynące z edukacji ustawicznej, - przedstawia strategię

	kontynuowania edukacji po ukończeniu szkoły podstawowej, - podaje podstawowe prawa i obowiązki ucznia, - określa, kto tworzy samorząd uczniowski, - wymienia główne etapy skutecznego przygotowania się do pracy zawodowej, - znajduje potrzebne informacje w statucie swojej szkoły, - rozpoznaje przypadki naruszania praw ucznia, - wskazuje osoby, u których może szukać pomocy w przypadku naruszania praw ucznia.	- wylicza typy szkół tworzących strukturę szkolnictwa w Polsce, - przytacza przykłady działań samorządu uczniowskiego, - podaje formy organizacji życia społeczności szkolnej, - wyjaśnia, czym jest edukacja ustawiczna, - tłumaczy, czym jest własna przedsiębiorczość, - wylicza przykładowe cechy pożądane u przyszłych pracowników, - wyjaśnia, jak należy reagować w sytuacji naruszenia praw ucznia lub pracownika szkoły.	młodego człowieka wywiera szkoła, - omawia prawa i obowiązki ucznia, - charakteryzuje poszczególne instytucje życia szkolnego (organizacja, zadania, formy działania), - wskazuje kompetencje właściwe dla wybranych kategorii społeczno-zawodowych, - planuje swoją dalszą edukację pod kątem przyszłej aktywności zawodowej, - na podstawie <i>Konstytucji RP</i> wyjaśnia, jak należy reagować w przypadkach naruszania praw uczniów lub pracowników szkoły.	uczniowskiego, - wypowiada się na temat najczęściej i najrzadziej wykorzystywanych praw ucznia zapisanych w statucie jego szkoły, - proponuje różne warianty kontynuowania edukacji po ukończeniu szkoły podstawowej z uwzględnieniem potrzebnych kwalifikacji, - przedstawia wady i zalety wyboru poszczególnych wariantów dalszej edukacji.	planowania swojej przyszłości zawodowej, - tłumaczy reguły funkcjonowania rynku pracy, - omawia wymogi współczesnego rynku pracy i ich wpływ na kompetencje pracowników.
6. Ekonomia na co dzień	- wyjaśnia, czym jest gospodarstwo domowe, - tłumaczy pojęcie budżetu, - odróżnia dochody rodziny od wydatków, - wymienia podstawowe zasady konstruowania budżetu domowego, - wyjaśnia, kim jest konsument, - wylicza podstawowe prawa przysługujące konsumentowi, - wypełnia typowy	- opisuje strukturę typowego budżetu domowego, - podaje przykłady łamania praw konsumenta, - ocenia, czy przykładowy budżet domowy został prawidłowo skonstruowany.	- tłumaczy podstawowe zasady ekonomii kierujące budżetem gospodarstwa domowego, - proponuje, jak uzyskać nadwyżkę budżetową oraz jak uniknąć „dziury” w budżecie, - wylicza przyczyny powstawania deficytu w budżecie domowym, - przedstawia zasady świadomych, bezpiecznych zakupów,	- omawia poszczególne typy dochodów i wydatków składających się na strukturę budżetu domowego, - pisze reklamację.	- wyjaśnia, jak bycie świadomym konsumentem wpływa na funkcjonowanie gospodarstwa domowego.

	formularz reklamacyjny, - oblicza podstawowe dochody i wydatki gospodarstwa domowego.		- wskazuje, w jakich przypadkach konsument ma prawo do zwrotu towaru, - wymienia instytucje chroniące prawa konsumenta.		
II. Prawo i prawa człowieka					
1. Prawa człowieka	- tłumaczy, czym są prawa człowieka, - wyjaśnia, czym jest <i>Powszechna deklaracja praw człowieka</i> , - przedstawia podstawowe prawa zawarte w <i>Konwencji o prawach dziecka</i> , - podaje przykłady łamania praw dziecka, - wyjaśnia, czym jest UNICEF, - rozwija skrót UNICEF.	- określa funkcje praw człowieka, - wymienia cechy praw człowieka, - wyjaśnia, na czym polega szczególne znaczenie <i>Powszechniej Deklaracji Praw Człowieka</i> , - tłumaczy sformułowania preambuły <i>Powszechniej deklaracji praw człowieka</i> , - uczestniczy w dyskusji na temat możliwości ograniczania praw człowieka w różnych sytuacjach.	- podaje okoliczności uchwalenia i postanowienia <i>Powszechniej deklaracji praw człowieka</i> , - wyjaśnia znaczenie poszczególnych cech praw człowieka, - omawia genezę i treść <i>Konwencji o prawach dziecka</i> , - prezentuje okoliczności powstania i działalność UNICEF, - aktywnie uczestniczy w dyskusji na temat możliwości ograniczania praw człowieka w różnych sytuacjach.	- proponuje hierarchię funkcji praw człowieka i uzasadnia swoje zdanie, - uzasadnia potrzebę istnienia międzynarodowego systemu ochrony praw człowieka, - przedstawia historię praw człowieka, - na podstawie preambuły <i>Powszechniej deklaracji praw człowieka</i> wykazuje konieczność ochrony praw człowieka, - aktywnie uczestniczy w dyskusji na temat możliwości ograniczania praw człowieka w różnych sytuacjach i przytacza trafne argumenty.	- na wybranych przykładach wykazuje, że godność człowieka jest podstawą różnych systemów moralnych, - proponuje sposoby włączenia się młodych ludzi w działania prowadzone przez UNICEF.
2. Katalog praw człowieka	- podaje przykładowe prawa i wolności, - wylicza kategorie praw człowieka.	- wymienia główne wolności i prawa człowieka i obywatela zagwarantowane w <i>Konstytucji RP</i> , - wskazuje przykłady praw pierwszej, drugiej i	- wyjaśnia różnicę między prawami a wolnościami, - wskazuje ograniczenia praw i wolności, - omawia poszczególne kategorie praw	- charakteryzuje kategorie wolności oraz praw człowieka i obywatela zagwarantowane w <i>Konstytucji RP</i> , - określa źródła generacji	- uzasadnia, że wolności i prawa polityczne są konieczne dla funkcjonowania demokracji, - prezentuje życiorys i działalność Malali

		trzeciej generacji, - odszukuje w <i>Konstytucji RP</i> fragmenty dotyczące wolności i praw politycznych, - bierze udział w dyskusji na temat prawa do wypoczynku.	człowieka, - aktywnie uczestniczy w dyskusji na temat prawa do wypoczynku.	praw człowieka, - tłumaczy, na czym polega różnica między prawami pierwszej, drugiej i trzeciej generacji.	Yousafzai.
3. Ochrona praw człowieka	- podaje przykłady łamania praw człowieka, - wylicza przykłady spraw, z którymi można zwrócić się do Rzecznika Praw Obywatelskich, - przytacza przykłady spraw, które należy zgłosić do Rzecznika Praw Dziecka.	- wymienia nazwy przykładowych organizacji pozarządowych zajmujących się ochroną praw człowieka, - wyszukuje wiadomości o interwencjach Rzecznika Praw Obywatelskich, - analizuje informacje umieszczone na stronie internetowej Rzecznika Praw Dziecka, - uczestniczy w przygotowaniu projektu dotyczącego ochrony praw człowieka.	- wyjaśnia przyczyny łamania praw człowieka, - wskazuje zagrożenia wynikające z łamania praw człowieka, - przedstawia sposób wyboru, metody działania oraz uprawnienia Rzecznika Praw Obywatelskich, - prezentuje sposób powoływania, metody działania oraz kompetencje Rzecznika Praw Dziecka.	- omawia kategorie spraw kierowanych do Rzecznika Praw Dziecka, - charakteryzuje działalność wybranych organizacji pozarządowych działających na rzecz ochrony praw człowieka, - wyjaśnia, jaką rolę w państwie demokratycznym odgrywa system ochrony praw człowieka.	- przygotowuje prezentację na temat działalności wybranej organizacji pozarządowej zajmującej się ochroną praw człowieka, - przyjmuje rolę lidera w prowadzeniu projektu dotyczącego ochrony praw człowieka.
4. Bezpieczeństwo nieletnich	- wyjaśnia, czym jest przemoc i kogo dotyczy, - podaje przykłady przemocy, - wskazuje przykładowe osoby i instytucje, do których można się zwrócić w sytuacji doświadczania przemocy, - wymienia główne zalety i wady korzystania	- tłumaczy, czym są społeczności internetowe, - opowiada o zagrożeniach obecnych w środowisku sieciowym (cyberprzemoc), - wylicza skutki przemocy, - podaje zasady bezpiecznego korzystania z sieci,	- tłumaczy, czym są przemoc fizyczna, psychiczna, dręczenie, - proponuje, jak na przemoc powinni reagować jej świadkowie, - opowiada o różnych sposobach szukania pomocy w sytuacji doświadczania przemocy,	- omawia konsekwencje przemocy dla osób, które jej doświadczyły, - charakteryzuje zjawiska uzależnienia od internetu, cyberprzemocy, oszustw i wyłudzeń w sieci oraz podaje metody przeciwdziałania tym zjawiskom, - projektuje ciekawą	- analizuje wyniki ogólnopolskiego badania uczniów dotyczącego wykorzystywania internetu i porównuje je z własnymi doświadczeniami, - przygotowuje poradnik bezpiecznego korzystania z internetu.

	z internetu, - odczytuje dane z wykresu dotyczącego zwyczajów związanych z korzystaniem z internetu.	- analizuje własne zwyczaje związane z wykorzystywaniem internetu, - uczestniczy w przygotowaniu plakatu przestrzegającego przed zagrożeniami w sieci.	- podaje przykłady społeczności internetowych, analizuje własną przynależność do nich, - przedstawia korzyści, jakie zyskują użytkownicy internetu, - aktywnie uczestniczy w przygotowaniu plakatu przestrzegającego przed zagrożeniami w sieci.	formę plakatu przestrzegającego przed zagrożeniami w sieci.	
5. Nieletni wobec prawa	- tłumaczy, kim są niepełnoletni i nieletni, - przytacza przykłady spraw, którymi zajmuje się policja, - wylicza podstawowe uprawnienia policji, - podaje główne prawa przysługujące obywatelom w kontaktach z policją, - odczytuje dane z wykresów dotyczących przestępczości nieletnich.	- wymienia główne zasady odpowiedzialności prawnej nieletnich, - wyjaśnia, dlaczego prawo inaczej traktuje niepełnoletnich i dorosłych, - przytacza przykłady spraw, którymi zajmuje się straż miejska (gminna), - podaje podstawowe uprawnienia straży miejskiej (gminnej), - wskazuje uprawnienia przysługujące służbom porządkowym, - wyszukuje informacje o <i>Niebieskich kartach</i> i sporządza notatkę na temat praw ofiar przemocy domowej, - uczestniczy w przygotowaniu	- wskazuje, w jakich przypadkach odpowiedzialność ponosi sprawca, a w jakich jego rodzice lub opiekunowie, - omawia uprawnienia i zadania policji, - przedstawia prawa przysługujące obywatelom (zwłaszcza niepełnoletnim) w kontaktach z policją, - charakteryzuje kompetencje i działania straży miejskiej (gminnej), - wskazuje instytucje, do których należy się zwrócić w przypadku wystąpienia przemocy domowej.	- wyjaśnia, jakie są cele postępowania sądowego wobec niepełnoletnich, - określa czynniki brane pod uwagę przez organy państwowe przy rozstrzyganiu spraw dotyczących nieletnich, - uzasadnia konieczność znajomości praw przysługujących obywatelom w kontaktach ze służbami mundurowymi i porządkowymi, - uzasadnia konieczność reagowania w przypadkach doświadczania przemocy domowej lub bycia jej świadkiem.	- wymienia inne niż policja i straż miejska (gminna) służby porządkowe i określa ich uprawnienia, - przyjmuje rolę lidera w prowadzeniu projektu dotyczącego bezpiecznego korzystania z sieci oraz unikania zagrożeń związanych z przestępczością.

		projektu dotyczącego bezpiecznego korzystania z sieci oraz unikania zagrożeń związanych z przestępczością.			
III. Społeczność lokalna i regionalna					
1. Czym jest samorząd?	- wyjaśnia, czym jest samorząd, - wymienia rodzaje samorządów działających w Polsce, - podaje przykłady zadań samorządów, - wymienia jednostki podziału terytorialnego w Polsce, - podaje nazwy gminy, powiatu i województwa, w których mieszka, oraz nazwy województw sąsiednich, - odczytuje dane z wykresu.	- opisuje funkcjonowanie samorządu terytorialnego, - wylicza organy samorządu terytorialnego, - wskazuje podobieństwa i różnice między państwem a samorządem terytorialnym, - bierze udział w przygotowaniu prezentacji na temat województwa, w którym mieszka (znajduje informacje na odpowiednich stronach internetowych).	- wymienia zadania samorządów terytorialnych, zawodowych, uczniowskich i porównuje te jednostki, - tłumaczy, czym się różni gmina wiejska od gminy miejsko-wiejskiej i miejskiej, - określa, jaki charakter ma gmina, w której mieszka, - aktywnie uczestniczy w przygotowaniu prezentacji na temat województwa, w którym mieszka.	- wyjaśnia, jaką rolę w państwie demokratycznym odgrywa samorząd terytorialny, - omawia zasady niezależności samorządów i decentralizacji władzy publicznej, - odczytuje i analizuje dane z wykresu oraz uzasadnia wyciągnięte przez siebie wnioski.	- podaje, w jakich przypadkach zostaje wprowadzony zarząd komisaryczny, - ocenia, czy system władz samorządowych sprzyja zaangażowaniu mieszkańców w życie społeczności lokalnej, i przytacza argumenty na poparcie swojego stanowiska, - przygotowuje w ciekawej i wyczerpującej formie prezentację na temat województwa, w którym mieszka.
2. Samorząd gminny	- wymienia organy władzy w gminie, - wskazuje, jakich organów dotyczą wybory samorządowe, - wylicza podstawowe zadania gminy, - wyjaśnia, czym jest budżet obywatelski, - przygotowuje notatkę na temat władz gminy, w której mieszka (praca	- odróżnia organy uchwałodawcze od organów wykonawczych gminy, - określa sposób wyłaniania władz gminy oraz ich odwołania, - podaje główne źródła finansowania gminy oraz jej wydatki, - bierze udział w dyskusji o zadaniach	- omawia zadania poszczególnych organów władzy w gminie, - podaje przykłady zadań własnych i zleconych gminy, - aktywnie uczestniczy w dyskusji o zadaniach gminy, wskazuje, które spośród zadań gminy są najpilniejsze	- wyjaśnia zasady referendum lokalnego i wskazuje sprawy, których może ono dotyczyć, - tłumaczy, czemu służą raporty o stanie gminy, - opisuje strukturę budżetu gminy, - określa znaczenie środków unijnych dla realizacji zadań przez	- przygotowuje w ciekawej i wyczerpującej formie prezentację na temat gminy lub miasta, w których mieszka (zasłużone postacie i wydarzenia z dziejów gminy), - redaguje petycję do władz w sprawie budżetu obywatelskiego,

	urzędu gminy, osoby pełniące najważniejsze funkcje w gminie).	gminy, - przytacza przykłady wpływu mieszkańców na życie gminy, - bierze udział w przygotowaniu prezentacji na temat gminy lub miasta, w których mieszka (zasłużone postacie i wydarzenia z dziejów gminy), - odszukuje na stronach urzędu swojej gminy informacje o działalności młodzieżowej rady gminy, inwestycjach ze środków unijnych, budżecie obywatelskim, - bierze udział w dyskusji o bieżących problemach społeczności lokalnej, - uczestniczy w przygotowaniu projektu dotyczącego strategii rozwiązania określonego problemu społeczności lokalnej.	i uzasadnia swoje zdanie, - przedstawia, jak jest uchwalany budżet obywatelski, - wskazuje korzyści wynikające z funkcjonowania budżetu obywatelskiego.	gminę, - wyjaśnia, jak działają młodzieżowe rady gminy, - aktywnie uczestniczy w dyskusji o bieżących problemach społeczności lokalnej i przytacza trafne argumenty, - uzasadnia konieczność angażowania się mieszkańców w życie gminy i rozwiązywanie jej problemów.	- gromadzi wiadomości na temat funkcjonowania budżetów obywatelskich w różnych miastach Polski i wyciąga wnioski z analizy zebranego materiału, - przyjmuje rolę lidera w prowadzeniu projektu dotyczącego strategii rozwiązania określonego problemu społeczności lokalnej.
3. Powiat i województwo	- wymienia zadania powiatu, - wylicza organy powiatu, - podaje organy województwa, - określa zadania samorządu wojewódzkiego,	- wyjaśnia sposób wyboru i odwołania organów powiatu, - tłumaczy, jak są wyłaniane i odwoływane organy wojewódzkie, - uczestniczy w przygotowaniu	- rozróżnia zadania rady powiatu i zarządu powiatu, - odróżnia organy uchwałodawcze od organów wykonawczych powiatu i województwa, - bierze aktywny udział w dyskusji na temat	- porównuje strukturę władz samorządu powiatowego i wojewódzkiego, - określa, które z organów samorządu powiatowego i wojewódzkiego mogą zostać odwołane przez	- przygotowuje w ciekawej i wyczerpującej formie prezentację dotyczącą działań podjętych przez władze swojego powiatu i województwa, - analizuje wpływ struktury politycznej

	- wskazuje, gdzie znajdują się siedziby władz powiatu i województwa, w których mieszka.	prezentacji dotyczącej działań podjętych przez władze swojego powiatu i województwa (znajduje informacje na odpowiednich stronach internetowych), - uczestniczy w dyskusji na temat znaczenia współpracy między władzami samorządowymi a państwowymi dla funkcjonowania województwa, - przygotowuje notatkę dotyczącą struktury politycznej sejmiku swojego województwa, - uczestniczy w przygotowaniu projektu lub prezentacji na temat swojego regionu (postacie i wydarzenia z dziejów, tradycje, zwyczaje), - uczestniczy w przygotowaniu projektu dotyczącego koncepcji akcji promującej region za granicą.	znaczenia współpracy między władzami samorządowymi a państwowymi dla funkcjonowania województwa i przytacza trafne argumenty.	mieszkańców, - wskazuje zadania wykonywane przez samorząd gminny, powiatowy i wojewódzki.	sejmiku województwa na pracę organów samorządu, - przyjmuje rolę lidera w prowadzeniu projektu lub przygotowaniu prezentacji na temat swojego regionu (postacie i wydarzenia z dziejów, tradycje, zwyczaje), - przyjmuje rolę lidera w prowadzeniu projektu dotyczącego koncepcji akcji promującej region za granicą.
4. Obywatele a organy samorządu	- tłumaczy, jak przygotować się do wizyty w urzędzie, - wymienia rodzaje spraw, którymi zajmują się poszczególne urzędy,	- wylicza przykładowe sprawy, które można załatwić za pośrednictwem strony Gov.pl, - wyjaśnia, czym jest	- przedstawia procedurę załatwiania spraw przez stronę Gov.pl, - odszukuje informacje zamieszczone w Biuletynie Informacji	- analizuje zawartość Biuletynu Informacji Publicznej urzędu swojego miasta, powiatu lub województwa, - wyjaśnia znaczenie	- proponuje inicjatywy, które warto by zrealizować w okolicy, i wskazuje sposoby ich realizacji, - przygotowuje poradnik

	- odszukuje stronę internetową własnego urzędu gminy, starostwa powiatowego, urzędu marszałkowskiego, - określa, do czego służy profil zaufany, - tłumaczy, czym jest korupcja, - przytacza przykłady aktywności obywatelskiej.	Biuletyn Informacji Publicznej, - podaje prawa obywatela w kontaktach z urzędami, - odnajduje informacje o projektach zrealizowanych w gminie w ramach budżetu obywatelskiego, - wypełnia wniosek o wydanie dowodu osobistego i paszportu, - przygotowuje notatkę na temat struktury urzędu swojej gminy lub swojego miasta, - bierze udział w dyskusji na temat zasad etycznych w życiu publicznym.	Publicznej, - omawia zasady etycznego postępowania urzędników, - tłumaczy konsekwencje łamania zasad etycznych w życiu publicznym, - podaje, jakie sprawy można załatwić w poszczególnych wydziałach urzędu swojej gminy lub swojego miasta, - aktywnie uczestniczy w dyskusji na temat zasad etycznych w życiu publicznym i przytacza trafne argumenty.	aktywności obywatelskiej dla funkcjonowania społeczeństwa.	dla osób starszych dotyczący zakładania profilu zaufanego.
--	--	--	---	--	--

IV. Wspólnota narodowa

1. Naród i ojczyzna	- wskazuje, jakie więzi łączą jednostkę z ojczyzną i małą ojczyzną, - wymienia i opisuje symbole RP, - podaje sytuacje, w jakich najczęściej wykorzystuje się symbole narodowe, - wylicza wybrane święta narodowe, - przedstawia zasady właściwego zachowania w trakcie uroczystości	- wyjaśnia, czym są naród i wspólnota etniczna, - określa, czym jest tożsamość narodowa, - wylicza przykładowe elementy i wartości składające się na polskie dziedzictwo narodowe, - wyszukuje informacje o polskich zabytkach i miejscach wpisanych na Listę Światowego Dziedzictwa UNESCO, - bierze udział	- wyjaśnia, na czym polega różnica między wspólnotą narodową a etniczną, - analizuje czynniki kształtujące poczucie wspólnoty narodowej i etnicznej, - tłumaczy znaczenie dziedzictwa narodowego, - charakteryzuje elementy i wartości budujące polskie dziedzictwo narodowe,	- wyjaśnia sens bycia Polakiem lub członkiem innej wspólnoty narodowej albo etnicznej, - przytacza historię symboli RP, - ocenia, w jakim stopniu znajomość historii wpływa na rozumienie współczesnej sytuacji narodu polskiego, - wyczerpująco opracowuje zagadnienie ochrony polskiego	- wyjaśnia, dlaczego polskie godło w czasach komunizmu wyglądało inaczej niż obecnie, - prezentuje wybrany element polskiego dziedzictwa narodowego i wyjaśnia, na czym polega jego wyjątkowość, - przygotowuje w ciekawej i wyczerpującej formie prezentację na temat polskich zabytków
--------------------------------------	--	--	--	--	--

	państwowych, świąt narodowych, wobec symboli narodowych.	w grupowym opracowaniu zagadnienia ochrony polskiego dziedzictwa i pamięci o przeszłości narodu, - uczestniczy w dyskusji o problemie znieważania symboli narodowych.	- wlicza najważniejsze polskie święta narodowe i wskazuje wydarzenia historyczne, które są podczas nich upamiętniane.	dziedzictwa i pamięci o przeszłości narodu, - aktywnie uczestniczy w dyskusji o problemie znieważania symboli narodowych i przytacza trafne argumenty.	i miejsc wpisanych na Listę Światowego Dziedzictwa UNESCO.
2. Obywatelstwo i narodowość	- wyjaśnia, czym jest obywatelstwo, - tłumaczy, do czego służy paszport, - wymienia podstawowe prawa i obowiązki obywatela RP, - podaje przykłady wartości obywatelskich.	- określa, czym jest tożsamość europejska, - podaje definicję narodowości, - tłumaczy, czym są prawo krwi i prawo ziemi, - przedstawia podstawowe sposoby nabycia obywatelstwa polskiego, - wymienia wybitnych Polaków XX i XXI w., - bierze udział w dyskusji na temat różnych tożsamości społeczno-kulturowych.	- charakteryzuje więzi łączące obywatela i państwo, - omawia konstytucyjne prawa i obowiązki obywatela RP, - wyjaśnia zagadnienie tożsamości zbiorowej, - wskazuje różnice między obywatelstwem a narodowością, - porównuje sposoby nabycia obywatelstwa polskiego, - charakteryzuje wartości obywatelskie i wyjaśnia ich wartość dla społeczeństwa, - aktywnie uczestniczy w dyskusji na temat różnych tożsamości społeczno-kulturowych.	- tłumaczy zależności między różnymi tożsamościami, - aktywnie uczestniczy w dyskusji na temat różnych tożsamości społeczno-kulturowych i przytacza trafne argumenty, - uzasadnia konieczność popularyzowania wartości obywatelskich we współczesnym państwie demokratycznym.	- prezentuje sylwetki wybranych wybitnych Polaków i ocenia znaczenie ich dorobku dla narodu.
3. Postawa patriotyczna	- wyjaśnia, czym są patriotyzm i patriotyzm lokalny, - wymienia przejawy patriotyzmu, - określa, jakie	- podaje przykłady działań patriotycznych w gospodarce.	- omawia różnice w rozumieniu patriotyzmu dawniej i współcześnie, - określa, w jaki sposób zachowanie młodych	- analizuje wyniki badań dotyczących rozumienia patriotyzmu, - wyjaśnia znaczenie poszczególnych działań dla polskiej gospodarki.	- przedstawia rolę patriotyzmu we współczesnym świecie.

	zachowania składają się na postawę patriotyczną, - wylicza sposoby wyrażania patriotyzmu na co dzień przez uczniów.		ludzi wpływa na los ich ojczyzny.		
4. Mniejszości i migranci	- określa różnicę między obywatelami RP a cudzoziemcami, - odczytuje z mapy, gdzie znajdują się największe skupiska mniejszości narodowych i etnicznych w Polsce, - wyjaśnia, czym jest Polonia, - znajduje na mapie państwa, w których występuje najliczniejsza Polonia.	- wyjaśnia, czym są mniejszość narodowa i etniczna, - podaje nazwę języka regionalnego uznanego w polskim prawie, - rozróżnia imigrantów, emigrantów i uchodźców, - tłumaczy, czym jest azyl, - wymienia mniejszości narodowe i etniczne we współczesnej Polsce, - gromadzi informacje na temat inicjatyw kulturalnych podejmowanych przez środowiska mniejszości narodowych i etnicznych w Polsce, - uczestniczy w przygotowaniu projektu dotyczącego koncepcji kampanii informacyjnej popularyzującej dorobek wybranych mniejszości narodowych lub etnicznych mieszkających w Polsce.	- wyjaśnia, na czym polega różnica między mniejszością narodową a etniczną, - tłumaczy, dlaczego uchodźcom przysługują szczególne prawa, - wymienia podstawowe prawa mniejszości w Polsce, - podaje korzyści, jakie niesie dla Polaków poznawanie kultury mniejszości zamieszkujących Polskę.	- przedstawia strukturę ludności zamieszkującej terytorium Polski, - tłumaczy, jakie cechy języka kaszubskiego zadecydowały o uznaniu go za język regionalny, - omawia czynniki przyciągające i wypychające wpływające na migrację, - na podstawie tekstu ustawy podaje kryteria, które decydują w Polsce o uznaniu danej społeczności za mniejszość narodową lub etniczną, - uzasadnia konieczność ochrony prawnej mniejszości narodowych i etnicznych.	- wyjaśnia, co wpłynęło na rozlokowanie skupisk poszczególnych mniejszości narodowych w Polsce, - określa czynniki, które miały wpływ na rozmieszczenie Polonii na świecie, - przygotowuje wystąpienie dotyczące kryzysów uchodźczych na świecie, - opracowuje w ciekawej i wyczerpującej formie prezentację na temat kultury mniejszości narodowych i etnicznych w Polsce, - przyjmuje rolę lidera w prowadzeniu projektu dotyczącego koncepcji kampanii informacyjnej popularyzującej dorobek wybranych mniejszości narodowych lub etnicznych mieszkających w Polsce.

5. Tolerancja i przejawy ksenofobii	- tłumaczy, czym jest tolerancja, - rozpoznaje przejawy ksenofobii, w tym rasizmu, szowinizmu i antysemityzmu.	- wyjaśnia, czym są stereotypy, - podaje definicję nietolerancji, - określa, czym jest ksenofobia, - objaśnia, czym są szowinizm, rasizm i antysemityzm, - wskazuje skutki szowinizmu, rasizmu i antysemityzmu, - tłumaczy, czym jest kosmopolityzm, - podaje definicję Holokaustu, - opracowuje sposoby przeciwdziałania nietolerancji, - bierze udział w dyskusji o granicach tolerancji, - opowiada o swoich wrażeniach po przeczytaniu tekstu źródłowego.	- omawia cechy stereotypu, - przytacza argumenty obalające wybrane stereotypy, - przedstawia konsekwencje braku tolerancji w społeczeństwie, - charakteryzuje przyczyny i skutki ksenofobii, - określa różnice między ksenofobią a kosmopolityzmem, - analizuje tekst źródłowy.	- wskazuje ograniczenia postawy tolerancyjnej i tłumaczy ich przyczyny, - omawia różnice między szowinizmem a nacjonalizmem, - prezentuje konsekwencje upowszechniania się ksenofobii, w tym rasizmu, szowinizmu i antysemityzmu, - formułuje argumenty na poparcie tezy, że walka z brakiem tolerancji jest ważna dla funkcjonowania społeczeństwa, - analizuje tekst źródłowy, omawia problemy w nim poruszone i formułuje swoje stanowisko wobec nich.	- omawia wpływ skrajnych postaw na historię XX w.
--	---	--	--	---	---

V. Polska państwem demokratycznym

1. Państwo i demokracja	- określa, czym jest państwo, - podaje cechy państwa, - wymienia nazwy współczesnych ustrojów politycznych (demokracja, autorytaryzm, totalitaryzm).	- wylicza podstawowe funkcje państwa, - rozróżnia funkcje wewnętrzne i zewnętrzne państwa, - wskazuje różnicę między monarchią a republiką, - podaje główne różnice między demokracją, autorytaryzmem	- wskazuje różnice między narodem a państwem, - omawia znaczenie suwerenności i przymusowości państwa, - charakteryzuje poszczególne funkcje wewnętrzne i zewnętrzne państwa,	- uzasadnia potrzebę realizowania przez państwo funkcji zewnętrznych, - analizuje różnice między demokracją, autorytaryzmem a totalitaryzmem w obszarach władzy, praw obywateli, wolności słowa	- ocenia stan demokracji w państwie i uzasadnia swoje zdanie, - określa, jak zmieniła się liczba monarchii i republik w Europie w ciągu ostatnich 200 lat, - wyjaśnia, dlaczego większość państw demokratycznych rzadko
--	--	--	---	--	---

		- a totalitaryzmem, - wylicza podstawowe cechy państwa demokratycznego, - wyjaśnia, czym się różni demokracja bezpośrednia od pośredniej, - wymienia podstawowe formy demokracji bezpośredniej, - wskazuje na mapie Europy monarchie i republiki, - określa korzyści, jakie daje obywatelom ustroj demokratyczny, - bierze udział w dyskusji na temat możliwości życia w Polsce bez władzy państwowej.	- tłumaczy, czym jest demokracja konstytucyjna, - wskazuje wady i zalety demokracji bezpośredniej i pośredniej, - aktywnie uczestniczy w dyskusji na temat możliwości życia w Polsce bez władzy państwowej.	- i mediów oraz ideologii państwowej, - aktywnie uczestniczy w dyskusji na temat możliwości życia w Polsce bez władzy państwowej, prezentuje stanowisko swojej grupy i przytacza trafne argumenty.	- wykorzystuje model bezpośredni, - ocenia, która historyczna forma demokracji jest najbardziej zbliżona do dzisiejszego ustroju demokratycznego.
2. Ustrój Rzeczypospolitej Polskiej	- określa znaczenie konstytucji w państwie, - wymienia główne rodzaje władzy państwowej, - opisuje konstrukcję tekstu <i>Konstytucji RP</i>.	- wyjaśnia, czym jest państwo prawa, - tłumaczy, czym są akty prawne, i podaje ich główne rodzaje, - wskazuje główne aspekty określone w konstytucji, - podaje, jaką funkcję pełni Trybunał Konstytucyjny, - wylicza podstawowe zasady ustroju Polski zawarte w <i>Konstytucji RP</i>, - wymienia wartości, do których odwołuje się	- tłumaczy zasadę konstytucjonalizmu, - określa znaczenie zasady trójpodziału władzy i równowagi władz dla funkcjonowania demokracji, - wymienia rozdziały <i>Konstytucji RP</i>, - charakteryzuje poszczególne zasady ustroju RP zawarte w <i>Konstytucji RP</i>, - przygotowuje wyczerpującą notatkę na temat ogólnokrajowych	- omawia hierarchię aktów prawnych w Polsce, - opisuje procedurę zmiany konstytucji i wyjaśnia, z jakiego powodu jest ona szczególna, - interpretuje artykuły <i>Konstytucji RP</i> dotyczące referendum ogólnokrajowego, - wskazuje, które opisane w <i>Konstytucji RP</i> wolności, prawa i obowiązki obywateli uważa za najważniejsze, i	- przygotowuje w ciekawej i wyczerpującej formie prezentację na temat historii polskich konstytucji.

		preambuła <i>Konstytucji RP</i>, - odnajduje w <i>Konstytucji RP</i> rozdziały, w których zostały opisane wolności, prawa i obowiązki obywateli, - znajduje potrzebne informacje we fragmencie ustawy o referendum ogólnokrajowym, - odszukuje źródła dotyczące ogólnokrajowych referendum przeprowadzonych w Polsce po 1989 r., - uczestniczy w przygotowaniu prezentacji na temat historii polskich konstytucji.	referendów przeprowadzonych w Polsce po 1989 r.	uzasadnia swoje zdanie.	
3. Sejm i Senat	- określa, jakie organy pełnią w Polsce władzę ustawodawczą, - podaje skład polskiego parlamentu, - wymienia podstawowe kompetencje sejmu i senatu, - odczytuje dane z wykresu dotyczącego aktywności ustawodawczej sejmu.	- wyjaśnia, jak sejm i senat podejmują decyzje, kto kieruje pracami obu izb oraz ile trwa kadencja posłów i senatorów, - tłumaczy, czym jest immunitet, - wylicza główne zasady wyborów do sejmu i senatu, - wymienia główne etapy procesu ustawodawczego, - określa, kto w Polsce może wystąpić	- tłumaczy, jak w pracy parlamentu przejawia się zasada przedstawicielstwa, - wskazuje, czym wyróżnia się Zgromadzenie Narodowe, - omawia kompetencje sejmu i senatu, - charakteryzuje poszczególne zasady wyborów do sejmu i senatu, - analizuje wykres dotyczący aktywności	- opisuje funkcjonowanie sejmu i senatu z uwzględnieniem działalności klubów i kół poselskich tworzących koalicję i opozycję, - wyjaśnia znaczenie immunitetu dla funkcjonowania władzy ustawodawczej, - wskazuje różnice w organizacji wyborów do sejmu i senatu, - omawia proces	- wyjaśnia, czym zajmują się komisje sejmowe, Prezydium Sejmu i Konwent Seniorów, - przygotowuje w ciekawej formie prezentację na temat historii polskiego parlamentu.

		z inicjatywą ustawodawczą, - wyjaśnia, jakie uprawnienia w trakcie prac nad ustawą posiada prezydent, - bierze udział w dyskusji na temat ograniczania prawa do głosowania i kandydowania w wyborach parlamentarnych, - wyszukuje informacje o ugrupowaniach politycznych, które mają swoje kluby lub koła w sejmie, przyporządkowuje je do koalicji i opozycji.	ustawodawczej sejmu i dokonuje potrzebnych obliczeń, - na podstawie odpowiednich artykułów <i>Konstytucji RP</i> odpowiada, w jakich sytuacjach obraduje Zgromadzenie Narodowe, - aktywnie uczestniczy w dyskusji na temat ograniczania prawa do głosowania i kandydowania w wyborach parlamentarnych i przedstawia trafne argumenty, - wyjaśnia, jakie znaczenie w państwie demokratycznym ma aktywność wyborcza obywateli.	ustawodawczy, - porównuje role sejmu i senatu w procesie ustawodawczym, - wymienia skutki, jakie niesie dla państwa i społeczeństwa niska frekwencja wyborcza.	
4. Prezydent i Rada Ministrów	- określa, jakie organy pełnią w Polsce władzę wykonawczą, - wymienia podstawowe kompetencje Prezydenta RP, - wyjaśnia, kim jest premier i czym jest Rada Ministrów, - podaje, czym zajmuje się rząd, - odczytuje dane z tabel dotyczących frekwencji w wyborach parlamentarnych	- przedstawia główne zasady wyboru Prezydenta RP, - omawia kompetencje Prezydenta RP, - wyjaśnia, jak są powoływani premier i Rada Ministrów, - omawia kompetencje rządu, - wylicza Prezydentów RP po 1989 r., - wskazuje, który prezydent nie został wybrany w wyborach	- omawia poszczególne kompetencje Prezydenta RP z podziałem na politykę wewnętrzną i zagraniczną, - opisuje procedurę tworzenia rządu, - charakteryzuje poszczególne kompetencje rządu, - określa, w jaki sposób współdziałają rząd i prezydent, - analizuje dane zebrane	- wyjaśnia związek funkcjonowania urzędu Prezydenta RP z republikańską formą rządów, - tłumaczy, na jakich zasadach działają wotum zaufania i wotum nieufności, - określa, na czym polega zasada kontrasygnaty, - tłumaczy, czym jest Rada Gabinetowa, - wyjaśnia, dlaczego jest potrzebne poparcie	- omawia okoliczności przywrócenia urzędu prezydenta w Polsce, - podaje najważniejsze informacje związane z kadencjami kolejnych prezydentów, - aktywnie uczestniczy w ćwiczeniu dotyczącym przygotowywania reform przez ministrów, przyjmuje rolę lidera grupy i jako minister wygłasza przemówienie oraz przytacza trafne

	i prezydenckich, - gromadzi informacje o składzie osobowym urzędującej Rady Ministrów (imię i nazwisko premiera, wicepremierów i ministra odpowiedzialnego za sprawy edukacji).	powszechnych, - określa, za kadencji którego prezydenta uchwalono <i>Konstytucję RP</i>, - odszukuje w internecie wiadomości na temat decyzji obecnego rządu, które wpłynęły na życie jego rodziny, - bierze udział w ćwiczeniu dotyczącym przygotowywania reform przez ministrów, - znajduje informacje o działaniach obecnego Prezydenta RP związanych z polityką wewnętrzną i zagraniczną kraju.	w tabelach dotyczących frekwencji w wyborach parlamentarnych i prezydenckich, - wskazuje, który prezydent nie został wybrany w wyborach powszechnych, i wyjaśnia przyczyny tego faktu, - aktywnie uczestniczy w ćwiczeniu dotyczącym przygotowywania reform przez ministrów.	większości sejmowej dla Rady Ministrów i premiera, - aktywnie uczestniczy w ćwiczeniu dotyczącym przygotowywania reform przez ministrów, przyjmuje rolę lidera grupy.	argumenty, - prezentuje w ciekawej i wyczerpującej formie życiorysy polityczne prezydentów Polski wybranych w wyborach powszechnych.
5. Sądy i trybunały	- określa, jakie organy pełnią w Polsce władzę sądowniczą, - wyjaśnia, co nazywamy wymiarem sprawiedliwości, - wymienia rodzaje polskich sądów, - przedstawia rolę sędziów, - tłumaczy, kim są prokurator, obrońca i obrońca z urzędu.	- podaje zasady działania sądów, - opisuje hierarchię polskich sądów, - wylicza sprawy, w których orzeka sąd rejonowy, - wyjaśnia, czym zajmują się sądy administracyjne, - wymienia zadania trybunałów, - na podstawie tekstu źródłowego przytacza przykłady spraw, którymi zajmują się współczesne sądy, - wyjaśnia, jakie znaczenie ma dla	- przedstawia zasady działania sądów, - wyjaśnia znaczenie zasad bezstronności i niezawisłości sędziów oraz ich immunitetu i nieusuwalności, - omawia hierarchię sądów w Polsce i podaje zadania poszczególnych jednostek systemu sądownictwa, - tłumaczy, kim jest ławnik, - analizuje tekst źródłowy, na jego podstawie wyjaśnia	- opisuje salę rozpraw w procesie karnym, - ocenia, czy Sąd Najwyższy jest potrzebny, i uzasadnia swoje zdanie, - charakteryzuje działania Trybunału Konstytucyjnego i Trybunału Stanu, - analizuje tekst źródłowy, na jego podstawie omawia wpływ sędziów na sferę polityki i życia społecznego.	- wyjaśnia rolę Trybunału Konstytucyjnego w państwie demokratycznym, - objaśnia, czego dotyczyło ostatnie orzeczenie Trybunału Konstytucyjnego.

		obywateli dwuinstancyjność postępowania sądowego, - odszukuje informacje na temat ostatniego orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego, - bierze udział w dyskusji na temat immunitetów sędziowskich.	określenie <i>rzeczy sędziów</i>, - wskazuje różnice między wymiarem sprawiedliwości a władzą sądowniczą, - aktywnie uczestniczy w dyskusji na temat immunitetów sędziowskich i przytacza trafne argumenty.		
6. Partie polityczne	- wyjaśnia, czym są partie polityczne, - wymienia rodzaje partii politycznych, - podaje elementy kampanii wyborczej partii, - wylicza systemy partyjne.	- przedstawia zawartość programu politycznego partii, - określa, w jaki sposób partie dążą do osiągnięcia swoich celów, - przedstawia systemy partyjne, - tłumaczy, czym są koalicja i opozycja w parlamencie, - wymienia nazwy największych polskich partii politycznych, - wyjaśnia, czym jest statut partii, - wyszukuje potrzebne informacje w tekście ustawy o partiach politycznych.	- omawia funkcje partii politycznych, - opisuje partie prawicowe, centrowe i lewicowe, - tłumaczy znaczenie kampanii wyborczej dla funkcjonowania partii, - charakteryzuje systemy partyjne, wskazuje wady i zalety każdego z nich, - tłumaczy, jak utworzyć partię polityczną, - analizuje tekst ustawy o partiach politycznych.	- opisuje działalność partii w państwie demokratycznym.	- charakteryzuje polską scenę polityczną.
7. Organizacje obywatelskie	- tłumaczy, czym są organizacje pozarządowe, i podaje ich główne rodzaje, - określa, czym jest wolontariat, i przytacza	- wyjaśnia, co oznacza prawo do swobodnego zrzeszania się, - przytacza przykłady działań organizacji pozarządowych,	- wyjaśnia, jaką rolę w państwie demokratycznym odgrywa zasada swobodnego zrzeszania się,	- omawia poszczególne obszary działalności organizacji pozarządowych, - wyjaśnia, czym jest organizacja pożytku	- omawia rolę NSZZ „Solidarność” w najnowszej historii, - odpowiada, czy międzynarodowe organizacje

	przykłady działań wolontariuszy, - wymienia korzyści wynikające z pracy w wolontariacie, - podaje przykłady ogólnopolskich organizacji młodzieżowych, - odczytuje dane statystyczne z wykresu.	- wymienia cele działalności ogólnopolskich organizacji młodzieżowych, - wylicza przykładowe działania podejmowane przez związki zawodowe, - odszukuje informacje o organizacjach pozarządowych, które funkcjonują w najbliższej okolicy, - uczestniczy w przygotowaniu projektu dotyczącego założenia stowarzyszenia, - uczestniczy w przygotowaniu projektu dotyczącego akcji wolontariackiej.	- tłumaczy, czym jest społeczeństwo obywatelskie, - charakteryzuje działalność organizacji pozarządowych, - wskazuje różnice między stowarzyszeniem a fundacją, - charakteryzuje rodzaje wolontariatu, - określa, jakie działania trzeba podjąć, aby zostać wolontariuszem.	publicznego i w jaki sposób można wspomóc jej działalność, - uzasadnia konieczność angażowania się w działania organizacji pozarządowych, - na podstawie analizy danych statystycznych z wykresu wskazuje obszar, w którym organizacje pozarządowe powinny być bardziej aktywne, i uzasadnia swoje zdanie, - wyjaśnia, jak rozumie słowa Tadeusza Kotarbińskiego.	pozarządowe powinny wpływać na władze danego kraju, i przytacza trafne argumenty, - opowiada o swoich doświadczeniach z pracy wolontariackiej, - przygotowuje w ciekawej i wyczerpującej formie prezentację o organizacjach pozarządowych, które funkcjonują w najbliższej okolicy, - przyjmuje rolę lidera w prowadzeniu projektu dotyczącego założenia stowarzyszenia, - przyjmuje rolę lidera w prowadzeniu projektu dotyczącego akcji wolontariackiej.
8. Media i opinia publiczna	- wyjaśnia, czym jest opinia publiczna, - wymienia rodzaje mass mediów, - wskazuje różnice między mediami komercyjnymi a publicznymi, - objaśnia, czym są fake newsy i bańki informacyjne, - odróżnia fakty od opinii i komentarzy, - podaje negatywne skutki oddziaływania	- określa, do czego służą sondaże, - tłumaczy, czym jest wolność słowa, - wylicza funkcje mediów, - podaje zalety i wady mediów społecznościowych, - wymienia główne zasady etyki dziennikarskiej, - wylicza środki wyrazu reklamy, - wymienia funkcje	- wyjaśnia znaczenie środków masowego przekazu dla wolności słowa, - omawia funkcje sondaży, - opisuje specyfikę mediów jednokierunkowych i interaktywnych, - opowiada o poszczególnych funkcjach mediów, - przedstawia rolę mediów	- przytacza argumenty na poparcie tezy, że wolność słowa i wolne media są fundamentem demokracji, - charakteryzuje misję mediów publicznych, - omawia przykłady pozytywnego i negatywnego wpływu mediów społecznościowych na demokrację, - uzasadnia konieczność przestrzegania zasad	- ocenia, jak często na jego poglądy, decyzje i wybory mają wpływ media społecznościowe, - przygotowuje w ciekawej i wyczerpującej formie prezentację na temat wybranej kampanii społecznej, dokonuje analizy zastosowanych w niej środków, - analizuje wybraną reklamę i wyjaśnia cel zastosowania w niej

	reklam, - opisuje wybraną reklamę.	reklamy, - określa, czym jest kampania społeczna i czym różni się od reklamy, - podaje definicję spotu wyborczego, - wskazuje pozytywne i negatywne skutki rozwoju środków masowego przekazu dla społeczeństwa, - porównuje sposób przedstawienia jednego wydarzenia w artykułach z kilku źródeł i oddziela fakty od opinii, - gromadzi materiały dotyczące wybranej kampanii społecznej, - wskazuje funkcje mediów przejawiające się w stronach internetowych, które odwiedza, - opisuje wybraną reklamę z uwzględnieniem istotnych elementów przekazu.	społecznościowych w demokracji, - podaje przykłady fake newsów i uzasadnia swój wybór, - omawia zasady pracy i postępowania dziennikarzy, - charakteryzuje konstrukcję przekazu reklamowego, - opisuje obszary tematyczne kampanii społecznych.	etyki dziennikarskiej, - wyjaśnia rolę opinii i komentarzy w demokratycznych mediach, - omawia funkcje reklamy i wskazuje przykłady ich realizacji, - bada sposób ukazania jednego wydarzenia w artykułach z kilku źródeł, oddziela fakty od opinii i przedstawia wnioski, - uzasadnia konieczność oddzielania faktów od opinii.	konkretnych elementów.
VI. Sprawy międzynarodowe					
1. Współpraca międzynarodowa	- wyjaśnia, czym są polityka zagraniczna i współpraca międzynarodowa, - rozwija skrót ONZ, - przytacza przykłady	- wskazuje przejawy realizacji przez państwo polityki zagranicznej, - wymienia podstawowe zadania ambasadora i konsula,	- omawia znaczenie współpracy międzynarodowej dla pokoju na świecie, - charakteryzuje rolę ambasadora i konsula w	- określa rolę organizacji międzynarodowych na arenie światowej, - wyjaśnia, jaką rolę odgrywa NATO w polityce obronnej	- analizuje wyniki badań opinii publicznej, formułuje wnioski, określa przyczyny zaobserwowanych zjawisk, wyraża własną

	inicjatyw ONZ, - podaje pełną nazwę NATO, - wymienia przykłady działań NATO, - odczytuje z mapy nazwy państw członkowskich NATO, - odczytuje dane z wykresu prezentującego wyniki badań opinii publicznej.	- wylicza główne cele i działania ONZ, - tłumaczy, czemu służą misje pokojowe ONZ, - określa najważniejsze cele NATO, - przytacza przykłady aktywności Polski w ONZ i NATO, - odszukuje informacje o przypadku zastosowania weta w czasie obrad Rady Bezpieczeństwa ONZ, - ocenia, czy ONZ odgrywa ważną rolę we współczesnym świecie, i uzasadnia swoje zdanie, - znajduje wiadomości o trzech operacjach NATO przeprowadzonych po 2000 r.	polityce zagranicznej, - podaje czas i okoliczności powstania ONZ, - określa, ilu członków liczy ONZ, - wymienia główne organy ONZ, - opisuje genezę NATO, - podaje nazwę głównego organu NATO, - wskazuje na mapie państwa członkowskie NATO z uwzględnieniem kolejnych etapów powiększania się organizacji.	państwa polskiego, - wylicza wybrane ugrupowania międzynarodowe, do których należy Polska, - opracowuje notatkę o trzech operacjach NATO przeprowadzonych po 2000 r. z uwzględnieniem ich celów i uczestników.	opinię na wskazany temat i uzasadnia odpowiedź, - znajduje informacje o protestach przed ambasadami różnych krajów, omawia to zjawisko i przedstawia swoje zdanie na ten temat, - ocenia, jaki wpływ ma prawo weta w Radzie Bezpieczeństwa ONZ na skuteczność działań tego organu, - przygotowuje w ciekawej i wyczerpującej formie prezentację na temat najważniejszych działań Polski w strukturach ONZ i NATO.
2. Unia Europejska	- podaje datę i miejsce utworzenia Unii Europejskiej, - wylicza najważniejsze zadania UE, - odpowiada, czym jest euro, - odczytuje z mapy nazwy państw członkowskich UE.	- wymienia główne przyczyny integracji europejskiej, - wyjaśnia, kim byli ojcowie założyciele zjednoczonej Europy, - na podstawie mapy podaje nazwę państwa, które przystąpiło do UE później niż Polska, - wylicza nazwy głównych organów Unii Europejskiej, - podaje imiona i nazwiska Polaków pełniących ważne funkcje w organach	- omawia główne etapy integracji europejskiej, - opisuje okoliczności powstania Unii Europejskiej, - opowiada o politykach nazywanych ojcami założycielami zjednoczonej Europy, - wskazuje na mapie państwa członkowskie UE, uwzględniając kolejne etapy rozszerzania organizacji, - wymienia podstawowe uprawnienia głównych organów Unii	- wskazuje wady i zalety procesu integracji europejskiej, - podaje nazwy trzech wspólnot europejskich, - omawia uprawnienia głównych organów Unii Europejskiej, - analizuje tekst Deklaracji Schumana i określa, jak zmieniła się sytuacja w Europie od czasów autora, - aktywnie uczestniczy w pracy zespołu rozważającego dwie koncepcje rozwoju Unii	- omawia główne zagadnienia i problemy funkcjonowania UE, - przygotowuje w ciekawej i wyczerpującej formie prezentację dotyczącą przedstawicieli Polski zasiadających w Parlamencie Europejskim, - aktywnie uczestniczy w pracy zespołu rozważającego dwie koncepcje rozwoju Unii Europejskiej, organizuje głosowanie

		unijnych, - odszukuje w Deklaracji Schumana potrzebne informacje, - bierze udział w pracy zespołu rozważającego dwie koncepcje rozwoju Unii Europejskiej, - uczestniczy w przygotowaniu projektu dotyczącego obchodów Dnia Europejskiego.	Europejskiej, - analizuje tekst Deklaracji Schumana, - podaje praktyczne przykłady realizacji celów UE.	Europejskiej, przedstawia trafne argumenty, uzasadnia swoje stanowisko.	i podsumowuje jego wyniki, - przyjmuje rolę lidera w prowadzeniu projektu dotyczącego obchodów Dnia Europejskiego.
3. Polska w Unii Europejskiej	- podaje datę wejścia Polski do UE i określa sposób, w jaki Polacy podjęli decyzję, - wskazuje główne korzyści, które wynikły dla Polski, jej obywateli i polskich firm z przystąpienia do UE, - szuka informacji do broszury o sposobach wykorzystywania funduszy unijnych w swojej gminie lub swoim mieście.	- wylicza podstawowe prawa obywatela UE, - wymienia cztery najważniejsze zasady europejskiego rynku wewnętrznego, - przedstawia podstawowe korzyści związane z obecnością Polski w Unii Europejskiej dla pracowników i osób podróżujących, - określa źródła funduszy unijnych i główne kierunki ich dysponowania, - gromadzi materiały dotyczące brexitu, - bierze udział w dyskusji na temat skutków brexitu.	- omawia przygotowania Polski do przystąpienia do UE, - charakteryzuje poszczególne prawa obywatela UE, - przedstawia znaczenie zasad europejskiego rynku wewnętrznego, - tłumaczy, czym jest i jak działa strefa Schengen, - wylicza cele, na które są w Polsce przeznaczane dotacje unijne, - podaje przykłady wykorzystania przez Polskę funduszy unijnych, - redaguje broszurę o sposobach wykorzystywania funduszy unijnych w swojej gminie lub swoim mieście,	- wskazuje koszty przynależności Polski do UE, - przedstawia negatywne skutki swobodnego przepływu osób, - omawia przeznaczenie poszczególnych rodzajów funduszy unijnych, - aktywnie uczestniczy w dyskusji na temat brexitu i przytacza trafne argumenty.	- ocenia proces integracji Polski z Unią Europejską, - rozważa, jakie mogą być konsekwencje wychodzenia kolejnych krajów z UE, - przygotowuje w ciekawej i wyczerpującej formie prezentację na temat inicjatyw unijnych skierowanych do młodych ludzi.

			- analizuje materiały dotyczące brexitu.		
4. Problemy współczesnego świata	- wyjaśnia, czym jest globalizacja, - przytacza przykłady globalizacji z codziennego życia, - podaje przykłady pomocy dla krajów rozwijających się, - tłumaczy, czym jest zjawisko ocieplania klimatu, - podaje główne różnice między sytuacją w krajach Północy i Południa.	- wylicza główne skutki globalizacji, - określa, z czego wynika podział na kraje rozwinięte i rozwijające się, - wskazuje główny kierunek migracji, - wylicza główne zagrożenia i wyzwania XXI w., - bierze udział w dyskusji o wyzwaniach związanych z migracją, - opracowuje notatkę o wybranej polskiej organizacji pozarządowej, która pomaga mieszkańcom państw rozwijających się, - przygotowuje plakat przestrzegający przed skutkami zmian klimatu, - uczestniczy w pracach nad prezentacją na temat najbardziej zagrożonych państw świata, - bierze udział w dyskusji dotyczącej wpływu światowych problemów na niego i jego rówieśników.	- charakteryzuje zjawiska globalizacji i amerykańskiej kultury, - tłumaczy, czym jest konsumpcjonizm, - tłumaczy, na czym polegają pomoc rozwojowa i pomoc humanitarna, - charakteryzuje zmiany klimatu i określa ich skutki.	- omawia pozytywne i negatywne skutki globalizacji w różnych dziedzinach, - przedstawia sytuację krajów rozwiniętych i rozwijających się, - uzasadnia konieczność udzielania pomocy humanitarnej, - wyjaśnia, czym jest grupa G7, - omawia problemy związane z migracją, - omawia główne zagrożenia i wyzwania XXI w.	- proponuje, w jaki sposób młodzi ludzie mogą dbać o środowisko, - wyjaśnia, czym jest Młodzieżowy Strajk Klimatyczny, - przedstawia sylwetkę Greta Thunberg, - aktywnie uczestniczy w dyskusji o wyzwaniach związanych z migracją, przytacza trafne argumenty, proponuje sposoby rozwiązania problemu, - znajduje informacje o inicjatywach na rzecz osób potrzebujących z krajów Południa, w które mogą się zaangażować młodzi ludzie, - opracowuje reportaż dotyczący zmian klimatu, - przygotowuje w ciekawej i wyczerpującej formie prezentację na temat najbardziej zagrożonych państw świata, - aktywnie uczestniczy w dyskusji na temat wpływu światowych problemów na niego i jego rówieśników oraz

					przytacza trafne argumenty.
5. Konflikty zbrojne na świecie	- podaje główne przyczyny konfliktów zbrojnych, - wyjaśnia, czym jest ludobójstwo, - przytacza przykłady działań terrorystycznych, - odczytuje z mapy informacje o wybranych współczesnych konfliktach na świecie, - odczytuje wyniki badań opinii publicznej dotyczących zagrożenia terroryzmem w Polsce.	- tłumaczy, na czym polega terroryzm, - wymienia skutki terroryzmu, - określa skutki konfliktów, - odszukuje informacje na temat cyberterroryzmu, - znajduje w internecie wiadomości o zbrodniach ludobójstwa popełnionych w XX w., - bierze udział w pracy zespołu mającej na celu zaproponowanie sposobu zakończenia jednego ze współczesnych konfliktów zbrojnych.	- omawia przyczyny i rodzaje konfliktów, - przedstawia źródła i rodzaje terroryzmu, - na podstawie mapy charakteryzuje wybrane współczesne konflikty na świecie, - analizuje wyniki badań opinii publicznej dotyczących zagrożenia terroryzmem w Polsce i ocenia, jak poglądy Polaków na ten problem kształtują się obecnie, - omawia zagrożenia wynikające z cyberterroryzmu dla współczesnych państw i społeczeństw, - aktywnie uczestniczy w pracy zespołu mającej na celu zaproponowanie sposobu zakończenia jednego ze współczesnych konfliktów zbrojnych.	- wyjaśnia, dlaczego walka ze współczesnym terroryzmem jest trudna, - redaguje notatkę na temat zamachów terrorystycznych przeprowadzonych w Europie w XXI w. - aktywnie uczestniczy w pracy zespołu mającej na celu zaproponowanie sposobu zakończenia jednego ze współczesnych konfliktów zbrojnych, przedstawia trafne argumenty.	- opowiada o zamachu na World Trade Center, - przygotowuje prezentację dotyczącą konfliktu na Ukrainie, - aktywnie uczestniczy w pracy zespołu mającej na celu zaproponowanie sposobu zakończenia jednego ze współczesnych konfliktów zbrojnych, podaje konkretne propozycje i przedstawia trafne argumenty.

Każdy uczeń zobowiązany jest prowadzić zeszyt i wykonywać w nim ćwiczenia na bieżąco.
Uczeń wykonuje pracę długoterminową w grupie, w ramach działania metodą projektową.

Wychowanie fizyczne

Klasa VIII

- Kontrolujemy i oceniamy następujące obszary aktywności ucznia:
 1. Postawę ucznia i jego kompetencje społeczne;
 2. Systematyczny udział i aktywność w trakcie zajęć;
 3. Sprawność fizyczną (I i II semestr)
 - Szybkość (bieg w miejscu przez 10 sek.)
 - Skoczność (skok w dal obunóż)
 - Siła ramion (zwis na drążku)
 - Gibkość (skłon w przód)
 - Siła mm. brzucha (deska na przedramionach)
 - Wytrzymałość (test Coopera połączony z pomiarem tętna)
 4. Umiejętności ruchowe:
 - I semestr:
 - Gimnastyka:
 - Stanie na głowie.
 - Lekkoatletyka:
 - Bieg średni – 600m.
 - Inne:
 - Beep test
 - Prowadzenie lekcji (w zespołach 3 osobowych)
 - II semestr:
 - Gimnastyka:
 - Skok tygrysi.
 - Równoważnia.
 - Piłka koszykowa:
 - Rzuty z różnych miejsc (5 rzutów)
 - Inne:
 - Sędziowanie w wybranej dyscyplinie sportu.
 5. Wiadomości:

- Uczeń zna tematykę związaną z edukacją zdrowotną (I i II semestr):
 - Jesteśmy EKO. Wspieramy przyrodę. Wymień organizacje charytatywne, które wspierają ekologię.
 - Tygodniowa dieta dla osób w różnym wieku i o różnym stopniu aktywności fizycznej, zaplanuj konkretny jadłospis
 - Opracowujemy własny program aktywności fizycznej. Minimum 3 formy/konkretne ćwiczenia, tyg. plan treningu.
 - Omawiamy sposoby radzenia sobie z nałogami. Wskazujemy placówki, które mogą udzielić pomocy. Potrafimy rozpoznać osoby, które są uzależnione

PRZEDMIOTOWE ZASADY OCENIANIA Z RELIGII W KL. 4 - 8

Ocenie podlegają:

1. Ilość i jakość prezentowanych wiadomości,
2. Pisemne prace kontrolne na danym poziomie edukacyjnym (szczególnie w klasach 4 – 8).
3. Odpowiedzi ustne,
4. Wypowiedzi w trakcie lekcji,
5. Zadania domowe,
6. Znajomość zagadnień podstawowych prawd wiary,
7. Zadania wykonane w kartach pracy lub zeszycie,
8. Umiejętność korzystania z Pisma Świętego i inne umiejętności wymagane na danym poziomie edukacyjnym (modlitwa, pieśń itp.),
9. Inne możliwości wskazujące na potrzebę wartościowania – pilność i sumienność itp.

Ocena CELUJĄCA

- Uczeń opanował wymagania w 100%-95% określonych programem nauczania religii na danym poziomie edukacyjnym w danym roku szkolnym,
- Zna podstawy katechizmu w zależności od poziomu edukacyjnego,
- Samodzielnie posługuje się wiedzą dla celów teoretycznych i praktycznych.
- Angażuje się w zajęcia pozalekcyjne (Schola, posługa ministrancka, działalność we wspólnotach parafialnych, czytanie lub śpiew w czasie Mszy św. i nabożeństw itp.), wykonuje gazetki dydaktyczne, montaż sceniczne np. Jasełka – działania w ramach zadań dodatkowych,
- Uczestniczy konkursach szkolnych i międzyszkolnych,
- Prowadzi zeszyt lub karty pracy systematycznie,
- Zadania pisemne wykonywane są na wysokim poziomie merytorycznym,
- Uczeń wyróżnia się aktywnością na lekcji, wzorcowo pracuje w zespole,
- Inne możliwości indywidualne ucznia promujące ocenę celującą np. wiedza religijna ponad program nauczania religii na danym poziomie edukacyjnym.

Ocena BARDZO DOBRA

- Uczeń opanował wymagania z wiadomości i umiejętności w 94% - 85% , które są określone programem nauczania religii na danym poziomie edukacyjnym w danym roku szkolnym,
- Umiejętnie wykorzystuje wiadomości w teorii i praktyce,
- Przyswoił wiadomości katechizmowe w zależności od poziomu edukacyjnego,
- Aktywnie uczestniczy w zajęciach i niektórych konkursach szkolnych,
- Wzorowo prowadzi zeszyt lub karty pracy,
- Samodzielnie wykonuje zadania na lekcji na bardzo dobrym poziomie,
- Zna podstawowe zagadnienia z Pisma Świętego,
- Odrabia prace domowe na wysokim poziomie.

Ocena DOBRA

- Uczeń opanował wymagania z wiedzy i umiejętności w 84%- 70% określone programem nauczania religii na danym poziomie edukacyjnym w danym roku szkolnym,
- Zna podstawy katechizmu w zależności od poziomu edukacyjnego,
- Definiuje pojęcia, potrafi opowiadać wydarzenia opisane w Piśmie Świętym i związane z rokiem liturgicznym w zależności od poziomu edukacyjnego na danym poziomie edukacyjnym,
- Prowadzi zeszyt lub karty pracy w sposób prawidłowy,
- Zadania wykonuje na poziomie dobrym,
- Uczeń zgłasza się na lekcjach, pracuje w grupie, poprawnie posługuje się terminologią z zakresu religii.
- spełnia wymagania określone przy ocenie dobrej i wykazuje się dodatkowymi wiadomościami i umiejętnościami poniżej wymagań na ocenę bardzo dobrą.

Ocena DOSTATECZNA

- Uczeń posiada wiedzę i umiejętności w 69%-50% określonych w programie nauczania religii na danym poziomie edukacyjnym w danym roku szkolnym na poziomie podstawowym,
- Zna podstawowe prawdy wiary w zależności od poziomu edukacyjnego,
- Dość poprawnie rozumie podstawowe uogólnienia oraz wyjaśnia ważniejsze zjawiska obowiązujące na danym poziomie edukacyjnym z pomocą nauczyciela,
- Uczeń nie przejawia własnej aktywności na lekcjach,
- Nie prowadzi systematycznie zeszytu,

- Na słabym poziomie wykonuje zadania.
- spełnia wymagania określone przy ocenie dobrej i wykazuje się dodatkowymi wiadomościami i umiejętnościami poniżej wymagań na ocenę dobrą.

Ocena DOPUSZCZAJĄCA

- Uczeń opanował wiadomości na poziomie 49% - 35% , które są przedstawione na poziomie podstawowym w programie nauczania religii na danym poziomie edukacyjnym w danym roku szkolnym,
- Słabo potrafi wykazać się wiedzą religijną nawet przy pomocy nauczyciela,
- Cechuje się brakiem podstawowej umiejętności wyjaśniania podstawowych zjawisk na danym poziomie edukacyjnym,
- Zeszyt lub karty pracy prowadzi niesystematycznie i nieestetycznie,
- Wykonuje zadania na słabym poziomie na danym poziomie edukacyjnym.
- spełnia wymagania określone przy ocenie dobrej i wykazuje się dodatkowymi wiadomościami i umiejętnościami poniżej wymagań na ocenę dostateczną.

Ocena NIEDOSTATECZNA

- Uczeń nie opanował wymagań (powyżej 34%) w zakresie oceny dopuszczającej,
- Nie wykazuje woli poprawy oceny.

USTALENIA KOŃCOWE

1. Oceny są jawne dla ucznia i rodziców (opiekunów prawnych),
2. Każdy uczeń ma prawo do poprawy ocen częściowych według zasad ustalonych przez nauczyciela,
3. Uczeń powinien każde nieprzygotowanie zgłosić przed lekcją (dopuszczalna ilość – dwa razy w semestrze),
4. Aktywność na lekcji, np. częste zgłaszanie się, udzielanie poprawnych wypowiedzi, aktywna praca w grupach i indywidualna może być oceniana oceną częściową bardzo dobrą i celującą (trzy plusy – ocena bardzo dobra, dwa plusy – ocena dobra, stawiana na życzenie ucznia),
5. Uczeń zapoznawany jest z przedmiotowymi zasadami oceniania na początku roku szkolnego przez nauczyciela,
6. Nauczyciel bierze pod uwagę zalecenia poradni psychologiczno – pedagogicznej przy ocenianiu wiedzy i umiejętności ucznia.

Oceny wyrażone w stopniach dzielą się na:

- częściowe zgodnie ze skalą zamieszczoną w PZO i zapisem w Statucie Szkoły określają poziom opanowania wiadomości i umiejętności ucznia ze zrealizowanej części materiału programowego na danym poziomie edukacyjnym, czyli w danej

klasie,

- oceny kształtujące: uczeń otrzymuje informację zwrotną od nauczyciela,
- oceny podsumowujące: półroczne i końcowa (roczna) stanowią wyznacznik umiejętności i wiedzy przedmiotowej ucznia, wynikają z ocen cząstkowych zdobytych w danym semestrze.

EDUKACJA DLA BEZPIECZEŃSTWA klasa VIII – wymagania edukacyjne na poszczególne oceny

ROZDZIAŁ I. BEZPIECZEŃSTWO PAŃSTWA				
Ocena dopuszczająca	Ocena dostateczna	Ocena dobra	Ocena bardzo dobra	Ocena celująca
- definiuje bezpieczeństwo - wymienia rodzaje bezpieczeństwa -wymienia wybrane zagrożenia dla bezpieczeństwa we współczesnym świecie	-wymienia rodzaje i dziedziny bezpieczeństwa państwa	- wymienia podmioty odpowiadające za bezpieczeństwo kraju i jego obywateli -opisuje geopolityczne położenie Polski -wymienia przykłady polskiej aktywności na rzecz zachowania bezpieczeństwa (w ONZ, OBWE, NATO)	-definiuje pojęcia ochrony i obrony narodowej -omawia historyczną ewolucję modelu bezpieczeństwa Polski –omawia wybrane aspekty tego położenia dla bezpieczeństwa narodowego	–opisuje rolę organizacji międzynarodowych w zapewnieniu bezpieczeństwa Polski
ROZDZIAŁ II. POSTĘPOWANIE W SYTUACJACH ZAGROŻEŃ				
Ocena dopuszczająca	Ocena dostateczna	Ocena dobra	Ocena bardzo dobra	Ocena celująca
–wymienia przykłady nadzwyczajnych zagrożeń	–wymienia numery alarmowe w Polsce i przypisuje je odpowiednim służbom poszczególnym podmiotom ratowniczym	–wymienia podmioty działające na rzecz zwalczania skutków zagrożeń i tworzące system ratownictwa w Polsce	–dokonuje podziału zagrożeń ze względu na źródło ich pochodzenia	–omawia sposoby przeciwdziałania zagrożeniom

	przypisuje odpowiednie zadania			
–wymienia środki alarmowe podstawowe i zastępcze –rozdziela sygnały alarmowe	–wymienia rodzaje komunikatów ostrzegawczych	–opisuje sposób zachowania się ludności po ogłoszeniu alarmu lub wydaniu komunikatu ostrzegawczego	–omawia sposób ogłaszania i odwołania alarmów	–charakteryzuje działanie i zadania systemu wykrywania skażeń i alarmowania

Strona 1 z 6

		wymienia sposoby przeciwdziałania panice		
–wyjaśnia termin „ewakuacja” i omawia jej znaczenie	–rozdziela rodzaje i stopnie ewakuacji –opisuje sposób zachowania się podczas ewakuacji z budynku –rozpoznaje znaki ewakuacyjne i informacyjne –zna szkolną instrukcję ewakuacji	–omawia zasady ewakuacji ludności i zwierząt z terenów zagrożonych	–opisuje sposób zaopatrywania w wodę i żywność podczas ewakuacji uzasadnia znaczenie przeciwdziałania panice i podporządkowania się poleceniom służb ratowniczych	
–wymienia główne przyczyny pożarów –opisuje zasady postępowania po dostrzeżeniu pożaru	–wyjaśnia, jak gasić zarzewie ognia i odzież płonącą na człowieku	–rozpoznaje znaki ochrony przeciwpożarowej	–omawia przeznaczenie podręcznego sprzętu gaśniczego i jego	–opisuje sposób obsługi gaśnic i hydrantu wewnętrznego

			rozmieszczenie np. w szkole	
–wymienia główne przyczyny powodzi –wyjaśnia, jak należy się zachowywać w czasie powodzi	–opisuje zasady postępowania po opadnięciu wód powodziowych	- planuje niezbędne zapasy, które powinien zgromadzić dla swojej rodziny, aby przetrwać kilka dni w sytuacji kryzysowej	–uzasadnia bezwzględny nakaz stosowania się do poleceń służb ratowniczych i sanitarnych w czasie powodzi	–wymienia zadania państwa w zakresie ochrony przeciwpowodziowej
–wymienia pogodowe zagrożenia dla bezpieczeństwa człowieka	–omawia sposoby ochrony przed niszczącymi skutkami upałów, wichury i gwałtownych burz	–opisuje praktyczne sposoby przeciwdziałania zagrożeniom podczas intensywnych opadów śniegu oraz ekstremalnie niskich temperatur		
–wymienia główne przyczyny wypadków komunikacyjnych	–omawia podstawowe zasady postępowania ratownika w miejscu zdarzenia (wypadek komunikacyjny)	–omawia sposoby zapewnienia bezpieczeństwa poszkodowanym,	–opisuje zagrożenia towarzyszące tym wypadkom	opisuje zasady kodowania informacji na tablicach ADR

–wymienia czynności, które należy wykonać, aby ocenić sytuację na miejscu zdarzenia, i stosuje tę wiedzę w praktyce		ratownikowi, osobom postronnym i w miejscu zdarzenia –opisuje zasady zachowania się po uwolnieniu substancji toksycznych		
	–opisuje zasady zachowania się na wypadek: ▪ strzelaniny ▪ znalezienia się w sytuacji zakładniczej ▪ ataku bombowego ▪ ataku gazowego ▪ otrzymania podejrzanej przesyłki	–rozumie konieczność powiadamiania służb porządkowych (policji, straży miejskiej) o podejrzenie zachowujących się osobach lub podejrzanych przedmiotach zauważonych w miejscach publicznych	–omawia genezę i formy współczesnych aktów terroru –	
ROZDZIAŁ III. PODSTAWY PIERWSZEJ POMOCY				
Ocena dopuszczająca	Ocena dostateczna		Ocena dobra	Ocena bardzo dobra
–wyjaśnia termin „pierwsza pomoc” –określa prawny i moralny obowiązek niesienia pomocy poszkodowanym	–wyjaśnia pojęcie „stan nagłego zagrożenia zdrowotnego”	–wyjaśnia znaczenie czasu podczas udzielania pierwszej pomocy	–opisuje przyczyny i okoliczności prowadzące do szybkiego pogorszenia stanu zdrowia lub zagrożenia życia	–wyjaśnia rolę układów: krążenia, nerwowego, oddechowego w utrzymaniu podstawowych funkcji życiowych

–podaje numery alarmowe	–wymienia czynności, które na miejscu zdarzenia należy podjąć w trosce o bezpieczeństwo: świadka, ratownika,	–demonstruje bezpieczny sposób zdejmowania rękawiczek jednorazowych –poprawnie konstruuje komunikat wzywający pomoc fachową	–opisuje wybrane sposoby transportu osób przytomnych i nieprzytomnych	–podaje przykład aplikacji na telefon pomocnej w udzielaniu pierwszej pomocy
-------------------------	--	--	---	--

Strona 3 z 6

	poszkodowanych, miejsca zdarzenia i pozostałych osób –wskazuje sposób zabezpieczenia się ratownika w kontakcie z poszkodowanym			
--	---	--	--	--

–wyjaśnia pojęcie „nagle zatrzymanie krążenia” –opisuje ogniwa łańcucha przeżycia –ocenia bezpieczeństwo miejsca wypadku	–ocenia stan świadomości poszkodowanego –wymienia objawy utraty przytomności –ocenia stan poszkodowanego wg schematu ABC	–udrażnia drogi oddechowe (rękoczynem czoło–zuchwa) –sprawdza, czy poszkodowany oddycha –zapewnia poszkodowanemu ochronę termiczną –umiejętnie stosuje folię NRC –wymienia główne przyczyny omdlenia –charakteryzuje objawy zwiastujące omdlenie –udziela pierwszej pomocy w przypadku omdlenia	–układa poszkodowanego nieprzytomnego, ale oddychającego, w pozycji bezpiecznej	–wyjaśnia mechanizm niedrożności dróg oddechowych u osoby nieprzytomnej –wyjaśnia, kiedy można zastosować odwrócony schemat CAB
–definiuje pojęcie „resuscytacja krążeniowo oddechowa”	–stosuje środki ochrony osobistej podczas wykonywania RKO	–opisuje znaczenie RKO w akcji ratowniczej –wykonuje pełen cykl RKO na manekinie dorosłego i niemowlęcia (samodzielnie i w parze)	–omawia algorytm ratowniczy RKO u dorosłych i dzieci –wymienia warunki i czynniki zapewniające realizację RKO na wysokim poziomie skuteczności	–opisuje działanie i obsługę automatycznego defibrylatora zewnętrznego –przedstawia zalety zastosowania AED w akcji ratowniczej
–wyciąga przedmioty wchodzące w skład	–omawia przeznaczenie i		–opisuje zasady doboru i przechowywania	

apteczki pierwszej pomocy: ▪ samochodowej ▪ turystycznej domowej	podstawowe typy apteczek pierwszej pomocy		składników apteczki pierwszej pomocy proponuje improvizowane środki opatrunkowe, zależnie od rodzaju zranienia	
–wyjaśnia pojęcia: rana, krwotok, opatrunek uciskowy, opatrunek osłaniający	–wykonuje w obrębie kończyny opatrunki uciskowe i osłaniające –wymienia rodzaje krwotoków i charakteryzuje je –stosuje rękawiczki ochronne podczas opatrywania ran	–bezpiecznie zdejmuje rękawiczki ochronne –demonstruje sposób tamowania krwotoku z nosa	–wykonuje opatrunek zależnie od miejsca zranienia (inne niż kończyna)	
–wyjaśnia pojęcia: złamanie, zwichnięcie, skręcenie	–zna i stosuje zasady doraźnego unieruchomienia kości i stawów –zakłada temblak	–opisuje najczęstsze okoliczności urazów kręgosłupa	–omawia pryncypialne zasady postępowania w przypadku podejrzenia urazów kręgosłupa	podaje przykłady zapobiegania urazom w domu, w pracy, podczas rekreacji i w sporcie

–wyjaśnia pojęcia: oparzenie, udar słoneczny, udar cieplny, odmrożenie, wychłodzenie	–demonstruje sposób schładzania oparzonej kończyny	–omawia zasady postępowania ratowniczego w przypadkach: ▪ oparzeń termicznych ▪ oparzeń środkami chemicznymi ▪ wychłodzenia organizmu i odmrożeń	–proponuje skuteczne sposoby zapobiegania oparzeniom, ze szczególnym uwzględnieniem środowiska domowego i małych dzieci	
–omawia objawy oraz sposób udzielania pierwszej pomocy w przypadkach:	–omawia objawy oraz sposób udzielania pierwszej pomocy w przypadkach:	–omawia objawy oraz sposób udzielania pierwszej pomocy w przypadkach: ▪ zadławienia	–omawia objawy oraz sposób udzielania pierwszej pomocy w przypadkach:	- omawia sposoby zapewnienia bezpieczeństwa ratownika

–zatrucia –tonięcia –porażenia prądem	–zawału serca –udar mózgu –napadu padaczkowego –ciała obcego w oku	▪ omawia schemat postępowania w przypadku zadławienia	-ukąszenia, użądlenia - wykonuje na manekinie rękocyny ratunkowe w przypadku zadławienia - wymienia przykłady działań zapobiegających zadławieniu u małych dzieci	w wymienionych wypadkach
---	---	---	--	-----------------------------

–definiuje zdrowie	–wymienia czynniki mające wpływ na zdrowie i różnicuje je na takie, które są niezależne od człowieka, i takie, na które ma on całkowity wpływ	–wyjaśnia zależności między zdrowiem fizycznym, psychicznym, emocjonalnym a społecznym –wymienia zachowania prozdrowotne –wymienia zachowania szkodliwe dla zdrowia (ryzykowne) i wskazuje te, które szczególnie często występują wśród nastolatków –opisuje przewidywane skutki zachowań korzystnych i niekorzystnych dla zdrowia, zarówno te krótko-, jak i długofalowe	–określa rzetelne źródła informacji o zdrowiu oraz świadczeniach i usługach medycznych –oraz inne, istotne działania, sprzyjające jego prawidłowemu funkcjonowaniu w środowisku przyrodniczym i społecznym	–wymienia wyznaczniki stanu ludzkiego organizmu i opisuj sposoby ich kontrolowania –analizuje i ocenia własne zachowania i możliwości związane ze zdrowiem proponuje indywidualny plan żywieniowy, treningowy, program aktywnego wypoczynku
–wymienia główne choroby cywilizacyjne	–wymienia główne przyczyny chorób cywilizacyjnych	–wyjaśnia wpływ stresu na zdrowie –omawia objawy depresji, anoreksji i uzależnień behawioralnych	–proponuje zestaw działań łagodzących skutki stresu	–proponuje sposoby zapobiegania chorobom cywilizacyjnym

Wymagania przedmiotowe – etyka

Uczeń na ocenę celującą :

- swobodnie porusza się w świecie wartości , potrafi je nazwać i podać przykłady
- wie , czym jest etyka i jakie miejsce zajmuje w świecie nauki
- przedstawia własne stanowisko wobec wybranych kwestii etycznych
- rozumie pojęcie moralności i norm moralnych i potrafi podać przykłady tych norm
- rozróżnia dobro od zła , dobro moralne (pozamoralne) od zła moralnego(po zamoralnego)
- zna i stosuje pojęcia niezbędne do opisu przeżyć i działań moralnych
- objaśnia , czym jest tolerancja , dobro wspólne, praworządność
- podaje przykłady postaw obywatelskich i patriotycznych
- rozpoznaje i nazywa wybrane emocje i uczucia
- nazywa cechy osobowości człowieka , wady i zalety
- okazuje szacunek innym osobom , szanuje przyrodę i zwierzęta
- ocenia bohaterów literackich
- buduje swoje wypowiedzi ustne i pisemne poprawne pod względem stylistycznym i językowym
- zawsze jest przygotowany do lekcji , odrabia zadania domowe
- zawsze jest aktywny na lekcjach , zabiera głos w dyskusji
- jest koleżeński , pracuje w grupie
- z większości sprawdzianów otrzymuje szóstkę lub piątkę
- wykonuje zadania dodatkowe lub z własnej inicjatywy przygotowuje prezentacje , referaty itp...

Uczeń na ocenę bardzo dobrą :

- rozpoznaje wartości , potrafi je nazwać i podać przykłady
- objaśnia , czym jest etyka

- potrafi przedstawić własne stanowisko , podać argumenty
- wie , co to są normy moralne , podaje przykłady norm
- rozróżnia emocje i uczucia
- rozróżnia dobro od zła
- posługuje się pojęciami z dziedziny etyki
- objaśnia , czym jest tolerancja , dobro wspólne, praworządność
- podaje przykłady postaw obywatelskich i patriotycznych
- rozpoznaje i nazywa wybrane emocje i uczucia
- rozróżnia wady i zalety
- okazuje szacunek innym osobom , szanuje przyrodę i zwierzęta
- ocenia bohaterów literackich
- w wypowiedziach ustnych i pisemnych posługuje się poprawnym językiem
- jest aktywny na lekcjach , zabiera głos w dyskusji
- zazwyczaj jest przygotowany do lekcji, odrabia zadania domowe
- pracuje w grupie
- z większości sprawdzianów otrzymuje piątki

Uczeń na ocenę dobrą :

- rozróżnia wartości i z pomocą nauczyciela potrafi podać przykłady
- posiada niewielkie braki w dziedzinie pojęć etycznych
- rozumie pojęcie moralności i norm moralnych , z pomocą nauczyciela podaje przykłady
- wie , co to są postawy obywatelskie i patriotyczne
- rozumie pojęcia tolerancji , uczciwości , dobra wspólnego , praworządności
- zazwyczaj potrafi przedstawić własne stanowisko
- rozróżnia dobro od zła
- nazywa wady i zalety
- okazuje szacunek innym osobom , szanuje przyrodę i zwierzęta
- zazwyczaj stara się uczestniczyć w lekcji

- potrafi zbudować poprawną wypowiedź na zadany temat
- jest koleżeński , pracuje w grupie
- zazwyczaj odrabia zadania domowe
- z większości sprawdzianów otrzymuje czwórki

Uczeń na ocenę dostateczną:

- opanował najważniejsze pojęcia etyczne i potrafi rozwiązać proste zadania
- rozumie , co to są normy moralne i z pomocą nauczyciela potrafi podać przykłady
- potrafi rozróżniać emocje i uczucia
- rozróżnia dobro od zła
- jest tolerancyjny
- ma problemy z zajęciem własnego stanowiska , w omawianych kwestiach często zachowuje bierną postawę
- buduje proste wypowiedzi
- rzadko bierze udział w dyskusji na lekcjach
- nie zawsze jest przygotowany do lekcji , zdarza mu się nie odrobić zadania domowego
- z większości sprawdzianów otrzymuje trójki

Uczeń na ocenę dopuszczającą :

- słabo opanował zagadnienia objęte podstawą programową
- ma problemy z posługiwaniem się pojęciami etycznymi
- słabo rozróżnia wartości i normy moralne
- wykazuje małą aktywność na lekcjach ,nie zabiera głosu w dyskusji
- buduje wypowiedzi z pomocą nauczyciela
- niechętnie odpowiada na zadane pytania
- potrzebuje pomocy nauczyciela w wykonaniu większości zadań
- problem sprawia mu zajęcie własnego stanowiska w danej kwestii
- nie pracuje systematycznie
- często nie odrabia zadań domowych

- z większości sprawdzianów otrzymuje dwójki

Uczeń na ocenę niedostateczną :

- nie opanował zagadnień związanych z podstawą programową
- nie posługuje się pojęciami etycznymi
- nie potrafi wykonać prostych zadań na lekcji
- nie uczestniczy w dyskusji na lekcji
- nie potrafi zająć własnego stanowiska
- nie pracuje w grupie
- nie przygotowuje się do zajęć
- nie odrabia zadań domowych
- z większości prac otrzymał jedynki

WYMAGANIA EDUKACYJNE I KRYTERIA OCEN Z MATEMATYKI - KLASA 8

- Wymagania na **ocenę dopuszczającą** - uczeń opanował treści i umiejętności określone w kolumnie A
- Wymagania na **ocenę dostateczną** - uczeń opanował treści i umiejętności określone w kolumnie A i B
- Wymagania na **ocenę dobrą** - uczeń opanował treści i umiejętności określone w kolumnie A, B i C
- Wymagania na **ocenę bardzo dobrą** - uczeń opanował treści i umiejętności określone w kolumnie A, B, C i D
- Wymagania na **ocenę celującą** - uczeń opanował treści i umiejętności określone w kolumnie A, B, C, D i E

Umiejętności nieuwzględnione w nowej podstawie programowej zaznaczono szarym paskiem.

DZIAŁ	WYMAGANIA NA OCENĘ DOPUSZCZAJĄCĄ (A)	WYMAGANIA NA OCENĘ DOSTATECZNĄ (B)	WYMAGANIA NA OCENĘ DOBRĄ (C)	WYMAGANIA NA OCENĘ BARDZO DOBRĄ (D)	WYMAGANIA NA OCENĘ CELUJĄCĄ (E)
Liczby i działania	Uczeń: • zna znaki używane do zapisu liczb w systemie rzymskim • umie zapisać i odczytać liczby naturalne dodatnie w systemie rzymskim (w zakresie do 3000) • zna cechy podzielności przez 2, 3, 4, 5, 9, 10, 100 • zna pojęcia liczby pierwszej i liczby złożonej • zna pojęcie dzielnika liczby naturalnej • zna pojęcie wielokrotności liczby naturalnej • rozpoznaje liczby podzielne przez 2, 3, 4, 5, 9, 10, 100 • rozpoznaje liczby pierwsze i liczby złożone • rozkłada liczby na czynniki pierwsze • znajduje NWD i NWW	Uczeń: • zna zasady zapisu liczb w systemie rzymskim • umie zapisać i odczytać liczby naturalne dodatnie w systemie rzymskim (w zakresie do 3000) • rozkłada liczby na czynniki pierwsze • znajduje NWD i NWW dwóch liczb naturalnych • oblicza dzielną (lub dzielnik), mając dane iloraz, dzielnik (lub dzielną) oraz resztę z dzielenia • umie podać liczbę przeciwną do danej oraz odwrotność danej liczby • umie podać rozwinięcie dziesiętne ułamka zwykłego • umie odczytać współrzędną punktu na osi liczbowej oraz zaznaczyć liczbę na osi	Uczeń: • umie oszacować wartość wyrażenia zawierającego pierwiastki • umie oszacować wynik działania • stosuje w obliczeniach notację wykładniczą • umie oszacować wartość wyrażenia zawierającego pierwiastki • umie obliczyć wartość wyrażenia zawierającego pierwiastki i potęgi • umie zapisać i odczytać w systemie rzymskim liczby większe od 4000 • znajduje resztę z dzielenia sumy, różnicy, iloczynu liczb • znajduje NWD i NWW liczb naturalnych przedstawionych w postaci iloczynu potęg liczb pierwszych	Uczeń: • umie zapisać i odczytać w systemie rzymskim liczby większe od 4000 • znajduje resztę z dzielenia sumy, różnicy, iloczynu liczb • znajduje NWD i NWW liczb naturalnych przedstawionych w postaci iloczynu potęg liczb pierwszych • umie porównywać i porządkować liczby przedstawione w różny sposób • umie wykonać działania łączne na liczbach • umie porównać liczby przedstawione na różne sposoby • umie rozwiązać zadania tekstowe dotyczące różnych sposobów zapisywania liczb • umie rozwiązać zadania	Uczeń: • umie rozwiązać nietypowe zadania tekstowe związane z dzieleniem z resztą.

	dwóch liczb naturalnych • zna pojęcia: liczby naturalnej, liczby całkowitej, liczby wymiernej • zna pojęcia: liczby przeciwnej do danej oraz odwrotności danej liczby • umie podać liczbę przeciwną do danej oraz odwrotność danej liczby • umie podać rozwinięcie dziesiętne ułamka zwykłego • umie odczytać współrzędną punktu na osi liczbowej oraz zaznaczyć liczbę na osi liczbowej • zna pojęcie potęgi o wykładniku: naturalnym • zna pojęcie pierwiastka arytmetycznego II stopnia z liczby nieujemnej i III stopnia z dowolnej liczby • zna pojęcie notacji wykładniczej • umie obliczyć potęgę o wykładniku: naturalnym • umie obliczyć pierwiastek arytmetyczny II i III stopnia z liczb, które są odpowiednio kwadratami lub sześciانami liczb wymiernych • umie porównywać oraz porządkować liczby przedstawione w różny sposób • zna algorytmy działań na ułamkach • zna reguły dotyczące kolejności wykonywania	liczbowej • rozumie potrzebę stosowania notacji wykładniczej w praktyce • umie zapisać liczbę w notacji wykładniczej • umie oszacować wartość wyrażenia zawierającego pierwiastki • umie porównywać oraz porządkować liczby przedstawione w różny sposób • zna zasadę zamiany jednostek • umie zamieniać jednostki • umie wykonać działania łączne na liczbach • umie rozwiązać zadania tekstowe związane z działaniami na liczbach • umie zaokrąglić liczby do podanego rzędu • umie zapisać w postaci jednej potęgi iloczyny i ilorazy potęg o takich samych podstawach • umie zapisać w postaci jednej potęgi iloczyny i ilorazy potęg o takich samych wykładnikach • umie zapisać w postaci jednej potęgi potęgę potęgi o wykładniku naturalnym • stosuje w obliczeniach notację wykładniczą • umie wyłączyć czynnik przed znak pierwiastka	• umie rozwiązać nietypowe zadania tekstowe związane z dzieleniem z resztą • umie odczytać współrzędne punktów na osi liczbowej i zaznaczyć liczbę na osi liczbowej • umie porównywać i porządkować liczby przedstawione w różny sposób • umie zapisać liczbę w notacji wykładniczej • umie wykonać działania łączne na liczbach • umie porównać liczby przedstawione na różne sposoby • umie rozwiązać zadania tekstowe dotyczące różnych sposobów zapisywania liczb • umie rozwiązać zadania tekstowe związane z działaniami na liczbach • umie oszacować wartość wyrażenia zawierającego pierwiastki • umie wyłączyć czynnik przed znak pierwiastka • umie włączyć czynnik pod znak pierwiastka • umie usunąć niewymierność z mianownika, korzystając z własności pierwiastków.	tekstowe związane z działaniami na liczbach • umie oszacować wartość wyrażenia zawierającego pierwiastki • umie włączyć czynnik pod znak pierwiastka.	
--	---	---	---	---	--

	działań • umie zamieniać jednostki • umie wykonać działania łączne na liczbach • umie oszacować wynik działania • umie zaokrąglić liczby do podanego rzędu • zna własności działań na potęgach i pierwiastkach • umie zapisać w postaci jednej potęgi iloczynu i ilorazu potęg o takich samych podstawach • umie zapisać w postaci jednej potęgi iloczynu i ilorazu potęg o takich samych wykładnikach • umie zapisać w postaci jednej potęgi potęgę potęgi o wykładniku naturalnym.	• umie włączyć czynnik pod znak pierwiastka • umie oszacować wartość wyrażenia zawierającego pierwiastki • umie obliczyć wartość wyrażenia zawierającego pierwiastki i potęgi.			
Wyrażenia algebraiczne i równania	Uczeń: • zna pojęcia: wyrażenie algebraiczne, jednomian, suma algebraiczna, wyrazy podobne • zna zasadę przeprowadzania redukcji wyrazów podobnych • umie budować proste wyrażenia algebraiczne • umie redukować wyrazy podobne w sumie algebraicznej • umie dodawać i odejmować sumy algebraiczne • umie mnożyć jednomiany, sumę algebraiczną przez jednomian oraz sumy	Uczeń: • umie redukować wyrazy podobne w sumie algebraicznej • umie dodawać i odejmować sumy algebraiczne • umie mnożyć jednomiany, sumę algebraiczną przez jednomian oraz sumy algebraiczne • umie obliczyć wartość liczbową wyrażenia bez jego przekształcania i po przekształceniu do postaci dogodnej do obliczeń • umie przekształcać wyrażenia algebraiczne	Uczeń: • umie opisać za pomocą równania zadanie osadzone w kontekście praktycznym • umie rozwiązać zadania tekstowe związane z zastosowaniem równań • umie wyrazić treść zadania za pomocą proporcji • umie ułożyć odpowiednią proporcję • umie rozwiązywać zadania tekstowe związane z wielkościami wprost proporcjonalnymi • umie obliczyć wartość liczbową wyrażenia po	Uczeń: • umie obliczyć wartość liczbową wyrażenia po przekształceniu do postaci dogodnej do obliczeń • umie przekształcać wyrażenia algebraiczne • umie opisywać zadania tekstowe za pomocą wyrażen algebraicznych • umie rozwiązać równanie • umie przekształcić wzór • umie rozwiązać równanie, korzystając z proporcji • umie rozwiązywać zadania tekstowe związane z wielkościami wprost	Uczeń: • umie stosować przekształcenia wyrażen algebraicznych w zadaniach tekstowych • umie rozwiązać zadania tekstowe związane z zastosowaniem równań • umie wyrazić treść zadania za pomocą proporcji • umie rozwiązać zadania tekstowe za pomocą proporcji • umie rozwiązywać zadania tekstowe związane z wielkościami wprost proporcjonalnymi.

	algebraiczne • umie obliczyć wartość liczbową wyrażenia bez jego przekształcania • umie przekształcać wyrażenia algebraiczne • zna pojęcie równania • zna metodę równań równoważnych • rozumie pojęcie rozwiązania równania • potrafi sprawdzić, czy dana liczba jest rozwiązaniem równania • umie rozwiązać równanie.	• umie opisywać zadania tekstowe za pomocą wyrażeń algebraicznych • zna pojęcia równań: równoważnych, tożsamościowych, sprzecznych • umie rozwiązać równanie • umie rozpoznać równanie sprzeczne lub tożsamościowe • umie przekształcić wzór • umie opisać za pomocą równania zadanie osadzone w kontekście praktycznym • umie rozwiązać zadania tekstowe związane z zastosowaniem równań • zna pojęcie proporcji i jej własności umie rozwiązywać równania zapisane w postaci proporcji • umie wyrazić treść zadania za pomocą proporcji • rozumie pojęcie proporcjonalności prostej • umie rozpoznawać wielkości wprost proporcjonalne • umie ułożyć odpowiednią proporcję • umie rozwiązywać zadania tekstowe związane z wielkościami wprost proporcjonalnymi.	przekształceniu do postaci dogodnej do obliczeń • umie przekształcać wyrażenia algebraiczne • umie opisywać zadania tekstowe za pomocą wyrażeń algebraicznych • umie stosować przekształcenia wyrażeń algebraicznych w zadaniach tekstowych • umie rozwiązać równanie • umie przekształcić wzór • umie rozwiązać zadania tekstowe związane z zastosowaniem równań • umie rozwiązać równanie, korzystając z proporcji • umie wyrazić treść zadania za pomocą proporcji • umie rozwiązać zadania tekstowe za pomocą proporcji.	proporcjonalnymi.	
Figury na płaszczyźnie	Uczeń: • zna pojęcie trójkąta • wie, ile wynosi suma miar kątów wewnętrznych trójkąta	Uczeń: • zna warunek istnienia trójkąta • zna cechy przystawania	Uczeń: • umie rozwiązać zadania tekstowe, w którym stosuje twierdzenie Pitagorasa	Uczeń: • umie wyznaczyć kąty trójkąta na podstawie danych z rysunku	Uczeń: • umie rozwiązać zadania tekstowe związane z wielokątami

	i czworokąta • zna wzór na pole dowolnego trójkąta • zna definicję prostokąta, kwadratu, trapezu, równoległoboku i rombu • zna wzory na obliczanie pól powierzchni czworokątów • zna własności czworokątów • umie obliczyć miarę trzeciego kąta trójkąta, mając dane dwa pozostałe • umie obliczyć pole trójkąta o danej podstawie i wysokości • umie obliczyć pole i obwód czworokąta • umie wyznaczyć kąty trójkąta i czworokąta na podstawie danych z rysunku • zna twierdzenie Pitagorasa • rozumie potrzebę stosowania twierdzenia Pitagorasa • umie obliczyć długość przeciwprostokątnej na podstawie twierdzenia Pitagorasa • umie wskazać trójkąt prostokątny w innej figurze • umie stosować twierdzenie Pitagorasa w prostych zadaniach o trójkątach, prostokątach, trapezach, rombach • zna wzór na obliczanie długości przekątnej kwadratu • zna wzór na obliczanie	trójkątów • rozumie zasadę klasyfikacji trójkątów i czworokątów • umie sprawdzić, czy z odcinków o danych długościach można zbudować trójkąt • umie rozpoznać trójkąty przystające • umie obliczyć pole i obwód czworokąta • umie obliczyć pole wielokąta • umie wyznaczyć kąty trójkąta i czworokąta na podstawie danych z rysunku • umie obliczyć wysokość (bok) równoległoboku lub trójkąta, mając dane jego pole oraz bok (wysokość) • umie obliczyć długości przyprostokątnych na podstawie twierdzenia Pitagorasa • umie stosować twierdzenie Pitagorasa w prostych zadaniach o trójkątach, prostokątach, trapezach, rombach • zna wzór na obliczanie pola trójkąta równobocznego • umie wyprowadzić wzór na obliczanie długości przekątnej kwadratu • umie obliczyć długość przekątnej kwadratu, znając długość jego boku • umie obliczyć wysokość lub pole trójkąta równobocznego,	• umie obliczyć wysokość lub pole trójkąta równobocznego, znając długość jego boku • umie wyznaczyć środek odcinka • umie podać argumenty uzasadniające tezę • umie przedstawić zarys, szkic dowodu • umie przeprowadzić prosty dowód • umie wyznaczyć kąty trójkąta na podstawie danych z rysunku • umie obliczyć długość odcinka w układzie współrzędnych • umie uzasadnić przystawanie trójkątów • umie obliczyć pole czworokąta • umie obliczyć pole wielokąta • umie wyznaczyć kąty czworokąta na podstawie danych z rysunku • umie rozwiązać zadania tekstowe związane z wielokątami • rozumie konstrukcję odcinka o długości wyrażonej liczbą niewymierną • umie konstruować odcinek o długości wyrażonej liczbą niewymierną • umie konstruować kwadraty o polu równym sumie lub różnicy pól danych	• umie uzasadnić przystawanie trójkątów • umie sprawdzić współliniowość trzech punktów • umie wyznaczyć kąty czworokąta na podstawie danych z rysunku • umie konstruować odcinek o długości wyrażonej liczbą niewymierną • umie konstruować kwadraty o polu równym sumie lub różnicy pól danych kwadratów • umie stosować twierdzenie Pitagorasa w zadaniach o trójkątach, prostokątach, trapezach, rombach • umie stosować twierdzenie Pitagorasa w zadaniach tekstowych • umie obliczyć długość boku lub pole trójkąta równobocznego, znając jego wysokość • umie rozwiązać zadania tekstowe związane z przekątną kwadratu lub wysokością trójkąta równobocznego • umie rozwiązać trójkąt prostokątny o kątach 90°, 45°, 45° oraz 90°, 30°, 60° • umie sprawdzić, czy punkty leżą na okręgu lub w kole umieszczonym w układzie współrzędnych • umie rozwiązać zadania	• umie uzasadnić twierdzenie Pitagorasa • umie rozwiązać zadania tekstowe związane z przekątną kwadratu lub wysokością trójkąta równobocznego • umie rozwiązać zadania tekstowe wykorzystujące zależności między bokami i kątami trójkąta o kątach 90°, 45°, 45° oraz 90°, 30°, 60°.
--	--	---	--	--	--

	wysokości trójkąta równobocznego • umie obliczyć długość przekątnej kwadratu, znając długość jego boku • umie wskazać trójkąt prostokątny o kątach 90°, 45°, 45° oraz 90°, 30°, 60° • umie odczytać odległość między dwoma punktami o równych odciętych lub rzędnych • zna podstawowe własności figur geometrycznych.	znając długość jego boku • umie obliczyć długość boku lub pole kwadratu, znając długość jego przekątnej • umie rozwiązać zadania tekstowe związane z przekątną kwadratu lub wysokością trójkąta równobocznego • zna zależności między bokami i kątami trójkąta o kątach 90°, 45°, 45° oraz 90°, 30°, 60° • umie wskazać trójkąt prostokątny o kątach 90°, 45°, 45° oraz 90°, 30°, 60° • umie rozwiązać trójkąt prostokątny o kątach 90°, 45°, 45° oraz 90°, 30°, 60° • umie wyznaczyć odległość między dwoma punktami, których współrzędne wyrażone są liczbami całkowitymi • umie wyznaczyć środek odcinka • umie wykonać rysunek ilustrujący zadanie • umie wprowadzić na rysunku dodatkowe oznaczenia • umie dostrzegać zależności pomiędzy dowodzonymi zagadnieniami a poznaną teorią • umie podać argumenty uzasadniające tezę • umie przedstawić zarys, szkic dowodu	kwadratów • umie stosować twierdzenie Pitagorasa w zadaniach o trójkątach, prostokątach, trapezach, rombách • umie stosować twierdzenie Pitagorasa w zadaniach tekstowych • umie wyprowadzić wzór na obliczanie wysokości trójkąta równobocznego • umie obliczyć długość boku lub pole kwadratu, znając długość jego przekątnej • umie obliczyć długość boku lub pole trójkąta równobocznego, znając jego wysokość • umie rozwiązać zadania tekstowe związane z przekątną kwadratu lub wysokością trójkąta równobocznego • umie rozwiązać trójkąt prostokątny o kątach 90°, 45°, 45° oraz 90°, 30°, 60° • umie rozwiązać zadania tekstowe wykorzystujące zależności między bokami i kątami trójkąta o kątach 90°, 45°, 45° oraz 90°, 30°, 60° • umie obliczyć długości boków wielokąta leżącego w układzie współrzędnych • umie sprawdzić, czy punkty leżą na okręgu lub w kole umieszczonym w układzie współrzędnych • umie rozwiązać zadania	tekstowe wykorzystujące obliczanie długości odcinków w układzie współrzędnych • umie zapisać dowód, używając matematycznych symboli • umie przeprowadzić dowód.	
--	---	--	---	---	--

		• umie przeprowadzić prosty dowód.	tekstowe wykorzystujące obliczanie długości odcinków w układzie współrzędnych • umie zapisać dowód, używając matematycznych symboli • umie przeprowadzić dowód.		
Zastosowania matematyki	Uczeń: • zna pojęcie procentu • rozumie potrzebę stosowania procentów w życiu codziennym • umie zamienić procent na ułamek i odwrotnie • umie obliczyć procent danej liczby • umie odczytać dane z diagramu procentowego • zna pojęcia oprocentowania i odsetek • rozumie pojęcie oprocentowania • umie obliczyć stan konta po roku czasu, znając oprocentowanie • zna i rozumie pojęcie podatku • zna pojęcia: cena netto, cena brutto • rozumie pojęcie podatku VAT • umie obliczyć wartość podatku VAT oraz cenę brutto dla danej stawki VAT • umie obliczyć podatek od wynagrodzenia • zna pojęcie diagramu	Uczeń: • umie zamienić procent na ułamek i odwrotnie • umie obliczyć procent danej liczby • umie odczytać dane z diagramu procentowego • umie obliczyć liczbę na podstawie danego jej procentu • umie obliczyć, jakim procentem jednej liczby jest druga liczba • umie rozwiązać zadania związane z procentami • zna pojęcie punktu procentowego • zna pojęcie inflacji • umie obliczyć liczbę większą lub mniejszą o dany procent • umie obliczyć, o ile procent wzrosła lub zmniejszyła się liczba • umie obliczyć liczbę na podstawie jej procentowego wzrostu (obniżki) • umie obliczyć stan konta po dwóch latach • umie obliczyć oprocentowanie, znając	Uczeń: • umie obliczyć, o ile procent wzrosła lub zmniejszyła się liczba • umie obliczyć liczbę na podstawie jej procentowego wzrostu (obniżki) • umie rozwiązać zadania związane z procentami w kontekście praktycznym • umie wykonać obliczenia w różnych sytuacjach praktycznych, operuje procentami • umie ułożyć proporcję odpowiednią do warunków zadania • umie rozwiązać proste zadania związane z podziałem proporcjonalnym • umie odczytać i porównać informacje z kilku wykresów narysowanych w jednym układzie współrzędnych • umie interpretować informacje z kilku wykresów narysowanych w jednym układzie współrzędnych • umie obliczyć liczbę na podstawie danego jej procentu • umie obliczyć, jakim procentem jednej liczby jest	Uczeń: • umie rozwiązać zadania związane ze stężeniami procentowymi • umie obliczyć liczbę na podstawie jej procentowego wzrostu (obniżki) • umie obliczyć stan konta po kilku latach • umie porównać lokaty bankowe • umie wykonać obliczenia w różnych sytuacjach praktycznych, operuje procentami • umie wykonać obliczenia w różnych sytuacjach praktycznych, operuje procentami • umie podzielić daną wielkość na kilka części w zadanym stosunku • umie rozwiązać zadania związane z podziałem proporcjonalnym w kontekście praktycznym • umie obliczyć wielkość, znając jej część oraz stosunek, w jakim ją podzielono • umie interpretować informacje z kilku wykresów	Uczeń: • umie rozwiązać zadania związane z procentami • umie rozwiązać zadania tekstowe związane z oprocentowaniem • umie rozwiązać zadania tekstowe związane z obliczaniem różnych podatków • umie analizować informacje odczytane z różnych diagramów • umie przetwarzać informacje odczytane z różnych diagramów • umie interpretować informacje odczytane z różnych diagramów • umie wykorzystać informacje w praktyce • umie obliczyć prawdopodobieństwo zdarzenia • umie interpretować informacje odczytane z wykresu.

	• rozumie pojęcie diagramu • umie odczytać informacje przedstawione na diagramie • umie interpretować informacje odczytane z diagramu • umie wykorzystać informacje w praktyce • zna pojęcie podziału proporcjonalnego • zna pojęcie zdarzenia losowego • zna wzór na obliczanie prawdopodobieństwa • umie określić zdarzenia losowe w doświadczeniu • rozumie wykres jako sposób prezentacji informacji • umie odczytać informacje z wykresu.	otrzymaną po roku kwotę i odsetki • umie porównać lokaty bankowe • umie rozwiązać zadania związane z procentami w kontekście praktycznym • umie wykonać obliczenia w różnych sytuacjach praktycznych, operuje procentami • rozumie pojęcie podatku VAT • umie obliczyć wartość podatku VAT oraz cenę brutto dla danej stawki VAT • umie obliczyć podatek od wynagrodzenia • umie obliczyć cenę netto, znając cenę brutto oraz VAT • umie analizować informacje odczytane z diagramu • umie przetwarzać informacje odczytane z diagramu • umie interpretować informacje odczytane z diagramu • umie wykorzystać informacje w praktyce • umie podzielić daną wielkość na dwie części w zadanym stosunku • umie ułożyć proporcję odpowiednią do warunków zadania • umie rozwiązać proste zadania związane z	druga liczba • umie rozwiązać zadania związane ze stężeniami procentowymi • zna pojęcie promila • umie obliczyć promil danej liczby • umie rozwiązać zadania związane z procentami • umie obliczyć liczbę na podstawie jej procentowego wzrostu (obniżki) • umie obliczyć stan konta po kilku latach • umie porównać lokaty bankowe • umie wykonać obliczenia w różnych sytuacjach praktycznych, operuje procentami • umie rozwiązać zadania tekstowe związane z oprocentowaniem • umie wykonać obliczenia w różnych sytuacjach praktycznych, operuje procentami • umie rozwiązać zadania tekstowe związane z obliczaniem różnych podatków • umie porównać informacje odczytane z różnych diagramów • umie analizować informacje odczytane z różnych diagramów • umie przetwarzać	narysowanych w jednym lub kilku układach współrzędnych.	
--	---	---	--	---	--

		podziałem proporcjonalnym • umie określić zdarzenia losowe w doświadczeniu • umie obliczyć prawdopodobieństwo zdarzenia • umie interpretować informacje odczytane z wykresu • umie odczytać i porównać informacje z kilku wykresów narysowanych w jednym układzie współrzędnych • umie interpretować informacje z kilku wykresów narysowanych w jednym układzie współrzędnych.	informacje odczytane z różnych diagramów • umie interpretować informacje odczytane z różnych diagramów • umie wykorzystać informacje w praktyce • umie podzielić daną wielkość na kilka części w zadanym stosunku • umie rozwiązać zadania związane z podziałem proporcjonalnym w kontekście praktycznym • umie obliczyć wielkość, znając jej część oraz stosunek, w jakim ją podzielono • zna pojęcie prawdopodobieństwa zdarzenia losowego • umie określić zdarzenia losowe w doświadczeniu • umie obliczyć prawdopodobieństwo zdarzenia • umie interpretować informacje odczytane z wykresu • umie interpretować informacje z kilku wykresów narysowanych w jednym lub kilku układach współrzędnych.		
Graniastosłupy i ostrosłupy	Uczeń: • zna pojęcia prostopadłościanu i sześcianu oraz ich budowę • zna pojęcia graniastosłupa prostego i prawidłowego oraz	Uczeń: • zna pojęcie graniastosłupa pochyłego • umie obliczyć pole powierzchni i objętość narysowanych	Uczeń: • umie obliczyć pole powierzchni i objętość narysowanych graniastosłupów • umie obliczyć pole	Uczeń: • umie obliczyć pole powierzchni i objętość graniastosłupa • umie obliczyć długość odcinka w graniastosłupie,	Uczeń: • umie rozwiązać zadania tekstowe związane z objętością i polem powierzchni graniastosłupa • umie rozwiązać zadania

	ich budowę • zna wzory na obliczanie pola powierzchni i objętości graniastosłupa • zna jednostki pola i objętości • rozumie sposób tworzenia nazw graniastosłupów • umie obliczyć pole powierzchni i objętość graniastosłupa • umie wskazać na modelu przekątną ściany bocznej, przekątną podstawy oraz przekątną graniastosłupa • zna pojęcie ostrosłupa • zna pojęcie ostrosłupa prawidłowego • zna pojęcia czworoscianu i czworoscianu foremego • zna budowę ostrosłupa • rozumie sposób tworzenia nazw ostrosłupów • zna pojęcie wysokości ostrosłupa • umie określić liczbę wierzchołków, krawędzi i ścian ostrosłupa • umie rysować ostrosłup w rzucie równoległym • zna pojęcie siatki ostrosłupa • zna pojęcie pola powierzchni ostrosłupa • zna wzór na obliczanie pola powierzchni ostrosłupa • rozumie pojęcie pola figury • rozumie zasadę kreślenia	graniastosłupów • umie obliczyć pole powierzchni i objętość graniastosłupa na podstawie narysowanej jego siatki • umie rozwiązać zadania tekstowe związane z objętością i polem powierzchni graniastosłupa • zna nazwy odcinków w graniastosłupie • umie wskazać na modelu przekątną ściany bocznej, przekątną podstawy oraz przekątną graniastosłupa • umie rysować w rzucie równoległym graniastosłupa prostego przekątne jego ścian oraz przekątne bryły • umie obliczyć długość odcinka w graniastosłupie, korzystając z twierdzenia Pitagorasa • umie określić liczbę wierzchołków, krawędzi i ścian ostrosłupa • umie rysować ostrosłup w rzucie równoległym • umie obliczyć sumę długości krawędzi ostrosłupa • rozumie sposób obliczania pola powierzchni jako pola siatki • umie kreślić siatkę ostrosłupa prawidłowego • umie rozpoznać siatkę ostrosłupa • umie obliczyć pole	powierzchni i objętość graniastosłupa na podstawie narysowanej jego siatki • umie rozwiązać zadania tekstowe związane z objętością i polem powierzchni graniastosłupa • umie rysować w rzucie równoległym graniastosłupa prostego przekątne jego ścian oraz przekątne bryły • umie obliczyć długość odcinka w graniastosłupie, korzystając z twierdzenia Pitagorasa • umie obliczyć szukany odcinek, stosując twierdzenie Pitagorasa • umie obliczyć pole powierzchni i objętość graniastosłupa • umie rozwiązać zadania tekstowe związane z objętością i polem powierzchni graniastosłupa • umie obliczyć długość odcinka w graniastosłupie, korzystając z twierdzenia Pitagorasa • umie obliczyć długość odcinka w graniastosłupie, korzystając z własności trójkątów prostokątnych o kątach 90°, 45°, 45° oraz 90°, 30°, 60° • umie obliczyć sumę długości krawędzi ostrosłupa • umie rozwiązać zadania tekstowe związane z sumą	korzystając z twierdzenia Pitagorasa • umie obliczyć długość odcinka w graniastosłupie, korzystając z własności trójkątów prostokątnych o kątach 90°, 45°, 45° oraz 90°, 30°, 60° • umie rozwiązać zadania tekstowe związane z sumą długości krawędzi • umie rozpoznać siatkę ostrosłupa • umie obliczyć pole powierzchni ostrosłupa • umie rozwiązać zadanie tekstowe związane z objętością ostrosłupa i graniastosłupa.	tekstowe związane z polem powierzchni ostrosłupa • umie rozwiązać zadanie tekstowe związane z objętością ostrosłupa • umie rozwiązać zadanie tekstowe związane z objętością ostrosłupa i graniastosłupa • umie rozwiązać zadania tekstowe związane z długością odcinków, polem powierzchni i objętością ostrosłupa oraz graniastosłupa.
--	--	---	---	--	--

	siatki • umie kreślić siatkę ostrosłupa prawidłowego • umie rozpoznać siatkę ostrosłupa • umie obliczyć pole ostrosłupa prawidłowego • zna wzór na obliczanie objętości ostrosłupa • rozumie pojęcie objętości figury • umie obliczyć objętość ostrosłupa • zna pojęcie wysokości ściany bocznej • umie wskazać trójkąt prostokątny, w którym występuje dany lub szukany odcinek.	ostrosłupa prawidłowego • umie rozwiązać zadania tekstowe związane z polem powierzchni ostrosłupa • umie obliczyć objętość ostrosłupa • umie rozwiązać zadanie tekstowe związane z objętością ostrosłupa • umie wskazać trójkąt prostokątny, w którym występuje dany lub szukany odcinek • umie stosować twierdzenie Pitagorasa do wyznaczania długości odcinków • umie obliczyć szukany odcinek, stosując twierdzenie Pitagorasa.	długości krawędzi • umie kreślić siatkę ostrosłupów • umie rozpoznać siatkę ostrosłupa • umie obliczyć pole powierzchni ostrosłupa • umie rozwiązać zadania tekstowe związane z polem powierzchni ostrosłupa • umie obliczyć objętość ostrosłupa • umie rozwiązać zadanie tekstowe związane z objętością ostrosłupa • umie stosować twierdzenie Pitagorasa do wyznaczania długości odcinków • umie rozwiązać zadania tekstowe związane z długością odcinków, polem powierzchni i objętością ostrosłupa oraz graniastoslupa.		
Symetrie	Uczeń: • zna pojęcie punktów symetrycznych względem prostej • umie rozpoznawać figury symetryczne względem prostej • umie wykreślić punkt symetryczny do danego • umie rysować figury w symetrii osiowej, gdy figura i oś: -nie mają punktów wspólnych	Uczeń: • umie określić własności punktów symetrycznych • umie rysować figury w symetrii osiowej, gdy figura i oś: -mają punkty wspólne • rozumie pojęcie figury osiowosymetrycznej • umie narysować oś symetrii figury • umie uzupełnić figurę do figury osiowosymetrycznej, mając dane: oś symetrii oraz	Uczeń: • umie wykreślić oś symetrii, względem której figury są symetryczne • stosuje własności punktów symetrycznych w zadaniach • umie rozwiązywać zadania tekstowe związane z symetrią względem prostej • umie wskazać wszystkie osie symetrii figury • umie rysować figury posiadające więcej niż jedną oś symetrii	Uczeń: • umie uzupełnić figurę, tak by była osiowosymetryczna • wykorzystuje własności symetralnej odcinka w zadaniach • wykorzystuje własności dwusiecznej kąta w zadaniach • umie konstruować kąty o miarach 15°, 30°, 60°, 90°, 45° oraz $22,5^\circ$.	Uczeń: • stosuje własności punktów symetrycznych w zadaniach • umie rozwiązywać zadania tekstowe związane z symetrią względem prostej • umie rysować figury posiadające więcej niż jedną oś symetrii • wykorzystuje własności symetralnej odcinka w zadaniach • wykorzystuje własności dwusiecznej kąta w

	• zna pojęcie osi symetrii figury • umie podać przykłady figur, które mają oś symetrii • zna pojęcie symetralnej odcinka • umie konstruować symetralną odcinka • umie konstrukcyjnie znajdować środek odcinka • zna pojęcie dwusiecznej kąta i jej własności • rozumie pojęcie dwusiecznej kąta i jej własności • umie konstruować dwusieczną kąta • zna pojęcie punktów symetrycznych względem punktu • umie rozpoznawać figury symetryczne względem punktu • umie wykreślić punkt symetryczny do danego • umie rysować figury w symetrii środkowej, gdy środek symetrii: - nie należy do figury.	część figury • rozumie pojęcie symetralnej odcinka i jej własności • zna pojęcie dwusiecznej kąta i jej własności • rozumie pojęcie dwusiecznej kąta i jej własności • umie rysować figury w symetrii środkowej, gdy środek symetrii: - należy do figury • umie wykreślić środek symetrii, względem którego punkty są symetryczne • umie podać własności punktów symetrycznych • zna pojęcie środka symetrii figury • umie podać przykłady figur, które mają środek symetrii • umie rysować figury posiadające środek symetrii • umie wskazać środek symetrii figury • umie wyznaczyć środek symetrii odcinka.	• umie uzupełnić figurę, tak by była osiowosymetryczna • umie dzielić odcinek na 2n równych części • umie dzielić kąt na 2n równych części • umie konstruować kąty o miarach 15°, 30°, 60°, 90°, 45° oraz $22,5^\circ$ • umie wykreślić środek symetrii, względem którego figury są symetryczne • stosuje własności punktów symetrycznych w zadaniach • umie rozwiązywać zadania tekstowe związane z symetrią względem punktu • umie rysować figury posiadające więcej niż jeden środek symetrii • umie podawać przykłady figur będących jednocześnie osiowo- i środkowosymetrycznymi lub mających jedną z tych cech • stosuje własności figur środkowosymetrycznych w zadaniach.		zadaniach • stosuje własności punktów symetrycznych w zadaniach • umie rozwiązywać zadania tekstowe związane z symetrią względem punktu • stosuje własności figur środkowosymetrycznych w zadaniach.
Koła i okręgi	Uczeń: • zna pojęcie okręgów rozłącznych, przecinających się i stycznych • zna wzór na obliczanie długości okręgu • zna liczbę π • umie obliczyć długość okręgu, znając jego promień	Uczeń: • umie rozpoznać wzajemne położenie prostej i okręgu • zna pojęcie stycznej do okręgu • umie rozpoznać styczną do okręgu • wie, że styczna do okręgu jest prostopadła do promienia	Uczeń: • umie rozwiązać zadania konstrukcyjne i rachunkowe związane ze styczną do okręgu • zna twierdzenie o równości długości odcinków na ramionach kąta wyznaczonych przez	Uczeń: • umie obliczyć odległość między środkami okręgów, znając ich promienie i położenie • umie rozwiązać zadania związane z okręgami w układzie współrzędnych • umie rozwiązać zadania	Uczeń: • umie rozwiązać zadania konstrukcyjne i rachunkowe związane ze styczną do okręgu • umie rozwiązać zadania tekstowe związane ze wzajemnym położeniem dwóch okręgów

	lub średnicę • zna wzór na obliczanie pola koła • umie obliczyć pole koła, znając jego promień lub średnicę • umie obliczyć pole pierścienia kołowego, znając promień lub średnicę kół ograniczających pierścień.	poprowadzonego do punktu styczności • umie konstruować styczną do okręgu, przechodzącą przez dany punkt na okręgu • umie rozwiązać zadania konstrukcyjne i rachunkowe związane ze styczną do okręgu • umie określić wzajemne położenie dwóch okręgów, znając ich promienie i odległość między ich środkami • umie obliczyć odległość między środkami okręgów, znając ich promienie i położenie • umie rozwiązać zadania związane z okręgami w układzie współrzędnych • umie obliczyć długość okręgu, znając jego promień lub średnicę • umie wyznaczyć promień lub średnicę okręgu, znając jego długość • umie obliczyć obwód figury składającej się wielokrotności ćwiartek okręgu • umie rozwiązać zadania tekstowe związane z porównywaniem obwodów figur • umie obliczyć pole koła, znając jego promień lub średnicę • umie obliczyć pole pierścienia kołowego, znając	wierzchołek kąta i punkty styczności • umie konstruować okrąg styczny do prostej w danym punkcie • umie rozwiązać zadania konstrukcyjne i rachunkowe związane ze styczną do okręgu • umie określić wzajemne położenie dwóch okręgów, znając ich promienie i odległość między ich środkami • umie obliczyć odległość między środkami okręgów, znając ich promienie i położenie • umie rozwiązać zadania związane z okręgami w układzie współrzędnych • umie rozwiązać zadania tekstowe związane ze wzajemnym położeniem dwóch okręgów • rozumie sposób wyznaczenia liczby π • umie rozwiązać zadania tekstowe związane z długością okręgu • umie rozwiązać zadania tekstowe związane z porównywaniem obwodów figur • umie wyznaczyć promień lub średnicę koła, znając jego pole • umie obliczyć pole koła, znając jego obwód i	tekstowe związane z długością okręgu • umie rozwiązać zadania tekstowe związane z porównywaniem obwodów figur • umie obliczyć pole koła, znając jego obwód i odwrotnie • umie obliczyć pole nietypowej figury, wykorzystując wzór na pole koła • umie rozwiązać zadania tekstowe związane z porównywaniem pól figur • umie rozwiązać zadania tekstowe związane z obwodami i polami figur.	• umie rozwiązać zadania tekstowe związane z obwodami i polami figur.
--	--	---	---	--	---

		promienie lub średnice kół ograniczających pierścień • umie wyznaczyć promień lub średnicę koła, znając jego pole • umie rozwiązać zadania tekstowe związane porównywaniem pól figur.	odwrotnie • umie obliczyć pole nietypowej figury, wykorzystując wzór na pole koła • umie rozwiązać zadania tekstowe związane z porównywaniem pól figur.		
Rachunek prawdopodobieństwa	Uczeń: • zna wzór na obliczanie prawdopodobieństwa.	Uczeń: • wie, że wyniki doświadczeń losowych można przedstawić w różny sposób • umie opisać wyniki doświadczeń losowych lub przedstawić je za pomocą tabeli • umie obliczyć liczbę możliwych wyników, wykorzystując sporządzony przez siebie opis lub tabelę • umie obliczyć liczbę możliwych wyników przy dokonywaniu dwóch wyborów, stosując regułę mnożenia • zna sposoby obliczania liczby zdarzeń losowych • umie wykorzystać tabelę do obliczenia prawdopodobieństwa zdarzenia • umie obliczyć prawdopodobieństwo zdarzenia składającego się z dwóch wyborów.	Uczeń: • umie obliczyć liczbę możliwych wyników przy dokonywaniu dwóch wyborów, stosując regułę mnożenia • umie obliczyć liczbę możliwych wyników przy dokonywaniu trzech i więcej wyborów, stosując regułę mnożenia • umie obliczyć liczbę możliwych wyników, stosując regułę mnożenia oraz regułę dodawania • umie obliczyć liczbę możliwych wyników, stosując własne metody • umie obliczyć prawdopodobieństwo zdarzenia składającego się z dwóch wyborów.	Uczeń: • umie obliczyć liczbę możliwych wyników przy dokonywaniu trzech i więcej wyborów, stosując regułę mnożenia • umie obliczyć liczbę możliwych wyników, stosując regułę mnożenia oraz regułę dodawania.	Uczeń: • umie obliczyć liczbę możliwych wyników, stosując własne metody • umie obliczyć prawdopodobieństwo zdarzenia składającego się z dwóch wyborów.